

Tecuciul literar-artistic

Revistă de cultură, opinie și informare

Cu sprijinul Consiliului Local Tecuci prin Casa de Cultură Tecuci

Sub egida Asociației Societatea Culturală „Ștefan Petică - 2007“

„Eminescu este cel mai mare filosof, cel mai de seamă filolog, cel mai învățat individ.“

George Călinescu

Revista poate fi citită și pe: www.bstp.ro

Biblioteca Municipală „Ștefan Petică“ - Tecuci

SUMAR

▶ Dan MOVILEANU, A fi scriitor în provincie	3
▶ Eleonora STAMATE, Dumnezeu Securității	5
▶ Eleonora STAMATE, Așa suntem noi	6
▶ Dan MOVILEANU, Tecuțiu - capitala cugetătorilor	8
▶ Adrian Dinu RACHIERU, Grila ființială și „cimp(i)etica”	14
▶ Nicolae SCURTU, O epistolă necunoscută a lui Constantin Solomon	12
▶ Petre ISACHI, Efectele alcoolismului intelectual	22
▶ Alina CHEȘCĂ, Poesis	19
▶ Dan MOVILEANU, Criticantul	25
▶ Virgil PANAIT, Poesis	27
▶ Angela BACIU, Prietenii literare de peste hotare... Interviu cu Adrian Grauenfels	30
▶ Theodor PARAPIRU, Criză de timp	34
▶ Gabriel GHERBĂLUȚĂ, Despre poheme și cuvinte care construiesc un volum	35
▶ Doru SCĂRLĂTESCU, Eminescu și Petică: sub semnul lui Eros	37
▶ Nicolae SCURTU, Noi completări la biografia Nataliei Negru	40
▶ Petru BLAJ, În gândul lui Dumnezeu (Creația)	42
▶ Daniela ALECSĂ, Centenarul Marilor Victorii: Mărăști, Mărășești, Oituz	46
▶ Mihail POHRIB, Generalul Constantin Prezan - un făuritor al Marii Uniri	49
▶ Monica Isabella MANOLE, Lyra în debut	52
▶ Vladimir RADU, Mesaj către participanții la manifestările omagiale din 2017 de la Căușeni	54
▶ Ștefan ANDRONACHE, Marian MOISĂ, Pe urmele lui Alexei Mateevici în Basarabia	56
▶ Ștefan ANDRONACHE, Născut în zodia Nicorești	58
▶ Ana DOBRE, Primul Război Mondial - traversarea unui labirint. Experiențe și revelații	63
▶ Matei HUTOPILĂ, Poesis	67
▶ Nicolae MIHAI, Fluturile din sicriu	69
▶ Gabriel GHERBĂLUȚĂ, „Drumul destinului / The road of destiny” - Eleonora Stamate. Note de lectură	71
▶ Mihaela GUDANĂ, Poesis	72
▶ Alexandru DIMITRESCU, Ce facem noi azi?... Dormim și când cântăm „Deșteaptă-te române!”	74
▶ Bianca PARTENIE, Reporter la zi mare: 19 august 2017	78
▶ Angela BACIU, Poesis	80
▶ Nicolae DABIJA, Sfaturi pentru un tânăr scriitor	85
▶ Tudosia LAZĂR, Povestea trandafirului	89
▶ A.G. SECARĂ, Câteva fragmente dintr-o cronică...	91
▶ Ileana GEORGESCU TULICĂ, Ștefan Petică - timp și destin	93
▶ Narcisa Florentina BOLDEANU, Grigore Vieru, simbol al unei zodii tragice	95
▶ Neagu PERIANU, „Soarele din cerc” de Nora Ceapchi...	98
▶ Nuța ISTRATE GANGAN, De vorbă cu Mircea M. Ionescu	100
▶ Dan MOVILEANU, Patru episoade cu domnișoara Lalala	103
▶ Valeriu VALEGI, Mi-e a nu mă deranja	107
▶ Adrian RACARU, Uvertura împăcării cu timpul	109
▶ Livia CIUPERCĂ, Nicolae Petrașcu	111
▶ Săndel STAMATE, Traducere în limba engleză de Blima Feinstein BUTNARIU	115
▶ Nicoleta Călina PRESURĂ / Poeme Ștefan PETICĂ, Traducere în limba germană de Bogdana CRIVĂȚ, Rose-Marie STEIN, Roxana ILIE, Emilia ȘTEFAN	117
▶ Alina CHEȘCĂ, Poezii	119
▶ Roxana RACARU, Florilegiu de poezie franceză contemporană	121
▶ Vasile Sevastre GHICAN, Autografe	124
▶ Adrian RACARU, Și ce folos c-au înflorit copacii	126
▶ Valeriu SALCIE - Carmen HUZUM, În oglindă tată și fiică	129
▶ Ștefan MUNTEANU, Garabet Ibrăileanu despre muzicalitatea limbajului artistic eminescian	135
▶ Nicolae SCURTU, Note despre istoricul literar G. G. Ursu	137
▶ Gabriel GHERBĂLUȚĂ, Poesis	139
▶ Claudia GHICA, Festivalul internațional al aforismului	140
▶ Dan MOVILEANU, Revista revistelor	141

Grafică revistă: Mircea Cojocaru

Fotografia copertă: Ștefan Andronache

Redacția

Director executiv: dr. Petru BLAJ

Redactor șef: **Eleonora STAMATE**

Redactor șef adjunct: DAN MOVILEANU

Tehnoredactor: Aida ZAHARIA

Membrii Redacției

Paul Blaj

Vasile Sevastre Ghican

Marin Mârza

Săndel Stamate

A.G. Secară

Mihail Pohrib

Valeriu Valegi

Costică Oancă

Gabriel Gherbăluță

Nicolae Chiscop

Adrian Racaru

Colegiul Editorial

Acad. Mihai Cimpoi

Acad. Nicolae Dabija

Prof. Dr. Theodor Codreanu

Acad. Vasile Tărățeanu

Acad. Valeriu Matei

Prof. Dr. C.D. Zeletin

Prof. Dr. Lucia Olaru Nenati

Prof. Dr. Narcisa Florentina Boldeanu

Prof. Univ. Ștefan Munteanu

Prof. Dr. Nicolae Scurtu

Secretar: Bogdan Artene**Corespondenți din străinătate:**

Roxana Racaru – PARIS

Marlena Braester – TEL AVIV

Nuța Istrate Gangan Nig – USA

Nu primim decât materiale corectate și în format electronic. Revista noastră publică textele colaboratorilor pe teme culturale cât mai diverse.

Polemicele și confruntările de idei le considerăm necesare și dinamizatoare, dar numai în manifestări cordiale.

Materialele care vor avea în conținutul lor injurii, atacuri la persoană sau expresii obscene nu vor fi publicate.

REVISTA SE DISTRIBUIE GRATUIT

Potrivit art.2016 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor aparține exclusiv autorilor.

Adresa redacției:

Str. Cpt. Gh. Decuseară nr.7, bl. H3, sc.2, ap. 30

Tel.0742.402.999

e-mail: stamate.eleonora@yahoo.com

eleonorapusa@gmail.com

EDITORIAL

A FI SCRITOR ÎN PROVINCIE

► Dan Movileanu

Despre profesiunea de scriitor (cum a apărut în literatura română și ce statut social are) au scris pagini esențiale importanți critici și teoreticieni ai literaturii române. Cei care s-au aplecat asupra acestui subiect sensibil, au evidențiat în eseuri remarcabile cu câtă migală, entuziasm și respect reciproc au trudit înaintașii celor două secole și ceva de literatură română pentru a impune această profesiune în primul planul vieții sociale.

Într-un eseu de prin anii '80, Eugen Simion remarca faptul că, încă de la apariția sa în spațiul danubiano - pontic, scriitorul român s-a gândit pe sine, atât în postură de "profet" al nației, cât și în aceea de "meșteșugar" sau "meseriaș" sau "lucrător", "truditor" cu o unealtă minusculă (pana, tocul...), la o masă de scris, asupra unei foi albe de hârtie.

Conștienți de harul lor dat de Dumnezeu dar și de misiunea lor de a lumina, educa și înveseli poporul aflat în întuneric și tristețe socială, au creat un limbaj (o gramatică și o retorică), o estetică și o morală. Știau că a scrie literatură înseamnă a întemeia o spiritualitate, dar și a pune bazele națiunii. Literatura a devenit o preocupare socială, o profesiune, iar cei care se numeau scriitori aveau o "înaltă

conștiință a scrisului". Scrisul a devenit o armă redutabilă, fiind "politica noastră cea mai bună" (I.H. Rădulescu). Scrisul poate schimba lumea, implică un angajament total, poate să facă bine, să însuflețească poporul. Cei care s-au dedicat "autorlăcului" (o profesiune nerentabilă, dar tot mai solicitată) au participat efectiv la marile evenimente istorice (revoluții, revolte, au devenit miniștri, ambasadori), contribuind la întemeierea mitului genialității scriitorului și, în același timp, la nașterea conștiinței naționale. Participând activ la viața cetății, au luptat și ca această profesiune să fie liberă și respectată. Scrisul este nu numai un "joc pentru suflet" (Kant), ci un "joc al spiritului elevat" (Schiller) iar scriitorul "un legiuitor nerecunoscut al lumii" (Novalis). Literatura capătă cu timpul o importantă funcție socială, "vehiculând înțelepciunea, legea și morala" (E. Simion).

Ce a mai rămas în toate acestea în contul profesiunii de scriitor în epoca noastră? Mai nimic. Mitul genialității scriitorului s-a spulberat, a rămas totuși să dovedească unui cititor ipotetic măcar calitatea de "meșteșugar" sau de meseriaș, de mănuiitor de idei originale într-o limbă curată românească" Dacă privim spre provincie (Focșani, Buzău, Bârlad, Tecuci) constatăm că mai toți cei care pot mânui un pix sau o tastatură vor să devină scriitori, chiar la vârste foarte fragede, unii scriind mai multe cărți decât au citit. Se spune că acest lucru nu e rău, talentul îl ai sau nu-l ai și până la urmă se poate impune. Cui? Familiei, prietenilor, colegilor de serviciu, fiindcă în provincie avem scriitori de sfârșit de săptămână! Apoi, toată lumea este de acord că scriitorii din provincie sunt trecuți cu vederea, chiar cei cu vocație, gloriile literare

se fac și se desfac în capitală. Și, nu-i așa, “valoarea este cel mai indemostrabil lucru” (G. Ibrăileanu). Avem și azi scriitori ca pe vremea lui Ceaușescu, de “Cântarea României”, care ar putea să-și semneze operele cu scriitor - țăran, scriitor - strungar sau scriitor - profesor, medic etc.

Potențialii cititori au aruncat din mână cartea în favoarea net-ului, facebook-ului, telefonului mobil inteligent, cărțile stau în biblioteci (multe închise după orele 16⁰⁰, altele dezafectate) și în librăriile, din ce în ce mai puține, sau în arhiva familiei.

Cei care mai scriu din vocație știu că din scris nu se poate trăi, iar a publica o carte (comportă același gen de neplăceri ca o căsătorie sau o înmormântare” (Emil Cioran). Editorii urmăresc profitul și nu investesc decât într-un scriitor despre care au dat seamă critici importanți de la centru, iar “meseria” de agent literar încă nu există. Sigur, rămâne ca orice scriitori să-și publice pe net sau pe Facebook scrierile, în ideea că le vor descoperi, întâmplător sau nu, cititorii. Pe aceste “rețele de socializare” găsești tot felul de scriitori: premiați, nepremiați, veleitari, impostori, etc. iar cum noi avem aproximativ 45% de “analfabeți funcționali”, conform statisticilor, câți vor înțelege care

scriitor e valoros și care nu? Tinerii de azi mai visează să ajungă mari scriitori? Doar dacă au “neșansa” de a citi “măcar cele zece cărți, alea care, dacă nu ești complet tâmpit, îți taie orice poftă de scris” (Șt. Agopian).

În provincie trăiesc scriitori care fac de răs această... profesiune, prin comportamentul de-a dreptul imorat, oferind o imagine jalnică, dacă nu insalubră, asupra literaturii române actuale. Împărțiți pe găști și găsculițe se jignesc și se înjură reciproc, scriu cărți și comentarii pentru a se demola unii pe alții. De cele mai multe ori omul este mai prejos de talentul său. Unii, megalomani, își fac statui (la propriu) în curtea proprie sau își pun plăci memoriale, pentru a se asigura încă din timpul vieții că vor fi pomeniți în posteritate! Scriitorul din provincie nu mai este nici profet pentru neamul său, nici “meșteșugar”, nici participant activ la evenimentele istorice. Parafrazând o zicere a poetului Aurel Dumitrașcu (cine și-l mai amintește?), scriitorii din provincie vor doar să trăiască!

Sper ca acest „text apocaliptic să nu fie citit de tinerii care au talent și care doresc să devină scriitori. „Cine scrie nu mai trăiește decât pe jertfelnicul scriiturii”. (Al. Cistelean)

DIN VOLUMUL „METAMORFOZELE SINELUI”

DUMNEZEUL SECURITĂȚII

► Eleonora STAMATE

Securistul este „nemuritor”. De cum se naște, este un răzvrătit, neastâmpăratul. Când crește începe „să muște” precum fiara fără botniță. Până când și-ai lui se sperie de el și se miră cum de au zămislit „un câine” în loc de OM.

Dar nici el nu-și dă seama de ursita lui. Încrâncenarea pune stăpânire pe fața lui. El nu știe să zâmbească, nu știe să ierte, numai să-și poarte „fiara” din el peste tot.

La școală nu se-nfuge, trece neobservat. El nu are prieteni, nu are credință, îl hulește pe Dumnezeu „fiara” nu-i dă voie să ridice ochii spre cer!

Din zi în zi simte cum îi crește „coroana securității”, care de atâta greutate îl face să-i crească o cocoasă, de tânăr.

El nu iubește nimic, nici oameni, nici flori, nici muzică, nici pe Dumnezeu. Iubește numai funcțiile de conducere, de comandă și mai iubește cărțile de împrumut, pe care nu le mai restituie, pentru că el, securistul nu are onoare, nu are cuvânt. Nu are prieteni, pentru că el urăște, caută numai vrajbă, ca să-i domine pe ceilalți. Iar celui care îndrăznește

să i se opună, îi intră în dosarul creierului pe care-l „desăvârșește” până îl extermină.

Are o mare calitate, aceea de „hingher”, fiara din el crește de la un an la altul și nu se mai poate stăpâni în ceea ce face, nu-și dă seama că el nu are limită.

Dacă îi faci un bine, din naivitate, atât îți trebuie! Te răsplătește cu rău, pentru că el este dintr-un aluat de smoală, când te prinde în gheara lui de „văduvă neagră”, „te ascunde”, te bagă la întuneric, „i-e milă” de tine, să nu faci tensiune din cauza soarelui, doar acolo, în beci, te invită ca un prieten fals, te împresoară cu vorbe „blânde” până spui TOT.

Da, iubește și el ceva, „Hipnoza”, cu ea te face să spui și ce n-ai făcut, după care te lasă să te potolești de „prea multă vorbă”. Și pleacă, iar tu, nefericitul naiv, ajungi „sac de box” între alți securiști-executanți. Și ajungi să fii bătut cu brutalitate de fiare. Dacă ești puternic, scapi, dacă nu, îl rogi pe Dumnezeu să te cheme la el, că nu mai e de trăit!

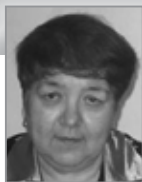
Dar dacă scapi așa, cu tălpile moi și capul cu scorburi, lăsat la vatra Domnului, îndată îți redevine „prieten” te vizitează lunar, începe să-și ascuță limba precum lupul cu iezii biete capre din poveste.

Și așa, timpul trece; când vede că te-au dovedit fiarele și ai căzut la pat, devine „compătimitor”, are o grijă, să vadă cât o mai duci, și se miră cum de nu dispari mai repede, că doar l-ai oboist cu încăpățânarea ta de a-i „face în ciudă”.

Vine și vremea când moliciunea ta, sacrificatul, nu mai revine la viață. Simte atunci, că scapă, în sfârșit de tine. Dar atunci, când închizi ochii răsuflă ușurat: „L-a iertat Dumnezeu” Care Dumnezeu? Dumnezeuul securității

La înmormântare, nu are curaj să vină, se teme că nu ai terminat de murit. Dacă vei învia?

Doar pe lumea cealaltă, când se va întâlni cu tine, sacrificatul, tu vei avea „vechime” iar atunci tu îl vei ruga pe Dumnezeu să-i pregătească locul, în iad, fiarei, într-un butoi plin cu smoală blândă, caldă, pufoasă, așa de prietenoasă... Doar atunci va descoperi el, securistul, „prietenia adevărată” – „prietenia fiarei”.

UN ALT FEL DE EDITORIAL

AȘA SUNTEM NOI

► Eleonora STAMATE

De multă vreme, ne este dat să auzim expresia: „Așa suntem noi...”

Noi, care ne confruntăm cu întâmplări diverse ce ne marchează uneori pozitiv, iar pe alții îi întristează... Da, mentalități învechite, veți zice, comportamente nesăbuite, la tot pasul... Ne-am mercantilizat sentimentele, privim totul prin vizorul banului, pe zi ce trece renunțăm la idei, la principii și devenim robii lui, ai banului; renunțăm la tot, ne vindem sufletul chiar și cu împrumut.

Chiar dacă e o valoare, fie că e o carte, o lucrare..., renunțăm spunând: „Ce ne mai trebuie? Ce să mai facem cu o carte rară? Nu vedeți că nu citește nimeni? Ce operă de artă? Ce donație?”

Da, anumite tare ni s-au ascuns sub epidermă și nu renunțăm la ele în ruptul capului... Și toate în numele unei democrații prost înțelese... Ne îndepărtăm unii de alții, pas cu pas, și din amici ajungem să trecem unii pe lângă ceilalți ca niște străini.

Unde ne sunt civilitatea și bunul simț? Au ajuns noțiuni perimate, bune de aruncat la coș! Mde... „Așa suntem noi” și se pare că nu vrem să ne schimbăm! Oare?

În schimb, ceva ne atrage privirea... Vizibili sunt autorii de graffiti, niște mângălitori de prost gust și în culori sinistre..., niște noctambuli care ne agresează liniștea nopților prin „operele” lor fără esență. Păsări de noapte, care, ziua dorm, și noaptea ies la rampă precum liliecii în călduri. Se plictisesc băieții... „Ce viață culturală?” zic unii; ei văd că fapte și atitudini reprobabile apar ca ciupercile după ploaie. În timp ce unii se implică cu bune intenții, să facă ceva, pe plan cultural, mulți „de-alde Gică-contra” se agită și se întrebă: „Cine este el? N-are ce face? Ce se crede? Sau cine este el?”. Invidia, ranchiuna, egoismul, anulează orice inițiativă oricât de nobilă!

Nu se știe?!?... Așa suntem noi!

Veți spune: „Prea mult optimism zadarnic”; iar alții vor riposta cu formule „Pesimismul străniu e de vină, ne apasă, ne sufocă”. Încercăm uneori să construim și o lăsăm baltă: nu-i nici datorită mie, nici datorită ție, e doar o chimie cea care ne animă...

Din păcate, balcanismul și autismul social ne macină, sunt în floare; ne sabotăm unii pe alții din tot felul de motive minore, neglijabile, pentru că „Așa suntem noi!”

Vă plac emisiunile de divertisment? Da, unele poate sunt de calitate, altele devin nocive; ajungem să imităm sau să dialogăm precum personajele din divertismentul unor amatori. Cultivăm urâțul, ne străduim să-l scoatem la suprafață. Și uităm, unii dintre noi, să învățăm, să ne desăvârșim, să știm ceva temeinic.

Din curiozitate, întrebați pe stradă, pe orice stradă din orașele românești, cine a fost Eminescu?... Veți constata că unii răspund, invariabil, „Cine să fie? Cel mai mare poet român!” și atât. Da, majoritatea nu-i citesc versurile, sunt superficiali, în schimb cunosc nume de maneliști, le fredonează „producțiile”. Valorile nu sunt promovate, nu se cunosc! Scara valorilor se clatină, este o chestiune de politică culturală...

Nu generalizez, nu culpabilizez, doar semnalez!

Îmi doresc o viață culturală asanată, cât mai curată, așa cum îmi doresc o Casă de cultură la Tecuci, curată și luminată, în care să intri cu drag, detașat, dornic să te întâlnești cu fapte de cultură adevărată. Nu zidurile fac o casă, ci spiritul care domnește-n ea, în Casa de cultură.

Și eu știu că se pot întâmpla și se întâmplă în Casa de cultură a urbei noastre lucruri frumoase. Mi-aș dori conferințele de odinioară, spectacole cu artiști, cu actori adevărați, nu cu inși de mâna a doua. Mi-aș dori un public civilizat, cu spectatori care să nu intre în sală cu alimente și ambalaje sâcâitoare, cu telefoane; cu spectatori care, când pleacă, să nu lase saci

întregi de gunoaie. Să fie în sala de spectacole angajați care să nu permită să intre spectatori „blindați” cu atâta lipsă de respect față de cei care sunt pe scenă și față de personalul Casei de cultură.

Mi-aș dori ca la conducerea unei case de cultură să fie ca director un artist iar managerul să fie cel care se ocupă de treburile administrative.

Tare îmi doresc să văd fețe vesele pe stradă, nu cetățeni care merg cu privirea în pământ. Strada este o fabrică vie; pe stradă vei găsi motive de inspirație, o stare comatoasă, ori un loc în care se amestecă extremele.

Este o foame de a crea, de a te construi, de a te dărui, de a te remarca. „Dacă nu ești egoist, nu ești artist”, spunea cineva; alchimistul

este cel care transformă totul în fluid, pentru ca să poată să te perceapă cel de lângă tine, să crezi și să produci emoții, acea stare de emoționalitate. Pe mulți dintre creatori eșecul îi motivează; celebritatea, simt ei că-i distruge, atunci inspirația dispare. Urăsc pesimismul, dar vreau să vă dau un sfat: **PROMOVAȚI LECTURA!**, cel mai sigur pas către cunoaștere, către descoperirea de sine. Învățați să descoperiți sensul noțiunii de educație; deschideți DEX-ul și parcurgeți-i sensurile și fiți demni! Să dispară sintagma „Așa suntem noi!”, s-o transformăm în „Trebuie să fim și noi!”; atunci totul va genera optimismul și încrederea în noi că putem să și construim, nu doar să demolăm.

Și nu uitați: priviți cerul, nu căutați soarele în pământ! Puteți fi și alfel! Se poate!

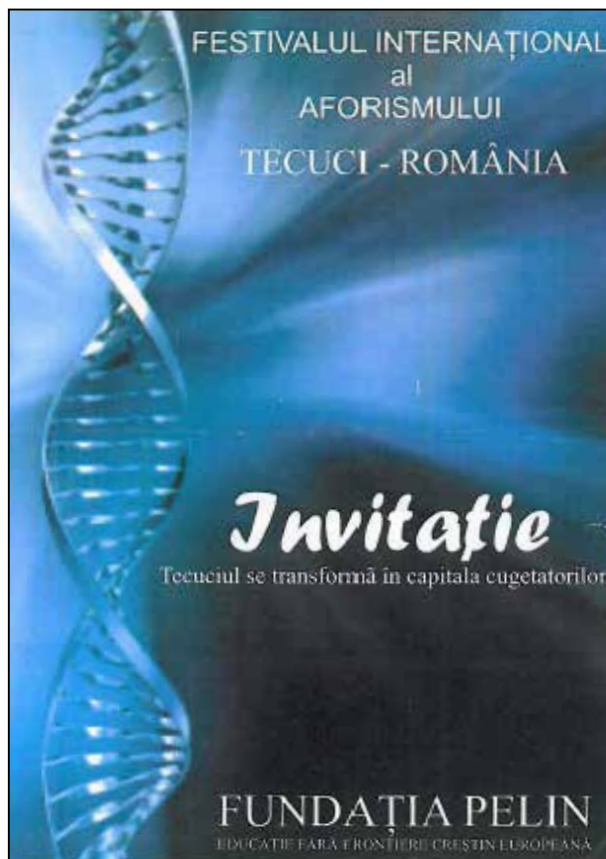

EVENTIMENT CULTURAL

TECUCIUL - CAPITALA CUGETĂTORILOR

► Dan MOVILEANU

Timp de două zile, 5 și 6 octombrie 2017, s-a desfășurat la Tecuci "Festivalul Internațional al Aforismului" (Ediția I) pentru românii de pretutindeni. Considerat un eveniment cultural de "mare prestigiu și de maximă utilitate" (Anna Antolisei - Italia), Festivalul a fost organizat de "Fundația Pelin" (educația fără frontiere creștin europeană) din Tecuci, cu sprijinul Primăriei Tecuci și i-a avut ca invitați de onoare pe acad. Naji Naaman (Liban, Președinte de Onoare), acad. Nicolae Dabija (Președinte de Onoare), Alina Breje (Italia). Președintele Festivalului și sufletul acestuia a fost multpremiatul, aforistul de renume mondial Vasile Ghica. În cadrul Festivalului s-a desfășurat și un concurs de aforisme, pe două secțiuni, elevi și adulți, la care au participat aforiști de renume din România și din Canada, S.U.A., Israel, Ucraina, Austria, Italia, Australia și Republica Moldova. Cele 65 de "texte" trimise pentru concurs (fiecare "text" conținând cincizeci de aforisme) au fost jurizate de Teodor Parapiru (remarcabil scriitor gălățean, președintele juriului), Nicoleta Pelin (poetă) și de poetul și eseistul A.G. Secară (Galați). Au fost acordate 22 de premii de excelență și ale unor reviste literare din țară și din străinătate. La festival au fost invitați scriitori români de prestigiu, din țară și din diaspora, care s-au deplasat în școlile tecucene și în instituții de cultură, susținând recitaluri de aforisme sau răspunzând unor întrebări pertinente cu privire la tema generoasă "Cultura contemporană universală, încotro?". Dintre scriitorii participanți îi amintim pe Theodor Codreanu, Lina Codreanu, Nicolae Mareș, Dumitru Brăneanu, Ioan Dănilă, Petre Isachi, Valeriu Butulescu, Victor Cilincă, Teodor Parapiru, A.G. Secară, Ionuț Caragea (Canada), Valeria Manta - Tăicuțu, Nicolae Tăicuțu, Alina Breje (Italia), Nicolae Petrescu - Redi, Mircea Oprea, Darius Liber (Israel), Gh.

Neagu, Ștefania Opreșcu, C.I. Ușurelu, Marin Mârza, Tănase Dănilă, Adrian Răcaru, ș.a., care au rămas profund impresionați de interesul manifestat de elevii și cadrele didactice pentru acest gen literar ignorat de lumea literară românească! În cadrul festivalului s-au lansat și două antologii de aforisme, respectiv "Antologia aforismului românesc contemporan" ed. a II-a (Editura Digital Unicorn), coordonator Lucian Velea și "Antologia Festivalului Internațional al Aforismului" pentru românii de pretutindeni, Ed. I, Tecuci, 2017, Fundația Pelin, alcătuită de scriitorul V. Ghica.

Pentru aforismele redutabile, cu care au participat la concursul pentru adulți, au fost premiați: Valeriu Butulescu (Trofeul Sapiens Piroboridava), Mircea Oprea (Premiul I, ex-aequo), Nicolae Petrescu - Redi (Premiul I,

ex-aequo), Dan Surducă (Premiul II), George Geafir (Premiul III), Teodor Dume (Mențiune), Paula Adriana Cozian (Pop) - Mențiune, Ionuț Caragea - Canada (Premiul Special Mihai Pauliuc), Constantin Ardeleanu (Premiul Special Ion Petrovici), Ion Cuzuioc (Rep. Moldova) - Premiul Special "Alex. Mironescu", Lucian Velea (Premiul Special Hortesia Papadat-Bengescu), Nicolae Mareș (Premiul Special Costache Conachi), Gurău Gheorghe (Premiul Special Efim Tarlapan), Viorel Vintilă (Premiul Special Calistrat Hogaș), George Budo (Premiul Special Mihail Manoilescu), Victor

Martin (Premiul Special Ovid Caledoni), Dan Movileanu (Premiul revistei Spații Culturale), Pompiliu Comșa (Premiul revistei Literatură și artă - Chișinău), Alina Breje (Premiul revistei Meridianul Cultural Românesc), Francois Vaucluse, Tirol - Austria (Premiul revistei Salonul literar) și Emil Dinga (Premiul revistei Axis Libri).

"A fost o ediție pregătitoare. În 2018 va fi Centenarul Marii Uniri. Sperăm că și aforismul va fi un agent al redeșteptării și al coeziunii naționale", a spus, în încheiere, Vasile Ghica, Președintele Festivalului.

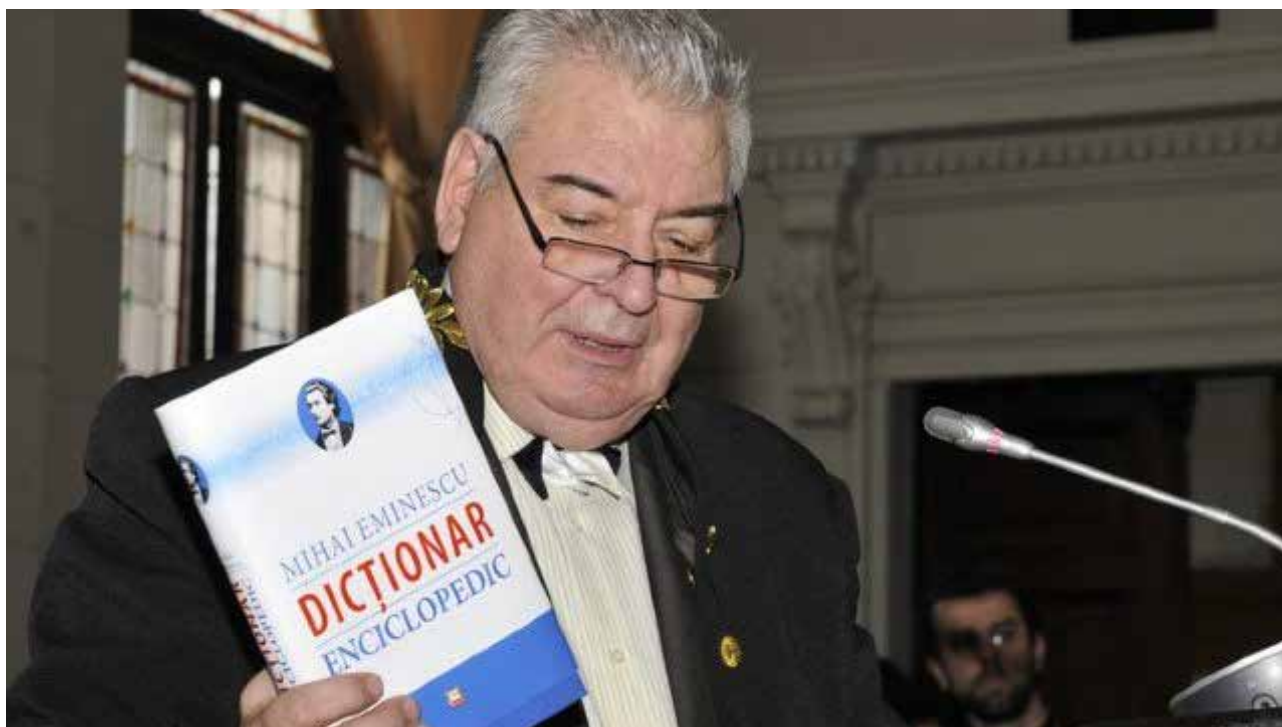

MIHAI CIMPOI - 75

GRILA FIINȚIALĂ ȘI „CIMPO(I)ETICA”

► Adrian Dinu RACHIERU

Mihai Cimpoi (n. 3 septembrie 1942, Larga, R. Moldova) vine dintr-o provincie care, lungă vreme, a fost un „cobai al Istoriei”. Acolo, limba română, sub povara fundamentalismului moldovenesc a fost *un personaj tragic*. Și tot acolo, miraculos, a renăscut, aflând în opera eminesciană, în cruciada pentru limbă, istorie și neam o „Biblie luptătoare”, cum spunea, inspirat, criticul. *Lup singuratic*, tânărul Cimpoi (supravegheat, acuzat, interzis) încercase a reabilita eseul filosofic, *românizându-și discursul*; vroia să afle, pe cont propriu, fie și într-o moldovenească „salonardă”, frecventând simbolistica arhetipală, *drumul spre Centru*, articulat ontico-ontologic. Adică acele „adevăruri arhetipale”, chiar dacă, într-un climat ostil, locuit de „bâlbâielile sociologismului vulgar”, atmosfera era irespirabilă, în pofida unor „mici deschideri”. Dar Cimpoi se refugiase salvator în Bibliopolis; făcuse din Bibliotecă, fie și *Krupskaia*, ca „navetist”, o *a doua casă*, pregătind cu tenacitate

normalitatea, acea nicasiană „dreaptă cumpănire”, urmărind avid procesul literar, citind insașiabil și devenind o personalitate emblematică. O *instituție*, în cele din urmă, acceptând misionarismul cultural. Rezistent la masa de scris, asaltat de cohorta veleitarilor, ins fără morgă, bonom, vervos, spontan, capabil de șarje epigramatice (nu vedea Gh. Bălici, în acea risipă de spirit, un „duelgiu” camuflat?), lansând calambururi, Mihai Cimpoi este, înainte de toate, un eminescolog devotat. Și un scriitor-cetățean. Și, indiscutabil, un critic important, văzând în Eminescu un mare poet al Ființei, impunând faza ontologică în receptare, anunțată de Rosa del Conte și dezvoltată de Svetlana Paleologu-Matta. Grila ființială se nutrește din reflecția filosofică. Erudit, împlinit, agresat (dar adversitatea, știm, e necesară), Mihai Cimpoi oferă, sub „filosofia cumpenei”, reverii livrești și, uneori, prețiozități filosofarde. O primă observație se impune: oricâte asigurări ne dă criticul, demersul său nu

crește sub pattern călinescian. Chiar dacă mentoratul „divinului critic”, în anii tineri, este indubitabil. Mănat de un „daimon lăuntric”, Cimpoi s-a dăruit scrisului și scriitorimii. Știa prea bine că în viesparul literaților nu va întâlni „îngeri estetici”. Că pledoaria sa pentru respectarea valorilor nu va bloca furia demolărilor (invecivate, evident). Că „personaj epopeic” fiind, cum l-a văzut Daniel Corbu, își va purta prin lume orgoliul rănit și „cicatricele”. Important e că Mihai Cimpoi a trudit pentru a încheia o hermeneutică proprie: *mitopo(i)etica*. Și că metoda, sub o inconfundabilă pecete stilistică, aglutinând evocări și poeme critice, cultivând transdisciplinaritatea, a devenit, cu o jucăușă vorbă a lui Ion Filipciuc, *cimpo(i)etică*.

Dar basarabeanul Mihai Cimpoi, „un uriaș blajin” (cum l-a văzut Constantin Călin), călător frenetic pe întinsurile românității, nu este doar ilustrul ambasador al unei Provincii. Nume de referință în câmpul criticii, eminescologul de la Chișinău, *critic itinerant*, reprezintă, se știe, o autoritate, privind cu ochi avizat, prea generos, uneori, peisajul literar, împărțind indulgențe și participând la felurite sindrofii literare. Critic necomplexat, M. Cimpoi convinge prin detentă problematică și anvergura demonstrațiilor, spulberând ipoteza decalajului (de care, nu chiar fără argumente, se face mare tărașoi). Bărbat viguros, un munte de om cercetând cu aviditate bibliotecile, academicianul impresionează și prin rezistență. El n-a căzut prizonierul seducătoarei boeme și trupu-i falnic n-a fost năruit de întrecerile bahice la care, cu sânge, participă guralivii congeneri, hotărând ierarhii „de azi pe mâine”.

Cum literatura română, după spusa călinesciană, „este una și indivizibilă”, Cimpoi refuză basarabenismului condiția de mediu diasporic. Cine a răsfoit densa *O istorie deschisă* (1998), consacrată tocmai literaturii basarabene, s-a putut convinge că doar o reconstituire „pompeiană”, dând seama de „succesiunea de reînvieri”, îngăduie priza la „fenomenul basarabean”, aflat la ceasul fericit al regăsirii de sine. Provincia nu e „stearpă pe ogorul literaturii” (cum se încăpățâna a crede, în 1992, un Șt. Ciobanu). E drept, condiția tragică, teroarea

Istoriei, mișcarea circulară ca *forma mentis* ar explica sacrificiul esteticului și puseele mesianice. Cercul, potrivit demonstrației lui M. Cimpoi, rămâne figura emblematică a spiritului basarabean. Doctrina basarabenismului a fost și este necesară având în vedere circumstanțele istorice și culturale, opunându-se tăvălugului rusificării și opacității centriste. Dar ea se varsă în albia largă a românității, recuperarea culturală excluzând derogările valorice. Chiar „friabilă” fiind, literatura s-a dezvoltat rizomic și a dovedit, în timp, o rezistență subterană, salvatoare, oferind un eticism ardent și o esteticitate, uneori, rudimentară. Dar speranța regăsirii în interiorul aceleiași culturi, fără a folosi două cântare critice, rămâne întregă. Liantul invincibil al reîntregirii este, indiscutabil, cel cultural. Basarabia acuză un „gol cultural” și neopașoptismul (defazat, evident), iscând atâtea suspiciuni și controverse, este explicabil și justificabil. Or, desfășurările exegetice ale lui M. Cimpoi, deloc îndatorate unui regionalism țâfnos, vizează întreaga cuprindere a spiritului românesc. Aventura literaturii basarabene se poartă în numele unui orgoliu stimabil (ar fi zis Perpessicius), dar practicând „reducerea la scară”; având, așadar, șansa inserției și evitând delirul zonal.

Iată, de pildă, Cimpoi scria, cu „îngăduită mândrie”, despre primul roman anonim basarabean (numit convențional *Aglaia* și anticipând „cu o oră” romanul lui Filimon); dar și despre descoperitorul manuscrisului, istoricul Ion Varta. Cine va fi fost autorul? Supozițiile criticului întrețin o spumoasă broderie speculativă. Sfinxul – suntem avertizați – tace, deși există speranța că vor fi smulse și alte manuscrise din mapele pecetluite. Iar elanul detectivistic, din fericire, n-a obosit. Totuși, *Istoria* sa, inventând o tradiție basarabeană, „o carte de autoritate”, „inestimabilă”, atât de necesară în explicarea unor contexte, vădind grabă canonizatoare etc., se așează în prelungirea unor vechi panoramări nivelator-didactice (v. *Istoria literaturii moldovenești*), constata Răzvan Voncu. Și, astfel, ar fi blocat interpretarea istorico-literară, „ratând” *confluențele*, zice tânărul critic, dispus – e drept, deocamdată într-o Conferință, ținută la Chișinău – „a răsturna” perspectiva.

(continuare în pagina 14)

INSCRIȚII

O EPISTOLĂ NECUNOSCUTĂ A LUI CONSTANTIN SOLOMON

► Prof. dr. Nicolae SCURTU

Biografia și bibliografia profesorului, cercetătorului și istoricului literar Const. Solomon (n. 27 ianuarie 1899, Avrămești, jud. Tutova – m. 17 decembrie 1991, Tecuci), sunt puțin cunoscute chiar și specialiștilor.

Distins profesor de *emoții estetice*, director al Liceului „D.A. Sturdza” din Tecuci și excelent cercetător al istoriei literare locale, Const. Solomon s-a impus atenției lui N. Iorga, P.P. Panaitescu, Nicolae Cartoian, Scarlat Struțeanu și a altora, care i-au citit și recenzat unele dintre contribuțiile sale.

În atmosfera liniștită a provinciei, profesorul Const. Solomon a gândit și a scris despre probleme fundamentale ale limbii și literaturii române. Un exemplu elocvent îl constituie *Biblia de la București* (1688).

Una dintre epistolele sale, inedită până acum, este trimisă istoricului literar Lucian Predescu (1907–1983) și conține câteva precizări biografice și biobibliografice privitoare, mai ales, la recepția critică a unora din cărțile sale.

Adeseori articolele, studiile și cărțile unor cărturari din provincie sunt omise, uitate și, evident, necunoscute specialiștilor din institutele de cercetare națională. Este și cazul lui Const. Solomon.

Istoricul literar Lucian Predescu i-a solicitat o sumă de informații spre a-l include în excepționala sa lucrare enciclopedică¹ din 1940, în care figurează, doar, cu câteva dintre contribuțiile și cărțile sale.

Era un gest de colegialitate și prețuire intelectuală din partea lui Lucian Predescu.

*

Tecuci, 20 martie 1934

Dragă domnule Predescu,

Mi-a făcut multă plăcere c[arte] p[ost]ală a d[um]i[t]ale că parcă m-a mai scos din amor[te]ala în care trăiesc de-un timp.

Te fericesc că stai în București și poți lucra, de multe ori am vorbit despre d[um]i[t]ale ta cu un coleg care te cunoaște, Ghe. Boureanu, prof[esor] la Șc[oala] Comercială de aici.

De altfel, te urmăresc în diferite lucrări ale d[um]i[t]ale, pe care le-am cumpărat pentru mine și pentru biblioteca de la Liceu și Șc[oala] Comercială.

Nu știu care dintre recenzii le cunoști, îți comunic vreo două-trei pe care le știu și de vor fi și altele le voi afla din volumul d[um]i[t]ale, mulțumindu-ți de mai înainte pentru delicata atenție ce-ai avut să te gândești la un surghiunit de pe meleagurile acestea.

Cea dintâi recenzie pe care o știu e a d[omnu]lui Iorga în *Revista istorică*, an[ul] XVIII, nr. 1-3, ian[uarie]–martie 1932, p. 60–61; Scarlat Struțeanu în *Convorbiri literare*, nr. 66, iul[ie]–aug[ust] 1933, p. 724–727; P. P. Panaitescu, *Notiță* în *Revista istorică română*, MCMXXXII, vol[umul] II, fasc[icolele] II–III; Nicolae Cartoian,

Raport pentru premiere la Academia Română în *Anale. Partea administrativă și dezbat[er] pe 1933.*

Am primit, de altfel, multe scrisori cu aprecieri elogioase și reflecțiuni critice, care nefiind publicate nu pot fi utilizate, de la d[omnu]l Bianu, N. Drăganu, C.C. Giurescu, P.P. Panaitescu și alții.

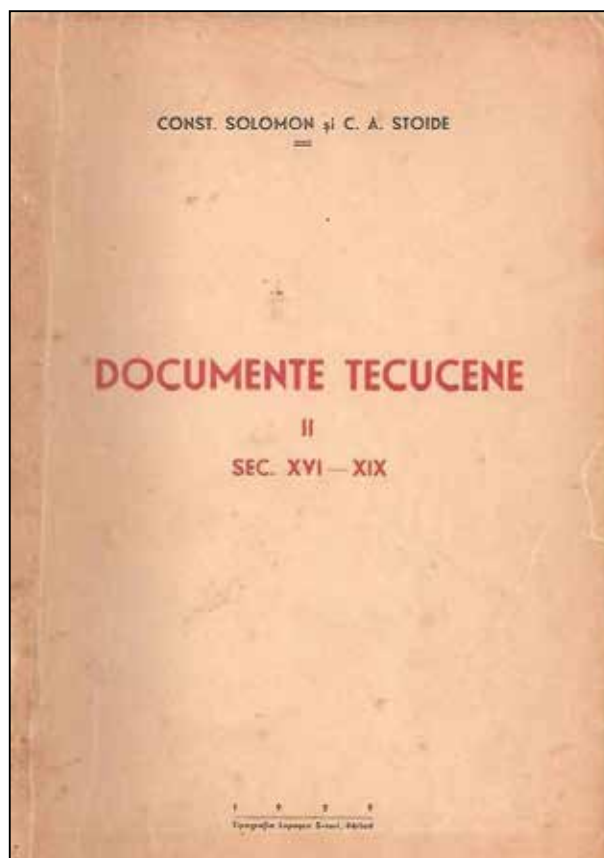
Cu cele mai bune salutări,

Const. Solomon

Note

• Originalul acestei epistole, inedite, se află la Biblioteca Academiei Române. Cota 57/CLXIX

1. Lucian Predescu ~ *Conștantin Solomon*. [Fișă de istorie literară] în *Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*. București, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, [1940], p. 794, col. 3, sus.

MIHAI CIMPOI - 75

GRILA FIINȚIALĂ ȘI „CIMPO(I)ETICA”

(urmare din pagina 11)

► Adrian Dinu RACHIERU

Câteva nuanțe interpretative s-ar impune, credem. *Cumpăna cu două ciuturi* (Ed. Augusta, 2000), volum scris într-o vreme descumpănită, lărmuitoare, ațâțând răfuiala cu valorile dorea să surprindă și să cuprindă relația sufletului românesc cu Istoria. Centrul de greutate al demonstrației rămâne, negreșit, ființa cumpănită eminesciană. Or, la Eminescu, a cunoaște înseamnă a cumpăni și creierul rămâne „cântarul înțelesului”. Sfatul de a ne despărți de marele poet nu poate fi urmat de criticul de la Chișinău. Atent la „dialecticitatea” verbului a cumpăni și la modulațiile ființiale, M. Cimpoi nu se pripește; deplânge, negreșit, ființa neîmplinită și află, în noicianul *întru*, „o vocabulă fericită”, împăcând – sub cer românesc – înțelepciunea cu filosofia. Efortul revelării Ființei nu ocolește popasul exegetic pe latura ei negativă: zădărnicia, autodisprețul, molima complexelor, reacția întârziată la provocările istoriei, definind un neam fără conștiință istorică (cum, nemilos, se pronunțase Cioran). Temperamental, M. Cimpoi respinge excesele. Va elogia, fără rezerve, o întregă tradiție culturală fecundată de eminescianism; vede în marele poet (cel care se mărturisea: „în mine bate inima lumii”) *modelul cultural* cu adevărat demn și deplânge, repetat, nepăsarea românească. Adică o țară care, lăsată în voia valurilor, trăiește cu fața la trecut, dezinteresată parcă de propriu-i destin. Dar să nu uităm, M. Cimpoi are încredere în rolul coagulant al marginii, cu energiile ei neconsumate. Lumea basarabeană, brusc precipitată sub „logica istoriei”, dovedește o îmbucurătoare redeșteptare națională. Scriitorii – observă eminescologul – au fost cei care au lansat „strigătul existențial”. În pofida *elitidelui*, în pofida românofobiei (cultivată

metodic), reintegrarea în context românesc se anunța victorioasă. Chiar dacă în lungul șir al mistificărilor, chestiunea Basarabiei a devenit un caz monstruos.

Prins în hățișul atâtor proiecte, M. Cimpoi a lansat și un impozant *Dicționar enciclopedic Eminescu* (Editura Gunivas, 2012), un dar făcut culturii noastre (să recunoaștem, cu inevitabile lacune și omisiuni, reparate din mers), o inițiativă „primejdios de vastă”, cum sublinia, în *Cuvântul înainte*, Eugen Simion. Iar un titlu precum pomenita *Cumpăna cu două ciuturi* (Carte despre ființa românească) dezvăluie tocmai temperamentul său critic: un om cumpănit, vădind seninătate și echilibru, descoperind trudnic acele „înțelesuri alunecătoare”, punând la lucru – în filiație eminesciană – „recea cumpănă-a gândirii”. Încât, în plin haosmos, glorificând descentrarea (o capcană existențială, ne previne M. Cimpoi), nefixarea, vârtejul relativist – criticul ființează ca reper; iar truda sa, sisifică, devenind Operă, în răspăr cu nestatornicia, zeflemeaua, trăncăneala ori voluptatea autodenigrării, probează că avem în academicianul de la Chișinău un neobosit *constructor*.

Efortul lui Mihai Cimpoi, trudit pe solul culturii, evită hei-rup-ismul conjunctural. Încrederea sa e tonică. Ins cumpănit, crede în politica pașilor mărunți. Spirit așezat, exegetul privește încrezător și e convins că invocata logică a Istoriei va face dreptate unui neam răbduriu, greu încercat. „Stâlp” al vieții culturale basarabene, el privește cu înțelegere, chiar plusând, relief axiologic (inevitabil accidentat) și, prin umoarea sa „egală”, este – indiscutabil – o voce credibilă. Să recunoaștem, are în spate o operă impunătoare, scrisă cu talent și chibzuință.

Și, desigur, cu multă știință de carte. Înainte de orice, Mihai Cimpoi este un cititor bulimic. Istoria sa, fatalmente, este un melanj cultural și dă seama despre o tragedie colectivă, încercând să înlăture fragmentarismul, mistificările și manipulările, pecetea proletcultismului sovietizant, violentând „caracterul ființial”. Examenul supraistoric ar fi totalmente nepotrivit pentru un neam greu încercat, disperat, aflat „la răspântie”; iar rezistența basarabeană, pendulând „de la un exil la altul”, cu inevitabile compromisuri, și-a aflat reazemul în limbă, renăscând spectaculos și miraculos. Sedus de limbajul noician, criticul nu vrea să fie prea sever și judecă faptele și oamenii (estompând, totuși, biografiile) contextual, cu vădită înțelegere pentru unda tradiționalist-mesianică. Vocea lui Mihai Cimpoi nu poate fi ignorată, chiar dacă nu încapă în Istoria manolesciană. El este, într-o lume dezvrăjită, golită de zei, Ambasadorul unei Provincii, pe care – harnic și inspirat, uneori plusând – o cercetează la scara întregului fenomen românesc. Și un infatigabil constructor, așezând temeinic – nevizitat de bolnăvicioșii demoni ai orgoliului – „vorbă lângă vorbă și foaie peste foaie”, pledând neobosit pentru *integrarea culturală*. Cu dureroasa „reducere la scară”, așezând la locul convenit puzderia de pigmei literari.

Fie că, sub străfulgerarea unor idei, se încredințează paginii albe în microeseuri dense, mustind de referințe, rezonând precum „orga” pascaliană, cercetând tâlcul faptului mărunț (ca „poartă” spre esențial), fie că se desfășoară demonstrativ, în volute largi, convins că avem „noroc de valori”, Mihai Cimpoi, vădind o irepresibilă voință formatoare, știe că omul este ceea ce devine (ce face, altfel spus). Or, străbătând *cu rost* labirinticele drumuri ale vieții, el reprezintă – exponențial – nu doar o Provincie; Basarabia dilematică, după un lung exil interior, este încă

un fragment desprins de întreg, încercând căznit a-și recupera identitatea, limba și valorile. Mihai Cimpoi exprimă, însă, *românitatea*, mișcându-se într-un larg orizont european, purtând orgolios, într-o istorie zbuciumată, valorile și complexele noastre. Provocat de Aliona Grati, într-o carte-eveniment (dialogic), la intersecția bahtinologiei cu cimpo(i)etica, Mihai Cimpoi nu ezita a se „spovedi”, rememorând, în ipostază confesivă, „mușcăturile” destinului. Convins că *românii din Est* s-au salvat prin Eminescu, că lumea modernă trebuie să se țină „pe credința în valori” într-o vreme în care asistăm la „încăunarea arlechinilor”, academicianul bonom face din argumentul cărturăriei cheazășia reușitelor sale, mizând pe *cuvântul dialogic* și grila ființială.

ÎN GRĂDINA LOGOCRAȚIEI

EFECTELE ALCOLISMULUI INTELECTUAL (I)

► Petre ISACHI

„Nu ieșim niciodată din noi înșine” (Condillac)

Nu unicitatea, ci pluralitatea limbajelor este drumul eficient spre Realitate # Războiul întregului # Se abandonează esențele unificatoare, în schimbul unor reconstituiri punctuale # Despre utilitatea unei hermeneutici a sensului # Sfârșitul marilor povestiri de legitimare adâncesc criza lecturii # Fiecare carte se află sub un alt gen de legitimare a lecturii # Cuvântul numește o instanță absolută, sacră și totodată personală # Principiul aristotelic: „cel ce gândește și ceea ce e gândit sunt una” apropie lectorul de „asimilarea în Dumnezeu” sau înalta „reîntoarcere la Unul” # O scriere nu poate fi înțeleasă decât de autorul ei sau de bunul Dumnezeu # Interpretarea ca explicare sau dezvoltare de sine.

Specificul impozant, global, transnațional și în același timp descentralizat al rețelei de comunicații din contemporaneitate depășește capacitatea de orientare și conceptualizare a conștiinței individuale a lectorului. Perfect adaptată noii „ere a maselor”, literatura postmodernă schimbă orizontul de așteptare al cititorului, sacrificând rigoarea și standardele înalte ale modernității. În timp ce modernismul fusese produs și destinat spiritului aristocratic, unei elite capabile să aprecieze rafinamentul și subtilitatea mijloacelor de creație, postmodernismul scoate literatura și cititorii săi din turnul de fildeș al elitei, confruntând-o cu adevărata realitate. Cititorul din lumea postmodernă a înțeles că nu unicitatea, ci pluralitatea limbajelor este drumul real al acestei literaturi, indiferent dacă acestea aparțineau realității tehnologice, câmpului ficțional, miturilor sau erotismului. Așa se explică explozia spiritului libertin în literatură și imensul interes al publicului față de revistele frivole sau/ și pornografice. Din Renaștere, până în zilele noastre, spiritul de impudoare a sporit inimaginabil în istoria literelor. De la Petronius și Boccaccio, până la Marchizul de Sade, Zola, J. Genet, Nabokov, la Camilio Jose

Cela, spiritul libertin a rămas deschis spre orice formă de obscenitate sau abjecție, bine vizualizate. Observațiile noastre nu se întemeiază pe cărți de factură serială, din spațiul infraliteraturii. Ele vizează capodopere ca **Ubu Rege (Jarry)**, **Călătorie la capătul nopții (Celine)**, **Jurnalul unui hoț (Genet)**, **Lolita (Nabokov)**, **Sophie Choyce (Styron)**, **Familia lui Pasqual Quarte; Christo versus Arizona (ambele romane scrise de spaniolul Camilo Jose Cela) etc.**, în care lectorul este șocat de detalierea mecanismelor fiziologice de acuplare între femei și bărbați sau din sfera aceluiași sex, de semnele de sodomie, zoofilie, incest, până la descrierea puternic vizualizată a secrețiilor corpului tânăr și bătrân, crime, violuri, moduri de tortură, manifestări de blasfemie etc.

Nicio ordine și nici o coerență nu se întrevăd „aparent” în simultaneitatea relațiilor concurente și contradictorii, lăsate să se manifeste în voia celei mai depline anarhii. Nu este prin urmare, întâmplător că adversarii postmodernismului l-au descris ca pe o „decădere sau degradare” a spiritului critic în fața unei realități deconcentrate și polimorfe. Aceasta este „baza obiectivă a marii dezorientări actuale, a lectorului care

simte, pe de o parte, necesitatea stimulării acelor procese mediatore între diversele unități ale realului apte să le contrabalanseze pulverizarea și, în același timp, să introducă într-o lume dezorganizată, un minimum coeficient de raționalitate, iar pe de altă parte, recunoașterea diferențelor în realitatea lor ireductibilă”. Știința lecturii – care nu ocupă locul convenit în licee, colegii și universități – nu poate fi ocolită de sindromul postmodernist sintetizat de Jean- Francois Lyotard: **„Am plătit prea scump aspirația după întreg și Unul..., după o experiență mai transparentă și mai comunicabilă. În spatele năzuinței comune după destindere și calm, nu auzim decât prea clar murmurul dorinței... de a cuprinde fantasma realității, de fapt, de a o transforma. Răspunsul la toate acestea trebuie să fie: război întregului, să mărturisim în favoarea Nereprezentabilului, să activăm diferențele, să salvăm onoarea Numelui”**.

Știința lecturii constituie, în acest sens, ilustrarea cea mai bună a victoriei postmodernismului. Dacă cititorul „modernist” se iluziona cu utopia că raționamentul urma să-l conducă, inevitabil, la o realitate de arier-plan, „ascunsă”, lectorul postmodernist a încetat de mult să mai creadă în acest lucru. Agresat de varietatea unor reconstrucții pe cât de individual-credibile, pe atât de contradictorii, lui nu-i mai rămâne decât să abandoneze speranța, în descoperirea unui „sens” sau „esență” unificatoare, în ceea ce citește/ studiază, în schimbul unor reconstituiri punctuale. Se anunță – reluând profețiile lui Nietzsche privind destinul modernității – sfârșitul inevitabil al posibilității oricărei interpretări conforme cu spiritul Textului.

Refuzul interpretării în discursul postmodern a fost teoretizat de autori precum Jaques Derrida, Gilles Deleuze, Jean Francois Lyotard etc. care, asemenea lectorului contemporan, constată recunoașterea tot mai dificilă a „sensului”. Voluntar sau involuntar, cititorul postmodern întreabă și se întreabă despre ceea ce s-a numit „logos”, „rațiune” sau „ființă”, într-o lume în care un text dacă admite o explicație, atunci admite o infinitate. El descoperă cu stupeoare, sub ideea facticității sensului, sentimentul absenței unei instanțe ultime, a unei „rațiuni” care să poată justifica „puterea imensă a negativului”

(Hegel). Astfel își face loc, sub zodia lui „vanitas vanitatum”, întrebarea despre utilitatea unei hermeneutici a sensului, dacă cele existente, scrise și nescrise, văzute și nevăzute „se retrag cu totul în imanența lor” (Ihab Hassan). În spectacolul grav și nelimitat de simulacru generalizat, scriitorul/ lectorul contemporan asistă neputincios la o acută „criză de personalitate a omului și a comunității” (Marco Tarchi).

„Geniul morții” învinge toate celelalte principii care guvernează Lumea (v. Eminescu, „Scrisoarea I”) și pune sub semnul îndoielii lectura feței ascunse a reprezentării unei lumi raționale și cu sens. Morții înfricoșătoare a lui Dumnezeu (Fr. Nietzsche) îi urmează moartea sau ocultarea ființei (Martin Heidegger), apoi moartea omului (Michel Foucault) și a subiectului conștient (Jaques Lacan), sfârșitul oricărui logos (Jaques Derrida), sfârșitul cunoașterii metodice (Paul K. Feyerabend) și a limbajului de primă instanță (Gilbert Hottois), sfârșitul istoriei (F. Fukuyama), sfârșitul modernității (Gianni Vattimo), sfârșitul marilor povestiri de legitimitate și al tuturor formulelor metafizice care și-au asumat altădată o intenție metafizică, fiecare în parte și toate la un loc adâncesc criza lecturii și a hermeneuticii, în genere. Explozia informațională ucide – paradoxal - geniul comunicării și, simultan, pe cel al receptării. Dilemele lectorului

cresc, deoarece fiecare „Carte” se află sub un alt gen de legitimare a discursului, în fiecare trăiește tendința de postulare a unei limite a discursului ca atare. Într-o carte scrisă sub girul gândirii biblice, cuvântul îi apare lectorului ca relevant, ca dat odată pentru totdeauna.

Astfel este înțeles logos-ul legitimat de gândirea elenistică, în care învățătura neotestamentară se întâlnește cu filosofia platonice. Urmându-se sensul revelației ca prezență a Divinității în lume sau descoperire de sine a divinului, logos-ul nu este regăsit decât în măsura în care se face el însuși prezent. „El nu este descoperit, ci se descoperă pe sine, nu este mijlocit, ci se mijlocește singur pe sine, nu este interpretat, ci se face singur prezent și înțeles” (Ștefan Afloarei). Scribii acestui tip de discurs, de la Philon din Alexandria (**Despre viața contemplativă**), la Maxim din Tyr (**Philosophoumena**), Plotin (pentru care Inteligența ca imagine fragmentară a Unu-lui cu totala lui Unitate este „gândire ce se gândește pe sine”, o „unitate în diversitate” a intuiției și a tuturor obiectelor ei, unde fiecare idee este prezentă în fiecare alta) și Proclus (v. **Comentariile la Republica lui Platon**), Sfântul Grigorie din Nyssa (Comentarii la **Cântarea Cântărilor**), Sfântul Maxim Mărtisorul (**Ambigua**), Dionysie Areopagitul (v. **Ierarhia cerească**) sau Sfântul Grigorie Palamas etc. sugerează lectorului că sensul prim nu este descoperit și mijlocit încă de gândirea omenească.

Înțelegerea și justificarea discursului provenit din mediul alexandrin, neoplatonician se realizează prin însuși actul christic, gest ce mijlocește comunicarea între Dumnezeu și om. În acest caz, eul discursiv, așa cum se anunță prin cuvântul revelat, transcende orice eu al lectorului, ca limită sau izvor al oricărui discurs de acest tip. Cuvântul numește (și este receptat ca atare) o instanță absolută, sacră și totodată personală. Teoria platoniciană a Ideilor și Formelor (în ea se pot recunoaște o varietate de influențe filosofice – heracliteană, pitagoreică, parmenideană și socratică) marchează și astăzi, orizontul de așteptare al cititorului, pe de o parte, prin conștiința poetică, religioasă a unei lumi eterne și invizibile ce se reflectă nedeslușit în fenomenele din jurul nostru, iar pe de altă parte, prin

imboldul matematic de a analiza realitatea în comportamentele ei ultime.

Cel mai aproape de „asimilarea lui Dumnezeu” sau înalta „reîntoarcere la Unu” se află lectorul aristotelic, pentru care „cel ce gândește și ceea ce e gândit sunt una”. Ideile sunt contopite cu Inteligența și cu Demiurgul, înțeles de către cititor ca raționalitate cosmică. Există convingerea plecată din Platon (v., Parmenide”) că Unul și Binele – ca „demnitate și putere dincolo de ființă” – reprezintă principiul ultim, unic și inefabil. Pluralitatea care-l asediază până la înstrăinare pe omul postmodern, ivindu-se abia pe treapta inteligenței. Astfel, conștient sau inconștient, orice lectură, indiferent de grila prin care este făcută este determinată de cele trei „ipostaze” sau tărâmurii ale realității necorporale: Sufletul, Inteligența și Unul. Dihotomia inițială dintre „inteligibile,” și „sensibile”, inerentă actului lecturii, se transformă într-o ierhie a Ființei, care poate fi descrisă ca o mulțime descendentă de cercuri concentrice în jurul Unu-lui: ele cuprind Inteligența, Sufletul și lumea corporală (cu aproximație „regnul Naturii”) care se termină în simpla materie amorfă.

O nouă paradigmă a discursului, în care ineficiența oricărei interpretări este evidentă aflăm în tradiția gândirii europene, începând cu Meister Eckhart, Iacob Bohme, Leibnitz, Hegel și continuând cu Martin Heidegger, Ludwig Wittgenstein, Gabriel Marcel, Martin Buber, Nae Ionescu, Nicolai Berdiaev etc. Eul discursiv se anunță ca fiind absolutul însuși, ajugându-se în situația paradoxală, pe care Hegel însuși o enunța: anume că o scriere ca **Fenomenologia spiritului** nu poate fi înțeleasă decât de autorul ei sau de bunul Dumnezeu. Criza lecturii/ a hermeneuticii este generată de faptul că lectorul nu poate trece, asemenea paradigmei discursive, în discursul de tip „dicitur”. Altfel spus, discursul creat de tradiția speculativă a gândirii europene, nu poate fi „tradus” ori „povestit”. Interpretarea propriu-zisă nu mai este posibilă, deoarece totul se consumă acolo în mișcarea conceptului sau în cunoașterea de sine a Spiritului, care ca instanță absolută și impersonală realizează propria sa interpretare, dar o realizează ca explicitare sau dezvoltare de sine. Dacă spiritul se cunoaște el însuși pe sine, cunoașterea nu mai este, nu mai poate fi a unui subiect oarecare.

POESIS

ALINA CHEȘCĂ

POEMUL ZEULUI ALBASTRU

Doamne, s-a întors viața la mine
a venit tiptil, într-o vară cu aromă de istorie
cu cer grav și frumos ca o noapte adâncă
timpul devenise auriu și fierbinte
și m-am înveșmântat în el ca-ntr-o mantie fermecată

trecuseră ani de când zeul albastru
nu mai coborâse pe pământ
iar eu îmi lăsasem inima într-un cufăr uitat de lume
și Doamne, câte rugi înălțasem către tine
să mă mai binecuvânteze o dată mângâierile zeului
sa-mi mai las trupul răsfățat de nectarul ceresc
în nopți cu aromă de nemurire

și mi-ai răspuns, Doamne,
trimitându-mi vise de aur
IAR ARIPIA ÎNGERULUI S-A DESCHIS DEASUPRA MEA
CA LA O BINECUVÂNTATĂ RUGĂ
am pornit la drum, Doamne,
în căutarea inimii mele pierdute
știam că voi străbate păduri și deșerturi
până să-mi regăsesc miracolul
sub chip de sărut nemuritor
zeul mă aștepta zâmbind în lumina binecuvântată
și din palmele lui a țâșnit inima mea
zvâcnind în fericirea fără de pereche
mână în mână am colindat străzi atemporale
ne-am îmbrățișat sub ploaia de aur
trimisă din cerul Tău, Doamne
iar noaptea zeul mi-a învăluit trupul în ambrozie și nemurire

SUNT ÎN MÂNA TA, DOAMNE,
CU TOATĂ FERICIREA MEA PĂGÂNĂ ȘI SFÂNTĂ
m-am îmbolnăvit de viciul vieții
IAR ÎN VÂRFUL PENIȚEI MELE
STĂ IUBIREA FĂRĂ SEAMĂN
ȘI ALBASTRUL CERULUI TĂU
îngăduie-mi, Doamne, să-mi păstrez inima în palmele zeului
să mă hrănesc din propria mea patimă
până când voi trece pe poarta ce duce la Tine
sunt sus, foarte sus, Doamne, nu-mi topi aripile
lasă-le să mă poarte mereu spre ceea ce sunt eu
lasă-mă să-mi respir libertatea

precum o pasăre cântătoare în dimineți fermecate

SÂNGELE ZEULUI CURGE ACUM PRIN PENIȚA MEA

prin trupul meu zvâcnind de tinerețe
 prin visele mele hoinărind peste cetăți și păduri
 din el îmi iau stropul de Rai
 cu care mă voi înfățișa înaintea Ta, Doamne,
 în ziua din urmă
 DA, DOAMNE, CU SÂNGE ȘI PULBERE DE RAI
 ÎȚI Scriu epistola aceasta
 ce nu aș vrea să se termine niciodată

lasă-mi pe veci visarea, Doamne!

COPIII MARILOR FERICIRI

aripa copilăriei mă învăluie
 cu voluptatea aducerii-aminte
 s-a întors la mine sufletu-mi călător
 Dumnezeu nu m-a uitat
 mi-a trimis un miracol din zăpezile veșnice
 ninge, în sfârșit, ca acum o viață
 când mă bucuram de secundele eterne
 și-mi îmbrățișam sufletul
 în poezii nescrise încă

te-ai întors din tărâmurile boreale
 și mi-ai adus bucuria începutului de viață
 mi-era dor de mine ca și când
 n-aș fi existat niciodată

AM NEVOIE DE POVESTEA ACEASTA
 CA DE O TRANSFUZIE DE VIAȚĂ
 râd și plâng ca atunci când dansam
 frumoasă în vremuri de aur
 cuprinsă fără scăpare în brațele tale
 un Don Quijote erai
 cu tinerețea zvâcnindu-ți în cuvinte
 timpul este o iluzie

„e rece fără tine, Lady A”, îmi spui
 mi-e frig departe de tine
 și totuși inima mi-e fierbinte
 precum în copilăria noastră din altă viață
 mai frumoasă decât toate viețile la un loc

cu un sfert de veac în urmă
 eram copiii viitorului
 acum suntem copiii trecutului nostru
 mai frumoși decât ne aminteam
 „visele se împlinesc”, îți spun
 „always, always, my beauty”, îmi răspunzi

plimbându-te prin orașul nașterii mele
 ca și cum
 te-ai plimba prin trupul meu fără timp
 suntem iubii propriilor noastre vise

„I will never forget you, Lady A!”
 pentru noi, limbile ceasului merg înapoi
 suntem mai tineri decât în copilăria noastră
 călătorim prin amintiri de aur
 nimic nu se sfârșește
 suntem copiii miracolelor
 copiii zăpezilor
 copiii marilor fericiți

NOAPTE DE LUMINĂ

noapte visată și regăsită
 printre semințele timpului
 învăluită în patimi cu aromă de opium
 și de poezie sângerândă precum amurgul
 o astfel de noapte mă trezește
 din așternutul de himere
 din visul pietrei țărnelui
 din cetatea cu porumbei
 rotindu-se prin Agora

într-o astfel de noapte
 cresc ziduri de stele
 tu îmi citești în palmă toată istoria
 în ea sunt scrise caravanele
 versetele străvechi
 poemele de iubire
 nopțile de amor
 binecuvântarea sferelor

în palma mea tu îți citești nașterea
 și viețile din alte ceruri
 pe când trimiteai răvașe zeilor
 și-i implorai să-ți aducă
 amfore cu ambrozie
 și o fiică a nopții care să te învețe
 că există viață după moarte

și rugile ți-au fost ascultate
 suntem două animale la pândă
 căutându-se unul pe altul
 două animale ce-și adulmecă moartea
 și luptă cu sânge și nebunie
 vânzându-și pasiunea prin nopți ca acestea

SUNTEM DOUĂ FERICIRI PURTATE DE VALURI
 PE UN ȚĂRM CU DORURI ANCESTRALE

SCARĂ LA CER

există undeva, departe, o insulă fără nume
unde oamenii se iubesc în voie
iar DUMNEZEU coboară printre ei în fiecare zi
să le aducă aminte că iubirea e sfântă
și că fiecare sărut deschide Porțile Raiului

CARAVANSERAI

Am traversat nisipurile
prin oaze mi-am așternut poemele și iubirile
prin DUMNEZEU mi-au înverzit binecuvântatele
insule

Eu nu călătoresc prin lumea asta
ci prin constelații divine
mi-am petrecut ultimele vieți
iubindu-mă cu duhurile nisipurilor
lăsându-mi sângele prin temple de aur
colecționând idoli, înălțând castele
să-mi adăpostesc propriile vise

**DEASUPRA MEA BÂNTUIE AMORURILE
CU ARIPI DE ULII**

prădându-mă, hrănindu-se din mine cu lăcomie
trupul meu e o adevărată Agora
unde prinții poposesc la lăsarea serii
și mai pun câte-o cărămidă
pe Altarul Soarelui

MEREU ÎNTRE DOUĂ LUMI
TREC PRIN VIAȚĂ
ÎN CALEAȘCA DE AUR A FARAONULUI
nu vreau să știu
unde se termină realul
și unde-ncepe mirajul

SCRISOARE CĂTRE DUMNEZEU

Așază, DOAMNE, pe umerii mei
tristețea întregii lumi
eu sunt puternică, DOAMNE
știi să transform râurile de sânge în curcubeie
pe care să ieșim la promenadă cu toții
de Crăciun, de Ramadan, Hanuka sau Diwali

DOAMNE, ia din zilele mele și fă-le
sânge curat pentru muribunzi
sevă pentru păduri și apă vie
pentru toate viețuitoarele pământului

ia din poezia mea

și dă-o celor ce doresc războaie
convinge-i că singurul război trebuie să fie
cel pentru supremația bucuriei
ia din aerul meu, DOAMNE
și îmbracă Planeta în miros de flori
ia-mi văzul și fă din el
covoare pentru rugăciuni
ia-mi hrana și somnul
și fă din ele ogoare și păduri nesfârșite

îți dau și amintirile, DOAMNE
să faci din ele iubiri mai mari decât viața
ia-mi cărțile, dar fă-i pe copiii lumii
să trăiască într-o eternă poveste
ia-mi prietenii și fă-i îngeri la dreapta Ta
ia din anii mei și dă-le lor veșnicia, DOAMNE.
ia-mi sufletul și împarte-l la șase miliarde
dar lasă-i pe toți să cânte, sa viseze și să râdă
IA-MI TOT CE AM, TOT CE ȘTIU, TOT CE IUBESC
ȘI DĂ-LE OAMENILOR
TOT CE POT AVEA
TOT CE POT ȘTI
ȘI TOT CE POT IUBI

ÎN GRĂDINA LOGOCRAȚIEI

EFECTELE ALCOLISMULUI INTELECTUAL (II)

► Petre ISACHI

Lectorul cu „frica de Dumnezeu” # Avantajele interdicției # Fuga de păcatul de a avea păreri personale # Multiplul folosirii rațiunii și multiplul infinit al sensului # Cercurile concentrice ale punerii în abis # Discursul excluderii oricărui discurs # Un datum destinal # Lectura a dobândit un caracter soteriologic.

Inutilitatea unei hermeneutici a sensului este mai evidentă în tradiția gândirii islamice, decât în cea a gândirii europene. Sarcina lectorului pare ușurată de teologia Islamului (Kalan) care interzice tot ce înseamnă dispută, analogie, confruntare, comparație, interpretare sau întrebare din partea credinciosului. Înțelegerea predestinării și a liberului arbitru, a stăpânirii și supunerii, a ceea ce s-a numit „frica de Dumnezeu”, toate acestea depind de lectorul educat într-o tradiție islamică de raportare la litera Cărții. Sensul acesteia este în întregime dat cu o claritate desăvârșită, dar, în același timp, ascuns în totalitate. „**Coranul**” – cartea de referință a gândirii islamice – presupune o regresie în spațiul culturii arabe, spre a se ajunge la idiomul vorbit în timpul Profetului, la familiaritatea cu materia istorică din anii revelației și cu mentalul omului de atunci, încât comentariul islamic este mai mult o aplicare a Cărții, decât o explicare. Actul de interpretare nu mai este în cazul „**Coranului**” o hermeneutică, ci o formă de comunicare cu Divinitatea, un act sinergic divino-uman, un mod de participare vie, trăită la semnele revelației. Prin faptul că instanța divină este absolut singulară, eul discursiv dispare. Din perspectiva lectorului european, relația Eu – Tu dobândește un caracter straniu, întrucât acolo unde există o singură rațiune, nu există de fapt nici una.

Avantajele interdicției islamice a interpretării (diminuarea situațiilor de tip babilonic, impunerea unei anumite ordini, restrângerea unor conduite negative etc.) au fost înțelese în spațiul european de Justinian. Împăratul intuiește un lucru care nu a scăpat învățaților din spațiul islamic, anume că singurul interpret al unui fapt este creatorul acestui fapt, iar adevăratul interpret al Cărții este cel care o revelează. Interdicția care există asupra unor categorii de texte caută să justifice tocmai ceea ce Sfântul Grigorie de Nazianz caută să alunge de la sine ca pe un mare păcat: „*Rog pe bunul Dumnezeu, în fiecare zi, să aibă milă de mine și să-mi arunce pe cap, pe inimă sau pe umeri, păcatul cel mai greu pe lumea aceasta, păcatul de a avea păreri personale*”. Cenzura hermeneutică provine din recunoașterea unei instanțe mai înalte, instanța divină sau a ideii de supleanță divină.

Ideea de supleanță divină ajunge să se estompeze cu totul în discursul „luminilor”, ca și în discursul oricărei voințe arbitrare. Primul este dictat de Rațiune, ce s-a dorit liberă de orice constrângeri și totodată, singurul „tribunal” al timpului (v. **Critica Rațiunii Pure**). Cel de-al doilea dictat aparține voinței care se desparte de orice rațiune, „voinței de voință”. Cu discursul „luminilor” se produce în știința lecturii, un fenomen aparte, anume multiplul folosirii rațiunii și multiplul infinit al sensului. Cele trei moduri de folosire a rațiunii teoretizate de Kant (pură sau

teoretică, practică și evaluativă) deschid modul multiplu al Rațiunii. Fiecare mod de folosire a rațiunii anunță un alt sens posibil și justifică o altă interpretare a „ființei”. Multiplul sensului acoperă întreaga lume a diferențelor, a cuvintelor și a lucrurilor. Hermeneutica „luminilor” generează o teribilă dezordine „rațională”. Nu se mai distinge suficient între rațiune și semnificație, sau între sens și referință, sens și sens, sens și entitate abstractă. Cauza: vorbirea cu privire la „ființă”, „natură”, „substanță” etc. devine frivolă (v. Locke și Condillac). La fel se întâmplă și cu vorbirea despre un posibil sens al sensului. Se ajunge astfel, spre disperarea lectorului rațional, la dispersia și diseminarea interpretărilor. Imperiul semnelor sugerează cititorului, că nu poate accede la sensul profund al celor existente.

În opinia lui Condillac, dincolo de imperiul semnelor sau dincolo de noi înșine, interpretarea devine total insignifiantă. Eul discursiv nu depășește spațiul voinței noastre sau al convențiilor pe care le urmăm. Fie că ne raportăm la cele divine, fie că vom descinde în abisuri, „nu ieșim niciodată din noi înșine” (Condillac). Întotdeauna lacuna diegetică, creată cu sau fără intenționalitate, este plină de semnificație meta-diegetică. Partea conține în latență, ansamblul care o integrează/înglobează în actual/actualitate. Cercurile concentrice ale „punerii în abis”, multiplicat specular, tind asimptotic spre infinitul mic, deschiderea se deplasează în intensie, iar „fatalitatea topologică” aspiră la coincidența eliberatoare cu centrul în care s-au resorbit toate cercurile acestei vertiginoase puneri în abis.

Lectura însăși este antrenantă în mirajul acestei concomitențe de empatie și implozie. Sensul ei devine indecibil. Probleme creează cititorului,

ducând, după cercetările noastre, la potențarea crizei lecturii, discursurile care refuză alteritatea (vezi spațiul de tip despot, fanariot, al existenței totalitare). În acest caz ne confruntăm cu un discurs al excluziunii, al excluderii oricărui discurs. Tocmai de aceea el apare ca un discurs al terorii, încât refuzul interpretării îi este o marcă definitivă. Într-un astfel de discurs, sensul se vrea în totalitate dat. Voința care-l instituie exclude orice alternativă. Astfel sensul instituit nu poate fi atins, oficial, de obscuritate sau de corupție. Nimic nu pare a afecta claritatea sa. De aceea, actul interpretării apare fie ca inutil, fie ca primejdios, apt să inducă îndoiala cu privire la existența sensului. Solitudinea eului discursiv – în chiar actul subiectiv și arbitrar – este totală. Absența relației cu Celălalt sau percepția ei, ca

un infern face ne semnificativă orice interpretare (vezi „Existențialismul este un umanism” de J. P. Sartre, 1946). De ce? Pentru că sensul dat în întregime prin actul voinței arbitrare se identifică ușor cu opusul său, cu ceea ce-l neagă în absolut.

Demersul interpretativ devine inutil și atunci când „neființa” se substituie oricărui eu interpretativ. Adică când însăși motivația este resimțită ca absență. Se știe ca să interpretezi ceva trebuie să accezi la ceea ce-l poate motiva în economia mai vastă a discursului sau a unei spiritualități. În această viziune, ceea ce se anunța ca instanță ultimă este non-temeiul ca atare, cu înțelesul pe care i-l dă Schelling (der Ungrund). Este un dat metafizic, prin care face ineficient conceptul rațiunii, discursul pozitiv și sistematic. Astfel pentru cititorii care sunt permanent fascinați de privescerea abisului (sub influența lui Nietzsche) sau gândesc „principiul” ca Ungrund, discursul nu mai apare nici într-un fel motivat. La fel se întâmplă și cu ceea ce rămâne dincolo de limbaj sau de discurs, aceasta din cauză că lumea însăși se descoperă acum ca reprezentare (Vorstellung) a unei voințe prime, cum argumentează Schopenhauer în **Die Welt als Wille und Vorstellung** sau cum poetizează Eminescu în **Scrisoarea I: „Căci e vis al neființei universul cel himeric”**.

Funcția hermeneuticii se schimbă în totalitate, când scriitura devine scriptură (ecriture). Interpretarea devine acum ceea ce pare să o contrazică, anume ascundere și codificare a înțelesului, sub haina imaginarului social, tinzându-se către o vastă topografie a misterului (un datum destinal). Tradiția scriiturii ca scriptură (sau ca hieroglifă, criptogramă) este motivată diferit de la un spațiu spiritual la altul: prevalent religioasă – la vechii egipteni, simbolică și soteriologică – în cultura medievală sau în spațiul oriental. Am observat până în prezent că lectorul postmodern pune în discuție/ la îndoială acele instanțe pe care modernii le-au socotit ca fondatoare și justificatoare. Rațiunea, Spiritul care se cunoaște pe sine ca spirit, Ego-ul (de felul celui transcendetal). Adevărul modernilor le pare postmodernilor ca unul al voinței de sistem și de totalitate, generator de teroare și violență.

Dacă în discursul modern, lectorul se lovește de refuzul/ eclipsa interpretării în alte orizonturi discursive care trimit către o instanță mai înaltă, dincolo de ceea ce stă în puterile omului, în discursul postmodern, lectorul suspendă interpretarea ca atare. Gestul său, disolutiv și diseminator trădează absența oricărui reper, dincolo de propria voință. El aduce orice instanță – religioasă, metafizică sau istorică – în elementul laic și exterior al timpului. Întrebarea dacă refuzul interpretării nu echivalează în fond, cu o formă de interpretare se justifică, deoarece nu se poate ieși în chip absolut din discurs. Mai curând, refuzul sensului și al interpretării nu înseamnă decât o formă limitată a interpretării literale (nu literare), o încercare de a recupera orice fapt discursiv și istoric în pura sa literalitate. Or tocmai către acest spațiu al purei literalități a tins și hermeneutica „luminilor”. Când marile concepte ale discursului modern își pierd orice semnificație, lectorul contemporan rămâne singur cu semnele și cu convențiile sale. Este ceea ce au anticipat Hume, Condillac, Kant și Nietzsche. Este, într-un fel firesc ca cititorul să asigure o ordine în lumea semnelor și să le decodifice fără a trimite dincoace sau dincolo de ele.

Regândirea critică a cunoașterii și a comprehensiunii implică noi conexiuni sau combinări în imperiul semnelor, conducând la noi interpretări la fel de justificate ca și celelalte. Multiplul și relativitatea interpretărilor stau în lumea postmodernă sub semnul literalității pure către care a tins și rațiunea modernă. Cititorul nu se mai află în „epoca ființei gândite sub semnul lui novum”, față de trecut. Discursul indiferent de tip va fi citit în termeni negativi, astfel, suveranitatea rațiunii a generat o formă maximă de „tiranie și decădere a logosului”, la fel și ideea Unului sau afirmarea subiectului drept centru singular al acestei lumi, ca **ego transcendetal** sau **cogito**. Ieșirea din modernitate a lectorului a dobândit un caracter soteriologic. Pierderea sensului și disoluția comprehensiunii nu convinse cu privire la situarea noastră în postmodernitate, mai curând explicitează un fenomen ce ține de o „retorică a sfârșitului”.

DEZBATERI

CRITICANTUL

► Dan Movileanu

Printre criticii literari de calitate (puțini), trăitori în provincie, își fac veacul și unii comentatori de texte literare care-și asumă, cu sau fără voia lor, rolul de vidanjori, asanatori sau de Cassandre tragice. Dintre aceștia din urmă, se detașează net, prin opiniile sucite, căzuite, inserate în vreun colț de revistă imundă, un ins oarecare, *gata oricând să facă o critică negativă despre orice și oricine*. În unele medii este numit *țuță intelectuală*, impostor cu studii incontinate, iar dicționarele îl rețin sub numele de criticant. Înraindu-și sufletul, vorba lui Marin Preda, se-mbracă în haine de procuror rural și-și dă cu părerea, convins că se pricepe și la literatură, și la religie, și la filozofie, estetică, psihologie, etc. Opiniile sale sucite ni-l arată ca pe o eboșă de critic, o eroare de calcul a naturii, un hominid care nu-și suportă anonimatul. E o nulitate agresivă, invidioasă ca un Cain pe reușitele sociale și literare ale celor pe lângă care trăiește. El trece din eșec în eșec, fără să-și poată explica de ce Dumnezeu i-a rezervat un destin de eunuc. Textele lui sunt încropite, ca și cum ar avea panarițiu la degetele creierului. Nu portretizează, ci caricaturizează, chiar culpabilizează! Cele câteva idei primite, pe care le procesează prin filtrul epocii desenelor rupestre, pot deveni oricând obiect de studiu pentru... paleontologi. Practică atacul la persoană, ca orice acrit sau jupuit de viu. Frazele sale cifotice, șuierate parcă printre proteze dentare, au iz de rudotel sau de prostamol insuficient digerat de stomacul unui cerebel semiatrofiat. Suferă de dispepsie literară, dintr-un exces de fatuitate și de heteroplazie auctorială, asumându-și involuntar rolul de mandrină sau de fanaragiu al culturii locale, exortând ditirambic opinii de un constructivism algid, atinse de discrazie criticoidă. În deambulările sale *printre* (s.n.) volumele de poezie, proză, aforisme ale unor scriitori locali, membri

sau nu ai U.S.R., confundă curente literare și filosofico - religioase sau estetice, campând în capcanele materialismului vulgar, ale proletcultismului, de la care se revendică inconștient, ca și ale scrierilor demascatoare ale unui Sorin Toma. Tonul ridicat cu multe octave, e al unui acuzator public, din procesele literare staliniste - dejiste, contaminat violent de dictonul - *calomniați, calomniați, tot rămâne ceva!* Își mixează opiniile cu citate din esteticile marilor critici literari, într-un limbaj alambicat, voit savant, împănat cu neobarbarisme, extensiile epidictice potrivindu-se ca nuca în perete. Misolog, doxofob, folosește comentariul critic în numele copitei, de o prolixitate specifică celor bulversați de realitate. Citează fără ghilimele, înlocuiește cuvinte, schimbă sensul citatelor, înghite semnele de punctuație, până ce textul său devine ilizibil. Hotărăște sentențios ce e greșit și ce nu e, *cine are dreptul să inițieze un dialog de idei și cine nu*, dă certificate de talent, într-un stil demolator, ca un veșnic bolnav de cacosmie. Ambițios, ca un avorton liric, *criticantul* își înmoaie degetul gros în venin de *Boletus luridus* și emite "judecări" moral - religioase, ca o domnișoară Cucu în zi nefastă. De fapt, el se ceartă cu neantul interior. Criticantul, cu vorbele marelui Tudor Arghezi, "*nu e un artist, nu e un poet, nu e nici măcar bărbat: e o corcitură de două corcitură cățelitate în atitudine literară*".

La acest tip de "critic" m-a dus gândul după lectura unor "cronici amicale", demolatoare, jignitoare în intenție, apărute în revista gălățeană "Porto - Franco" (red.șef. Sterian Vicol), sub semnătura lui Valentin Tudose. Aș fi trecut cu vederea, cum de altfel am și făcut, cronica la una din cărțile mele, dacă insul n-ar fi

recidivat, atacându-l grosolan pe mai sensibilul poet Constantin Oancă (membru U.S.R., autor a zece - douăsprezece cărți), care a suferit un atac de cord în urma căruia era să se piardă. Și, mai ales, dacă aceste cronică imunde, pline de o ură viscerală, nu ar fi îndreptate împotriva celor ce "păstoresc" revista "Tecuciul literar - artistic". Este de notorietate județeană faptul că unii scriitori tecuceni, dintr-o generație pe cale de dispariție biologică, încearcă pe căi oculte să saboteze aparițiile acesteia, deși personal nu cred într-o teorie a conspirației, cum nu cred nici în faptul că ar exista un "grup de puciști" literari în insignifianta noastră viață literară! Există, ca peste tot în societatea românească de azi, mai mult politizată decât culturală, câțiva fanatici corupți care denigrează, insinuează, înjură, lovesc, transformă viața culturală într-un spațiu irespirabil, dar nu mai conving pe nimeni, fiindcă, iarăși vorba lui Arghezi, "nu poți fi inger pe hârtie și porc în viața de toate zilele" sau invers!

Revenind la cronică lui Valentin Tudose despre cartea "Lot" (Editura InfoRapArt, Galați, 2014) de Constantin Oancă, remarcăm faptul că "criticul" nu știe să citească, ci silabisește (de două ori, cum însuși declară) textele autorului la care se referă, așa cum silabisește o buni-cuță prețurile la piață. Pentru că i-au trebuit doi ani de zile (cartea a apărut în 2014, iar cronică în 2016!!!) ca să-i incrimineze "aspectul urât", conținutul "tezist" de inspirație religioasă, cu subiecte "tratate eseistic", de nivel școlar, evoluând "între livresc și naivitate", "țâfnă protestantă" și "intenția de catehizare, în spirit sectant". Pentru criticantul nostru, propoziția metaforă "Gândurile sunt flori iar gândirea este Grădina Eden" (C. Oancă, Lot, p. 80) este "siropoasă" și dovedește "erori fundamentale de gândire, limite de comprehensiune cu totul regretabile"! Pentru onestitatea critică, de care face caz, ca garanție a unei îndelungate amicitii, îi semnalam că punctul de pornire al metaforei incriminate se află în zicerea lui E. Cioran (pe care, cred, l-a citit din doască în doască) "o floare este o rugăciune mută"! Fără alte comentarii! În

sprijinul demonstrației sale, criticantul aduce argumente din vreo broșură de ateism: "Paradisul (Edenul) funcționează în universul real, e o proiecție ideală" - sau "Păcatul, simbolizat de mărul ispitei, numit și mărul cunoașterii sau "cunoașterea înseamnă gândire"! În excursurile sale găfânde, își construiește epicheremele și epifonemele acuzându-i pe Marius Manta (important critic băcăuan) și pe Ionel Necula (mare uricar tecucean) că n-au "proprietatea termenilor", în schimb, domnia-sa folosește termeni inexistenți în dicționar ca: "medievalism", "determinism prectic" sau "criteria", pentru care orice critic literar serios l-ar trimite la colț pe coji de nuci. "Propensiune", termen drag criticantului, înseamnă "înclinare firească, naturală" spre ceva, deci propensiunea cuiva spre poezie, proză, aforism, etc. nu poate fi... greșită. Chiar expresia "mai degrabă preferă, încriminată ca pleonastică, se traduce în românește "mai repede, mai ușor sau mai curând". Din această perspectivă, dar și din cauza faptului că n-a auzit de "grupul" de la Petrila (capitala manierismului), confundând mimetismul cu manierismul, textele sale critice au aerul unor profanări. Sterilitatea literară îl determină să fie necruțător față de trăirile intens poetice și religioase ale unui scriitor autentic, harnic, productiv, inspirat. Zece - douăsprezece cărți publicate ar putea reprezenta o "operă". Perfectibilă, criticabilă, dar o "operă", la care criticantul nici nu mai poate visa. Cu toate acestea, cronicile "amicale", în ciuda tonului lor agresiv, violent, pot fi o mână întinsă, ca un rău-bun, spre o prietenie în devenire! Am scris acest nume, Valentin Tudose, cu o strângere de inimă! Ioanid Romanescu (marele poet ieșean) a fost pseudonimul literar al lui... Valentin Tudose (n. 05.10.1037, Voinești, Iași). Ar fi împlinit anul acesta 80 de ani! Multora dintre noi le-a descoperit și apreciat... propensiunea spre literatură. El spunea, printre multe altele, că "prin vinele unora dintre noi mai curge încă sânge de mai-muță", zicere regăsită în Caietele lui Cioran, alt autor drag și altor criticanți deghizați în critici literari.

POESIS

VIRGIL PANAIT

M-am regăsit de-atâtea ori în cuvântul CUVÂNT
m-am regăsit de-atâtea ori în sângele
taurilor împrăștiat prin arenă

în disperările lui Cioran
în poesia lui Nichita Stănescu
în muzica lui Paganini

(vai Dumnezeule
"La campanella"
ce splendoare)
m-am regăsit de-atâtea ori
de-atâtea ori
mai ții minte când te țineam
de subțiori
și mie însumi îmi scriam scrisori

m-am regăsit însă niciodată n-am
putut să mă cred
niciodată n-am putut să-mi vorbesc
pentru mine am rămas același străin
convertit la duplicitate...

De la un timp nu știu de ce
mi-e dor să sufăr
dar să sufăr așa cu-adevărat
ca un nebun
dumnezeiește până la ceruri

să sufăr până la automutilare
până la sângele de gheață al morții

da de la un timp mi-e dor să sufăr
însă ce hilar de trist
că tot de la un timp
nu mai aud decât
tăcerile
din Cuvânt...

Doar așa puteți înțelege alchimiile morții:
ascultând și traducând în limba șarpelui
muzica stranie a frunzelor îngălbenite
călcate-n picioare toamna târziu
pe aleile cimitirelor
doamnelor și domnilor
sau nu știți că cele mai frumoase
frunze îngălbenite din lume sunt
cele de pe aleile cimitirelor?

ca niște scrisori de dragoste și
disperare
neexpediate

către Dumnezeu...

În fiecare zi se inventează câte ceva
- după principiul că genial nu a fost cel
care a inventat roata ci acela care
le-a inventat pe celelalte trei -

astfel s-a inventat sângele sintetic
de diferite culori și arome
s-au inventat dumnezei și sfinți petru
artificiali
îngerii de ambe sexe
reîncarnarea în direct la T.V.
pentru idioți și fraieri

s-au inventat destinele la cerere
ba mai mult cineva a inventat
chiar coliva cu telecomandă
doamnelor și domnilor încât vă anunț
solemn că am inventat și eu ceva
ceva ce n-a văzut nici parisul
nici moldova de dincolo de prut
poemul adică fără cuvinte compus
doar din cioburi de oglinzi
bucăți de cer și disperare...

Femeia mea dacă stau și mă gândesc mai bine
pentru mine tu ești un fier de călcat
cu aburi ce-mi calcă în fiecare
dimineață la dungă ca pe pantaloni
toate tristețile și frustrările
toate iluziile cuvintele și toate morțile

tu ești mărunțul discordiei
dintre MINE și mine
ești un peisaj mirific al patriei mele
cu munți (sâni-ți) dealuri și câmpii

iar brațele tale sunt brațele dunerii albastre
femeia mea

tu ești ca o piesă de teatru absurd în
care jucăm atât de fals

amândoi încă în sală
n-a mai răm,as decât un singur
spectator devotat

moartea meditând zeflemitor:
"sunt o doamnă ce celulita mea..."

Mi-e acest început de secol când inima
poetului poate fi acuzată pentru
port ilegal de sentimente

iar atacul de cord prin
corespondență nu mai e o

noutate când moartea poartă
pe străzi șorțuleț apretat

cu dantelă iar preotesele
iubărește le fac curte
limbilor de clopot

când impozitul pe suflet e
cât mai aproape

mie cum vă spuneam
acest început de
secol nu-mi spune nimic...

Prima mea depresie a fost pe la cinci - șase ani
cînd la o nuntă-n sat un vlăjgan
mai mare mi-a șoptit că cei doi se
căsătoresc pentru a face sex și copii
că și noi am venit pe lume tot în urma
unor astfel de chestii
vai doamne cât am mai suferit mi se
năruise atât de brusc povestea cu barza

a doua depresie am avut-o prin clasa
a treia când un coleg
grăsuț și timid dănuț îl chema s-a
îmbolnăvit așa deodată murind după
câteva săptămâni
îmi amintesc cu groază că noapți la rînd
n-am dormit de teamă să nu fiu eu
următorul care pleacă la ceruri
și în sfârșit a treia depresie și ultima am
avut-o când chiar am murit cu adevărat
atunci când am văzut-o pe mama la morgă
întinsă goală pe mama aceea rece lugubră de
piatră avea părul negru întins peste umeri de
părea
o zeiță antică pe care o vedeam pentru întâia oară
și căreia nu-i auzeam decât zâmbetul...

Eu virgil panait sunt singurul poet din lume
care s-a întîlnit pe buza prăpastiei
față în față sinucigași amîndoi
cu moartea
moartea cea adevărată
era înaltă blondă ochi albaștri forme
proeminente ce mai era o divă cu
care aveam să mă confesez minute
ore în șir poate chiar zile

eram disperați amîndoi
mie mi se furase tot poezie iubire
trecut cuvinte speranță viață provizorie

ei i se furase totul coasă adică

când deodată-mi șopti lăcrimînd
dar nu te arunca în hău
fiindcă m-am îndrăgostit de tine

atunci nu o face nici tu i-am strigat
căci și eu te iubesc
noroc cu cântatul cocoșilor deșteptător
de dimineață și visul s-a terminat...

Ei da și voi cu ironiile și răutățile voastre:
cum se face de-a rămas Fecioara maria
fată bătrână
- adică nedeflorată -

simplic

la un bal mascat
și-a pierdut din greșeală cheile

de la centura de castitate
ori poate i-au fost furate...

Azi tata a împlinit vai 90 de ani
în paranteză fie spus încerc o ușoară invidie
față de contemporaneitatea lui cu oameni
și fapte care au schimbat istoria

însă nici vorbă de bucurie sunt mai
trist mai debusolat și neputincios
ca oricînd nu-i pot ura nicicum
la mulți ani
pentru că a orbit și nu mai aude
rugându-se aproape continuu să fie luat la ceruri
- și eu naivul care credeam că oamenii
se roagă doar ca să trăiască -
acum îmi amintesc cu frustrare și mîhnire
cum cu ceva timp în urmă când încă mai era în
putere
zicîndu-i că arată bine și că va prinde ușor
suta de ani motivîndu-mă și cu bancul ăla
după care ce mai e suta în ziua de azi el a
zâmbit ironic replicînd suta ca suta dar trebuie
să știi să te oprești să mai dai și rest
să-și ia și Dumnezeu o lumînare un covrig acolo
și după altă tăcere: dar oricum a-i da-o îți spun eu
e rușinos e o rușine să mori fiule...

INTERVIURI

PRIETENII LITERARE DE PESTE HOTARE... INTERVIU CU ADRIAN GRAUENFELS

► Angela BACIU

„Niște amici mi-au trimis cărți publicate după 89. Erau acolo Cărtărescu, Nichita Stănescu, Jurnalul lui Mihail Sebastian, Nora Iuga, Radu Tudoran. Mi-am dat seama că am ratat o literatură splendidă, total ignorată în Israel. Am descoperit pe marii avangardiști Tristan Tzara, Urmuz, revistele Alge și Unu... Dar marea întâlnire am avut-o cu poetul Gherasim Luca pe când vizitam familia Gore din orașul Kiriati Ono - Israel. Regretatul doctor Gore a fost nepotul poetului Gherasim Luca, scriitor de avangardă bucureșteană, contemporan și prieten cu Tzara, Sașa Pană, Geo Bogza, Gellu Naum, pictorii Perahim și Victor Brauner. În casa atelier din Kiriati Ono (dna Gore este pictor) am descoperit câteva relicve autentice ale suprarealismului românesc: obiecte, cărți, scrisori și tablouri din perioada de efervescentă a avangardei române. Pe un perete am văzut atârnată o caligramă semnată: Gherasim Luca -1928...”

GÂNDURI DIN ȚARA MĂSLINILOR

A.B.- Domnule Adrian Grauenfels, suntem la început de an, vă urez „La mulți ani!”. Cum ați început 2014?

– La mulți ani! dragă poetă Angela Baciuc, eu vă mulțumesc pentru atenția acordată. Începutul lui 2014 a fost marcat de un eveniment important, lansarea la ICR -Tel Aviv a revistei “Izvoare”, publicația anuală a Asociației scriitorilor Israelieni de limbă Română în care adunăm cele mai bune poezii și fragmente din proza scrisă în anul care a trecut. Este un prilej de revizuire a stării scrisului, a lansa debutanți cât și a strânge legăturile cu autorii și prietenii din România. Participarea a fost largă și revista foarte bine primită. Apar în ea 40 de

scriitori israelieni, cu un material bogat, divers, însoțit de desenele unor pictori și graficieni din comunitatea noastră. Eu am făcut designul copertii, mixând șapte picturi ale unor artiști evrei de origine română precum Marcel Ianco, Victor Brauner, Perahim etc.

A.B.- Întrucât vorbim despre bilanț, cum au fost pentru Dumneavoastră anii 2000-2013? Ce ați publicat?

– Acești 13 ani au fost prolifici și catalizați de răspândirea comunicației pe net care mi-a facilitat cunoașterea unui spectru larg de scrieri și tendințe cu care nu eram la curent. Am descoperit avangarda română, care a fost ținută ascunsă cu grijă de școală comunistă, am întâlnit publiciști și tineri poeți care m-au stimulat în a scrie. În total am trei cărți publicate (ultima este o colaborare cu poeta Cristina Ștefan din Bacău) și nenumărate participări la reviste, ziare, antologii, etc.

A.B.- Pentru cei ce vă cunosc mai puțin sunteți poet, traducător și scriitor evreu, originar din România. Ați publicat poezie, proză, articole, sunteți colaborator și corespondent la

numeroase ziare și reviste scrise, altele on line, cum se împletesc toate aceste genuri literare?

– Colaborez de circa 4-5 ani la publicațiile israeliene majore: *Maximum*, *Revista Familia*, *Gazeta Literară*, *Jurnalul Săptămânal*. Apar efemer și în alte publicații din Irlanda, România, Canada. Azi este ușor să colaborezi cu presa din lumea întreagă atât timp cât ai ceva interesant de spus. Eu am avut norocul să fiu un curios și să cunosc parteneri de discuție fascinanti, din dialogul sufletesc se nasc multe subiecte de valoare. Iar cititorul de azi caută nu teorii savante ci exemple utile sau cel puțin hedoniste care să-i facă viața suportabilă.

A.B.- Când ați debutat literar? Dar editorial?

– Nu știu cum se stabilește data unui debut, primele poezii le-am publicat pe net în site-ul Agonia care polariza scriitori de limbă română din toată lumea, cred că era prin anul 2000, apoi am navigat spre grupuri mai elitiste ca de exemplu Hermania, Lira 21, Egophobia, Omnigraphies etc., ca în final să inițiez un grup de poezie și artă care funcționează pe Facebook numit „Grupul celor 7”. Prima mea carte de poezii „În vizită la Ussais” a fost tipărită în tiraj redus în 2007, a urmat „Castelul lui Yanle” în 2011, iar „Ceai cu Adala” datează din 2013. Activitatea deosebită a Grupului 7 a fost premiată anul trecut cu mențiunea revistei *Maximum*, premiul Benjamin Fondane.

A.B.- De-a lungul timpului ce prietenii literare ați avut, modele, revelații...

– Am avut câteva revelații speciale. Niște amici mi-au trimis cărți publicate după 89. Erau acolo Cărtărescu, Nichita Stănescu, Jurnalul lui Mihail Sebastian, Nora Iuga, Radu Tudoran. Mi-am dat seama că am ratat o literatură splendidă, total ignorată în Israel. Am descoperit pe marii avangardiști Tristan Tzara, Urmuz, revistele *Alge* și *Unu*. Dar marea întâlnire am avut-o cu poetul Gherasim Luca pe când vizitam familia Gore din orașul Kiriat Ono - Israel. Regretatul doctor Gore a fost nepotul poetului Gherasim Luca, scriitor de avangardă bucureștean, contemporan și prieten cu Tzara, Sașa Pană, Geo Bogza, Gellu Naum, pictorii Perahim și Victor Brauner. În casa-atelier din Kiriat Ono (dna Gore este pictor) am descoperit câteva relicve

autentice ale suprarealismului românesc: obiecte, cărți, scrisori și tablouri din perioada de efervescență a avangardei române. Pe un perete am văzut atârnată o caligramă semnată: Gherasim Luca – 1928. Originalul franțuzesc este caligrafiat cu penița (aranjat vertical) pe o hârtie de textură aspră, cu tente gălbui datorate timpului. După spusele d-nei Gore acest document nu a fost expus, deci este necunoscut cercetătorilor operei lui Gherasim Luca. Textul este însoțit de 2 desene subtile, pointiliste, abstracte, invitând spiritul cititorului la o liberă interpretare. Încerc traducerea ultimei părți, sinteza neliniștii poetice la gândul de a fi după cum spune titlul caligramei: „vierme sub un pantof cu toc cui”.

„Ea (gândirea) nu se compara

Cu o furtună

Și nici cu o furtună într-un pahar cu apă

Nici cu paharul de apă pe timp de furtună

Anticipând frenezia statică

Umbra unei incertitudini

Care încă se învârte în capul meu

Înspre rea devenire

Că tot ce înconjoară

Binele sau răul

Cu o durere de cap comparabilă

Cu frenezia statică a unei gândiri

Comparabilă cu incomparabilul.”

Prietenii literare - aici vreau să revin la Grupul celor 7. Modelul l-am luat de la o mișcare literară germană numită „Grupul celor 47” în care artiști, scriitori și poeți defineau o nouă ordine estetică. Printre ei se număra celebrul Gunter Grass. Scopul nostru inițial era să atacăm artele prin prisma mediei electronice actuale. Mă fascina ușurința cu care se puteau produce colaje, mici filme video, poezii citite de autor la microfon și apoi aproape instantaneu, creația era difuzată pe net. Azi, acest grup număra 650 de membri, un produs palpabil este „Revista grupului 7” care apare lunar. Revista acoperă o tematică variabil, propusă lună de lună, dar las frâiele libere imaginației și pasiunilor participanților. Sunt foarte mulțumit de calitatea materialelor și prezentarea grafică la care am ajuns după 2 ani și 21 de numere consecutive. Netul m-a apropiat de câțiva poeți și artiști

foarte buni a căror amicitie mă onorează, nu-i pot aminti pe toți aici dar trebuie să menționez pictorul Ion Danu, autoarele Luminița Petcu, Cristina Ștefan, Bianca Marcovici, poetul Yigru Zelti și pe Sandra Segal care realizează grafica Revistei Grupului 7.

A.B.- Cum este privită și înțeleasă (citită, dacă este) literatura română în Israel.

– După cum mulți știu, când este vorba de limba română, Israelul este a doua țară în lume (după România desigur) care tipărește și publică masiv literatură, ziaristică, poezie, estetică, critică și ficțiune. Se lansează cărți, sunt prezentate cititorilor, discutate și răspândite cu emoție și dragoste pentru limba noastră maternă. Din păcate, publicul vorbitor de română descrește și îmbătrânește. O librărie care importa cărți din România a dispărut forțată de schimbările fundamentale impuse de internet. Deci cărțile bune se procura cu greu, tirajele sunt și așa destul de reduse, dar interesul rămâne aprins celor care iubesc slova românească. De multe ori discutăm în presa electronică viitorul cărților. Vor dispărea ele în lumina erei digitale pe care o traversăm? Am scris un articol publicat recent de revista *Maximum* de la noi, în el citam o discuție cu șeful editurii „Cărțile din pod”, domnul Yehuda Melzer (professor de filosofie) care este sceptic în acest subiect controversat. Iată un fragment care aruncă lumină asupra cărților (autohtone sau traduse) în Israel: „A apărut mania vânzării în vrac, 4 cărți pentru 100 de șekeli. Prețul include taxa VAT. Dacă primesc 25 de șekeli pentru o carte și am de plătit taxe, autorul, tipografia, biroul, distribuitorul, traducătorul etc. cât rămâne editurii? În plus cărțile mele nu se mai vând ele nu intră în acțiunea 4 pentru 100 șekeli. Cât voi rezista în această situație? La fel de rău merg lucrurile la editura Tzomet Sfarim. Traducerile în Ebraică sunt costisitoare. Iar la colț pândesc tipografiile digitale care tipăresc pirat cărți străine, deocamdată cu destulă timiditate. Sau netul care oferă lecturi pe ecran. Mulți cred că vor citi curând pe Meir Shalev digital. E o întrebare serioasă, spune Melzer și întrebă retoric: „Cunoști pe cineva care are acasă Enciclopedia Britanică?” Mai există un aspect al cărților de știință. În editura mea „Cărțile din Pod” am publicat multe cărți medicale. Aveam

o enciclopedie despre medicamente. Când am ajuns pe la a treia ediție revăzută, Viagra făcea furori în farmacii, dar informația nu intrase în volumul meu. Ce să fac? m-am întrebat, să scot o nouă ediție la zi? Apoi dacă va apare ceva și mai nou, ce voi face atunci? Așa am ajuns canibal: am șters tabla de materii și am înființat un portal pe net www.informed.co.il care a pus cruce cărților tipărite. Tot ce cauți este pe net acum și am făcut-o eu însumi, cu mâna mea. Ajung imediat la întrebarea cheie, dacă vor dispărea cărțile, spune Melzer. Părerea mea este că Nimeni nu știe. S-ar putea ca unele cărți inaccessibile pe net să dispară fără urmă. Google a încercat să scaneze toate cărțile importante omenirii, dar s-au oprit din muncă din pricina problemelor legale ivite. Mă sperie dispariția cărților. Eu am crescut într-o casă cu biblioteci până la tavan. Tatăl meu era poet, toți scriitorii în limba Idiș îi trimiteau volume, implorându-l să le traducă. Tata a șezut în bucătărie, pe când mama gătea și a tradus 13 volume din opera în lui IL Peretz. Peste 100.000 de copii au fost vândute. Dacă nu vom face ceva pentru IL Peretz el va dispărea.”

A.B.- Am avut onoarea și bucuria să putem colabora în ultimii ani în diferite proiecte: expoziții de fotografie, carte și poezie de „Ziua Holocaustului”, expoziții de fotografie, publicarea unor texte în reviste și ziare din Israel, preocuparea pentru artă, valoare. Promovarea culturii românești în alte spații mai are vreun rol pentru iubitorii de artă, mai este apreciată în zilele noastre adevărata artă?

– Desigur. Arta este un organism viu care crește și se multiplică. Este hrană sufletească, elementul vital al intelectualului de pretutindeni. Eu consum arta și încerc să o produc cu mijloacele mele modeste. Educația europeană este deterministă de aceea ador experimentul și studiez rezultatele. Apoi modific și perfecționez produsul. Fie în poezie, fotografie, pictură, modelaj în ceramică. Nu este întâmplător că revista *Time* dedică o cincime din spațiul ei subiectelor de artă contemporană. Noi în Israel ne bucurăm de muzee excepționale care acoperă extensiv 3-4000 de ani de cultură pe aceste meleaguri. Este fascinantă evoluția artelor

și rafinarea mijloacelor de expresie privite pe axa timpului. Arta românească este și ea apreciată și cunoscută: Brâncuși, Iancu, Eminescu, Caragiale, Tonitza sau Iser sunt nume familiare oricărui evreu educat.

A.B.- Ce aveți pe masa de lucru în prezent?

– Mi-am strâns toate eseurile, traducerile și articolele despre artă scrise în anul 2013 în trei volume, toate accesibile pe net. Sunt produse cu fonturi relativ mari în ideea să faciliteze citirea chiar și pe ecranele de dimensiuni mai mici care sunt azi larg în uz.

A.B.- Ce proiecte personale pregătiți?

– O pasiune nouă s-a născut în 2010 când am descoperit poezia ebraică modernă. Am început să traduc din poemele publicate săptămânal de ziarul *Haaretz*, care selectează cu predilecție tineri și talentați poeți israelieni. Am descoperit la ei o problematică specială, o sintaxă și un tonus poetic mult deosebite de poezia clasică, familiară nouă. Am deja 3 volume de traduceri însoțite de grafică (Maia Martin, Nahum Sternberg) de care sunt sincer foarte mândru. Sper să am inspirația și energia să continui această muncă. Mai am în lucru o carte de poezii pe teme erotice însoțite de desenele excepționalei artiste Uca Maria Iov care trăiește în Olanda.

A.B.- Cum arată o zi din viața Dumneavoastră? Aveți regrete?

– Am muncit 42 de ani ca inginer, am călătorit mult și am scris mult, la început instinctiv, cu timpul am devenit mai atent la formă și la eufonie. Am experimentat și perfecționat arta colajului poetic care mă încântă și azi. Aș menționa câteva colaje remarcabile realizate cu Nicolae Tzone și Yigru Zeltel, cu Dorina Sisui, Ana Sofian. La regrete? Faptul că am ratat educația muzicală, practica ei, jazzul mai ales, care mă atrage și mi se potrivește temperamental.

A.B.- Un gând pentru cititorii acestui interviu

– Când scriu aceste rânduri este foarte frig la Galați, minus 12 grade. Dar în suflete păstrez amintiri calde. De pildă din Noiembrie - Decembrie 2012, când Casa de Cultură a Sindicatelor din Galați a găzduit expoziția de fotografie și poezie israeliană „Sub frunze de

măslini”. Proiectul s-a născut din rezultatul muncii comune la care au participat israelieni, români și „Atelierele de creație ale poetei Angela Baciui”, poeta care a condus cu grație și talent conceptul și logistica expoziției. Eram o mână de oameni mânați de dorința unui cross talk cultural. Mama mea a învățat tot liceul la Galați. A fost o mare onoare și bucurie să închid un cerc, prin fotografii, muzica și literatura din Israel – țara în care dânsa a emigrat și s-a stins. Proiectul nostru „Sub frunze de măslini” s-a născut din nebănuitele intersecții umane menite să dăruiască, devenind o clipă de pace lăuntrică atât de necesară pentru a ne hrăni visele. (Paulina Duta). Am fost puțini dar plini de entuziasm: Bianca Marcovici, scriitoarea (Israel), Paulina Duta, fotograf (România), Ovidiu Ioan Manole – director Casa de Cultură a Sindicatelor din Galați, Adrian Grauenfels – traducerea și adaptarea textelor (Israel) și desigur Dvs. Angela Baciui, care ne-ai surprins cu forța și talentul organizatoric. Mulțumesc aici Angelei Baciui, pentru ocaziile oferite, activitățile noastre fructuoase și sper să vă întâlnesc la noi în Israel întru noi aventuri artistice bilaterale. Vă rog să transmiteți cititorilor din România un salut cald de sub... măslinii Țării Sfinte.

A.B.- În încheiere, v-aș ruga să ne oferiți un poem.

– Cu plăcere, iată „Norul Interior”, o poezie care deschide volumul cu același nume (în formă digitală):

*„Trupul îi era înconjurat de pleoape
cărțile o încercuiau până la grindă
în jurul patului zăceau leșinuri
povești de ceară, scâncet și cuțite
așa dormea sâmbetele
cu cărți grele uitate pe piept
cu sâni striviți de carete de bronz
trase de lei ce mușcau din carnea ei tânără
și muștele de cuvinte
zumzându-i în coada ochiului.
pe un fir subțire, coborau comete”
(Israel – România, ianuarie 2014)*

- interviu publicat în cartea „Despre cum nu am ratat o literatură grozavă” de Angela Baciui (editura „Junimea”).

PROZĂ SCURTĂ

CRIZĂ DE TIMP

► Theodor PARAPIRU

*Personajul Paul se agită peste măsură. Câteva întâmplări neprevăzute (puneți-vă imaginația la contribuție pe temă!) primejdiesc prezența omului nostru la o prestigioasă festivitate profesională din capitală, în cadrul căreia fusese înștiințat că va primi o distincție onorantă, *cheie* pentru orizont ambițios de carieră ministerială.*

Bărbatul fierbe de nervi. Consoarta sa (o Silvie domestică, plinuță și grijulie) și copilul (Dinu/Dina) se complică în amănunte vestimentare, comportamentale, alimentare. Paul se adresează soției cu voce-brici: *Dacă nu ești gata într-un minut, plec!* Femeia se oprește din mișcare, stă pe gânduri un moment, apoi vine lângă el, îl mângâie blând pe obraz, și-i spune șoptit, fără urmă de reproș: *Înțeleg, dragul meu. Te-am întârziat la ceremonie. Rămân! Rămânem!...*

O sărută pe obraz în fugă și iese, gândindu-se febril că încă are șansa să ajungă la timp, salvându-și imaginea proverbială de om corect, punctual, riguros.

La vreo zece kilometri de intrarea în capitală are loc accidentul fatal (ale cărui circumstanțe vă stau la dispoziție). Praf și pulbere, fiare contorsionate, Paul mort, cercetări, martori, interjecții, întrebări, presupuneri...

*

- *Ce ți-e scris în frunte ți-e pus!* Ca la Cain, fratele mai mare, a cărui frunte a fost primul suport material la începutul scrisului!... *Destinul veghează!* zice sentențios vecinul Marțian.

- Nu se potrivește! alungă domnul Solo ideea cu mâna.

- De ce?

- Pe telefonul mobil al lui Paul anchetatorii au găsit un mesaj prin care era anunțat că *deschiderea festivității se amâna cu două ore din motive imperative.* Așa că, *în acest caz, pe fruntea cui era scris ceva? de ce? de cine? pentru cine?...* Evident, la vedere, Paul merita premiul, însă el *a ales* să meargă la eveniment fără Silvia și fără copil, ca să nu întârzie, femeia *a ales* să

rămână acasă, copilul a întârziat plecarea, careva *a ales* să fie într-o altă mașină care venea din sens opus la locul accidentului, ca și cum ar fi fost programată, alții *au ales* să fie figuranți, martori în jurul lor, iar *cineva a supravegheat* desfășurarea lucrurilor, distribuind ideile, norocul, distincțiile de interpretare, întâmplarea, satisfacțiile și suferințele, lacrimile și profitul...

- Scenariul este de notă maximă, cu probleme de viață și de moarte, de tensiune și de emoție, de ambiție și de sentimente sociale... Actori celebri avem, regizori - la fel, peisaje cât cuprinde, cascadori de primă clasă, ce mai încoace-încolo, o să iasă un film excepțional! se bucură doamna Mina, expertă în domeniu. Zi o vorbă, domnu' Solo, pe linia asta!

- În ce mă privește, din toată *istorioara*, în mod special, mă interesează interpretul *Destinului*. Cu tot respectul pentru arta dramatică, dar nu cred că există pe Pământ actor cu talentul corespunzător. Rămâne să îl importăm... *Cine vrea înțelege ce vreau să spun, însă oamenii preferă să se roage, să aplaude sau să înjure...*

CRONICI LITERARE

DESPRE POHEME ȘI CUVINTE CARE CONSTRUIESC UN VOLUM. PSEUDO CRONICA

► Gabriel GHERBĂLUȚĂ

Le Pohème Around The Word – Liuba Liubastra Botezatu

Este mereu o provocare să citești și apoi, după consumarea actului lecturii, să scrii despre un volum de debut. De ce provocare? Pentru că un debut presupune automat răspunsul la niște așteptări pe care lectorul le va avea: ce aduce nou în peisajul liric autorul debutant, cărui curent i se alătură, cât de originale sunt imaginile poetice, cum curge expresia lirică pe parcursul întregului volum. Acestea sunt doar câteva din aspectele pe care orice lector al unui volum de debut ține să le deslușească.

Volumul despre care vom face vorbire îi aparține unei poete românce din republica Moldova, Liuba Liubastra Botezatu, poetă care a avut o ascensiune fulminantă pe parcursul anului 2016 și prima jumătate a anului 2017. Mai puțin cunoscută în spațiul basarabean dar cunoscută și apreciată în mediul internautic literar; activând pe diverse grupuri de poezie, poeta noastră a avut și o prezență susținută în paginile unor reviste românești; Sintagme Literare, Tecuciul Literar, Helis, Axis Libri sau ediția în limba română a cotidianului New York Magazin. Prezență activă și în antologiile de poezie din România; "Lumină din lumină" antologie de texte religioase, "Antologia poetilor contemporani", ed Grai Românesc, 2014, Antologie de poezie "Cenaclul de la Roma", 2016, antologia "Tineri ca niște spaime", ed Minela, 2017

Există niște semne distinctive ale oricărui volum; semne care te apropie sau te depărtează de volumul respectiv; coperta și titlul. Cu acestea face pentru întâia oară cunoștință cititorul! În cazul volumului "La pohème around the world" al Liubei Liubastra Botezatu, ambele semne sunt de bun augur! O grafică de copertă foarte inspirată realizată la volumul editat de editura PIM din Iași și un titlu care valorează cât o artă poetică definitorie pentru acest volum. Avem de a face în acest volum cu "poheme" viziune originală a poetei vis a vis de

poezii; un joc de cuvinte rezultat din combinarea a două cuvinte: boheme și poem. Din titlu lectorul de carte descoperă ceva original; un termen care, repet, definește o artă poetică. "nu eu scriu poezie, poezia mă scrie pe mine", afirmație care mă trimite la acceptarea stării de boemie aplicată poeziei. Cei care vor citi volumul îi vor da dreptate autoarei în ceea ce privește afirmația despre actul propriei creații

Unde am putea încadra pohemele din acest volum, în ce curent literar? Vin acum cu o propunere! Pentru că paleta lirică a curentelor literare din secolul XXI este foarte largă iar tematica pohemelor Liubei Liubastra Botezatu este foarte diversă, vă propun un curent care să aibă prefixul Neo! Neo –Romantism. Multe dintre pohemele autoarei se înscriu într-un neo-romantism exemplar; "în mine se plimbă Cezarul și robuși orbul,/ cutezătorul și văzătorul,", "în mine lisus alină poporul, iar luda se vinde pe sine..."elementul lui Sunt, pag. 9); "câți sori se cuprind într-un ochi, cât întunericși când vor fi toate/risipite-n neant?"-(damned to be free pag.12.

Antiteza capătă forme maxime în pohema;în numele meu(între două...): "în pântecul meu port două femei,/ obediența și răzvrătirea, dorința de a aparține/ celui ce stăpânește lumea,mână în mână/ cu nevoia acută de libertatea de a-mi fi stăpână/ mie însămi..."; "în lumea mea, pe rând, îmi sunt și Eva și Lilith..."

Întâlnim în volumul La Pohème Around The Word și multă poezie cu trimitere către sacru, către religios. Ceea ce este remarcabil este faptul că acest gen nu este abordat ostentativ. Dumnezeuul pohemelor autoarei este unul special: "avea patru ochi, patru mâini, patru obraji, patru buze și două suflete/ ...era acolo...în vocea caldă a tatei/...era acolo...în ochii mamei/...era pe buzele lor care mă rugau/să nu plec...era în straiile lor și în mâinile/întinse spre îmbrățișare/ ...azi l-am văzut pe Dumnezeu,/ dar l-am lăsat să plece,

păstrându-l iubirea pe haine...” (azi l-am văzut pe Dumnezeu...”) pag. 54.

În viziunea Liubei Liubastra Botezatu, Dumnezeu este poetul absolut: “Dumnezeu este poet?” pag.63, este ochiul, “omul care a cunoscut infinitul” pag. 57, sau esența misterului:”Brâncuși. Sculptând esențe “ pag. 59. Tot el este reperul axial atunci când poeta pierde liniștea dată de copilărie: “Doamne, spune-mi că nu-s, spune-mi că nu-s/încă mare/ mai am vreme de vis și de zbor, de povești.../ iar copilul din mine/ mai poate să vină la Tine!” (“lăsați copiii să vină la Mine “) pag. 85

Îngerii în varianta “angheli” apar altfel decât am fost obișnuți în iconografia creștină:” sunt doar ciclopi și daimoni violeți,/ dinozauri albaștri...” (iluzoriu, pag. 72) sau participanți la un complot împreună cu demonii: “și nici îngeri, nici demoni/ nu pot fi acuzați de sperjur,/ ci numai de vreun complot de dragul/ unui joc năstrușnic înțeleas doar de ei/ “ (ieșirea din miraj-pag. 66)

Există în volum și poheme cu dedicație; lui Nichita, “Omul care a cunoscut infinitul” pag. 57, lui Brâncuși, “ Brâncuși. Sculptând esențe. “ pag. 59. Și acestea sunt scrise într-o notă specială, notă care marchează faptul că autoarea stăpânește perfect tehnica scrisului; deși dedicate unor personalități- faptul remarcabil este acela că le lipsește festivul de ocazie! “încarnându-se pasăre,/ încarnându-se om, până când mâinile sale/ scrijelind în mințile noastre până la sânge,/până la înălțare,/ s-au făcut aripi în zbor, devenind însuși/ Zborul/ “ (omul care a cunoscut infinitul pag. 58) sau: “ochi, mâini, suflare,/ elan, mișcare/ menire, destin și dor de zbor/ crâmpie din nesfârșit/ fărâme de tăcere/ spre dincolo/Infinit/ “ (Brâncuși. Sculptând esențe pag. 59)

Tot cu dedicație sunt trei poeme închinat bunicii, “Mămuța mea” și bunicului; “ce e viața?” Acestea două amintesc de sorginea basarabeană a autoarei care iese parcă din mantaua lirică a lui Grigore Vieru; “ te văd ca și mai ieri senină, așa cum m-așteptai în prag/ privind-mă tăcută, blândă, cu ochii plini de dor și drag/ să mă săruți și-mbrățișezi, tot ce-mi cerea a ta ființă,/ zburdalnică, eu, fugitiv, te salutăm: “Bună, mămuță! “ (Mămuța mea pag 86) al treilea poem este unul extraordinar, dedicat străbunilor deportați: “La capătul tăcerii! Ca o mărturisire personală, cu acest poem cutremurător aș fi deschis volumul; “ la capatul tăcerii/ sunt eu, țipătul/ ultimilor străjeri ai neamului,/ prigonit în Siberii pentru iubire de Patrie,/ condamnat la moarte pentru vrednicie,/ huiduiți, batuți, schilodiți pentru păcatul de a fi/ Român/...

la capătul tăcerii/ amintirea stă neatinsă./ arzând/ “ (pp 70-71)

Părinții sunt constantele volumului; imaginea lor, dragostea pentru ei reprezintă o temă majoră a liricii Liubei Liubastra Botezatu. Pohema: “naștere” este exemplară în definirea dragostei pentru ei și Dumnezeu: “ prima dată am trecut prin tunelul oranj al mamei,/ca să mă nasc din pântecul ei./ a doua oară voi trece prin tunelul albastru al tatălui,/ ca să mă nasc din burta lui/ a treia oară va trebui să trec prin tunelul violet al Mamei/ ca să mă nasc Tată/ ... și atunci ca și acum Mama și Pruncul,/ Tatal și Fiii vor fi legați pentru veșnicie/ prin cordonul ombilical al iubirii/ născătoare de Dumnezeu/ “ (naștere pag. 7)

Nu ar fi fost complet acest volum dacă ar fi lipsit lirica erotică! Ea se întâlnește în majoritatea pohemelor; o erotică densă, o erotică a dedublărilor, a împlinirii și dezamăgirii, condusă de un eros de cele mai multe ori, contestatar, rebel, trufaș; “ în pașii de flamenco mă unduiam cum pisica/ sub ochii tăi arzători,/ fierbinte zvâcnire a bărbatului/ plin de eros trezindu-mi dorințe.../ să-ți fiu femeie.../ lunec în brațele tale/ dar mă retrag cum roșul mantiei căutând/ sa-și supună nesupusul/ căruia/ pradă voiește sa-i cadă/ “ (în ritm de flamenco pag. 43) Uneori satisfacția iubirii împlinite răzbate din pohemă; acea satisfacție când simți că omul iubit îți aparține necondiționat; “ am vrut să te rescriu în poezie/ și orice zvâcnet ce-i al tău/ grimasă sau simțire/ privire ori trăire/ pe toate să le prind/ în pumn cum dirijorul/ ... să te reinhalez apoi, câte puțin/ ...știind că-mi aparții...” De cele mai multe ori împrejurările nefavorabile iubirii nasc angoase, încolțesc ideea de abandon, de fugă din calea dragostei: “uneori îmi agăț privirea de tine/ căutând un mântuitor, căutărilor mele/...dar fug de tine ca de molimă să nu mă molipsești de mine/ si să pleci,/ ca mai pustie ai să mă lași/ decât atunci, când, din întâmplare, m-ai prins de mână.../ “ (uneori... pag. 36)

Spunea Nichita: “patria mea este poezia”! Câtă dreptate putea să aibă! Trăim într-o patrie cu cei mai frumoși și mai sensibili locuitori; Poeții! Și nu putem decât să ne bucurăm și să sunăm din trâmbițe când se mai naște un Poet! Așa că spunem acum, după citirea volumului La Poheme Around The Word, al poetei Liuba Liubastra Botezatu: Bine te-ai născut, Poeto!

P.S. nu am definit “pohema” pentru că cea mai bună definiție o dă autoarea în fiecare din cele 93 de “poheme”!

ESEU

EMINESCU ȘI PETICĂ: SUB SEMNUL LUI EROS

► Prof. dr. Doru SCĂRLĂTESCU

Sînt evidente similitudinile de destin, atît cel uman, cît și cel literar, la Mihai Eminescu și Ștefan Petică, similitudini semnalate de timpuriu de exegeții celor doi scriitori. În rîndurile ce urmează, referindu-ne la cadrul strict al poeziei celor doi scriitori, vom observa că, pe lîngă tipare prozodice comune (elegie, romanță, ciclul de sonete), găsim, după cum arăta mai de curînd profesorul și poetul târgumureșan Iulian Boldea, destule exemple privind asemănări de univers liric ori de registru afectiv. Trebuie aici să facem disocierile necesare privind căile de comunicare între cele două opere poetice. Sevele lirismului eminescian curg pe artere solide, vizibile, către poezia pe care o bănuim de început a lui Ștefan Petică, ilustrată de încercări, bruioane și fragmente de vers publicate postum de prieteni și exegeți, descoperite prin eforturi proprii, de editori precum Nicolae Davidescu, Eufrosina Molcuț, mai de curînd, cu salutară dorință de exhaustivitate, de doamna Nicoleta Presură-Călina de la Universitatea din Craiova. Petică împărtășește cu Bacovia pasiunea timpurie pentru poezia lui Eminescu evidentă în „ecorile de romanță” din versurile ambilor scriitori. Nu cu multă dificultate putem să-l aflăm pe Eminescu în tipare prozodice, vocabule, sintagme, detalii de atmosferă, sentimentalisme, gesturi, din versuri precum acestea: „O, rămii, rămii la mine/
Cu ale tale plete lungi/ Teama visurilor mele/
De la mine o alungi...”; „Către steaua depărtată/
Triștii ochi mi-i aținteam/ Iară gîndul, rob durerii/
Înspre tine-l îndreptam...”; „Adesea întîrziat eu
stau și-aștept s-apară/ Să se desprindă-ncet în
calda dulce sară/ Și-ncet ca o plutire trecîndu-mi
dinainte/ Șopti-voi cu iubire fierbințile cuvinte...”.

Eminescu e recognoscibil și în cicluri de postume mai elaboate, precum **Cîntecul toamnei** ori **Cîntece de seară**. Altă perspectivă se deschide însă odată cu volumul **Fecioara în alb** purtînd girul autorului și punînd în evidență exigențe și scrupule consonînd cu cele ale înaintașului său. Comunicarea se face acum prin vase capilare secrete, sugestia eminesciană se infiltrează difuz, se resoarbe și reapare într-o înnoită textură, într-o proaspătă și victoroasă ipostază poetică de început de secol XX. O astfel de victorie nu e lipsită, se înțelege, de aspecte dramatice, autentice sau doar trucate, la scriitorii din epocă. Într-un fel, pentru simbolisții noștri – cu excepția, din motive desigur subiective, a autorului **Noptilor** – Eminescu e o justificare și un model de prestigiu, așa cum pentru confrății lor francezi fusese Baudelaire, iar raportarea la premergător e resimțită ca obligatorie, fără a se înțelege prin aceasta semnarea unui act de capitulare estetică. Explicînd „decăderea” artei literare, la începutul secolului XX, prin tiranica „prezență” eminesciană, Ștefan Petică era, dintre modernii afiliați programatic la simbolism, primul care-și însușea, în spiritul și nu în litera ei, lecția marelui înaintaș, autor al unei „adevărate revoluțiuni” poetice, pe care reprezentanții poeziei noi înțeleg să o desăvîrșescă. Admirației fără rezerve ei îi adaugă, ca o componentă nouă a cultului pentru Eminescu, aspirația către depășire, găsind în chiar exemplul acestuia argumente pentru gestul eliberării de servituți și canoane. Acestei atitudini, din care nu lipsesc exasperarea și aparentele „accente sacrilege”, îi dă glas Dimitrie Anghel cu ocazia dezvelirii statuii poetului, nu departe de Ivesții

lui Petică, la Galați, la 16 octombrie 1911, într-un vibrant discurs, impresionant prin „sinceritate și curaj”, după N. Iorga, participant și el la eveniment. Între elogiile aduse lui Eminescu de-a lungul timpului, acest discurs este cel „mai dramatic și mai integral”, cum îl gratulează peste ani Perpessicius. El e construit contrapunctic pe alternanța dintre două sentimente umane fundamentale: *ura* împotriva unei personalități omniprezente, covârșitoare, care „încremenise formele în tipare cu neputință de sfârmat, adunase toate florile și imaginile”, și *dragostea* pentru cel ce „ne-a făcut să rîvnim spre lumină, să stăruim în căutarea altor flori pe care le bănuiam și nu le vedeam nicăierea încă, să ne ridicăm brațele spre alte mirajuri care năluceau în zări”. Credem că Ștefan Petică anticipase, fără orgoliu și excese retorice, semnalul de asumare modernă a lui Eminescu de către noile generații dat de confratele său din Corneștii ieșeni, la Galați, în toamna lui 1911. El devenea un deschizător de drum al unor astfel de atitudini, prelungite pînă la avangarda interbelică și chiar mai departe, pînă la reprezentanții recentelor generații de scriitori

Revenind la poezie, să ne oprim la cadrul poetic nocturn din secvențele de început ale volumului din 1902, **Fecioara în alb**. Elementele de decor și recuzită eclesiastică („arcul cărunțit”, „vechiul arc din mănăstire”, „făclii de ceară”, „negrul altar”, „singuratică altare”, „lespezi reci”) trimit desigur la „doma întristată” din **Înger și demon** (vezi și aici, aceleași „făclii de ceară”, „altare”, „arcul în perete”). Somptuosul *Wiener Stephansdom* romano-catolic, cu vestita icoană transilvană făcătoare de minuni a Fecioarei Maria, ce l-a inspirat, se spune, pe tînărul student aspirant Eminescu, transplantat, iată, de urmașul său simbolist în peisaj prahovean, în ipostaza de modestă mănăstire, ctitorie a lui Mihai Cantacuzino de la Sinaia! Încă din 1926, Nicolae Davidescu evidențiasse și el „vădite înrudirii de atmosferă” dintre **Serenadele demonice** de data asta și **Înger și demon**. Nu sînt de neglijat nici sugestiile de spațiu nocturn mustind de sacralitate, fără, deocamdată, conotațiile thanatice de acolo, din citata **Mortua est!**: „Făclie de veghe pe umezi morminte,/ Un sunet de clopot în orele sfinte...”, ori din **Strigoii**: „Sub bolta cea înaltă a unei vechi biserici,/ Între făclii de ceară, arzînd în sfeșnici mari,/ E-ntinsă-n haine albe, cu fața spre altar,/ Logodnica lui Arald...”.

În ceea ce privește punerea în scenă, distribuția cuprinde un personaj unic, feminin, lipsit aparent de consistență fizică, o umbră, o hologramă. Proiectată de poet pe ziduri de vechi mînăstiri, fantomatica fecioară peticiană împrumută și ea calități (puritate, sfințenie) și trăsături (frumusețe angelică, frăgezime florală, paloare) eminesciene. De aici, gesturi și atitudini comune: cutremurul, abandonul de sine, prosternarea la picioarele iubitei. Ruga e un motiv obsedant la Petică. O „mistică” a iubirii se încheagă la acesta. Dicolu de înțelegerea cam pragmatică a lui Călinescu care vede în Eminescu un poet ce ascultă, ca și amicul său humuleșteanul, mai mult de „vocea speței”, acesta e și el părtaș la o astfel de „mistică”, cu o îmbinare de accente, de idolatrie ancestrală („Căci te iubeam cu ochi păgîni...”), dar și de cea mai pură religiozitate creștină („Azi sînt cast ca rugăciunea.../ Azi iubesc a ta ființă cum iubesc pe Dumnezeu”). Paralela cu

Petică se impune aici de la sine: „Și-a mea frunte idolatră/ Am plecat-o pocăit” (**Feciora în alb, I**); „Tu ești o albă rugăciune/ Nălțată-n templul sfânt al vieții”... (**VI**) Se deschide cu aceasta un capitol special al eroticii lui Petică privind ilustrarea modelului de „dragoste curtenească” și de proiecție imaginară a „donnei angelicata”, de care ne-am ocupat mai insistent într-un studiu găzduit în antologia îngrijită de doamna Nicoleta Călina, **Ștefan Petică. La 110 ani după...**, ediție, cuvânt înainte, tabel cronologic și repere bibliografice de Nicoleta Presură Călina, Aius, Craiova, 2014. Antecedente în utilizarea prestigiosul topos medieval le găsim, cu certitudine, la Eminescu. Ecourile livrești sînt detectabile la ambii scriitori, fără îndoială cititori ai lui Dante și ai urmașului său, Petrarca, precum ne lasă să înțelegem trimiterile directe din versurile lor, ale lui Eminescu: „Frumsețea ta divină, nemărginită, sfîntă/ Ar fi cerut o arfă puternică, ce-ncântă;/ Cu flori stereotipe, cu raze, diamante,/ Nu pot să scriu frumsețea cea vrednică de Dante”, ori ale lui Petică: „De sub greaua boltă parc-a/ Tresărit în mine lin/ Visul blîndului Petrarca...” La Beatrice și Laura, muzele marilor italieni, trimite de asemenea apariția într-un halou paradisiac de lumină a întruchipărilor feminine din poezia lui Eminescu : „Apari să dai lumină arcatelor ferești,/ Să văz în templu-i zâna cu farmece cerești”; „În privazul negru-al vieții-mi/ E-o icoană de lumină...” ori a lui Petică: „...Te-apleci și stai pierdută-n vis/ Ca o coloană de lumimă/ Într-un amurg de paradis”. Și tot din Dante și Petrarca vine șocul erotic resimțit la apariția neașteptată și providențială a *donnei angelicata*, declanșat doar de o ușoară înclinare a capului ori de o privire. Petică, cel ce-și intitulează ciclul de versuri **Feciora în alb**, inițial, **La creatura di bianco vestita**, inspirat de **Cîntul XII al Purgatoriului**, citise **Vita nuova** a marelui florentin, „primul roman de dragoste din literatura Europei occidentale” (Alexandru Balaci), menționată într-una din bogatele sale liste bibliografice, și o citase, pentru gestul declanșator, în fragedă tinerețe, al iubirii, în schița sa **Idilele din mansarde**: „Atunci am avut viziunea damelor medievale care astfel își salutau cavalerii și

mi-am adus aminte de episodul din **Vita nuova**, cînd Beatrice salută pe Dante”. Redăm episodul apariției „mirabilei doamne”, „înveșmîntată în alb neprihănit”, evocat de Petică, în traducerea mai recentă a Oanei Busuioceanu, din Dante: „...și trecînd pe stradă și-a întors ochii spre locul unde mă aflam eu copleșit de sfială și cu o nespasă curtenie...m-a salutat plină de virtute”. Iată și varianta „tradusă” în versuri de Petică a celebrului episod: „De-al său zîmbet, ca și blîndul/ Suflet îmbătat de rouă,/ Înflorează extatic gîndul/ Fermecat de *viața nouă* (s. n.)”. Într-o zi de primăvară, o singură privire fusese de ajuns și pentru adolescentul din Ipotești: „Și m-am trezit în luncă c-un pui cu ochi de foc/ Ea-și pleacă ochii timizi – și eu am stat pe loc” (versiune din 1865 a poeziei **Din străinătate**). „Semnele” provocatoare de cutremur existențial se vor înmulți ulterior la Eminescu, dar rămân înscrise în același set de evidențe și imponderabile, dintr-un cod lingvistic particular: „Dispar și ceruri și pămînt/ Și pieptul mi se bate/ Și totu-atîrnă de-un cuvînt/ Rostit pe jumătate...”, sau din altul, la fel de special, kinezic-proxemic: „Te urmărește săptămîni/ Un pas făcut alene,/ O dulce strîngere de mîni,/ Un tremurat de gene” (**Ce e amorul?**). Sînt semne care, ca și-n prestigioasele modele medievale, instituie cuplul, îl înlănțuie pe veci: „De-un semn în treacăt de la ea/ El sufletul ți-l leagă/ Încît să n-o mai poți uita/ Viața ta întreagă...”, îl așază sub incidența unui destin comandat de zodii: „Căci scris a fost ca viața ta/ De doru-i să nu-ncapă...” Am adăuga la acesta observația că dincolo de ecourile evident livrești din menestrelă, truveri și trubaduri ai Evului mediu timpuriu, din dolcestilnuoviștii italieni din secolul al XIII-lea, din Dante și Petrarca, Eminescu și Petică se întîlnesc în configurarea modelului lor feminin și cu Cervantes, al cărui erou, „El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha”, face din Dulcinea un prototip al feminității cumulînd toate „atributele himerice” dăruite acesteia de către poeți, dintre care, cîteva le regăsim și în erotica eminesciană și în volumul **Feciora în alb** al urmașului său.

(continuare în numărul viitor)

INSCRIȚII

NOI COMPLETĂRI LA BIOGRAFIA NATALIEI NEGRU

► Prof. dr. Nicolae SCURTU

Biografia și bibliografia poetei, prozatoarei, traducătoarei și memorialistei Natalia Negru (n. 5 decembrie 1882, Buciumeni, jud. Galați – m. 2 septembrie 1967, Tecuci) nu sunt cunoscute, *integral*, nici de cercetătorii și istoricii literari care au studiat epoca în timpul căreia această scriitoare s-a impus prin câteva cărți notabile.

E necesar să precizez că opera Nataliei Negru a suscitât interesul istoricilor și criticilor literari Gh. Bogdan-Duică, G. Ibrăileanu, Sextil Pușcariu, E. Lovinescu, Șerban Cioculescu, Izabela Sadoveanu-Evan și, desigur, alții, care au subliniat, în sintagme memorabile, elementele noi ale universului liric și epic.

Interesante și revelatoare sunt și epistolele, pe care le-a trimis, în timp, lui Șt. O. Iosif, Dimitrie Anghel, N. Iorga, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Perpessicius, I. Valerian și alora, prin informațiile pe care le conțin și, mai ales, prin mărturiile despre unii dintre contemporanii săi.

Epistolele ce se transcriu, aici, necunoscute până acum, sunt trimise lui N. Iorga, pentru care Natalia Negru manifesta un autentic sentiment de prețuire și recunoștință.

În prima epistolă Natalia Negru îi comunică lui N. Iorga că a terminat traducerea impresiilor de călătorie, pe care Otilia Cosmuță¹ le-a întreprins în Japonia, în calitate de secretară particulară a lui Anatole France.

Unele aprecieri ale Nataliei Negru asupra stilului și conținutului evocărilor, în limba franceză, ale memorialistei Otilia Cosmuță sunt de reținut.

În cea de a doua epistolă întâlnim informații și aprecieri, esențiale, despre unele din cărțile

sale și despre atmosfera literară și culturală de după întâiul cataclism mondial.

*

[București], 15 februar[ie] 1906

Mult stimate domnule profesor,

Am avut toată bunăvoința să dau pe românește impresiile japoneze ale d[oaam]nei Cosmuță, care e atât de chineză în ale francezii.

Dintre toate bucățile am crezut că aceasta, *lwwa*² e mai potrivită de publicat întâi. Le-am tradus pe toate, însă picăturile de vreme liberă nu mi-au ajuns până acum să le trec pe curat.

Sper că până la numărul viitor al revistei voi fi gata și cu celelalte, cu toate că unele din ele, «băile japoneze», e prea original ieșită din condei.

Vă mulțumesc foarte mult pentru deosebita cinste ce mi-ați făcut încredințându-mi această traducere și vă rog frumos să-mi iertați întârzierea.

Comunicați din parte-mi afectuoase complimente doamnelor, mamei și soției d[umnea]voastră, împreună cu multe urări de însănătoșire pentru micuța Chichi³, iar d[umnea]voastră vă rog să primiți asigurarea adâncului meu respect.

Natalia Iosif

P.S.

Fiindcă Steo nu-i acasă, vă comunic eu că a scris d[oaam]nei Marghiloman.

*

[București], 1/14 februar[ie] 1920

Domnule Iorga,

Am primit câteva rânduri de la d[omnu]l Teodorovici⁴, prin care mă informează asupra imposibilității de-a tipări o carte în momentul de față.

Îmi spune totuș[i] că lucrarea mea *Zâna florilor* merită toată atenția. Nu știu dacă părerea aceasta e și a d[umnea]voastră.

De altfel, răsplata cea mai valoroasă a celui ce a întreprins o lucrare de artă, este această „atenție” care o așteaptă cu febrilitate de la o înaltă conștiință.

Nefiind cu putință de a-mi publica lucrările mele, îmi iau curajul de a vă prezenta în manuscris și poemul dramatic *Legenda*⁵, rugându-vă mult să aveți condescendența de a-l citi, și, poate, ați găsi și vreo modalitate de a-mi îngădui și mie, să aflu aprecierea d[umnea]v[oastră] personală, cum și sfatul ce mi l-ați da

asupra felului, cum acest poem ar putea fi tipărit sau reprezentat.

Aveți multe pe cap, dar eu nu găsesc cuvinte să vă spun, câtă nevoie e de d[omniile] voastre în anarhicul ținut al literelor.

Cu cea mai înaltă stimă,

Natalia Negru

Note

• Originalele acestor epistole, inedite, se află la Biblioteca Academiei Române. *Correspondență primită de N. Iorga*. Volumul 31, f. 37^r și Volumul 281, f. 486^r.

1. Otilia Cosmuță (1873–1951), prozatoare, jurnalistă și memorialistă. Autoarea volumului *Cartea suferințelor*, Viena 1921.

2. Otilia Cosmuță ~ Iwwa. *Traducere după manuscrisul francez al autoarei de Natalia Iosif în Sămănătorul*, 5, nr. 9, 26 februarie 1906, p. 170-172. (*Impresii din Tokio*).

3. Florica Iorga (1898–1954), fiică din prima căsătorie a lui Nicolae Iorga. Poetă. Autoarea cărții *In memoriam*. București, „Lupta” N. Stroilă, 1945.

4. Directorul așezământului tipografic „Neamul Românesc” din Vălenii de Munte.

5. Natalia Negru ~ *Legenda, Poem dramatic*, București, Editura literară a Casei Școalelor, 1922.

Vederi din Tecuci.

Beutad 21 Nov. 1901.

Je continue mon exploration de Hotel Boulevard. Teatrul.

la provinces - Ici papa sera le cō bureau, le pays est entouré de forêt au l'on brasse des savagiers vus de près et des ours -

Editura J. Dimitrescu, Tecuci.

Je compte avoir fini la semaine prochaine + arriver à Constantinople pour Constantinza

ESEU

ÎN GÂNDUL LUI DUMNEZEU (CREAȚIA)

► Petru BLAJ

Moto: „Măinile Tale m-au plăsmuit, însăși mâinile Tale chipul ce-l am mi l-au dat... Apoi mi-ai dat viață și ai vegheat, cu grijă și cu drag, la fiecare răsuflare a mea.”

(Iov 10. 8-12 trad. Petru Creția)

Mi-ai dat viață și ai vegheat, cu grijă și cu drag, la fiecare răsuflare a mea, este una din cele mai minunate relații stabilite între Creator și creația Sa. Nu degeaba în unul din cele mai vechi imnuri ebraice, cântărețul spune cuprins de emoție: *Îți mulțumesc Doamne, că sunt o făptură așa de minunată!* Și astfel istoria creației noastre începe cu o poveste de dragoste, care nu cred că se va sfârși vreodată.

Îmi aduc aminte cu drag când am citit pentru prima dată aceste cuvinte, și m-am gândit la puterea nemărginită a lui Dumnezeu, când *El zice și se face, și ce poruncește ia ființă*. Nu am încercat niciodată să-mi imaginez Edenul și nici pe Adam și Eva. Și asta nu din lipsă de imaginație, ci cred eu, din lipsă de detalii. Vom încerca totuși, pornind din Eden, să analizăm câteva suspiciuni, cu privire la creație.

I. Creaționismul biblic și științific

Biblia ne spune că am existat în gândul lui Dumnezeu din veșnicii:

*„Oasele mele nu au fost ascunse de Tine când am fost făcut în taină, țesut ca o broderie, în pânțelele mamei mele, ca în locurile de jos ale pământului. Ochii Tăi au văzut substanța mea, ființa mea, când ea era neîntocmită, când ea era neterminată, și în cartea Ta au fost scrise toate mădularele mele ; zi de zi se formau când nu erau încă nici unul. **Deși erau în devenire, Tu m-ai văzut întreg. Tu m-ai plăsmuit și mâna Ți-ai pus-o peste mine.**”* (Ps.139 cu v. 15, 16 și 5 trad. TM, LXX, Corn. Lit., Biblia diortosită BVA)

„Deși erau în devenire, Tu mai văzut întreg”, este una din cele mai frumoase expresii, din Revelație și în același timp cea mai pătrunzătoare teorie științifică, bazată pe

imposibilitatea apariției vieții la întâmplare. *Este imaginea unui artist*, scrie ÎPS Bartolomeu Valeriu Anania, *care-și lucrează opera având în minte forma ei desăvârșită.*

Știința de astăzi, din multe domenii de cercetare ajunge la o concluzie comună, aceea că în Univers există un „plan inteligent” („*intelligent design*”), după care se petrec toate fenomenele și procesele naturale.

Iată pe scurt această descoperire a științei:

„Tot ce este viu pe planeta noastră parcă ar fi fost conceput cu creionul în mână și după o logică perfectă.”

« Mâna unui **arhitect inteligent** și nevăzut ne-a desprins de lut și ne-a construit după un plan din care transpare unicitatea sursei, treaptă cu treaptă, până la nivelul creierului capabil să se gândească pe sine. » (Prof.Univ.Dr. Dumitru Constantin – Dulcan)

Cunoscutul astronom Johannes Kepler, după ce a descoperit că orbita Pământului este *etalon* pentru orbitele celorlalte planete, deci o inteligență creatoare a folosit rațiunea în aranjarea distanțelor față de soare, ale planetelor, a exclamat: *Cred cu tărie că în Univers există o voință divină! (Credo spatioso numen in orbe!)*

Ce frumos zicea Iov: „Măinile Tale m-au plăsmuit, însăși mâinile Tale chipul ce-l am mi l-au dat...”

Așa cum scriam și publicam în urmă cu șapte ani, *viața nu este doar materia superior organizată*, ci „*viața este înscrisul lui Dumnezeu în materia superior organizată tot de El*”.

Într-o singură celulă din organismul nostru, Dumnezeu a pus atâta informație despre cum suntem noi, comparabilă cu cantitatea de

informație din zecile de volume ale Enciclopediei Britanice. Și ce este mai spectacular, este faptul că toate celulele din organismul nostru, nu doar una sau două, dețin această enormă cantitate de informație.

Unii au spus, probabil dintr-un duh de „smerenie”, că ne tragem din maimuță. Dar încăpățânarea acesteia de a nu se mai lăsa păcălită, îi lasă cu mintea încurcată, mai ales pe acei care nici până azi nu își explică de ce mai țopăie surata pe patru picioare, când două i-ar fi suficiente ca și în cazul nostru. Sau de ce am renunțat noi la țopăiala ei, încă nimeni nu a dat vreun răspuns plauzibil.

Nu am de gând să mă cert cu nimeni pentru imposibilitatea evoluției sistemelor complexe din organismele dotate cu sânge și ochi. Dar, vreau să ținem minte că în materia vie, există fenomene și procese *complexe*, care **nu pot fi obținute prin evoluție**. Ochiul cu cristalinul lui „apărut, chipurile, din întâmplare”, ca și „găselnița” unui nerv optic atât de necesar vederii, nu admit o evoluție prin multiple încercări, să nu le zic orbecăieli, oricât de mult s-ar strădui cineva să creadă acest lucru. Ori există toate componentele ochiului de la început, ori nu va fi vedere niciodată.

Nici existența câtorva factori ai coagulării nu foloseau la nimic evoluției, cu încercările ei succesive, până să îi nimerească pe toți cei 13 factori ai coagulării, pentru simplul motiv că doar diminuarea până la 2% a unui singur factor (vezi hemofilia), este incompatibilă cu viața, dărmită absența totală a lui, sau a altor câțiva. Și atunci fără toți cei 13, pe cine să încerce evoluția, pe cadavre? Și cine să încerce, natura fără minte și oarbă?!

II. Relația trup – suflet

Am învățat din teologie cum au căzut rând pe rând diversele teorii cu privire la relația trup-suflet, atât din considerente logice cât și din experimentele vieții cotidiene. Unii au presupus că sufletul fiecărui nou născut este creat separat, de Dumnezeu, și inoculat de Acesta în embrion, dar nimeni nu a putut să dovedească nici momentul când se produce această inoculare

și nici urmările ei evidente. Bioetica ne poate spune o mulțime de noutăți în acest sens.

Alții au susținut că sufletul se transmite din sufletele părinților odată cu corpul, dar atunci nu și-au putut explica ce procent din păcatele părinților a trecut și asupra copilului. Și astfel atât creaționismul cât și traducianismul sufletului au fost abandonate ca zestre a dualismului păgân, platonice.

Unii au crezut că sufletul ca entitate inteligentă, de sine stătătoare, se folosește de corp așa cum un muzician se folosește de un instrument (pian, vioară etc.), și când instrumentul se strică, melodia se alterează și ea. Atunci medicii examinând și tratând un bolnav psihic s-au întrebat: dacă sufletul e cel deștept, de ce continuă să cânte și nu se oprește când creierul (instrumentul) s-a stricat și de ce nu se retrage ferind suferința de nebunie, turbare, sinucidere?

Alții s-au mirat cum Eva poate gândi, fără ca Dumnezeu să-i fi dăruit și ei principiul vieții (suflarea de viață) ca lui Adam. Deci inteligența nu se află în principiul vieții ci în complexitatea ființei cugetătoare. Psihicul (sufletul) e una, principiul vieții (suflarea de viață) e alta. *Iar viața nu se transmite decât din viață*. Eva a fost creată din substanță vie și acest lucru e valabil și astăzi la orice naștere.

Am citit cu admirație cuvintele revelației biblice cu privire la dezvoltarea psihică a copilului, exact ca în psihologie:

„Așa vorbește Domnul care a întins cerurile și a întemeiat pământul și a întocmit (yatzar-în original) duhul omului din el.” (Zah. 12, 1)

A zidit, a format, a clădit psihicul (duhul) așa cum vedem astăzi apariția inteligenței senzorio-motorie (când copilul încearcă cu simțurile să descopere lumea), apoi inteligența intuitivă cu care se descurcă până la 12 ani, când apare inteligența operațional-logică și interpretarea lumii se schimbă și ea, prin posibilitatea îmbogățirii noțiunilor, conceptelor și a raționamentelor.

Astăzi, putem constata că Nemesius, episcop de Emesa în sec. IV (d.Ch.) în lucrarea „Despre natura sufletului”, era bine întemeiat pe Scripturi, când scria că: „sufletele nu se produc

mereu prin transmitere (traducianism) sau prin creație anumită (creaționism), ci se dezvoltă simultan cu corpul.”

De fapt prin creație, Dumnezeu Însuși a înscris în codul genetic al protopărinților noștri întreg neamul omenesc, realizat apoi prin îndemnul: „crește-ți și înmulțiți-vă!”

Atanasie cel Mare a înțeles din Scripturi, mai bine ca oricare altul, dragostea inegalabilă a Creatorului față de omenire, amintind marea responsabilitate cu privire la lucrarea de creație: „Hristos – înaintea veacurilor – i-a avut de mai înainte întipăriți pe oameni în Sine Însuși.”

Acum înțelegem de ce rugăciunea ultimă a condamnatului pe cruce din dreapta lui Isus, este atât de concentrată pe rămânerea lui în gândul lui Dumnezeu și după moarte, pentru a se bucura de învierea în trup transfigurat, la venirea Domnului Isus.

„Adu-Ți aminte de mine când vei veni în Împărăția Ta!” este sinonim cu „nu mă șterge din cartea vieții Tale!, sau „nu mă scoate din gândul Tău, lasă-mă acolo!”. Caută-mă când vei veni iarăși pe pământ, cheamă-mă la Tine ca pe Lazăr din mormântul său și ia-mă în Împărăția Ta! Nu vreau să ajung cumva <ca și cum n-am fost>, cum scria prorocul Obadia că se va întâmpla, cu cei ce vor pieri *pentru totdeauna*. Adu-ți aminte de mine înseamnă tot: îndură-te, iartă-mă, uită ce am făcut și ține-mă în mintea Ta pentru veșnicie. E singura garanție că vom învia.

Această rugăciune este una dintre cele mai frumoase, mai fierbinți și mai cuprinzătoare și mai cu folos, dintre toate rugăciunile amintite în Sfânta Scriptură. Pentru că venim din gândul lui Dumnezeu și ne întorcem în gândul lui Dumnezeu. Pentru că, după moarte, rămânem în gândul lui Dumnezeu (Luca 20.38), nu doar în vederea învierii, ci și în vederea „devenirii” ce va fi posibilă în veacurile vieții veșnice. „Deși eram în devenire, Tu mai văzut întreg”, cum scria psalmistul.

Sintagma „veșnică pomenire” din imnologia creștină a secolelor primare, nu este altceva, decât aceeași rugăciune a tâlharului de pe cruce, *adu-ți aminte de mine*, rostită ori de câte ori este vorba de încetarea din viață a creștinilor și așteptarea „învierii morților și a vieții veșnice ce va să vină”.

III. Vârsta Pământului, dovedită a fi de milioane de ani

Până mai ieri se susținea că materia este veșnică, adică a existat dintotdeauna. Astăzi, auzim tot mai des că ar fi existat un început, un BIG-BANG, ajungându-se până la mărturisiri de felul acesta:

„Esența dezvoltărilor recente din astronomie este că universul a avut un **început clar definit, că a început la un moment dat în timp**. Omul de știință, de astăzi, trece obstacol după obstacol în călătoria lui înapoi în timp, doar pentru a fi la capăt întâmpinat de o ceată de teologi care stau acolo de secole.” (Robert Jastrow)

Vârsta pământului, a fost invocată adesea pentru a nega adevărul lui Dumnezeu despre creație, sigur, de cei care nici nu aveau habar de exactitatea datelor biblice cu privire la planeta noastră. Ei ziceau: știința a dovedit că materia planetei Pământ există de milioane de ani, iar Biblia susține că de 6 sau 7 mii de ani.

Am întrebat odată un violonist, în Elveția, dacă știe vârsta viorii sale. Mi-a răspuns foarte sigur:

Știu anul fabricației viorii, dar nu știu vechimea lemnului din care a fost făcută.

Observați: știu vechimea instrumentului vioară, dar nu știu vârsta lemnului din care a fost făcut. Acum puteți reciti istoria creației din prima pagină a Bibliei și veți găsi ceva asemănător:

„La **început** Dumnezeu a creat (bara-în originalul ebraic), **cerurile și pământul**.”

Ar putea cineva să-mi spună când a fost acel „început”? Nu, nu vă grăbiți căci nimeni nu are cum să afle când a fost acel „la început”. Milioane, sute de milioane, sau chiar miliarde de ani. Nimeni nu știe.

Apoi urmează o precizare: „Pământul era pustiu și gol.”

Știe cineva cât timp a stat pământul în starea aceasta de pustiu și gol? Nimeni nu poate să știe. Probabil de la acel **început**, când Dumnezeu a creat întregul univers, până la pregătirea pământului *pentru a găzdui viața*, au trecut, chiar milioane sau miliarde de ani.

Când i-a venit rândul, în urmă cu aproximativ 6-7 mii de ani, în 7 zile, Dumnezeu a transformat Pământul, pustiu și gol, creat

cândva, **la început**, într-o planetă plină de viață, după care a exclamat:

„Astfel au fost sfârșite cerurile și pământul și **toată oștirea lor**” adică întreg universul.

Relatarea biblică e asemănătoare lucrării unei gospodine care, a făcut mai întâi coca, aluatul, apoi l-a împărțit în mai multe porțiuni și le-a modelat pe rând în: plăcinte, gogoși, covrigi etc. Ultima planetă pregătită pentru scopul propus de Dumnezeu, a fost pământul, căci după modelarea și energizarea sistemului de luminători și crearea omului, apare afirmația, amintită, despre **sfârșitul întregii creații**.

Nu degeaba s-a instituit ziua a 7-a ca monument al întregii creații, făcând astfel parte din Decalog, ca aniversare a lucrului bine făcut, cu dragostea Creatorului pentru creația Sa.

În timpul studenției, ne adunam adesea mai mulți studenți la un loc seara în câte o cameră de cămin și discutam tot felul de lucruri. Mi se întâmpla destul de des să fiu abordat de secretarul de partid pe facultate, un student foarte inteligent, cu privire la contradicțiile dintre știință și religie. Știa că sunt religios și își permitea acest lucru. Unul din subiectul propus a fost chiar cel de care v-am vorbit acum.

După ce am analizat ce spune Biblia, și nu poveștile vehiculate în folclorul ignorant, a mărturisit că va ține cont, ca viitor medic de această părere. Eu am crezut tot timpul că intenția lui era să mă facă de râs că mai cred în „basmelor biblice”, cum se exprimau unii colegi.

Târziu, în ultimul an de facultate, a venit la mine și mi-a mulțumit de răspunsurile pe care i le dădusem și m-a surprins foarte tare, cu ceva ce nu mi-aș fi permis nici să bănuiesc măcar. Mi-a făcut următoarea mărturisire:

Nu știi ce crezi tu despre mine, a început el vădit emoționat, dar țin să-ți spun înainte de a ne despărți, că de fiecare dată când te întrebam destul de provocator, ca să nu mă bănuiescă cineva, eu, de fapt, tremuram de teama că nu vei ști să-mi răspunzi și va trebui să rămân cu îndoielile mele destul de chinuitoare. Îți mulțumesc, foarte mult, că nu te joci de-a religia!

Mi-a căzut bine, la suflet, mărturisirea lui, drept pentru care ne-am îmbrățișat ca doi frați care se reîntâlnesc după mulți ani de despărțire.

IV. Descoperirea Creatorului în creația Sa

În adevăr, însușirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veșnică, și dumnezeirea (theiotes) Lui se văd lămurit... în lucrurile făcute de El. (Rom. 1, 20)

M-am întrebat de multe ori de ce întreaga creație a lui Dumnezeu poartă denumirea de Uni-vers și nu Pluri-vers sau Multi-vers. Târziu am înțeles că dumnezeirea cu caracterul ei *unitar și trinitar* în același timp poate fi observată, când te uiți cu băgare de seamă la creație.

Să luăm un exemplu: Ps. 19.1-2 și 4

„Cerurile spun slava lui Dumnezeu și întinderea lor (spațiul) vestește lucrarea mâinilor Lui. O zi (timpul) istorisește alteia acest lucru... și glasul lor merge până la marginile lumii (materia).”

Observați, *Universul* este format din *materie spațiu și timp*, adică este unitar și trinitar în același timp ca și Creatorul său. Și aceasta spre slava lui Dumnezeu.

(continuare în pagina 83)

EVENIMENT TECUCEAN INEDIT

**CENTENARUL MARILOR VICTORII:
MĂRĂȘTI, MĂRĂȘEȘTI, OITUZ****► Daniela ALECSĂ**

După o iarnă cumplită (iarna anului 1916 – 1917), în care România și-a văzut teritoriul redus doar la regiunea Moldovei, plină de refugiați, spitale militare și civile pline de răniți, o populație și o armată decimate de boală și foamete, a urmat vara anului 1917 în care aceeași armată română a scris o gloriosă pagină de istorie. În acea vară, în România se afla una din cele mai mari concentrări de forțe din Primul Război Mondial. Având experiența înfrângerilor și victoriilor, armata română s-a dovedit a fi un adversar capabil să pună mari probleme armatelor germane și austro-ungare. Și, astfel, pregătiți de o mare confruntare, prima decizie a fost aceea de a nu ceda. Se dorea realizarea Marii Uniri.

În vara anului 1917, aflat pe linia frontului, orașul Tecuci a avut o implicare directă în ceea ce privește efortul depus de Armata Română în Primul Război Mondial. Aici s-au luat decizii,

s-au gândit strategii de luptă, aici și-a avut sediul Comandamentul Armatei I Române, condusă de Eremia Grigorescu, aici, în drumul său spre Ghidigeni, Regina Maria se oprea pentru a vizita spitalele militare și civile încercând să aline suferința răniților.

Evenimentele petrecute în acea vară, curajul și vitejia ostașilor români ne aduc în față obligația și onoarea de a omagia așa cum se cuvine memoria celor care și-au jertit viața și au spus cu îndârjire: „Pe aici nu se trece!” și nu s-a trecut.

Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, împreună cu Primăria Municipiului Tecuci, alături de toate instituțiile de cultură tecucene, a marcat acest important moment din Istoria României, prin derularea unor serii de evenimente sub egida „Centenarul Marilor Victorii: Mărăști, Mărășești, Oituz”.

Foto Club Tecuci
(c) munteanuviorel.ro

Primul eveniment care a deschis seria de activități a fost inițiat de către Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” – Concursul Municipal de Istorie „Centenarul Marilor Victorii”. Acesta s-a adresat elevilor din învățământul preuniversitar (clasele IX – XII), pasionați de istorie, cu înclinații în domeniul cunoașterii istoriei, îndrumați fiind de cadrele didactice de profil. La temele propuse spre dezbateri, acestea având ca subiect Primul Război Mondial, au răspuns elevii Colegiului Național „Calistrat Hogaș” - profesorii Precupanu Monica și Stegaru Cornelia, Colegiului Național „Spiru Haret” - profesori Pamfile Gabriela și Arhip Mihaela, Colegiului Național de Agricultură și Economie - profesorii Ciobotaru Mihaela și Negruț Gina, Liceului Tehnologic „Elena Caragiani” - profesor Iosif Simona și Liceului Tehnologic „Ovid Caledoniu” - profesor Pavel Stela. Parteneri ai acestui eveniment au fost: *Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Biblioteca „V.A.Urechia” Galați, Biblioteca „Ștefan Petică” Tecuci și Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” Galați.*

Programul dedicat centenarului a continuat cu deschiderea printr-un vernisaj a expoziției „Pe aici nu se trece! Marele Război în documente și obiecte de patrimoniu”. Astfel, muzeul a expus în vitrinele sale arme albe și de foc folosite în timpul războiului, ținute militare, decorații și documente

ce au aparținut tecucenilor care au luptat în Primul Război Mondial (cercetaș Gheorghe Petrașcu, Ioan Bogoș, Nae Gh. Ionescu, sublocotenentii Nicolae Vlad, Nicolae Petică, învățător Constantin Gheorghiu). Cu acest prilej au fost oferite plachete comemorative oficialităților prezente și celor care au contribuit la realizarea acestui eveniment. Pentru realizarea acestei expoziții muzeul a colaborat cu *Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” Galați, Asociația „Romilitaria” Brăila și colecționarul tecucean Ion Mihai.*

Activitatea a continuat cu un Marș al Recunoștinței. Adunați în curtea muzeului, oficialități, soldați, cadre militare din cadrul Garnizoanelor militare Bârlad și Galați, ISU Tecuci, Asociațiile Romilitaria, Tradiția Militară, Tinerii și Viitorul, îmbrăcați în uniforme militare din Primul Război Mondial, Asociația Deutches Freikorps din București și IR33 Cetatea Aradului, îmbrăcați în uniforme germane, veterani din cadrul Asociației „Cultul Eroilor” Tecuci, cercetașii din cohorta „Oltea Doamna” Tecuci, tineri și elevi tecuceni cu steaguri tricolore au pornit într-un marș, pe acordurile muzicale ale Fanfarei „Valurile Dunării” Galați. Unul din momentele solemne ale acestui marș a fost popasul în fața statuii Cercetașilor unde s-a ținut un moment de reculegere în cinstea eroilor cercetași din Primul Război Mondial. În

Foto Club Tecuci
(c) munteanuviorel.ro

Parcul „Al.I. Cuza”, unde a fost punctul final al marșului, a fost dezvelită o placă omagială, dedicată eroilor luptelor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, așezată lângă clădirea în care acum 100 de ani s-au luat decizii și s-au gândit tactici de luptă privind desfășurarea de forțe armate pe câmpurile de luptă.

În iarna anului 1917, în piața centrală din Tecuci, Generalul Henri Berthelot, comandantul Misiunii Militare Franceze în România, îi pune pe piept, într-un cadu solemn, medalia „Legiunea de Onoare” Franceză în grad de ofițer, generalului tecucean Ion Istrate, comandantul Corpului 5 Armată. Această frumoasă imagine, surprinsă într-o fotografie și expusă la Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, a fost reprodusă în parc de către actorul Vlad Vasiliu (jucând rolul Generalului Berthelot) și de colonelul în rezervă Ilie Gârleanu (jucând rolul Generalului Ion Istrate). Alături de aceștia a fost și Garda de Onoare formată din tinerii volutari ai asociațiilor Romilitaria și Tradiția Militară.

Într-un cadru festiv, au fost rostite alocuțiuni de către oficialitățile prezente și arborate Drapelul României și Steagul Regimentului 24 Infanterie Tecuci.

Ca o succesiune de momente au fost prezentate uniforme militare și armamentul din dotare ale Armatei Române, Armatei Germane și Austro-Ungare, exerciții demonstrative, apoi a fost reprodusă o scenă de luptă.

Activitatea derulată pe parcursul zilei s-a încheiat cu momentul depunerii de coroane la monumentul tinerilor cercetași tecuceni din Parcul Central.

Evenimentul care a încheiat seria de activități desfășurate sub egida centenarului a avut loc la sfârșitul lunii august. Muzeul a inițiat și găzduit o Sesiune de Comunicări cu tema „Orașul Tecuci pe harta teatrelor de operații”. În deschiderea sesiunii au fost lansate două volume: Radu Tudorancea

„Frontul de acasă” și „Povestiri și amintiri din trecut”, coordonatori Traian D. Lazăr și Constantin Dobrescu. În programul acestei sesiuni au susținut comunicări: Conf. Univ. Dr. Ion Ghelețchi de la Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, Prof. Traian D. Lazăr de la Ploiești, Prof. Univ. Dr. Arthur Tuluș de la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Dr. Constantin Dobrescu de la Ploiești, Expert Gr. I Lucian Drăghici de la Arhivele Militare Naționale, Muzeograf Dr. Maria Magdalena Tuluș de la Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” Galați, Consilier Marius Mitrof de la Direcția Județeană pentru Cultură Galați și Prof. Dorica Miron de la Colegiul Național „Spiru Haret” Tecuci.

Tot în cadrul aceleiași sesiuni a fost acordat și premiul „Ion T. Sion”. Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” acordă pentru al doilea an consecutiv acest premiu. *„Anul acesta au fost făcute trei propuneri, iar o Comisie formată din profesori de istorie de la instituțiile de învățământ tecucene a analizat și a hotărât ca acest premiu să fie acordat Domnului Costel Ilie și Doamnei Daniela Alecsă pentru contribuțiile aduse la studiul ceramicii Starčevo – Criș descoperită în situl arheologic de la Negrileşti „Curtea Școlii”.*

Costel Ilie este muzeograf, arheolog și numismat la Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” Galați. A organizat numeroase expoziții tematice, a realizat cercetări arheologice la Biserica „Precista” din Galați, Biserica „Nașterea Maicii Domnului – Negustori” și Biserica „Sf. Nicolae – Banu” din Nicorești, Biserica Veche din Comuna Liești, Mănăstirea Adam, Negrileşti – Curtea Școlii, Cavadinesti etc. Este autorul a peste 40 de studii de specialitate ce au ca tematică descoperirile arheologice, medalistica și numismatica în reviste de profil cum ar fi Danubius, Cronica Cercetărilor Arheologice, Studii și cercetări de numismatică, Studia Antiqua et Archaeologica etc.

Daniela Alecsă este muzeograf la Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” Tecuci și se află la început de drum în cercetarea arheologică și științifică. Are ca domeniu de studiu perioada neoliticului și a epocii bronzului, dar este pasionată și de tot ceea ce înseamnă epocă modernă (documente, tehnică militară etc). Este autoarea a 5 studii de specialitate care au ca tematică descoperiri ce aparțin neoliticului, cum ar fi așezarea cucuteniană de la Brăhășești – Toflea și așezarea de la Negrileşti, dar și epocii bronzului, cum ar fi descoperirile de la Gârbovăț.”

Facebook/pagina oficială/ Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”

CENTENARUL MARII UNIRI

GENERALUL CONSTANTIN PREZAN – UN FĂURITOR AL MARII UNIRI

► Prof. Mihail POHRIB

Generalul Constantin Prezan s-a născut la 27 ianuarie 1861 în satul Sterianul de Mijloc, comuna Butimanul, actualul județ Ilfov și a decedat la 27 august 1943 la Schinetea, comuna Dumești, actualul județ Vaslui. Părinții au fost Constantin și Alexandrina Prezan. Clasele primare le-a făcut în satul natal, după care a urmat Școala fiilor de militari lași pe care a absolvit-o în 1878. În anii 1878-1880 a urmat cursurile școlii de ofițeri de infanterie și cavalerie, unde a terminat al 14-lea din 35 de cursanți. A fost repartizat ca sublocotenent la Regimentul 7 linie, apoi mutat la Batalionul 2 Geniu București. În anii 1881 - 1883 a urmat cursurile Școlii speciale de artilerie și geniu unde este apreciat de comandantul școlii, colonel D. Dumitrescu-Maică, ca fiind: „Un ofițer serios, activ, inteligent. Exact la serviciu...”. S-a clasificat al doilea din 23 de absolvenți și avansat la gradul de locotenent. În urma unui concurs, ministrul de război I. C. Brătianu, care era și prim-ministru, a propus regelui Carol I trimiterea locotenentului Constantin Prezan din Regimentul 1 Geniu la studii în Franța.

În anii 1883-1886 a urmat cursurile Școlii de aplicații de artilerie și geniu de la Fontainebleau, de lângă Paris. A absolvit în august 1886 cu calificativul „foarte bine”, obținând și brevetul de ofițer de stat-major. Reîntors în țară devine profesor-ajutor de fortificații la Școala specială de artilerie și geniu, fiind elogiata de comandantul școlii, colonelul Alexandru Tell. La 6 martie 1887 a fost avansat la gradul de căpitan, iar în perioada decembrie 1890 –septembrie 1891 a fost trimis în misiune la Magdeburg (Germania) pentru a supraveghea fabricarea materialului de apărare a liniei fortificate Focșani – Nămolosa – Galați. Revenit în țară la Regimentul 1 geniu este desemnat șef de sector

la „cetatea București” sub coordonarea generalului belgian Henry Alexis Brialmont.

La 8 aprilie 1892 a fost avansat maior și numit comandant de batalion în Regimentul 1 Geniu, unde rămâne până în iulie 1894. Constantin Argetoianu, în memoriile sale, scrie că tatăl său, generalul Ion Argetoianu, comandantul Regimentului 1 Geniu la începutul anilor '90 ai secolului XIX îl considera pe maiorul Constantin Prezan „ca unul dintre ofițerii noștri cei mai calificați; înainte de toate era un om al datoriei”. La 1 ianuarie 1895 prin Înaltul Decret numărul 4288, a fost numit șeful serviciului Geniu al Corpului 2 armată, cu garnizoana la București, comandat de generalul Eraclie Arion. La 10 mai 1895 a fost avansat locotenent-colonel, iar între aprilie-noiembrie 1896 a fost comandantul cetății București. Împreună cu căpitanul I. Basarabescu a publicat un curs de fortificații în 1900, curs care a fost un util instrument de lucru pentru elevii școlilor militare și pentru toți afiterii din arma geiului dealungul anilor.

În 1888 s-a căsătorit cu Clementina Bantaș de care a divorțat în 1892, când s-a recăsătorit cu Elena Eliad. Nu au avut copii și au înfiat-o pe Olga Antoaneta Eliad, care s-a căsătorit cu doctorul Dumitriu, împreună având o fată Olga, căsătorită Macarie. Aceasta după revoluție a recuperat conacul de la Schinetea și l-a transformat în muzeu deschis publicului.

La 16 ianuarie 1896 a fost numit adjutant regal, atașat pe lângă principele moștenitor Ferdinand, iar soția sa Olga a devenit doamnă de onoare a principesei Maria. La 28 mai 1897 a cumpărat moșia și conacul Schinetea de la avocatul Alexandru Levaditti din Iași. Moșia se afla în comuna Dumești, județul Roman și avea o suprafață de 1065 hectare

și 3522 m² și a fost cumpărată cu 335 000 lei, o sumă importantă pentru acel timp.

La 10 mai 1901, Constantin Prezan a fost avansat colonel și mutat în Administrația Centrală a Ministerului de Război, dar a continuat să facă serviciul de ajutorant regal până în noiembrie când a trecut la trupe. La 14 noiembrie 1901, colonelul Prezan a fost numit comandantul regimentului 7 „Racova”, număr 25, dislocat în orașul Vaslui. Aici a rămas 3 ani, fiind considerat un șef sever, dar apropiat de oameni. La 15 aprilie 1904 a fost numit comandant al Brigăzii 13 infanterie cu sediul la Bârlad. Superiorul său, generalul Leonida Iarca, comandantul Diviziei 7 infanterie lași, în urma unei inspecții la Brigada 13 Bârlad scria la 18 ianuarie 1907 despre Constantin Prezan că este „inteligent, serios, are dragostea datoriei, foarte bun caracter. În manevre a dovedit știință și pricepere. Va fi un bun general”. La 10 mai 1907 a fost avansat la gradul de general de brigadă, iar în 1908 a fost decorat cu ordinul „Coroana României” în grad de comandor pentru „lungul său serviciu în armată” și avansat la gradul de general de divizie. La 1 noiembrie 1910 a fost numit comandant al Diviziei 10 infanterie, iar de la 30 martie 1911 comandant al Diviziei 7 infanterie cu care a participat la campania din Bulgaria (1913). Într-o discuție cu Alexandru Marghiloman referitor la bilanțul campaniei din Bulgaria, regele Carol I afirma că doar doi generali de divizie au confirmat: Prezan și Costescu. La 10 mai 1914 a fost avansat în funcția de comandant al Corpului 3 armată, apoi a Corpului 4 armată. În toate funcțiile pe care le-a ocupat a obținut rezultate dintre cele mai bune, subordonații și șefii reținând înalta sa pregătire, conștiinciozitatea, echilibrul caracterului, apropierea de oameni, dar și exigența sa.

Era acuzat de adversari că este general de salon, dar a dovedit prin fapte că nu este așa. În

calitate de comandant de corp de armată, generalul Prezan a fost implicat în acțiunea de pregătire pentru război, dar competențele sale au fost limitate. A solicitat o descentralizare a actului de comandă prin sporirea competențelor pentru marile unități. La începutul războiului (1916) I. I. C. Brătianu și Radu R. Rosetti i-au propus lui Prezan șefia Marelui Stat Major, dar acesta a refuzat declarând ferm că dorește să rămână comandantul Corpului 4 armată, unde avea ca șef de stat-major pe colonelul Iacob Zadik. La intrarea în război, generalul Prezan și armata a 4-a (de Nord) avea misiunea de a trece munții Carpați și a înainta spre Mureș pentru joncțiunea cu celelalte două armate. În fața armatei de nord se găsea Armata 1 austro-ungară. Până la începutul lunii septembrie 1916 operațiunile Armatei de nord s-au desfășurat conform planului inițial. Întrucât Corpul 1 armată a pierdut bătălia de la Sibiu (13-16 septembrie 1916), iar ofensiva Armatei a doua pentru a-i veni în sprijin a devenit inutilă, la 17 septembrie 1916 Marele Cartier General a oprit ofensiva în Transilvania și a dispus trecerea în defensivă „până ce acțiunea de la sud va fi rezolvată”, adică manevra de la Flămânda (10-23 septembrie 1916) pe frontul dunărean. Armata de Nord printr-o ofensivă de 35 de zile a înaintat pe o adâncime de 80 de kilometri, eliberând 12 000 km². Armata de Nord a fost singura dintre cele 4 care și-a îndeplinit în cea mai mare măsură misiunile încredințate. În consiliu de război de la Periș din 2 septembrie 1916, după dezastrul de la Turtucaia (18-24 august 1916) generalul Prezan a susținut respectarea planului de campanie (ipoteza z) și continuarea ofensivei în Transilvania. A intrat în contradicție cu generalul Averescu care se pronunța pentru oprirea ofensivei în Transilvania și organizarea unei ample ofensive la sudul Dunării. Generalul Prezan a cerut întărirea Armatei de nord,

schimbarea bazei de operații din Muntenia în Moldova și concentrarea de noi forțe în Dobrogea pentru a păstra provincia considerată de importanță strategică deosebită. Dacă ar fi fost aplicată soluția aplicată, soluția avansată de generalul Prezan la 2 septembrie 1916 ar fi îmbunătățit situația generală a Armatei române. Luând în calcul și perspectiva înfrângerii, generalul Prezan afirma că „datoria noastră era a ne îmbunătăți cât mai

repede situația, lărgind spațiul și să ne luăm măsurile și să ne punem, din vreme, baza noastră acolo unde logica o impune: în Moldova”. În esență el propunea, în subsidiar, luarea măsurilor de pregătire a evacuării, operațiune care s-a petrecut în condiții dintre cele mai dramatice în lunile octombrie-noiembrie 1916. Consiliu de Război de la Periș s-a încheiat fără a se lua o decizie clară, iar organizarea manevrei de la Flămânda a fost hotărâtă ulterior de regele Ferdinand la propunerea lui Ionel Brătianu. Generalul Prezan a fost foarte critic la acest proiect considerându-l una dintre cauzele principale ale gravelor înfângerii ce au urmat în săptămânile următoare. Începând cu 20 septembrie 1916, Armata de Nord începe retragerea spre est, rezistând pe aliniamente succesive până la vechea frontieră. Retragera se făcea sub presiunea Armatei 9 și 1 austro-ungare care au primit misiunea de a ocupa trecătorile pentru a izola Armata de Nord. Generalul Prezan a cerut la 26 octombrie 1916 Diviziei 2 cavalerie să mențină cu orice preț trecătoarea Oituz până la sosirea Diviziei 15 infanterie condusă de generalul Irimia Grigorescu de pe frontul din Dobrogea. Misiunea a fost îndeplinită și la finele lui octombrie 1916 Armata de Nord a încheiat retragerea pe vechea frontieră. Armata de Nord comandată de generalul Prezan s-a comportat cel mai bine dintre cele 4 armate de care dispunea România în timpul campaniei din 1916, fiind neînvingătoare. Nicolae Iorga, apreciind acest lucru scria la 7 octombrie 1916 despre generalul Prezan: „Este generalul cu ținuta sigură și vorba socotită, generalul de cugetare îndelungată care comandă la Iași: generalul Prezan”. Pentru meritele sale în campania din 1916 a fost decorat cu ordinul „Mihai Viteazul” clasa III, cea mai înaltă decorație de război a României „pentru repetate acte de vitejie și destoinicie în conducerea trupelor”. Au apărut gelozii și invidii, mai ales din partea generalului Alexandru Averescu, un neînduplecat adversar al generalului Prezan.

Odată cu trecerea la apărare în Carpați, Marele Cartier General a creat noi structuri de organizare bazate pe grupuri de armată. Generalul Prezan devenea subordonat generalului Averescu, iar măsura nu putea fi eficientă datorită adversității dintre cei doi generali. În octombrie 1916 a avut loc bătălia trecătorilor și prima bătălie de la Oituz în care Divizia 15 infanterie comandată de generalul Irimia Grigorescu a lansat lozincă „Pe aici nu se trece!” și a primit denumirea de „Divizia de Fier”. În decembrie 1916 la Târgu Neamț s-a înființat de către Marele Cartier General prima subunitate de vânători de munte. Și în această perioadă a campaniei din 1916 Armata de Nord a obținut rezultate foarte bune, reușind să respingă toate încercările inamicului de a forța trecătorile Carpaților Orientali. Generalul Prezan era

singurul comandant de armată neînvingător și încredințarea unor comandamente mai înalte apărea ca un lucru absolut firesc. La 11 noiembrie 1916, generalul Prezan a fost numit la comanda unui grup de armate numit „Grupul de armate Prezan” cu misiunea de a salva capitala. Generalul Prezan a conceput planul bătăliei de la Neajlov-Argeș, un plan ingenios, care presupunea rapiditate și forță în aplicare. Bătălia de la Neajlov-Argeș s-a încheiat cu înfrângerea armatei române datorită erorilor, moralului scăzut al soldaților români și lipsei ajutorului armatei ruse. La 4 decembrie 1916, generalul Prezan a ordonat retragerea generală spre est. Era primul lui insucces pe câmpul de luptă. La 7 decembrie 1916 trupele române în retragere au ajuns pe aliniamentul râurilor Cricov, Prahova și Ialomița, iar Marele Cartier General s-a deplasat spre Bârlad, unde a rămas în cursul anului 1917. Grupul de armate Prezan a fost, practic, desființat. Marele unități ce intrau în componența acestui grup au fost trimise spre refacere în nordul Moldovei. Locul lor pe front a fost luat de trupe ruse și Armata II română comandată de generalul Alexandru Averescu. La 30 noiembrie 1916 generalul Prezan a fost numit șef al Marelui Cartier General, iar la 1 decembrie 1917 avansat general de corp de armată, cel mai înalt grad din armata română la acea dată. Reacția lui Alexandru Averescu la aflarea veștii a fost una de iritare extremă, el considerând că funcția de șef al Marelui Cartier General i se cuvenea lui datorită experienței, meritelor și valorii sale. Diferența era că generalul Prezan nu avea ambiții politice. Sarcina generalului Prezan ca șef al Marelui Cartier General era refacerea și reorganizarea armatei, disciplina militară, precum și a relațiilor cu aliatul rus. Pentru comportare necorespunzătoare, el a cerut trimiterea la curtea marțială a unui grup de ofițeri din care au făcut parte, între alții, generalul Alexandru Socec și colonelul Constantin Caratas. Intransigent, a fost și în cazul colonelului Gheorghe Crăiniceanu, nepotul său, care împreună cu colonelul Alexandru Struza au trădat, casându-i sentința de condamnare la muncă silnică pe viață și iscăbind condamnarea la moarte a nepotului său. Măsurile luate sau inspitate de el au contribuit foarte mult la restabilirea disciplinei în rândul trupelor și la refacerea moralului grav afectat de înfrângerile din campania anului 1916. În cadrul disputelor cu comandantul rusi care cereau subordonarea totală față de comandamentul rus, generalul Prezan a susținut menținerea autonomiei armatei române, dar nu a putut evita evacuarea tezaurului în Rusia, cerut ca o garanție de către comandamentul rusesc.

](continuare în pagina 59)

LYRA ÎN DEBUT

MONICA ISABELLA MANOLE

Regăsire de sine

Mi-am surprins privirea în geamul prăfuit...
 Într-adevăr sunt iarăși eu
 Acum când ți-am dat la o parte toate imaginile
 Și mi-am strecurat iubirea
 în întunecimea chipurilor lumești.
 I-am conturat uitării felurite profiluri
 Și le-am întors împotriva-ți.
 M-am regăsit în neputința firii,
 Sunt iarăși eu, cea de mai-nainte,
 Fugărită de dragoste
 Și, eventual, cu sentimente încă limpezi.

Poveste de dragoste

Odată,
 Când tu mă iubeai,
 Lumea nu mai era la locul ei.
 Soarele răsărea dinspre miazănoapte,
 Luna venea până la noi pe topoganul stelelor.
 Când tu mă iubeai,
 lumea nu mai era la locul ei,
 și nici inima mea.
 Fugea cu tine oriunde.
 O țineai în palme
 și ea dansa după tam-tam-ul fericirii.
 Când tu mă iubeai...
 ...Odată...

Alerg

Alerg să mă prind în brațele desfăcute ale firii.
 Alerg spre sărutul uitat
 Și-mi cuprind tinerețea de mijloc.
 Alerg să-ți sărut palmele,
 Alerg și mă plec în fața ta.
 Vreau să-ți spun,
 Încerc să-ți strig și să-ți șoptesc
 cu sute de glasuri:
 Te iubesc...

Eu...

Sunt pasărea cu aripi de ceară
 și caut căldura soarelui
 Sunt un vis,
 Sunt eu,
 Sunt pasărea cu aripile arse de razele soarelui
 tău.
 Nu mai am aripi...
 Nu mai sunt pasăre?
 și totuși sunt eu,
 Sunt cântecul unei iubiri răstignite.

Dor...

Mi-era dor de surâsul tău,
 mi-era dor.
 Niciodată chemarea mea nu era aceeași.
 Știam, zărindu-ți umbra tulbure lângă fereastră,
 că cineva putea să ți-o risipească;
 și vama ai plătit cu soarele chiar,
 care astăzi a răsărit mai devreme.

Tribuna oficială a tăcerii

Sunt într-un punct mort unde toată lumea tace
 și unde mi se spune că trebuie să orbesc.
 N-am voie să mă mai văd cu adevărul
 Pentru că m-ar îndemna la strigăte deperate.
 Așadar, eu tac... tu taci...el tace...
 Alături, asasinii atâtor ere tac și ei,
 Iubirea tace,
 Durerile amuțesc.
 Tribuna oficială a tăcerii
 e plină de morți care-au tăcut
 de când li s-a făcut semn că trebuie să se
 nască...
 în tăcere.

Primăvară întâmplătoare

E primăvară...
 Întâmplător ochii tăi sunt senini și fiți,
 Buzele tale sunt primăvara trupului meu
 ca un foc mistuitor.
 -E primăvară! îmi spun
 Sărutul nostru e și-al ei.
 -E primăvară! repet...
 Din întâmplare ne iubim iarăși,
 Din întâmplare sunt azi minunată.
 Îmi îngrop fața în părul tău
 și mă pierd în tine recunoscătoare.
 Iubirea acum e o primăvară
 și primăvara ne dăruie mireasma ei
 cu totul întâmplător.

Ascunzătoare imposibilă

Aș evada din civilizație și m-aș întoarce să fiu
 aceeași inofensivă din speța Neanderthal.
 L-aș uita într-o zodie pe Shakespeare
 cu toate insomniile testamentelor nefavorabile.
 Rătăcită de progresul absolut,
 Nu mi-ar mai fi lehamite de inutilele simfonii,
 Obsesiile n-ar mai țopâi bezmetice
 Și pustiul din mine n-ar mai fi pustiul.
 Aș fredona posesiv refrenul liniștii verzi,
 Mi-ar fi frig de dragoste,
 Aș tremura de prea multă tăcere,
 M-ar sufoca aerul neotrăvit
 Și m-ar orbi cerul prea albastru.
 M-aș întoarce oricând să fac măcar o reverență
 Neprihănitului Neanderthal.

Liberă

Dimineață am mângâiat Soarele
 Astă noapte, Luna
 În amurg voi mângâia umbrele, apoi,
 Stelele,
 Și frunzele
 Și pământul
 Și gândul.

N-am să mă bat cu lupii,
 N-am să-mi lovesc dușmanii.
 Am să-l înrămez într-un tablou

Viu, mișcător
 Insinuos...
 ...Cu spaimile înflorite în colțul gurilor lăsate
 în urma
 Timpului.

Am să îngenunchez în fața ta, a lor, a multora
 Și-am să strig
 Din toate durerile mele neștiute
 lertați-mă!
 Nu vreau să fiu ca voi!
(26 august 2017)

Anestezia perpetuă

De-a îndăratelea,
 De-a-n boulea,
 De-a bușilea,
 De-a-n picioarele,
 De-a surda,
 De-a mijoarca,
 De-a mama și de-a tata,
 De-a hoții și vardistii,
 De-a viața și de-a moartea,
 De-a sărăcia și de-a bogăția,
 De-a mine și de-a tine,
 De-a ziua și de-a noaptea,
 De-a războiul și de-a pacea,
 De-a dragostea și ura,
 De-a țara și de-a imperiul,
 De-a sluga și de-a boierul,
 De-a prostul și de-a deșteptul,
 De-a politica,
 De-a istoria,
 De-a limba,
 De-a dacii și romanii,
 Isterizând haosul,
 Desfășurând vârtejul,
 Împletind nimicul,
 program săptămânal
 Cu brevet și scursuri sexagenare,
 Panaceu universal dacă vrei să nu simți,
 Anestezia perpetuă,
 Te face.
(26 august 2017)

DE ZIUA LIMBII NOASTRE

MESAJ CĂTRE PARTICIPANȚII LA MANIFESTĂRILE OMAGIALE DIN 2017 DE LA CĂUȘENI

► Prof. Vladimir RADU

Am omagiat în acest august de foc, jertfa soldaților români din 1917 de la Mărăști, Mărășești, Oituz. Istoria și geografia acestor locuri au inclus și Tecuciul printre comunitățile care au susținut victoriile din acest Război pentru Reîntregirea Neamului nostru.

Noi considerăm că nu este așa cum cred unii – prilej de sărbătoare, chiar dacă peste un an va fi Centenarul Marii Uniri. Este prilej de pioasă recunoștință, omagiere și comemorare a celor care, cu pumnii strânși au îmbrățișat pământul țării într-o ultimă strigare înăbușită „Pe aici nu se rece!”

Avem, mulți dintre cei prezenți aici bunici sau străbunici căzuți cu eroism în luptele din „triumful morții” Mărăști-Mărășești-Oituz în acel crâncen an 1917. Sunt șiruri nesfârșite de nume ale țăranilor din satele județului Tecuci, Tutova și din întreaga țară trecute pe monumentele înălțate în cinstea lor de către urmașii recunoscători: la Matca, la Nicorești, la Cosmești, la Movileni, Cudalbi, Corod, Ivești, Tecuci, vulturul simbolic și frunzele de stejar grăiesc generațiilor viitoare că ei și-au făcut datoria.

La Tecuci și Movileni ori prin alte locuri din preajmă unde erau încartiruite batalioanele românești și rusești, a venit în vara lui 1917 și tânărul preot basarabean Alexei Mateevici. A stat alături de soldați și de comandanți mai ales când aceștia aveau nevoie să fie încurajați, să se spovedească, să le dea ultima împărtașanie, să le dezlege păcatele, să-i conducă pe drumul fără de întoarcere al morții în sacrificiul lor pentru țară.

Mateevici a cunoscut viața de pe front, a văzut atacuri la baionetă, s-a ferit de gloanțe, a cunoscut înfrigorat pericolul atacurilor de artilerie, retragerile însângerate. A insuflat curaj și credință în Dumnezeu muribunzilor. S-a îmbolnăvit el însuși de tifos exantematic, a rămas bolnav într-un spital de campanie aici, a cerut să plece acasă la familia din Chișinău unde s-a stins la 13 august 1917.

Iată-vă aici și acum, în acest cadru încărcat de emoție spirituală și patriotică la sărbătorirea Zilei Limbii Naționale, reuniți de pe ambele maluri ale Prutului, întru comemorarea a 100 de ani de la trecerea la Domnul a unui Poet-Făclie din anul de foc al neamului nostru, 1917.

Poezia „Limba noastră”, creație a lui Alexei Mateevici, a împlinit un veac de existență, un veac frământat de alte războaie și năpăstuii abătute asupra neamului nostru greu încercat de-a lungul istoriei potrivnice. A devenit cântec de jale și de dor, de alean și de revoltă, de trezire a conștiinței naționale, a devenit prin voință populară Imn de Stat al Republicii Moldova. Mesajul nostru la adunarea dumneavoastră vizează tocmai această încărcătură emoțională a creației poetice în contextul creației literar-religioase în general, eseistice, jurnalistice și științifice pe care a lăsat-o la cei numai 29 de ani preotul și poetul Alexei Mateevici.

Sintetizăm aici demersurile noastre mai ample în cunoașterea profundă, cercetarea și evidențierea valențelor creației poetice, prin menționarea importanței recente apariții editoriale în România a lucrării „Alexei Mateevici

- Scrieri de pe frontul românesc”, Editura Grapho Press. Autorul volumului, distinsul om de cultură din Tecuci, profesorul Ștefan Andronache, este un promotor permanent al relațiilor de frățietate culturală cu Basarabia, prin legăturile stabilite la Zaim, la Căușeni, la Chișinău, cu dumneavoastră, oamenii de cultură, cu generația tânără de elevi și studenți alături de dascălii lor, de bibliotecarii care le îndrumă pașii spre lectură și către cunoașterea istoriei adevărate. Remarcăm aici implicarea profesorului Ion Găină, cunoscut și apreciat intelectual basarabean în menținerea la cote înalte a legăturilor cu Tecuciul pentru realizarea idealurilor de unitate și identitate națională.

Ca unitate școlară înfrățită încă din 1993 cu Liceul Teoretic „Alexei Mateevici” din Căușeni, noi, conducerea, profesorii și elevii

Colegiului Național „Calistrat Hogaș” din Tecuci rămânem alături de cadrele didactice, foștii și actualii elevi ai liceului basarabean în demersul acestora de a instrui și a educa noua generație în spiritul valorilor europene democratice, inclusiv prin respectul față de tradițiile istorice și culturale naționale.

Sărbătoarea Limbii noastre să fie prilej de afirmare a voinței și bogăției sufletești a neamului nostru, punte de unire a simțămintelor naționale moștenite de la Domnitorii noștri de țară și de limbă, Ștefan cel Mare ori Mihai Eminescu. Să îndrăznim a-l evoca deopotrivă aici, pe Alexei Mateevici, creatorul nemuritoarei poezii „Limba noastră”, pe care o elogia ca fiind *o comoară, foc ce arde într-un neam, grai al pâinii, frunză verde, vechi izvoade, limbă sfântă...*

DE ZIUA LIMBII NOASTRE

**PE URMELE LUI ALEXEI MATEEVICI
ÎN BASARABIA**

► **Prof. Ștefan ANDRONACHE**
Marian MOISĂ, Primarul comunei Movileni

Desemnați fiind de către Comitetul de inițiativă al manifestărilor comemorative dedicate centenarului trecerii în eternitate a preotului-poet Alexei Mateevici, la scurt timp după desfășurarea principalelor activități de la Tecuci și Movileni, în zilele de 30 și 31 august 2017, ne-am deplasat în Republica Moldova.

Primul nostru popas l-am făcut la Chișinău pentru a aduce omagiul tecucenilor și al locuitorilor din Movileni celui care a fost Alexei Mateevici. La mormântul modest al acestuia din Cimitirul Central al orașului am aprins câte o lumânare, am depus un vas cu flori, am împrăștiat pământul reavăn adus din localitățile sau din curtea bisericilor pe unde preotul basarabean a trăit și slujit în timpul Primului Război Mondial, încheind descinderea noastră de aici cu un moment de pioasă reculegere.

Și tot în Capitala Moldovei am vizitat bustul scriitorului de pe Aleea Clasicilor, dar și monumentul recent restaurat al celor trei martiri ai Basarabiei din anul 1917 (între care figurează și

Al. Mateevici) din preajma frumoasei Catedrale metropolitane.

A doua zi, pe 31 August 2017, dorind să dăm curs invitației profesorului Valeriu Ostas, Directorul Centrului de Cultură „Casa Limbii Române” din Căușeni, am participat la manifestările prilejuate de Sărbătoarea Națională a Moldovei care au avut loc în reședința raionului cu același nume.

Dimineața, pe platoul din fața statuiei impunătoare a lui Mateevici, în prezența a cca. 1000 de oameni, s-a desfășurat un program festiv ce a inclus atât discursuri adecvate sărbătorii datorate oficialităților de la Chișinău sau din Căușeni, cât și un spectacol emoționant de poezie și muzică. Am remarcat două lucruri deosebite: prezența unui număr apreciabil de invitați din România (membri ai asociațiilor unioniste „Pro Basarabia”) și florile (cele mai multe adunate în buchete) din mâinile tuturor participanților (vârstnici, tineri sau copii) care aveau să fie depuse cu mândrie și recunoștință la baza pedestalului unde se formase o coadă respectabilă.

**Monumentul
martirilor
Basarabiei,
Chișinău**

Partea a doua a programului sărbătoresc din orașul Căușeni s-a consumat în Sala mare a Consiliului Raional Căușeni unde au avut loc: dezvelirea unui bust al scriitorului, un colocviu extrem de interesant, lansări ale unor cărți ce poartă semnătura lui Al. Mateevici, vernisajul unei expoziții de fotografii, recitaluri de poezie și coruri susținute de elevii de la școlile din oraș sau din împrejurimi.

Profitând de acest prilej, delegația noastră a oferit în dar reprezentantului Casei-muzeu de la Zaim un coș împletit ce conținea nouă recipienți din sticlă cu pământ din localitățile străbătute în timpul Primului Război Mondial de preotul-poet Mateevici în România, precum și doi pui de stejari aduși chiar din pădurea sa preferată de la Movilenii de Jos în care, în primăvara anului 1917, acesta obișnuia să se plimbe dimineața, cât și în nopțile cu lună plină.

Cel mai așteptat moment pentru noi toți cei ce veniserăm din România a fost, desigur, cel prilejuit de descinderea mai mult decât așteptată în frumoasa comună Zaim pentru a vizita Casa-muzeu „Alexei Mateevici”, locația de suflet a tuturor basarabenilor care simt, gândesc și vorbesc românește. Amfitrionul nostru de aici a fost binecunoscutul prof. Ioan Găină, un apreciat poet și remarcabil om de cultură din Republica Moldova care, anterior, ne onorase cu prezența sa atât la Tecuci, în anii din urmă, cât și la Movileni, pe 19 august 2017, cu prilejul dezvelirii bustului preotului-poet (primul din România) din fața Școlii Gimnaziale care îi poartă cu mândrie numele.

Curtea plină de arbori și flori, cât și rondo-ul inspirat al relicvelor sfinte - dominate de semeața

statuie din bronz care-l înfățișează pe autorul celebrei poezii „Limba noastră” - s-au însuflețit, dintr-odată, datorită talentului de orator, dar și de excelent interlocutor al muzeografului de excepție care este I. Găină.

Interioarele fostei case parohiale în care și-a petrecut anii copilăriei Al. Mateevici au fost reconstituite cu multă minuțiozitate. Camerele în care au trăit părinții sau copii sunt decorate cu piese de mobilier de epocă și țesături specifice zonei etnografice. Pe pereți sau în vitrine sunt expuse portrete pictate, fotografiile originale ori facsimile, diplome, diverse obiecte personale menite să reconstituie cât mai fidel atmosfera vechii locuințe, dar și momentele cele mai importante din viața preotului. Corpuri de bibliotecă sau etajere etaleză manuscrite sau diverse ediții ale operei scriitorului, dar și unele din cărțile de căpătâi de pe vremea studenției de la Chișinău sau Kiev. Într-un colț de cameră am identificat și niște cuferașe din lemn ce conțineau pământ de pe mormintele unor mari scriitori sau artiști români.

După ce aveam să ne impregnăm, vreme de mai bine de o oră, de atâta autentic, frumusețe și spiritualitate cu greu ne-am revenit la realitatea cotidiană, vizita sanctuarului de aici marcându-ne conștiința și sufletele pentru totdeauna.

Vizita noastră scurtă pe pământul conșăngenilor de dincolo de râul Prut s-a încheiat la Complexul muzeal „Monahul Ioan Zlotea” din comuna Sălcuța care reprezintă o altă realizare a profesorului Ioan Găină, entuziast și neobosit apostol al românismului din Basarabia.

**Casa-muzeu
„Al. Mateevici”
din Zaim**

EVENIMENT EDITORIAL

NĂSCUT ÎN ZODIA NICOREȘTI

► Ștefan ANDRONACHE

Monografiile reprezintă principala carte de vizită a localităților. În ultimele două decenii mi-a fost dat să parcurg mai multe încercări dedicate comunelor din împrejurimile Tecuciului. Majoritatea acestora se remarcă prin numărul cât mai mare de pagini, prin evidențierea destul de succintă a unor evenimente importante, prin nevalorificarea documentelor existente în arhive. Unii dintre autori acordă prioritate doar domeniilor în care lucrează sau pe care le cunosc mai bine, alții tratează tematica lucrării într-o manieră vădit subiectivă. Unele dintre monografiile reproduc zeci de pagini de documente de arhivă din lucrările altora fără ca acestea să fi stat la baza realizării vreunui dintre capitole.

Ultima lucrare valoroasă „Născut în zodia Nicorești” (apărută la Editura InfoRapArt din Galați) care mi-a căzut în mână, în această vară, și pe care am parcurs-o cu mult interes și vădită curiozitate poartă semnătura binecunoscutului scriitor gălățean Petre Rău, originar din satul Fântâni, cunoscut altădată și sub numele de Nicoreștii de Sus.

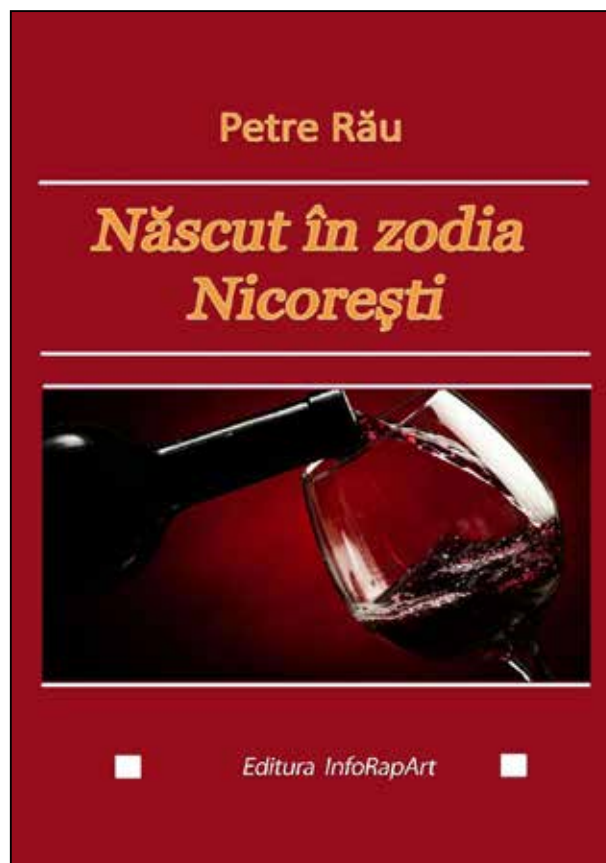
Monografia - care ocupă circa două treimi din spațiul lucrării menționate - oferă informații pertinente și bine structurate despre trecutul vechiului târg și al celor zece așezări integrate actualei comune, caracteristicile naturale, evoluția populației, agricultură și viticultură (principala ramură economică), precum și despre instituții (lăcașuri de cult, școli) sau eroii nicoreșteni care s-au jertfit pentru independența și apărarea patriei, ultima parte fiind dedicată numeroaselor și diverselor personalități care s-au afirmat de pe aceste meleaguri.

Partea a doua a acestei cărți a fost concepută sub forma unei antologii de texte cu caracter literar oferind un spațiu generos scriitorilor: Vasile Lovinescu, Petre Rău (prezent cu câteva proze, între care și una inedită

„Tatăl vinului meu”, sau poezii impregnate de nostalgie), Aurel Brumă și Victoria Leonov, lucrările tuturor acestora având drept sursă de inspirație inconfundabilul areal nicoreștean din care motiv par să completeze la modul inspirat demersul monografic întreprins.

Lucrarea se încheie cu câteva Documente mărturisitoare deja cunoscute și cu o bogată și utilă Galerie de imagini. O nouă ediție ar putea valorifica și conținutul altor documente istorice referitoare la așezările umane care formează Nicoreștii de astăzi și care se găsesc în arhivele din Iași și București.

Așa după cum mărturisește însuși autorul, marcat puternic de „fidelitatea și dragostea (...) față de locurile copilăriei”, Nicoreștii reprezintă cu adevărat „colțul de rai” în care ochii săi inocenți au văzut „cea mai frumoasă priveliște din lume”.

CENTENARUL MARII UNIRI

GENERALUL CONSTANTIN PREZAN – UN FĂURITOR AL MARII UNIRI

(urmare din pagina 51)

► Prof. Mihail POHRIB

Armata română a fost reorganizată în funcție de experiența campaniei din 1916 și posibilitățile economice, demografice și financiare ale statului. S-au organizat două armate cu 15 divizii de infanterie și două de cavalerie având o dotare în tehnică de luptă comparabilă cu cea germană. Un rol important în refacerea și reorganizarea armatei române în iarna anului 1917 a revenit Misiunii militare franceze conduse de generalul Berthelot ce avea în componență aproximativ 1600 de membrii. Marele Cartier General Conducător de generalul Prezan a luat măsuri drastice pentru împiedicarea răspândirii propagandei revoluționare desfășurate după februarie 1917 de militarii ruși în rândul trupelor române. S-au limitat contactele dintre militarii celor două armate, s-au intensificat controalele în gări și orașe, s-au confiscat materialele de propagandă editate de trupele ruse, s-au introdus pedepse aspre pentru cei care colportau zvonuri destabilizatoare, s-a cerut ofițerilor un contact permanent cu trupe ș.a. În acest context, la 22 martie 1917 regele Ferdinand aflat în vizită la Armata II, la Răcăciuni, a lansat cunoscuta proclamație ce promitea soldaților țărani reforma agrară și electorală. Revoluția din februarie 1917 a dus la scăderea dramatică a capacității combative a marilor unități ruse de pe frontul românesc. În primăvara lui 1917 Marele Cartier General Român a elaborat un plan de operații în care lovitura principală urma să fie dată de Armata I la Nămolosa, iar Armata II să execute un atac secundar la Mărăști. În aprilie 1917 o delegație română condusă de primul ministru Brătianu din care făcea parte și generalul Prezan, șeful Marelui Cartier General, a mers la Petrograd pentru a lua contact cu noua conducere a Rusiei (Kerenski, Kornilov ș.a.). La începutul lunii mai generalul Prezan s-a întâlnit la Moghilev cu generalii Aleksev șeful Marelui Cartier General rus și Șcerbacev, noul comandant al trupelor ruse de pe frontul român și au discutat și aprobat proiectul ofensivei de la Nămolosa. La 27 mai 1917, în gara

lași, generalul Prezan alături de ministrul de război Vintilă Brătianu, a întâmpinat voluntarii transilvăneni și bucovineni, foști prizonieri austro-ungari în Rusia. Sovietele din unitățile armatei ruse, în majoritate au respins participarea la ofensiva de la Nămolosa. La 11 iunie 1917 generalul Christescu, subșef al Marelui Cartier General a fost numit comandant provizoriu al Armatei I. Conform planului, marea ofensivă de vară de pe frontul românesc a început cu acțiunea Armatei II (general Averescu) la Mărăști în perioada 11-19 iulie 1917. Defecțiunea armatei ruse în Galiția și Bucovina a dus la oprirea ofensivei de la Mărăști, apoi de la Nămolosa și la trimiterea în Rusia a celei de a doua tranșă a tezaurului. Profitând de situație, armata germană a declanșat la 24 iulie 1917 puternica ofensivă de la Mărășești. A fost o bătălie extrem de dură câștigată de armatele româno-ruse cu mari pierderi. Armata I română a pierdut 16% din efectiv: din 170 000 militari a pierdut 27 410. Armata IV rusă a pierdut 25 650 soldați. Armata IX germană a pierdut 60-65 000 oameni. Concomitent s-a desfășurat și bătălia de la Oituz câștigată de Armata II condusă de generalul Alexandru Averescu care a înregistrat pierderi de 12 350 militari. Bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz au reprezentat o strălucită revanșă față de înfrângerile din 1916, ele salvând existența statului român și contribuind la revigorarea stării morale a tuturor cetățenilor. Aceste victorii au arătat și o îmbunătățire a activității de comandament, inclusiv la cel mai înalt nivel, Marele Cartier General. Generalul Prezan, cu echilibrul și cu stăpânirea de sine care-l caracteriza a reușit să controleze situația. Pentru meritele sale în obținerea acestor victorii, la 21 august 1917 a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa II „pentru modul cum a conceput și pentru destoinicia cu care a pregătit operațiunile din luna iulie 1917.” Se recunoștea contribuția generalului Prezan la obținerea victoriilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, victorii care l-au

înscris în galeria marilor comandanți militari români din toate timpurile.

Revoluția bolșevică (octombrie 1917) și ieșirea Rusiei din război a determina și armistițiul pentru România. Prin Înaltul Ordin de zi, numărul 44, din 4 decembrie 1917, generalul Constantin Prezan a fost „însărcinat cu comanda armatei române” pentru a nu-l implica pe rege în semnarea armistițiului. Armistițiul s-a semnat la 9 decembrie 1917 la Focșani în numele generalului Prezan de generalul Alexandru Lupulescu, iar în numele lui Șcerbacev de generalul Kolcevski. Generalul Prezan era adept al rezistenței până la „ultima extremitate” idee susținută și de generalul Irimia Grigorescu. Pentru că lașul și instituțiile publice românești se confruntau cu propaganda Comitetului bolșevic de la Socola, generalul Prezan s-a pronunțat pentru arestarea comitetului și stoparea propagandei bolșevice. În urma deciziei Consiliului de Miniștri din 8-9 decembrie 1917, generalul Prezan a ordonat armatei române să dezarmeze pe soldații ruși bolșevizați de la Socola și alte orașe și să-i trimită în vagoane peste Prut. De la acest sfârșit de decembrie 1917 până către finalul anului 1924, România va cunoaște la granițele sale un asalt al „revoluției mondiale” căruia îi va face față și cu ajutorul armatei. În ianuarie 1918 Nikolai Vasilevici Krîlenko, lider bolșevic și noul comandant șef al armatei a dispus retragerea trupelor ruse de pe teritoriul dintre Carpați și Prut, iar dacă armata română se va opune, să se utilizeze forța. În decembrie 1917 la solicitarea autorităților legitime de la Chișinău amenințate de bolșevici și luând în calcul siguranța depozitelor armatei române din Basarabia, generalul Prezan a dispus ca secția operații a Marelui Cartier General condusă de lt.col Ion Antonescu să elaboreze un studiu privind trimiterea de trupe române în Basarabia. Documentul a fost gata la 2 ianuarie 1918. În noaptea de 10 ianuarie 1918 trupele române conduse de generalul Ernest Broșteanu au trecut Prutul. La 23 ianuarie 1918 Republica Democratică Moldovenească își declara independența iar la 27 martie/9 aprilie 1918 sfatul țării de la Chișinău adopta actul istoric al unirii cu România. La 28 ianuarie 1918 guvernul bolșevic al Rusiei a hotărât ruperea relațiilor diplomatice cu România și a confiscat tezaurul. Generalul Prezan a adus o contribuție notabilă la realizarea unirii Basarabiei cu România. La 19 aprilie 1918, în conflict cu guvernul Marghiloman, generalul Prezan a demisionat din funcția de șef al Marelui Cartier General. La 6 noiembrie 1918 la solicitarea miniștrilor aliați de la Iași, regele Ferdinand a

înlocuit guvernul Marghiloman cu unul condus de generalul Constantin Coandă, guvern din care mai făceau parte doi foști comandanți de armată, generalul Grigorescu ca ministru de război și general Văitoianu ca ministru de interne. La 10 noiembrie 1918 s-a decretat din nou mobilizarea armatei române, iar generalul Prezan a fost reinstalat oficial ca șef al Marelui Cartier General având ca subșef pe generalul Henry Cihoski, fost comandant al Diviziei 10 infanterie la Mărășești și de origine tecucean. Marele Cartier General a adus sub arme 9 divizii care reprezentau mai mult de jumătate din potențialul mobilizabil al țării în configurația din toamna lui 1918. Cea mai importantă sarcină care a revenit generalului Prezan și Marelui Cartier General după reintrarea în război a fost trecerea trupelor române peste Carpați și instituirea controlului asupra teritoriilor de la vest de Carpați și până la Mureș conform Convenției de la Belgrad semnate de Aliați și guvernul de la Budapesta. La 23 noiembrie 1918 generalul Prezan s-a întâlnit la Giurgiu cu generalul Berthelot, comandantul Armatei Aliate a Dunării și au stabilit detalii privind reluarea Dobrogei, inclusiv Cadrilaterul și participarea României la refacerea Rusiei care prin vocea unor oameni politici ruși promonarhiști a dat o declarație că nu-i interesa Basarabia. După întâlnirea de la Giurgiu preocupările lui Prezan s-au îndreptat spre revenirea familiei regale în capitală, continuarea înaintării trupelor române în Transilvania, sprijinirea acțiunilor pentru pregătirea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia; consolidarea dispozitivului trupelor române pe Nistru și în Bucovina care se pregătea și ea pentru Unirea cea Mare. Generalul Prezan a adus o contribuție importantă la reunirea românilor în cadrul aceluiasi organism politic. Apărarea acestei realizări va fi cea mai importantă preocupare a sa și a organismului pe care îl conducea – Marele Cartier General. Prin acordul Aliaților, armata română a trecut la vest de Mureș intrând în Dej, Turda și Cluj (24 decembrie 1918). În aceeași zi Marele Cartier General a înființat comandamentul trupelor din Transilvania în frunte cu generalul Traian Moșoiu, fost comandant al Diviziei 7 infanterie. La solicitarea generalului Prezan s-a aprobat de către generalul Franchet D'Esperey, comandantul armatei Aliate din orient, înaintarea armatei române până la aliniamentul Sighet – Baia Mare – Zalău – Ciucea – Vârful Găina – Zam. La sugestia generalului Prezan, guvernul român a hotărât în noaptea de 7-8 februarie 1918 ca armata română să treacă munții Apuseni pentru a ocupa toate teritoriile revendicate fără acordul Aliaților.

S-a consolidat dispozitivul militar din Transilvania. La 11 aprilie 1919, generalul Prezan a ordonat generalului Gheorghe Mărdărescu, comandant al Comandamentului trupelor din Transilvania, să treacă munții Apuseni și să ocupe Crișana și Maramureșul. Ofensiva a început la 16 aprilie 1919, iar armata română a înaintat până la Tisa, fiind oprită de notificările Consiliului Suprem Aliat de la Paris. Marele Cartier General a început o laborioasă activitate de consolidare a dispozitivelor militare din estul Ungariei, Bucovina și la Nistru unde se confrunta cu agresiunea regimului bolșevic de la Moscova. Trebuia împiedicată colaborarea militară dintre cele două regimuri bolșevice de la Moscova și Budapesta printr-o colaborare strânsă cu cehoslovacii și polonezii dar și prin consolidarea forțelor armate proprii. Acest lucru a fost realizat, generalul Prezan dovedind o mare clarviziune strategică. La 20 iulie 1919 armata ungară a declanșat ofensiva împotriva trupelor române cantonate pe Tisa. Contra ofensiva armatei române a dus la ocuparea Budapestei (4 august 1920) și prăbușirea regimului comunist al lui Bela Kun. Șeful Marele Cartier General s-a deplasat la Sibiu, apoi la Oradea, de unde a condus acțiunile de luptă. La 27 iulie 1919 generalul Prezan a stabilit cu generalul Mărdărescu mutarea Comandamentului trupelor din Transilvania de la Sibiu la Oradea. În momentul în care armata română a intrat în Budapesta (4 august 1919) generalul Prezan se afla la Monor, la 15 km de Budapesta, dar a refuzat să prezideze defilarea trupelor române la Budapesta, deși ar fi meritat pe deplin. Ar fi fost o încununare a gloriei militare ca șeful armatei române să intre în Budapesta în fruntea trupelor sale. Respingerea ofensivei ungare și contra ofensiva armatei române, soldată cu ocuparea Budapestei rămâne una dintre cele mai însemnate fapte de arme din istoria militară românească. Cea de a treia campanie a armatei române (după cea din toamna lui 1916 și vara lui 1917) începută la 10 noiembrie 1919 se încheia la 30 martie 1920 după retragerea armatei române pe teritoriul național. Timp de un an și jumătate trupele române comandate de generalul Prezan au preluat controlul asupra Transilvaniei, Banatului și Dobrogei asigurând apărarea actelor de unire din 1918 împotriva tuturor încercărilor foștilor stăpânitori de

a păstra vechile privilegii, chiar dacă în numele unei ideologii noi. Practic pentru armata română Primul Război Mondial s-a încheiat în 1920. Generalul Prezan a asigurat în tot acest timp de prefaceri echilibrul, tărie de caracter, viziune strategică și fermitate. Și-a făcut pe deplin datoria. Prin Înaltul Decret numărul 372 din 5 februarie 1920 pentru meritele sale generalul Prezan a fost decorat de regele Ferdinand cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa I pentru „competența cu care a dat – chiar pe câmpul de luptă – directive în calitate de șef de Stat-Major al Înaltului Comandament și care a avut drept rezultat înfrângerea desăvârșită a maghiarilor precum și ocuparea Budapestei în anul 1919.” Prin eforturile sale, România a dispus la finalul conflagrației de o forță armată aptă să fie un factor de stabilitate în această regiune supusă unor frământări de mare amplitudine. Fără această armată, statul român ar fi rezistat și ar fi supraviețuit mult mai greu împrejurărilor din primii ani postbelici, lucru recunoscut de mulți lideri militari ai Antantei în frunte cu F. Foch, H. M.

Berthelot, Franket D'Esperey, Victor Pétin ș.a. După ei armata română era cea mai organizată forță de care dispunea Antanta în regiune.

Generalul Prezan s-a implicat în combaterea traficului de monede în Transilvania care reprezenta un mijloc de îmbogățire rapidă pentru diverși rechini ai tranziției. Ancheta pe care el a ordonat-o la diferite bănci din Transilvania a arătat că în spatele acestei evaziuni cu monede se aflau oameni politici transilvăneni importanți cum ar fi Aurel Vlad și Ion Lapedatul. Reacția a fost o campanie de presă împotriva Mareleui Cartier General și indirect împotriva generalului Prezan. Guvernul Averescu, format în martie 1920, a decis la 18 martie 1920 desfiinșarea Mareleui Cartier General și demobilizarea armatei, acțiune ce s-a finalizat la 1 aprilie 1921. La 20 martie 1920, generalul Prezan a fost pus în rezervă. Fostul „generalisim” al armatei române în vremea marelui război a plecat la gară, spre moșia sa de la Schinetea discret, condus doar de câțiva cunoscuți și amici. Modestă, mult prea modestă, meschină chiar, această ieșire din scenă a unuia dintre cei mai mari comandanți militari din toate timpurile. România, învinsă și în același timp victorioasă în război se dovedea ingrată cu eroii

săi, mai mici sau mai mari, cei care au pus temelile reîntregirii și măririi ei. După retragerea din cadrele active ale armatei, generalului Prezan i s-au făcut mai multe oferte pentru a intra în politică, dar el a refuzat. Retragera la Schinetea era determinată de faptul că starea sa materială nu-i permitea să cumpere un apartament în capitală. Din iulie 1921, printr-o lege specială, au crescut pensiile ofițerilor și subofițerilor care au luptat în războiul dintre anii 1916-1919. Pensia generalului Prezan a crescut de la 1650 lei la 3090 lei. În 1922, la revenirea liberalilor la putere, la propunerea generalului Gheorghe Mărdărăscu, prin Înaltul Decret numărul

4367 din 19 octombrie 1922 regele Ferdinand I-a numit cap al Regimentului 7 „Racova” numărul 25, onoare care se acorda, de regulă, șefilor de stat străini sau, eventual, membrilor familiei domnitoare din România. Prin urmare, din toamna lui 1922, Regimentul 7 „Rahova” numărul 25 s-a numit „General Prezan”, iar după 1930, „Mareșal Prezan”. Motivația: „a arăta generalului de corp de armată în rezerva Prezan Constantin grațitudinea noastră pentru energia și competența cu care a condus, în calitate de șef de Stat-Major al Înaltului Comandament, operațiunile în timpul campaniilor 1916-1918 și 1919, pentru întregirea neamului”.

La 7 iunie 1923 generalul Prezan a primit titlul de membru de onoare al Academiei Române împreună cu generalul Alexandru Averescu. Prin legea promulgată de regele Ferdinand la 13 martie 1924 generalul de corp de armată adjutant în rezervă Constantin Prezan era autorizat „să poarte toată viața uniforma militară și să se bucure de onorurile și avantajele materiale ale funcției și gradului avut în timpul războiului”. De asemenea, i se acorda o locuință în Capitală, imobilul rămânând în proprietatea statului care avea sarcina întreținerii lui. Generalul Prezan putea utiliza gratuit tot timpul vieții locuința, același drept având-ul și soția sa. Locuința destinată a fost Casa Robescu, situată

pe strada Caragiale (fostă Rotarilor), numărul 12, construită în 1889 de arhitectul Ion Mincu pentru familia generalului Constantin Robescu de la care statul a cumpărat-o. În 1930, regele Carol II i-a acordat rangul de mareșal al României odată cu generalul Alexandru Averescu. Acest rang a contribuit la creșterea prestigiului lui Constantin Prezan în armată și în societatea românească, reprezentând o recunoaștere a meritelor sale pe câmpul de luptă din anii 1916-1919. Mareșalul Prezan a susținut cu bani și cu obiecte cercul militar al garnizoanei Vaslui care în 1937 s-a mutat în palatul Mavrocordat. Această instituție a purtat numele său. Aflat în divergență cu Carol al II-lea nu a participat la Consiliile de Coroană din vara anului 1940 care au decis cedări teritoriale fără rezistență, considerând aceasta o pată dezonorantă pe emblema armatei. La 12 februarie 1937, regele Carol al II-lea i-a acordat lui Prezan colanul Ordinului „Carol I”, una dintre cele mai înalte decorații ale statului român. La 30 martie 1938, mareșalul Prezan a fost numit consilier regal. Aceștia aveau rang de miniștri de stat și primeau 50 000 lei lunar ca indemnizație specială. Sub diverse pretexte, mareșalul Prezan nu a luat parte la niciunul din Consiliile de Coroană. Ca senator de drept mareșalul Prezan a contribuit la dezbaterile unor legi privind organizarea armatei și apărarea țării.

Mareșalul Prezan a decedat la 27 august 1943 la Schinetea, iar conducătorul statului, mareșalul Ion Antonescu, fostul lui subordonat i-a organizat funeralii naționale. Numele lui a fost proscris în primele două decenii de regim comunist, iar apoi prezentat într-o manieră selectivă. După 1990 restricțiile au dispărut în prezentarea rolului său din anii 1916-1920 și, mai ales, în războiul româno-ungar din 1919. După 1990 memoria generalului Prezan a fost recuperată și în alte moduri: străzi din București, Timișoara, Vaslui ș.a. îi poartă numele, precum o stație de cale ferată (Băcești, jud. Vaslui). Până în iunie 2008 marea unitate de la Cluj a armatei române, armată și mai apoi corp de armată, a avut numele său brodat pe stindardul de luptă. Prin eforturile doamnei Olga Macarie, nepoata mareșalului, a fost recuperat conacul de la Schinetea și transformat în muzeu deschis publicului. Personalitatea mareșalului Prezan a devenit obiect de studiu pentru istorici ca Petre Otu, Adrian Pandea, Eftimie Ardeleanu, Ion Agrigoroaie, Dumitru Preda, Costică Prodan, Ion Giurcă, Nicolae Ciobanu, Viorica Zgutta, Traian Florentin Ciobotaru.

CENTENARUL MARIÍ UNIRI

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL - TRAVERSAREA UNUI LABIRINT. EXPERIENȚE ȘI REVELAȚII

► Prof. dr. Ana DOBRE

Înainte Primului Război Mondial, lumea părea statică sau dădea această impresie, statuată într-un fel de imobilism care o făcea să pară eternă și căreia i s-a spus *la belle époque* spre a o deosebi de anii tragici ai umanității, 1914-1918.

Imaginea tulburătoare a acestei lumi cu simbolismul ei complex pare o clipă suspendată într-o primă amintire a lui Mircea Eliade, sugestivă pentru punerea în ecuație a copilăriei inocente, ipostază a umanității, și lume: *lumea ca o boabă de strugure*, lume care în sfericitatea ei perfectă filtra lumina și o făcea să pară ireală ochilor inocenți ai copilului. Eul fascinat de lumina verde-aurie ia cunoștință intuitiv cu acest „spațiu nemaiîntâlnit până atunci”, „o lume cu totul nouă”, la care, matur, se întoarce cu nostalgie.

Perioada *la belle époque* ar putea fi echivalată cu epoca originară a totalei amoralități în sensul dat de Fr. Nietzsche în *Aurora. Gânduri despre prejudecățile morale*, corespunzând fantasticei *boabe de strugure*, căci îl situează pe individ *dincolo de bine și de rău*, într-un spațiu originar având valențele sacralului. Ca-ntr-un basm al ființei, în această epocă pe care o putem situa, prin convenție, într-un *ab originem* mitic, totul pare natural, sănătos, firesc. Sub presiunea unei evoluții contrare firii, totul s-a răsturnat, ajungându-se la o moralitate complexă și complicată a moravurilor, a așteptărilor. În iluzia absolutei lui libertăți, omul *la belle époque*, originar în

perspectiva unei relații mitice sacru-profan, acționa nu sub impulsul regulilor morale, ci pe măsură *voinței* sale, manifestându-se liber, plener, imprevizibil, autoritar în raport cu sine. *Amoralitatea* era modul său de a fi.

Leșirea din această lume ce stătea sub semnul eternului, al mitului și, mai ales, conștientizarea acestei ieșiri a putut descumpăni. Între *lumea veche* și cea *nouă* care se deschidea apărea o ruptură. Moartea regelui Carol I, în 1914, pare simbolică, în acest context; iar spusele reginei Elisabeta, aflată pe marginea acestei *lumi vechi*: „Nu înțeleg de ce vă străduiți atâta să mă țineți în viață; eu nu-mi mai găsesc locul în această lume” – emblematice.

Deplasarea liniilor schimba contururile, răsturna o lume și aducea haosul. În *Drumul morții*, Camil Petrescu vizualiza prăpastia și semnala această ruptură: „...Trasăm o linie./ O limită./ Desparte două lumi/ Ce

nu se pot pricepe categoric/ Căci pentru același sfânt/ Au alt cuvânt./ Desparte/ Trecuturi cu cuprinsul allegoric...”

Trecerea și încercarea labirintului pot avea sensul atribuit de Mircea Eliade: „Un labirint este uneori apărarea magică a unui centru, a unei bogății, a unui înțeles. Pătrunderea în el poate fi un ritual inițiativ, după cum se vede în mitul lui Tezeu. Acest simbolism este modelul oricărei existențe care, trecând prin numeroase încercări, înaintează spre propriul său centru, spre sine însuși (...). Mai trebuie spus că viața

Camil Petrescu

nu e făcută dintr-un singur labirint: încercarea se reînnoiește”.

Lumea se pregătea să traverseze labirintul, ale cărui încercări echivalau cu un infern. Fiecare a avut infernul, *calvarul* lui. Operele dedicate de Henri Barbusse, Romain Rolland, Stefan Zweig, E.M. Remarque, E. Hemingway, Markovits Rodion, Kuncz Aladár, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Gib I. Mihăescu, Cezar Petrescu etc. acestei experiențe mărturisesc acest lucru.

Atmosfera acestor ani tragici este conturată de Liviu Rebreanu în *Calvarul*, proză autobiografică, în care se transfigurează în personajul Remus Lunceanu – străveziu, căci inițialele personajului corespund inițialelor proprii... Lumina verzuie a anilor frumoși dispăre pentru a lăsa locul unei atmosfere apăsătoare sub cupola unui „cer plumburiu”, sub care „niște nouri murdari, grei și leneși se lăfăiesc în văzduh”, „plouă o ploaie zgribulită, stăruitoare”. Acest tablou este indirect o descriere a vremurilor grele, resimțite acut ca un preludiv al morții: „O tristețe nespasă s-a coborât pretutindeni, peste tot orașul, în toate sufletele, în aerul umed și înăbușitor. Ochii sunt parcă porniți pe lacrimi...”

Războiul este infernul tuturor, tragedie a umanității și a individului. Războiul, notează Liviu Rebreanu în *Calvarul*, „e o tragedie uriașă, alcătuită dintr-o complexitate de tragedii mărunte. Câte milioane de oameni a înghițit măcelul, atâtea milioane de drame a stârnit în lume, unele zdrobind numai trupurile, altele strivind sufletele. Și poate că cele mai tăcute, ascunse, zăvorâte în tainițele inimii, au fost cele mai cumplite. Gloanțele, obuzele și toate uneltele născocite spre a omorî cât mai mulți oameni au cel puțin silința de-a ucide repede, de-a sfârși mai curând chinurile trupești, pe când cele sufletești rod îndelung temelia vieții, ca o ceată de carii flămânde, până izbutesc s-o sfârșim”.

Pe front, în linia întâi, în calitate de combatant, sau în spatele frontului ca *résonneur*, scriitorii au surprins întreaga dimensiune a tragediei, resimțite ca una dintre marile ore de

cumpănă ale omenirii. Octavian Goga, George Topârceanu, Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu au participat direct, mărturiile lor având, deopotrivă, valoare documentară, istorică și literară. Războiul este tema de meditație în raport cu viața și cu moartea, în raport cu istoria, cu sine și cu universul în *Pădurea spânzuraților* (1922, reeditat în 1922, 1925, 1928, 1932, 1940) de Liviu Rebreanu, *Întunecare* (1927-1928) de Cezar Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* (1930) de Camil Petrescu, dar și în *Fata moartă* (1937) de I. Missir, în *Rusoaica* (1933) și *Donna Alba* (1935) de Gib I. Mihăescu, în unele proze ale lui Gh. Brăescu, în memoriile lui George Topârceanu.

Ulterior, în perspectiva obiectivă, rece a istoricului, războiul este privit în determinările lui cauzistice. În „*Germanofili*”. *Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*, Lucian Boia putea analiza războiul în relație cu opinia publică, „masiv antantofilă”, și elita intelectuală, cu opțiuni divergente, rezultate din poziția diversă față de haosul produs în societate și în conștiințe, în vederea interpretării „unitare” a trecutului. Având „libertatea de a privi istoria sub toate unghiurile”, Lucian Boia analizează lucid, luând multe vâluri pentru a pune

Liviu Rebreanu

evenimentele în dimensiunea principiului potrivit căruia istoria este judecată mereu la lumina evenimentelor prezentului. În prezentul lor, mulți dintre reprezentanții elitei intelectuale (Tudor Arghezi, Ioan Slavici, Martha Bibescu, Ioan Bogdan, George Coșbuc, Gala Galaction, G. Ibrăileanu, Al. Macedonski, Simion Mehedinți, Ion Petrovici, Al. Philippide, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Constantin Stere, Nicolae Tonitza, George Topârceanu etc.) nu au susținut intrarea României în război împotriva Puterilor Centrale (Germania, Austro-Ungaria, Turcia, Bulgaria), alături de Antantă (Franța, Anglia, Rusia), având propria motivație în teama față de Rusia bolșevică. Între *antantofili* și *germanofili* e o falie pe care doar istoria a putut-o explica. Scriitorii și istoricii au avut rolul lor extrem de important deoarece au cultivat spiritul național,

pregătind în conștiințe crearea, în 1918, a României Mari. La această judecată imparțială a cântărit mult șansa istorică a mării uniri și realizarea României Mari, ideal înfăptuit alături de Antantă, pentru o scurtă perioadă de timp: 20 de ani. Teama germanofililor față de Rusia s-a adeverit după acești 20 de ani...

Pe fondul confuz și haotic al acestei realități, soarta ardelenilor în România nu a fost deloc ușoară. Nu doar a românilor din Transilvania, dar și a celor din Bucovina, înrolați în armata austro-ungară, care au trait adevărate drame. Cazul lui Emil Rebreanu este, de aceea, revelatoriu. Timp de doi ani, între 1915-1917, după ce-și întrerupsese studiile și se înrolase, Emil Rebreanu a luptat pe frontul din Galiția, Rusia, Italia, fără a-și pune probleme de conștiință legate de *corectitudinea* acestui război. Pe frontul românesc, această dilemă între datorie și conștiință apare în altă lumină. Emil Rebreanu a refuzat să lupte pe frontul românesc și pe 14 mai 1917, pe Valea Trotușului, între Ghimeș și Palanca, în urma încercării eșuate de a dezerta, a fost executat. În fața Curții Marțiale, a refuzat să mintă, cum fusese sfătuit, că s-a rătăcit, recunoscând că dorea să se alăture fraților români care luptau pentru eliberarea Ardealului. Dorința de a fi înmormântat pe pământ românesc i-a fost refuzată, fiind îndeplinită de Liviu Rebreanu, fratele său, la 2 octombrie 1921, când, în cadrul unei ceremonii militare, rămășițele pământești i-au fost reînhumate la Palanca.

Nici soarta lui Liviu Rebreanu nu a fost mai ușoară. La acea dată, după șase ani de la stabilirea la București, în 1915, el nu era încă marele scriitor de mai târziu, de după apariția, în 1920, a romanului *Ion*. În tagma publiciștilor, prin publicarea câtorva proze scurte și a unor cronici dramatice, Liviu Rebreanu se situa la o cotă medie de apreciere. Nefiind un *homo politicus*, nu simte mersul istoriei; de aceea, ca om, trece prin *calvarul* interior al propriilor incertitudini și prin cel exterior al împrejurărilor vitrege care-l aleg ca victimă.

Astfel, în articolul *Revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan* (*Universul literar*, 21 septembrie 1914), Liviu Rebreanu se situa printre adversarii cei mai hotărâți ai Austro-Ungariei, denunțând situația grea a românilor din Transilvania într-o

tonalitate militantă, adoptând, prin pluralul *noi*, poziția românului din Regat, tablou considerat de Lucian Boia, „abuziv”: „Patru milioane de români privesc acum neîncetat spre Carpații care i-au despărțit de noi atâtea veacuri. Patru milioane de frați așteaptă din clipă în clipă, împreună cu noi, să dispară granițele(...) Românii nu fac parte dintre națiunile recunoscute. Românii nu există, zic legile străinilor. Există unguri, sași, secui în Transilvania, dar români nu. Poporul român e declarat străin în țara lui, suferit doar pentru a munci, pentru a îmbogăți pe boieri. Românii sunt puși într-un rând cu dobitoacele. Credința românească nu e tolerată. Bisericele românești sunt necinstite, când de catolici, când de reformați. Preoții și episcopii români sunt tot iobași și arestați și bătuți și torturați (...). A fi român e o rușine, o batjocură și o umilință”. Schimbând revista, Liviu Rebreanu va schimba și tonul, publicând în *Ziua*, germanofilă, sub pseudonim, articolul *Războiul și scriitorii*, ceea ce-l determină pe Lucian Boia să semnaleze un fapt „supărător”, anume „contrastul dintre izbucnirea antimaghiară inițială” (din *Universul literar*, n.n.) și „înrolarea, evident pentru bani, nu pentru glorie, și nici din mare convingere, la ziare care ilustrează orientarea exact opusă” (*Ziua*, *Minerva*, *Seara*, n.n.)...Este clar că, în acest portret al umbrelor, fără necesara situare contextuală, Lucian Boia nu are nici un fel de empatie pentru Liviu Rebreanu, biet om sub vremi, interpretând abuziv el însuși atitudinea acestuia, căci nu ar fi fost preocupat, la acea dată, decât de promovarea propriei soții, actrița Fanny Rebreanu, de propria creație literară și de „identificarea surselor de câștig”, „incorectitudini” frecvente pe parcursul întregii sale vieți...De aceea, Primul Război Mondial ar fi, pentru Rebreanu, „un război fără glorie”.

Dar acest război fusese trăit de Liviu Rebreanu la o intensitate maximă în chiar „secvența rocambolescă” din 1918, când, acuzat ca dezertor din armata austro-ungară, fusese arestat, reușind, însă, să evadeze. Experiența este transfigurată în *Calvarul*, proză cu cheie destul de transparentă care dezvăluie drama amplificată tragic: autoritățile austro-ungare îl considerau dezertor, cele române, spion sau colaboraționist... Tragedia lui Emil Rebreanu, fratele executat în mai 1917, pe

frontal Ghimeș-Palanca pentru încercarea de trecere la români, îi completează tragedia, focalizând lumina adevărului pentru a elimina întunericul suspiciunilor. Bucla tragică în acest „război fără glorie” este, pentru Liviu Rebreanu, perioada 1914-1919, dată la care a aflat despre moartea martirică a fratelui. În aceste semne ale destinului se ascund sensuri care transcend timpul istoric, revelând altele într-o dimensiune metafizică. Din această experiență tragică, din haosul existențial al nodurilor *desenului din covor*, manifestare a *pathos*-ului, Liviu Rebreanu a creat ulterior *logos*-ul, ca particularizare a ordinii creației, ca viziune proprie în încercarea de a găsi, de a da un sens întâmplărilor care păreau ieșite din matca înțelesului.

Într-un interviu, Liviu Rebreanu explica această relație dintre *pathos* și *logos*: „Spânzurarea fratelui meu, ofițer în armata austro-ungară, mi-a sugerat ideea *Pădurii spânzuraților*. Viziunea tragică a «pădurii» mi-a fost inoculată de o serie de fotografii trimise de Cehoslovacia la Liga Națiunilor, fotografii ce reprezentau pădurile «trădătorilor de patrie» cehoslovaci spânzurați de armata austro-ungară pentru «trădare» – pentru iubirea patriei lor adevărate”.

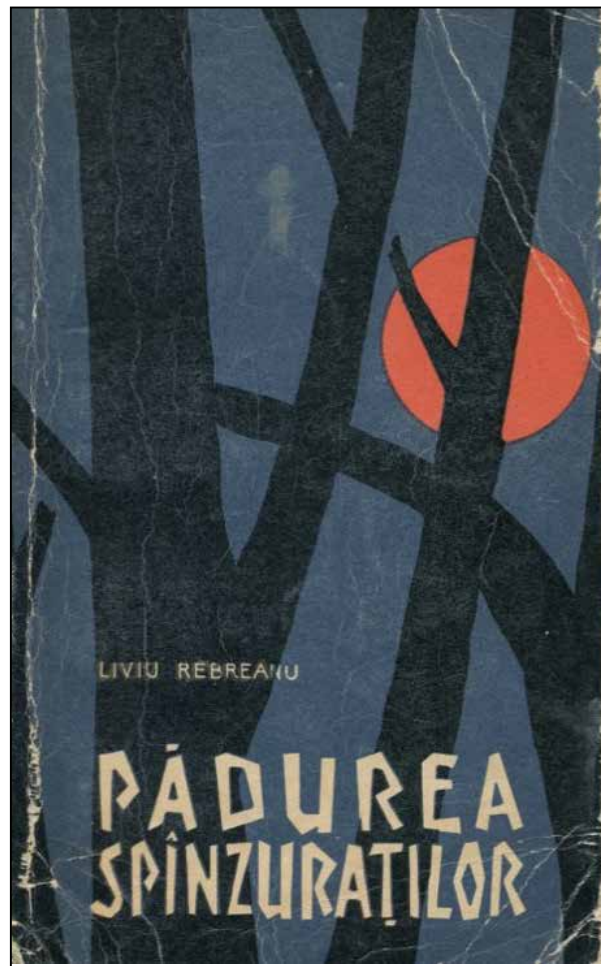
Fiind un roman realist, în *Pădurea spânzuraților*, tragicul, sublinia Ion Simuț în *Liviu Rebreanu și contradicțiile realismului* (2003), reeditarea lucrării *Rebreanu dincolo de realism* (1997), are o triplă articulație: *estetică, sociologică și metafizică*. Dimensiunea metafizică pune evenimentele într-o altă perspectivă, îmbogățindu-i sensurile prin sugestia transcendentului și a transcenderii. Acest „realism metafizic”, transcende realul, astfel că „drama războiului trăită de Apotol Bologa e numai un reper exterior, realist, pentru o dramă mult mai profundă – aceea a îndoielii și a regăsirii credinței religioase”. În dimensiunea acestui „realism metafizic”, *Pădurea spânzuraților* ar fi, „primul roman religios al literaturii române”.

Depășirea realismului tradițional se realizează, în *Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu și în *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu prin două teme fundamentale: războiul și dragostea, teme ale căror nuanțe fac deosebirea dintre

două viziuni artistice diferite, proiectate asupra aceluiași eveniment: Primul Război Mondial. Romanul lui Camil Petrescu transfigurează, în partea a doua, propria sa experiență de combatant, ilustrând același „realism metafizic”, cu deosebirea că, deși drama lui Ștefan Gheorghidiu asociază, pe fundalul exterior al războiului, aceeași drama a îndoielii, are o finalitate diferită, cea a regăsirii de sine, a rezolvării dilemei existențiale printr-o altă ruptură – de *tot trecutul*.

Liviu Rebreanu mărturisea că în Apotol Bologa, prototipul ficțional al fratelui Emil Rebreanu, a vrut să sintetizeze prototipul propriei generații, în realizarea lui sinceritatea fiind maximă. Scriitorul, spune el, „cu cât va fi mai sincer, cu atât va recunoaște mai categoric că observațiile lui asupra propriei creații sunt în realitate tot exterioare, că el nu poate înregistra decât rezultatele și că *fenomenul creației se petrece undeva în afară de voința și de conștiința lui*” (s.n.).

(continuare în numărul viitor)

POESIS

MATEI HUTOPILĂ

dimineață

cu primul autobuz am ajuns în oraș
 ceața se risipește
 departe, dincolo de dranița și țiglele caselor
 ca niște colți cariați
 ies din neguri
 zidurile scorojite ale blocurilor

cu trenul

pe hubloul compartimentului ca-ntr-un diafilm
 satele rămân, unele mai așa, altele mai așa
 mă uit și mă gîndesc
 coloniștii repatriați - dinții tăi lipsă, bucovina
 casc, obosit, mi se văd cariile
 și tie la fel

bucovina turistică

gură-cască ai vrut
 precum o țîrfă dresurile, tu pîrțiile și locurile de
 grătar din codrii seculari

ei, uite, ca păduchii în cap îți mișună ei acum prin
 păduri
 gospodărește ascunzînd gunoiul în tufișuri
 să nu se vadă urît

datini străvechi la herghelia lucina

prima duminică din fiecare iulie la festivalul etniei
 huțule
 o ardem cu mici și muzică populară rumunească
 și nimeni nimic nu zice pe ucrainește pe scenă
 și nimeni nimic nu zice pe rumunește 'n-afara
 scenei

ce să-ți mai pese, la urma urmei, cînd în alte cele
 se măsoară viața și frumosul
 berea curge și fiicele se perindă printre tătucii și
 mămucile

și flăcării
 prin aburii micilor și aburii alcoolului
 cu toții binevoitori
 cu toții doritori

**crăciunul pe vechi, molizii doldora și sămînța
iernii peste sat**

eu cu tata, în genunchi dinaintea pădurii ca într-o
 catedrală
 în patru labe, în zăpadă, unul lîngă altul
 borîm sub luna plină
 bunătați de pe mesele vecinilor, pe jumătate
 digerate,
 borîm pe nas și pe gură

și-i încă devreme
 peste munți și văi și dealuri, în oraș,

ultimii colegi întârziți la muncă se uită-n ecran
ca-n gol, mă gîndesc

mă ridic
de aici, de pe dîmb, satul se vede ca-n poveștile
copilăriei,
ca-n tablourile kitsch din piață,
ca-n vederile de crăciun de frumos satul nostru

nord rupt în două

au înfipt, ca-n jocurile alea, cîte un steag al uniunii
europene
la primărie la școală la unitatea militară
atît s-a schimbat, altceva nu, slavă domnului

văcuțele cu cod de bare pasc din iarba uniunii pe
imașul uniunii
plimb capătul unui pai prin gură
ochii mijiiți fundul pe iarbă privirea în cer un uliu
vin nori în diferite nuanțe
ploaia va crește iarba va crește văcuțele vor crește
fetițele vor crește
rusnaci mici europeni peste munte de rusnaci mici
neuropeni

granița se tîrăște prin vale pe deal prin pădure pe
rîu
nevăzută

în apus de la roz la indigo - ciornohora
și amintirea unor dovbuș brovca cobelețea

pegman

și uite așa o văzut izvoarele sucevei ce n-o văzut
viena -
mașina google

și oriunde ai internet în lumea asta și mai departe
chiar,
poți trage omulețul ăla pomoranțiu și vedea casa
lui hanec
sau a lui iurco,
sau rațele mătușii eudochia în drum,
sau pe moș vîpcin întrînd în cîrciumă,
sau chiar pe bunica eufrosina în fața verandei, pe
scăunel, curățînd un măr,
bucurîndu-se de soare și de cele aproape
douăzeci de grade într-o zi de iulie,
dînd dai boh zdorovie la trecători
cu zîmbetul ăla hîtru al ei,

de femeie care avea douăzecișitri de ani cînd s-a
terminat al doilea război mondial,
și acum, la o sută, încă în putere,

luni m-a luat bunica la oraș, că era zi de tîrg

orășenii erau toți în oraș
cîinii vagabonzi lătrau la oameni
ghenele de gunoi dădeau pe de lături
oamenii lătrau la oameni
mașinile dădeau în bălțile adunate lîngă bordurile
tocite
parcă anume

unde mai pui că noi ne-am îmbrăcat frumos pentru
asta
am făcut baie de cu seara
și cu noaptea-n cap ne-am suit pe microbuz

acasă-ul

din butucii înghețați, toporul sare înapoi.
unda se duce prin brațe în timpane,
care tremură și țiuie

suflu-n jar
fum în ochi
cărbunii stau în saci de rafie numerotați cu albastru

aici nu mai locuiește nimeni
frigul a intrat în pereți
cele cîteva zile de concediu nu-l vor scoate

la vară ne strîngem la notar să-mpărțim ce-i
de-mpărțit

ne-am întors s-o luăm pe dincolo, să nu călcăm prin sînge

piețarul îl bătea pe moș hău
stăteam toți gură-cască
iar pe fețe mai mult mirare sau frică

tata a zis nț nț
mamei mai că i-au dat lacrimile
mie mi-a fost atît de milă
a fost singura dată cînd am văzut sînge pe portul
popular

sîngele care nu s-a spălat a rămas acolo,
înghețat în gheața de pe jos, fiind iarnă.
I-am mai văzut zilele următoare cînd treceam spre
autogară

PROZĂ SCURTĂ

FLUTURELE DIN SICRIU

► Nicolae MIHAI

Internat de două zile la secția „Chirurgie” a Spitalului Municipal cu diagnosticul ciroză hepatică, Vasile Mareș era un bărbat bine făcut, asemenea celor de la munte: înalt, vânjos, un cap frumos, înconjurat de părul blond și bogat aruncat în dezordine pe spate. Ochii mari, albaștri, dădeau în vileag spaima, teama prezentului pe care îl trăia la cei 75 de ani, dar tăinuiau și profunzimea vieții cu sușurile și coborâșurile ei. Cât a trăit, nu a știut decât să muncească,

zi lumină, până a ajuns unul din gospodarii de invidiat din sat. Nu avea pe nimeni apropiat decât o nepoată, călugăriță, care a stat mulți ani la el acasă, în munții Vrancei, ajutându-l zilnic la

treburile gospodăriei, după ce se întorcea de la mănăstire.

În secret, doctorii nu i-au dat nici o șansă de viață, de aceea asistentele, dacă erau rugate de ceilalți bolnavi din salon să-i dea măcar calmante pentru a-i ameliora, cât de cât, durerile groaznice, se făceau că au alte treburi mai urgente de rezolvat la acea oră și nu îi acorda atenție. Gurile rele duceau vorba cum că tot ce a agonisit bătrânul, însemnând pământ, casă, acareturi, urma să fie trecut în testament și dăruit nepoatei. De altfel, în fiecare seară, pe la ora 20 nepoata, împreună cu o altă călugăriță, ceva mai tânără, veneau la patul bietului om și-l întrebau ce să-i mai aducă, medi-camente, eventual mâncare. Spitalul îi oferea un habitat

...Nicolae Mihai are forță - iar asta se simte, chiar dacă nu scrie decât proză scurtă. Dar are și o mare capacitate de a dramatiza. De obicei își surprinde personajele captivate de o pasiune oarbă. Ce numitor comun au oare prozele din primul volum de proză scurtă ce și-l întocmește autorul? Cred că mai mult decât altceva, ce îl mobilizează pe prozator este o sensibilitate sporită față de moravurile omenești. Pentru că, în prozele sale, sentimentele și emoțiile profunde pun lumea în mișcare...

Dan Perșa

ISBN 978-606-8828-35-0

sumbru, de izolare, comparabil cu cel al peștilor din acvariu. Poate din acest motiv, bătrânul nu avea decât o dorință: să-l scoale și să-l lase câteva minute la marginea patului. De acolo, putea să mai vadă și el ce lume intra sau ieșea din salon.

După ce îl așezau înapoi în pat, ele se retrăgeau într-un colț al încăperii și șoșoteau tot timpul cu mâna la gură, să nu fie auzite de cineva, arătând din când în când cu coada ochiului, înspre bătrân. „Mărie, nu mai are mult, ai văzut că a început să scuipe sânge. Trebuie să aducem cât mai repede notarul. Să nu uităm de icoană și lumânări. Se duce nea Vasile! Neapărat, trebuie să aducem notarul, să facem actele. Doamne, ajută-l să nu moară până mâine!” Dumnezeu le ascultă ruga și a doua zi, pe la ora șapte seara, au venit cu notarul la patul moșneagului. În timp ce nepoata îi ținea lumânarea aprinsă la capul bietului om, prietena ei îi citea din biblie. Printre lacrimile și gemetele muribundului se auzeau, din când în când, întrebările notarului:

– Domnule Dâncu, mai ai ceva de declarat, că trece timpul?

Maria, nepoata, aproape că uită unde se află și urlă la el:

– Nea Vasile, dar cu cele două hectare de pământ de lângă școală, ce faci cu ele, doar nu le iei cu matale?

– Da, ai dreptate, trece-le, domnule notar, și pe acelea în testament.

– Da' cele cinci hectare de lângă fântâna lui Donose, nea Vasile, nu sunt tot ale matale?

– Da, scrie-le, domn' notar, și pe alea. Of, iartă-mă, Doamne, continuă el, nu mai pot, și vărsă iar sânge într-o pungă ținută de nepoata sa.

După ce îi așeză bătrânului capul pe pernă, călugărița cea tânără care citea din biblie își apropie gura de urechea Mariei și-i șopti ceva. Ca mușcată de șarpe, nepoata se apropie de urechea muribundului și-i strigă:

– Unchiule, ai uitat de cele opt hectare de pământ ale tușei Catrina, din capătul satului...

Notarul se uită întrebător la muribund, dar acesta dădea doar semne de aprobare cu mâinile în aer, că poate să le treacă și pe acelea în testament, după care, ținându-se cu mâna de abdomen, începu să se roage iar:

– Iartă-mă, Doamne, of, iartă-mă, că nu mai pot!, și își pierdu cunoștința.

Bolnavii din paturile vecine, martori la teribila scenă, începură să murmure amenințători înspre cele două călu-gărițe. Martorii aduși de notar dădeau și ei semne de nerăbdare și insistară pe lângă cele două femei să-l lase în pace pe muribund, fiind de ajuns cât a declarat. După o perioadă de timp, udat cu apă rece pe la tâmple, bătrânul a dat semne că și-a revenit. Parcă se afla într-o barcă în derivă, fără cârmă. Pe când luminile aprindeau aerul sufocant, el se rostogolea, ca un bulgăre de pământ desprins din maluri. Notarul, dar mai ales nepoata Maria, care stătea parcă pe jar, după ce îi așeză pixul în mâna dreaptă, vlăguită, îl îndemnă pe badea Vasile să facă un ultim efort și să semneze testamentul. Aproape în comă, cu chiu cu vai, acesta reuși să-și pună, în sfârșit, semnătura pe testament. Se auzi un oftat de ușurare, iar pe chipul celor două călugărițe oricine putea citi izbânda și totodată bucuria lucrului împlinit. După o încercare nereușită de a se scula singur din pat, pe nea Vasile îl năpădi sângele, atât pe gură, cât și pe nas. Mai horcăi o dată cât îl ținură puterile, după care își dădu sufletul. În salon se lăsă o liniște nefirească, de parcă nu se întâmplase nimic. Mai târziu s-a auzit pe hol o discuție aprinsă între cele două călugărițe și un bărbat, probabil șoferul de pe mașina ce urma să transporte decedatul la morga spitalului.

Pe la ora unsprezece noaptea, pe tavanul salonului, în dreptul patului în care și-a dat sufletul badea Vasile, și-a făcut apariția un fluture negru și mare, aproape cât palma. Surprinși, bolnavii se întrebau de unde a apărut fluturele în salon, deoarece atât ușa, cât și cele două ferestre au fost în permanență închise. Bolnavul de lângă patul decedatului, care l-a ajutat pe badea Vasile de mai multe ori cu una, cu alta, trase concluzia: fluturele negru nu poate să fie decât sufletul mortului, dar de ce este negru și nu alb, se întrebă el? Mortul, om bun, a dat de pomană nepoatei sale agoniseala lui de o viață. Înspre dimineață, pe la ora cinci au constatat cu toții dispariția fluturelui. A venit la fel cum a plecat, ca și viața: „Uite-o, nu e!”, a adăugat, râzând, asistentul medical în timp ce ieșea din salon acompaniat de scârțâitul căruciorului cu medicamente.

CRONICI LITERARE

„DRUMUL DESTINULUI/ THE ROAD OF DESTINY” - ELEONORA STAMATE

NOTE DE LECTURĂ

► Gabriel GHERBĂLUȚĂ

Volumul de poezie „Drumul destinului/ the road of destiny”, apărut în 2017, la editura Pax Aura Mundi, al poetei tecucene Eleonora Stamate, ne-a surprins! Ne-a surprins la modul în care după o rasfoire a lui, impresia generată de această lectură pe diagonală, mai mult, a cerut în mod imperios o recitare atentă. În urma acestei lecturi, au apărut notele de față.

„Drumul destinului” volum bilingv, română- engleză, traducător Alexandra Stamate, surprinde un aspect mai puțin întâlnit în lirica modernă, și anume intersectarea timpului și spațiului cu iubirea... Rezultatul acestei întâlniri este surprinzător; DESTINUL! Acesta generează o poezie a dorinței exprimate la modul frust, o poezie a nostalgiilor bine mânuite, cu un verb care uneori mușcă, alteori mângâie, o poezie a căutărilor continue, a descoperirilor și auto-descoperirilor din perspectivele unei lirici care curge matern cum fluviul.

“când timpul cade pe gânduri,/ cerul veghează deasupra poemului,/ oare veșnicia-i albastră ?/ pe sub mine trec/ lumina, tăcerea și timpul/ iar ulițele strănte/ dintre epifiza și diafiza unui vis...”

Timpul liric al poemelor din volumul „Drumul destinului” duce inevitabil la melancolie; este un timp autobiografic, al unei vieți reale sau de ce nu, virtualizate până la maximum posibil: “printre gândurile încărcate de amintiri,/ aud și astăzi pașii/ pe drumurile inefabile/ ale destinului” Toate imaginile mustesc de liniște... până și timpul este copleșit de ea, liniștea absolută: “Dimineața din cuvintele mele/ e veșnic zămbitoare,/ auzi cum cade o secundă,/ cum se desface o floare...”

Tot timpul ocrotește creația și pe artist. Timpul condus de mâna sigură a Destinului veghează asupra unui dat doar omului- poezia!

“m-am născut între cuvinte,/ și tot aici aș vrea să mor.../ În primăvara slovei am venit,/ și sub petale de magnolii/ să-mi caut culcuș,/ aș fi vrut”.

Despre rostul poemului...

Deslușim în lirica Eleonorei Stamate o încercare de a stabili clar rostul poeziei. Se observă o motivare puternică a cuvântului, o implicare majoră în cărările încurcate ale destinului; “cuvintele triste topească-se-n/ risipa de gânduri.../ iubind cuvintele, trupul meu,/ se va împietri tăcând/”

Vorbind despre rosturi, vom observa că lumina planează suverană asupra poemului, asupra cuvântului-rostire; “peste veacuri, păsări cu ciocuri de granit/ mă vor căuta între cuvinte și frunze,/ la baza muntelui, spre răsărit,/ la lumină!”

Cuvântul, poezia, viața personală, împlinirile, dezamăgirile, lumina și întunericul, drumul băjbăit dar și ținta fixată, toate acestea sunt mărcile unui destin care planează asupra matricei lirice a Eleonorei Stamate. Singurătatea poetului este regatul peste care acesta domnește: “uneori distanța dintre noi/ se măsoară în singurătăți/ suferințe atârnă în mine/ ca un tablou/ când tu ai intrat pe poarta/

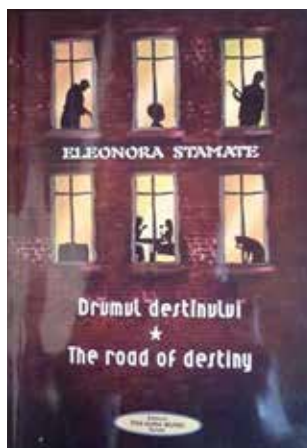
albă a singurătății mele “

Ca o privire de ansamblu asupra volumului “Drumul destinului/ the road of destiny” putem remarca puternicele nuanțe simboliste sau mai degrabă post simboliste. Eleonora Stamate ne poartă cu siguranța, gingășie, delicatețe pe cărările tomnatice ale unui parc în care noi cei nostalgici așteptăm marșul prevestitor de ierni geroase cântat în chioșcul ruginiu de o fanfară militară...

“toamna de jar mi se arată/ la colț de geam.../ trăsura cu amintiri/ a poposit lângă Catedrala/ din Grădina Publică .../ Fanfara răsună, e ademenitoare...”

Concluzii?

Avem mereu nevoie de poezie, avem mereu nevoie de cuvântul metaforă de cuvântul simbol; deci, avem nevoie de volumul Eleonorei Stamate în biblioteca personală.

POESIS

MIHAELA GUDANĂ

Cu mine

Te-aștept după colțul de vară.
Cu toamna să vii, te primesc
Prea verde, ori ud într-o seară,
Cu ploaia să-nvăț să trăiesc.

În vara cu ploaia din tine
Simt dor întristat alergând
Tu vino cu galben spre mine
Am toamna-ntr-un colț așteptând.

Cu suflet plecat după ape
Și umerii uzi printre nori
Tu vino cu tine aproape
Cu mine, de toamnă, să mori.

Dor de timp

Întinde mâna, poți să mă atingi,
Port frunze, ce se-ntorc în mine-a toamnă.
În tine, vara caldă poți s-o stingi,
Pe mine-n ploaie clipa mă-ndeamnă.

Mi-e dor de timp, să stea între noi doi,
Să-l împărțim apoi în părți egale.
Și toamna să-l întorc spre înapoi
Să ți-l trimit cu ploile pe-o cale.

Mi-e dor de el, cum el era odată:
Mai iubitor, mai calm... îndelungat.
De undeva pândește dintr-o roată
Și nu mai știu când vine... c-a plecat.

Trecând prin el... te mai zăresc o vară,
Lăsată drept zălog între noi doi.
De vii cu toamna noastră într-o seară,
Las timpul tot să moară între noi.

Sunet legat

E-aproape aer gol, simt pe întinderi...
De căutare nu te-ai ocupat deloc.
Mai ai un lanț, al singurelor prinderi
Făcute între ape mari și foc.

Te-ai liniștit în zaua iernii albe,
Când lanțul alb îl completeai avid.
Din muguri noi, purtați în calde salbe,
Te-am înflorit, dorind să te deschid.

Un ultim cerc, din creșterea din tine,
E-un val imens cu care-ai scris povești.
Simt lanțul construit atent în mine
Că te-am legat în sunetul ce-mi ești.

Schimbare

Nu pune întrebări,
nu cere linii de vară...
finalul e trecerea
crescută în inima muntelui.
Acolo vin toamne îngălbenite
înaintea iernii friguroase,
și brazii se vor îmbrățișa între ei
așa... ca noi,
respirând albul din poveștile noastre.
Acum nu mai aud

decât mansarda mea ploioasă...
 cum pe acoperișul sufletului se scurge
 toamna noastră în devans.
 Își trece-ngălbenirea
 prin apa plângăcioasă,
 cerând înțelepciune sufletului în balans.
 Ai spus ceva?
 Nu se aude ploaia ta!
 Mansarda-ntunecoasă
 ascunde pietre
 într-un sentiment de ploaie
 din vrăjile străine.

Rămânere

Am să rămân de azi o primăvară
 Să-ți înfloresc așa...măcar în gând
 Cu macii singuri, risipiți de-o vară,
 Să trec în toamna ta, galben curgând.

Ai să aștepti alt fel de răspândire,
 Din liliacul meu mai vrei parfum?
 Ori poate teiul nostru din gândire
 Întoarce floarea năucirii iar pe drum.

Am să rămân, să cânt a înflorire,
 Cum vine toamna iar, pentru-amândoi.
 Că-n vara îmbrăcată-n amăgire
 Rămân doar mugurii plecării între noi.

De departe

Aproape trist, aproape fericit,
 Din plante împletești iubiri diurne.
 Că-n asfințitul unui infinit,
 Se varsă zidul cu priviri nocturne.

Aproape singur, poate încurcat
 Într-un trecut, cu limita în zboruri,
 Asculți cum vine dorul încărcat
 C-un gând de zi, pe aripa-n amoruri.

Aproape tu și eu, ori noi deodată,
 Feline singure în beznă, fără leac
 Mai respirăm trecutul înc-odată,
 Când zi și noapte-n boală se prefac.

Aproape a toamnă

Ne vom închide singuri într-o toamnă,
 Din frunze moarte viață vom clădi
 Și-o Ană-a lui Manole, stinsă doamnă,
 Ne va striga din vers când ne-om zidi.

Pe crengi de apă, vom porni în valuri
 Iubirea deșteptată-n cântul mut,
 La temelii de vis, pe-atâtea maluri,
 Stau alte toamne –n pietre de demult.

Și-acum, îți scrie toamna o scrisoare,
 Pe banca neputinței, fără ploi...
 Ne-ngălbenim devreme pasu-n soare
 Când așteptăm zidirile din noi.

Încercuire

Aproape liber, zbor încercuit
 De câteva cuvinte-ntr-o măsură
 Un ochi albastru, val îndiguit
 Sub gene deșirate dintr-o mură.

Mereu însingurat, apă de munte
 Tulburătoare mare-n largul cânt
 Ascult albastrul gândului sub frunte
 Și-nsingurarea marelui avânt.

Aproape liber, lacrimă-ntre patimi
 De ploile albastre dobândit
 Aproape-n doruri, pasiuni și lacrimi
 Te afli-ncercuit... dar negăsit

Exercițiu de absență

Vreau să tăcem sub haina cald-a serii,
 Să ne plimbăm prin noi însingurați.
 Tu pe un drum, eu pe cărarea verii,
 Și-apoi, să ne-adunăm în noi curați.

Ne-am dus puțin prin încâlcirea sorții
 Și anii s-au desprins dintr-un condei
 Lăsând pe pagini scârțâitul porții
 Când s-a închis povestea cu idei.

Vreau să tăcem cu vorbele în brațe
 Fără răsunset, să pășim prin noi
 De-am fi imagini, schițe prinse-n ațe
 Ne-am construi modelul pentru doi.

Dar din plecări se scurge doar tăcere
 În noi rămâne golul fără cer.
 Simți întunerice? Urma de plăcere...
 E doar în visul verii cu mister.

CENTENARUL MARII UNIRI

CE FACEM NOI AZI?...

DORMIM ȘI CÂND CÂNTĂM „DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE!

Partea a II-a

► Alexandru DIMITRESCU

Și Transilvania și românii transilvăneni au vrut unirea!

Transilvania, inima și cea mai mare suprafață a provinciei romane Dacia Felix,, fără a fi prea “fericită”, a constituit principalul leagăn al poporului român. Aici a fost capitala provinciei, de aici plecau ordinele, aici contactul între daci și romani a fost cel mai strâns, civilizațiile s-au amestecat, a început formarea noii limbi romanice și a poporului român, și de aici totul a radiat peste întreg teritoriul dacic!

A început, cu goții, migrația popoarelor, urmată de “retragerea Aureliană” asupra căreia istoricii au emis mai multe ipoteze decât în jurul „divorțului” lui Topârceanu!

Dar viața își caută echilibrul ei, și limba româna și-a continuat formarea deplină, civilizația de tip latin și-a urmat cursul, poporul în ansamblul lui evoluând către ceea ce este azi.

Factorul perturbator al acestei evoluții normale și firești a fost apariția în Europa a ungarilor în sec. IX. Vrăjiți de vestul european, și ei au vrut acolo! Dar visul s-a încheiat în anul 955 la Lechfeld unde Otto I-ul cel Mare, împărat Romano-German, zdrobește oastea maghiară. Pentru a nu risca dispariția de pe scenă, ungurii se întorc și se stabilesc în câmpia Panonică peste rămășițele altor neamuri, dintre care sunt menționați hunii. Firi neastâmpărate, ungurii, care se autodenesc “maghiari” – de la “maghi” care în limba lor originală avea semnificația de “om” - își încep atacurile spre est.

“Istoria/povestea ungarilor” - “Gesta Hungarorum” opera atribuită notarului anonim al regelui Bella, numit curent “Anonymus”, și scrisă undeva în a doua jumătate a sec al XII-lea, având ca izvor “geste” de la mijlocul secolului al XI-lea, vorbește despre “**Terra Ultrasilvana, Gelu dux Ultrasilvanus**” adică de “**țara/ pământurile de dincolo de pădure, conduse de ducele**

Gelu”. Este prima consemnare a “**Transilvaniei**”, denumită ca atare în sec XII în “**Legenda Sancti Gerhardi**”. Mai sunt menționați Menumorut, fiul lui Morout, și Glad, în legătura cu isprăvile lui Tuhuyum. Urmare acestor atacuri ungurii ajung la cca. 1210 până la Oltul Transilvan, ocupând o fâșie destul de îngustă din teritoriul Transilvan, începând din Bihor și până la câmpia Bârsei. Zona este aproape identică cu cea în care este așezată și azi populația de naționalitate maghiară. Zonele cucerite și luate sub suzeranitate ungară sunt organizate în comitate, care la 1174 sub Leustachius voyvoda – comite de Dăbâca, ajung a forma “**Voievodatul Transilvaniei**”. Zonele locuite de “**vlahi**” și rămase libere sunt denumite “**țări**”, cele mai cunoscute fiind Maramureșul, Făgărașul, Almașul, Hațegul și Bârsa. Neizbutind să colonizeze și să exploateze bine noile teritorii, ungurii aduc în „Transilvania în sec XII pe sași și pe secui, cu care vor forma în anul 1438 ceea ce va rămâne în istorie sub denumirea de “ **Unio Trium Nationum**”, pact de alianță și colaborare a națiunilor recunoscute – ungurii, sașii și secuii - prin care însă **românii/vlahii transilvani capătă statut de “tolerați” nefiind recunoscuți ca “națiune**”. În 1526 încercând să scape după înfrângerea suferită din partea turcilor la Mohaci, regale ungar Ludovic al II-lea moare. Succesiunea la tronul Regatului Ungar este disputată de ardeleanul Ioan I Zápolya și Ferdinand I de Habsburg, dar conflictului i se pune capăt abia în 1541, când turcii sub Suliman Magnificul au cucerit Buda. Regatul Ungar dispare și se divide în trei bucăți, una sub Imperiul Austriac, una organizată de turci ca pașalâc și numită “Eyaletul Budin” cu capitala la Buda și una aflată sub influența familiei Zápolya, numită “Regatul Ungariei Răsăritene” și apoi “**Principatul Transilvaniei**” Cvasi independent și aflat sub suzeranitate Otomană, principatul recunoscut în 1542 prin Dietele ținute la Tg. Mureș și Turda. Urmează 150 de ani în care cel mai

important eveniment este meteorica apariție pe firmamentul nației Române a lui **Mihai Viteazul**, care, cu asentimentul lui Rudolf al II-lea, trece în Transilvania și intra în Alba Iulia la 1 Noiembrie 1599, astfel că la 27 Mai 1600 este numit într-un document **“Domn al Tarii Românești, Ardealului și Moldovei”**. Chiar dacă durată a fost efemeră, **prima unire a tuturor Românilor fusese realizată și putea constitui un exemplu pentru viitor**.

Hotărârea lui Mihail Apafy de a renunța în anul 1688 la suzeranitatea Otomană și de a accepta suzeranitatea Austriacă constituie pentru poporul Român un punct important de cotitură. Din anul 1691 avem “Marele Principat al Transilvaniei”, iar titlul de “Principe al Transilvaniei” revine Împăratului Habsburg în exercițiu. Conflictul se declanșează în anul 1700, dat fiind dorința austrieșilor ca religia lor, cea catolică, să devină majoritară în Transilvania. Până atunci, Dieta din 1595 recunoștea pentru Transilvania numai patru religii legale – recepte -, pe cele ale celor trei națiuni politice recunoscute, și anume: religia catolică –minoritară -, calvină, luterană și unitariană, cunoscută și ca “anti trinitariană”. Normal, valahii nefiind recunoscuți ca națiune politică, nici religia ortodoxă nu era recunoscută! Nerecunoscuți ca națiune componentă a Transilvaniei, dar

majoritari, românii sunt ținta austrieșilor în ceea ce privește creșterea numărului de catolici! Pentru a- i face să renunțe la ortodoxie, austrieșii promit românilor recunoașterea unor drepturi. Și astfel începe mișcarea pentru “Biserica unită cu Roma”, azi cunoscută ca fiind Biserica Greco-Catolică.

Încurajat de promisiunile austrieșilor, cel mai de seamă reprezentant al acestei mișcări, Ioan Inochentie Micu Clain, cere Împăratului în anul 1744 ca românii **“ uniți “ sa fie recunoscuți ca a patra națiune politică**. Promisiunile împărăției sunt însă deșarte, așa că, urmare acestor minciuni, în 1784 are loc răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan terminată cu tragerea pe roată a lui Horea.

Împăratul Iosif al II-lea face în anul 1773 o călătorie în Transilvania, ocazie cu care constată și afirmă că românii sunt “incontestabil cei mai vechi și mai numeroși locuitori”. Augusta constatare și afirmație rămâne însă fără urmări pentru aceștia! Lupta pentru afirmarea drepturilor lor continuă și românii, din mijlocul cărora se ridicase o elită intelectuală de mare valoare – denumită ulterior “Școală ardeleană” -, trimit la Cancelaria Imperială de la Viena în 1791 și apoi în 1792, documentul de mare însemnătate intitulat **“Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae”** prin care cer ca

“națiunea română să fie repusă în folosința tuturilor drepturilor civile și regniculare”.

Documentul este redactat având ca inspirație proaspăta “Declarație a drepturilor omului și ale cetățeanului” din 26 August 1789, adoptată de revoluția Franceză, iar principalii autorii sunt Samuel Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ion Budai Deleanu, dar și episcopii greco-catolici Ignatie Darabant și Ioan Bob, precum și cel ortodox, Gherasim Adamovici. Demersurile nu sunt urmate decât de promisiuni, fără ca ceva concret în folosul românilor să se întâmple.

Urmează mișcarea europeană din anul 1848, mișcare în care revendicările sociale li se suprapune ideea de unitate **națională**. Burghezia maghiară, condusă de Kossuth, formează o armată bine organizată cu ajutorul căreia caută să-și impună controlul asupra întregii Transilvanii, reprimând toate mișcările românilor, sașilor și ungarilor ramași fideli împăratului. **La 15 mai 1848 are loc “Adunarea de la Blaj” a românilor**, la care pe lângă liderii locali: Avram Iancu, Alex. Papiu Ilarian, Ioan Axente Sever, Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, Eftimie Murgu, Andrei Mureșan, Andrei Șaguna și alții, participă delegați veniți din celelalte țări române: Dumitru Brătianu, Alex. Ioan Cuza, Gh. Sion, Alecu Russo, Costache Negri și Vasile Alecsandri. Undeva într-o grădină din Șcheii Brașovului, pe versurile lui Andrei Mureșanu și muzica lui Anton Pann, se cântă pentru prima oară “Deșteaptă-te, române...” Sub conducerea lui Avram Iancu începe formarea unei armate de voluntari care să se opună armatei lui Kossuth. Se dau lupte terminate cel mai adesea în favoarea românilor! Nicolae Bălcescu vine în Transilvania pentru a încerca o mediere între Avram Iancu și Kossuth, fără a se reuși ceva dat fiind poziția lui Kossuth. De altfel, în Dieta ținută la Cluj la 29 mai 1848, ungurii proclamaseră unirea Transilvaniei cu Ungaria desprinsă de Imperiul Austriac. Decizia Dietei este contestată de sași, români și chiar maghiari, poetul Petőfi Sandor aducând ca argument faptul că din cei 300 de participanți, numai 3 erau români și 24 sași!

Austria ia măsuri și mișcarea revoluționară este lichidată de trupele rusești venite în ajutor.

Este prima dată când românii au murit cu folos: **iobăgia este abolită faptic!**

Lupta pentru unitate națională continuă

Secolul XIX este numit și “secolul naționalităților”, căci acum apare “principiul

naționalităților”, urmare căruia prin războaie de reîntregire națională, duse cu imperiile existente – și în special cel Austriac – apar pe harta Europei “statele naționale”. În 1821 grecii sub conducerea lui Alexandru Ipsilanti ies de sub suzeranitatea otomană; în 1830 Belgia devine liberă; **în 1859 Principatele Române** se unesc prin dubla alegere a lui Cuza ca Domn; în 1861 Victor Emmanuel al II-lea este Rege al Italiei, iar în 1871 Wilhelm devine Împărat al Germaniei, datorită eforturilor lui Bismarck. Această situație face ca nobilii maghiari, trăind într-o Ungarie pe care o vor “mare”, care nu are însă statut de “Stat”, fiind doar o parte din Imperiul Austriac, să ajungă în 1861 la concluzia că menținerea Ungariei în fața pericolului reprezentat de “principiul naționalităților”, nu este posibilă fără ajutorul Vienei! Se afirmă de către ei că, dacă se repetă greșeala din 1848/1849 ajungând-se din nou la conflict armat, **“vlahii” din Ardeal și Banat bucuroși de breșa creată, vor trece la acțiune, se vor uni cu cei de peste Carpați și își vor îndeplini visul lor de a făuri “Daco-România”**. Pentru că o atare situație să fie amânată, ei trec la pregătirea dualismului Austro-Ungar. Dar Unirea Principatelor din anul 1859 constituie pentru transilvăneni atât un exemplu cât și un imbold. Urmare a eforturilor depuse de elita românească, Împăratul Franz Joseph convoacă la Sibiu, la 01.07.1863, o Dietă la care participă ca deputați, 58 de români, 56 de maghiari și secui și 44 de sași. Cu votul românilor și sașilor este adoptată o Lege privind recunoașterea politică a națiunii române și a confesiunilor ei, și o Lege prin care limba română devine limbă oficială. Legile sunt promulgate abia la 6 Ianuarie 1865. În luna septembrie 1865, Împăratul dizolvă Dieta de la Sibiu și convoacă o alta la Cluj, după un alt regulament și având alta componentă. Dieta de la Cluj va fi dizolvată în 1867, atunci când competența trece la Parlamentul nou înființat la Budapesta, nu înainte de a legifera unirea Transilvaniei cu Ungaria!

Angajată în conflicte armate în aproape toată Europa, Austria are nevoie de ajutorul forței militare a nobililor unguri. Dar totul are un preț, și Franz Joseph acceptă propunerea de a primi și “coroana Sfântului Ștefan”, devenind astfel și Rege al Ungariei. Lucrurile sunt formalizate la 8 Iunie 1867 prin ceea ce istoria a numit “compromisul Austro-Ungar”. Împăratul va avea titulatura de Împărat al Austriei și rege Apostolic al Ungariei“. Dacă până acum imperiul – inclusiv Ungaria – era condus de la Viena, acum vom avea două capitale,

Viena și Budapesta și două Parlamente, cel de la Budapesta având sub control și Transilvania. În acest context, la **3/15 Mai 1868**, cu ocazia aniversării a 20 de ani de la Adunarea de la Blaj, se adoptă tot la Blaj o declarație politică inițiată de Ioan Rațiu și Gheorghe Bariț, prin care românii se pronunță pentru autonomia Transilvaniei și repunerea în vigoare a Legilor adoptate de Dieta de la Sibiu din 1863. Totodată nu este recunoscută unirea Transilvaniei cu Ungaria – hotărâtă la Cluj – și implicit, nici dreptul parlamentului de la Budapesta de a legifera pentru Transilvania. Această “Declarație” este cunoscută în istorie sub denumirea de “**Pronunciamentul de la Blaj**”. Românii se organizează și politic. În **1869** iau ființă Partidul Național al Românilor din Banat și Ungaria sub conducerea lui Andrei Mocioni, și **Partidul Național al Românilor din Transilvania** sub conducerea lui Ilie Macelariu, interzis de autoritățile maghiare la 22 martie 1869! Cele două Partide Naționale se vor unifica la 12-14 mai 1881 prin Conferința de unificare ținută la Sibiu. La aceasta Conferință de unificare, se pun bazele a ceea ce s-a numit “**Mișcarea memorandistă**”, și odată cu ea pregătirile pentru Marea Unire ce va veni! Redactat de Iuliu Coroianu în prezența lui Ioan Rațiu – vicepreședinte PNR -, Vasile Lucaciu, Gheorghe Pop de Băsești, Eugen Brate și Septimiu Albini, “**Memorandumul**” reprezintă o petiție adresată Împăratului Franz Joseph prin care se prezintă acestuia consecințele instalării dualismului Austro-Ungar, și, în legătură cu acestea, cuprinde principalele revendicări ale românilor din Transilvania. Este de asemenea un protest vehement împotriva politicii de maghiarizare forțată a populației românești. “Memorandumul” este adoptat la 25 martie 1892 și prezentat la Viena la 28 mai 1892 de o delegație formată din 120 de persoane pe care Franz Joseph refuză să o primească. Petiția, lăsată la Cancelaria Imperială, este trimisă autorităților maghiare de la Budapesta, care prin intermediul prefectului de Turda, o returnează lui Ioan Rațiu ca fiind “un memoriu al unor indivizi neîndreptățiți să reprezinte poporul român”. În 1893 textul “Memorandumului” este publicat în revista “Tribuna” ce fusese înființată de către Ioan Slavici, la Sibiu în 1884. Din motive electorale autoritățile maghiare nu iau alte măsuri împotriva memorandiștilor, dar lucrurile nu se termină aici. În mai 1894, la Cluj, memorandiști sunt judecați și condamnați sub acuzația de “atentat împotriva statului maghiar”! În fața juraților Ioan Rațiu a

făcut afirmația că “este sub demnitatea acuzațiilor de a se apăra în fața unor acuzații absurde”. La 27 mai 1894, 14 fruntași memorandiști, printre care cei care l-au inițiat și redactat, sunt condamnați la pedepse cu închisoare! Grațierea acordată lor de către Franz Joseph la 29 septembrie 1895 este rodul intervențiilor făcute de către regale Carol I al României și a unor personalități ale vremii, cum ar fi francezul Georges Clemenceau și rusul Lev Tolstoi, cel care și-a petrecut **câteva luni la Tecuci** după moartea generalului Suvorov.

“Memorandumul” a constituit apogeul politicii românești din Transilvania, politică de tip “tradiționalist”, bazată pe pasivism și pe nerecunoașterea dualismului Austro-Ungar, dar în același timp a evidențiat impasul în care ajunsese mișcarea românească. Până la “Memorandum” și chiar în timpul acestei mișcări, majoritatea elitei nu își putea imagina viitorul politic al românilor din Transilvania, decât în cadrul unei monarhii austriece puternice, care să le asigure dezvoltarea națională și să-i apere de pericolul panslavist. Unii dintre membrii elitei, numiți “federaliști” și reprezentați de A.C. Popovici și Al. Vaida Voievod, vedeau ieșirea din impas prin reorganizarea imperiului sub forma unei federații a popoarelor din interior, sub coroana habsburgă! După “Memorandum” începe un proces continuu de erodare a acestei concepții, erodare care naște un atașament politic nou ce urmează a se concretiza abia în 1918 prin Marea Unire. Ca o consecință a impasului în care se ajunsese, în 1895 apare un conflict între liderii mai în vârstă și tânără generație a “tribuniștilor” care solicitau trecerea la o politică activă. Gruparea radicală a generației tinere, denumită “tinerii oțeliți” era condusă de Octavian Goga. Lucrurile însă evoluează lent, căci abia la Conferința PNR din 1905 se decide definitiv trecerea la “activism”. Noua conducere, reprezentată de Vasile Goldiș, Stefan Cicio-Pop, Iuliu Maniu și Aurel Vlad își asumă aceasta misiune. Conform programului activist, PNR urma să reintre în viața parlamentară a Ungariei și să încheie cu maghiarii un compromis privind lărgirea dreptului la vot în schimbul renunțării la tema autonomiei Transilvaniei. La primele alegeri, cele din 1905, cu o populație majoritar română, dar cu limitarea dreptului de vot, PNR obține în Parlamentul de la Budapesta numai 8 locuri, iar în 1906, 15 locuri. O asemenea reprezentare nu putea impune acordarea de drepturi populației române, așa că tema se va schimba de la “autonomie” la “unire”.

CENTENARUL MARIII UNIRI

REPORTER LA ZI MARE: 19 AUGUST 2017

► Bianca PARTENIE

O reflexie luminoasă a istoriei, în ceea ce privește comunitatea noastră, este cultura locală, amprentă puternică lăsată de înaintași care au făcut cinste nu numai orașului în care au construit ideologiile viitorului, cât întregii țări.

Acum două veacuri marii boieri Cincu, Conachi sau Anastasiu împărțeau moșiile construind orașul de astăzi, în mijlocul unui spațiu urban încărcat de istorie și legende. Clădiri, străzi, monumente, cărți, istorisirile oamenilor, tradiții și obiceiuri specifice unice sunt cartea de indentitate a unui popor pe care nu ne este permis să o alterăm din punct de calitativ.

Educația pe care o oferim tinerilor trebuie să aibă la bază spiritul apartenenței la o comunitate cu o tulpină comună, înrădăcinată în trecut. Spiritul civic înseamnă, adesea, puterea de a face ceva pentru comunitatea noastră, iar pentru a educa, este esențial să învățăm despre cum putem conserva istoria și cât de importantă este aceasta pentru continuitatea unei existențe ancorate în timp. Pentru că depindem de trecutul nostru, așa cum și trecutul depinde de noi.

Ne aflăm astăzi aici, datorită unor evenimente care rămân vii prin intermediul edificiilor care le atestă veridicitatea și încă mai păstrează din istoria care s-a scris aici. Ne rămâne doar să le arătăm lumii și, cum acum sute de ani, înaintașii noștri s-au zbatut să însemneze, uneori cu sânge, alteori cu poezie și cântec, Tecuciul pe harta țării, așa astăzi, cu mândrie, vrem Tecuciul în istorie și patrimoniul local tecucean în inimile românilor!

Orașul Tecuci, atestat documentar încă din 1435 ca Târgul Tecucilor, înaintea multor orașe importante ale țării, mustește încă, după

sute de ani, de istorie autentică, care, pentru mulți tecuceni continuă să rămână nespusă.

Uităm, din nefericire, câtă istorie s-a scris la Tecuci. În focurile Primului Război Mondial, poetul Alexei Mateevici își scria ultimele poeme pe front, fiindu-i oblojite rănilor în spitalul donat de Cincu.

Primul pas în identificarea istoriei și culturii locale, s-a făcut în această lună, odată cu comemorarea Centenarului bătațiilor purtate cu eroism la Mărășești, Mărăești și Oituz, eveniment încununat de comemorarea împlinirii a 100 de ani de la moartea preotului poet Alexei Mateevici. Prima oprire s-a făcut la Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”, la Tecuci, culminând cu lansarea volumului „Scrieri de pe front”, ediție îngrijită de domnul profesor Ștefan Andronache.

Nu mai departe de 19 august, comuna Movileni a devenit gazda unei întâlniri istorice, între poezii de elită ai Tecuciului, oameni de cultură din Republica Moldova, însoțiți de domnul ambasador al acesteia la București, autorități locale și reprezentanți ai Protoierii Tecuci.

Evenimentul unic în țară a urmărit amprentarea comunei Movileni cu spiritul nemuritor al celui ce a lăsat țării noastre, cât și Republicii Moldova, cel mai frumos elogiu adus limbii noastre.

Biserica din Movileni nu e mare, dar pare să cuprindă cerul sub cupola ei, în întruchiparea Sfintei Treimi. Slujba de pomenire a celui ce acum mai bine de o sută de ani binecuvânta credincioșii moldoveni din dreptul ușii alceuiași altar în fața căruia se înghesuie curioși copiii în portul popular, debutează cu o rugăciune.

Asistăm la sfințirea plăcii comemorative atașate pe zidul bisericii, în amintirea unuia

dintre cei care au marcat istoria și literatura întregii țări.

Nu departe, Căminul Cultural al comunei își așteaptă oaspeții gătit de sărbătoare. Prima senzație care ne izbește, de la intrare, e românească și autentică: suntem primiți cu cozonac de casă. De o parte și de alta a scenei de lemn se găsesc poetul basarebean Ion Găină, domnul ambasador al Republicii Moldova, Mihai Gribincea și domnul primar al comunei binecuvântate, alături de domnul profesor Ștefan Adronache, domnul profesor Radu Vladimir și jurnalistul Victor Cilincă. Un moment emoționant a luat naștere pe notele celor două imnuri de stat, al României și al Republicii Moldova, două națiuni unite de aceeași istorie și cultură. S-a vorbit despre Alexei Mateevici mult, deși parcă nu suficient pentru a-i reliefa valoarea. Părintele protopop a vorbit în versuri despre atribuțiile unui preot militar în timpul Primului Război Mondial, interpretând poemul lui Voiculescu, „Popa de la Dealul Sării”.

Domnul profesor Adronache a prezentat un material emoționant care integra fragmente din scrisorile trimise de Mateevici către soția sa, apreciind în mod deosebit zona rurală în care ne aflăm, o oază de pace și liniște interioară, pentru

sufletul zbuciumat de dezastrul războiului. În urma prezentărilor, domnul primar a dat citire documentului prin care Alexei Mateevici este făcut cetățean de oanoare al comunei Movileni, „pământ de sub care strigă oase și sânge” conform spuselor părintelui paroh.

Ultima oprire a fost la școala care-i poartă numele poetului cu har divin, unde glasuri tinere, coordonate de doamna învățătoare și doamna preteasă au recitat poezie și au interpretat adevărate imnuri închinare țării. Tot copiii au fost cei care au dezvelit bustul lui Alexei Mateevici, urmând solemnă ceremonie a depunerii de coroane, primul onor fiind adus de domnul ambasador.

Nu în ultimul rând, poetul Ion Găină a oferit medalii de onoare organizatorilor evenimentului, subliniind încă o dată că în această zi, istoria s-a scris la Movileni.

Iată istoria viitorului scrisă în prezent, despre un trecut glorios, care ne face cinste. Tecuciul conservă istorie pură și cultură de calitate, iar Movileniul, în această zi de sărbătoare, respiră sfințenie.

Așadar, să nu căutăm departe ceea ce avem deja!

POESIS

ANGELA BACIU

o zi

noi trăim în singurătate,
aici nu suntem mulți,
vrem liniște,
să auzim dunărea,
caii liberi,
să cântăm,
auzi, clopotul bisericii din sat
îmi povestește cârciumarul.
sau popa când vine cu botezul.

femeia cârciumarului
stă dreaptă
pe un scaun
făcut din trunchi de copac
dă din cap
așa e
suntem somnambuli
bem inca laptele astui pamant
fetele încă se mărită virgine
mai spune ea,
descheindu-și koofa.

chipurile lor au riduri adânci
mâinile muncite spun povești

tată,
mă duc la fântână să scot apă
pentru spălat...
strigă svetlana
dincolo de gard.

pisicile

e patru fără un sfert.

pisicile negre se-adună
pe terasa
cu lavandă.

oprește odată apa aia,
n-o auzi?

se întinde
leneșă
pe patul din odaia
întunecată.
e unul acolo pitit
după ușă.

în casa weber

se trezește din somn.

cât să fie ceasul
întunericul nu se dă deoparte

încăpățânat
la etajul I al casei weber,
uitase că-i lipsește
un picior,
așteaptă femeia.

numără valurile.

samoil scrijelea în coajă

și-a dus mâna la chipiu
schwarzmann samoil
caporalul născut
la brăila.

îi plăcea braga dulce și rece
pușca încărcată
și grea.

samoil iubea o fată
îi scria scrisori

pe care
le ascundea
într-o scorbură de
copac.

cu cuțitul scrijelea
coaja.
și se semna
SS pe ea.

greul ghiorghios

era frumos greul.

bărbat înalt
o coama strânsă
la ceafă
și banderola neagră
pe ochiul stâng.

își tatuase pe un braț
farul vechi
și buzele ei.

ghiorghios kontoguris iubea
femeile și viața.
se spune
că ar avea o mare comoară
îngropată
undeva lângă mare...

în fiecare dimineață,
pe plaja din sulina
în drum
spre casă,
prin cimitirul
vechi,
arunc câțiva stropi de apă
pe mormântul lui.

literele lui ghiorghios
ies rând pe rând din piatră.

autoportret

cu ochii închiși
trag din narghileaua
cu gust
de cireșe

la cârciuma
lui jean bart.

îl aștept și azi
pe cerșetorul ăla
cu păr alb
din port

ssst...
nu trezi peștii

înjurătura

*dumnezeii tăi
și peștele mă-tiiiiii
cine ți-o mai crede ochii*

înjură vasile cu năduf
unde sunt
peștii de
altădată

verzi,
aurii,
ochi de sticlă,
solzi și
gură
pocită

și aruncă
din nou
undița!

vernisaaj

aceeași plajă.
rădăcini
de copaci.
ca în fiecare zi
vacile vin la apă.
sunt curioase

pe cer norul
a desenat
un picior de femeie.

unde s-au dus toți
oamenii

la vernisaaj.

omul albastru

își bea porția de vodcă
la izmail
cui să se plângă el
de singurătate

uite cum trece iar
omul albastru,
ăsta cine-o
mai fi?

chelnerița dădea
muștele
afară
cu un prosop
"ce să vă mai aduc?"

auzi și tu clapele pianului...

ce dacă ceașca-i
murdară de ruj?

lasă, nu mai plânge.

mâna calul cu
coama neagră
spre un loc
știut doar de el

era un băiat subțirel
cu buză de iepure
și coșuri pe față
îi plăcea să privească
oamenii
stătea în spatele gardului
de lemn
vopsea albastră
scorojită
îmi amintea de
satele din deltă.

pe unde
o mai fi acum ivan?
și mătușa viorica,
chiar,
o mai fi făcând
pampushki?

(din volumul „Hotel Camberi” în curs de apariție)

accident

de ce ai crede în
promisiunile ei
vară toridă
peste 39 de grade.

sabina feld îmi face
semne cu mâna
țivul rochiei lungi
s-a desfăcut

nu îi văd ochii de
sub pălărie.
și
nici
piciorul stâng.

despre ivan și caii lui

I-am cunoscut pe ivan
prin tine,
mai ții minte?

ESEU

ÎN GÂNDUL LUI DUMNEZEU (CREAȚIA)

- urmare din pagina 43 -

► Petru BLAJ

Citește cu atenție apariția vieții pe pământ în cele 7 zile ale creației și spunem dacă ordinea: *lumină, aer, vegetație, sistem energetic permanent, pești în ape și păsări în aer, viețuitoare terestre, bărbat și femeie*, ar putea fi invenția unei minți omenești de acum 6-7 mii de ani. Eu cred că dacă omul ar fi conceput propria sa creație (ca în multe mituri și mitologii) ar fi început cu el, ca buric al pământului, apoi restul.

Nici Darwin n-a îndrăznit să răstoarne ordinea creației din Biblie, ci doar i-a schimbat autorul, aducând în prim plan urmarea păcatului primilor oameni: *lupta pentru supraviețuire, violența, selecția naturală*.

Și azi mă întreb cine a ocrotit oaia de vreme ce lupoaica naște 6-7 pui, iar oaia doar unul. Acest lucru e posibil numai dacă lupoaica a evoluat din oaie, sau mult, mult timp după aceasta. Dar părerea evoluționiștilor e chiar inversă. Oricum, omul nu prea avea ce căuta prin preajmă, căci chiar și maimuța mai avea de așteptat până să apară și ea.

V. Omul, unitar și trinitar, ca și Dumnezeu lui

În lumea gânditorilor din toate timpurile, s-a scris și vorbit despre *trilogia minții*, ca modalitate de funcționare armonioasă a *personalității* noastre.

Racine, de exemplu striga: *Dumnezeule, eu văd în mine doi!* De fapt erau trei, unul care vede și strigă despre ceilalți doi pe care îi simte în el. La fel apostolul Pavel scrie că *după omul dinăuntru îi place Legea lui Dumnezeu, dar în mădularele lui vede o altă lege care îl ține rob păcatului* (un alt eu). Deci iar apar trei: unul care vede războiul dintre ceilalți doi, numai că

acel care vede e cam neputincios, văicărindu-se pentru lipsa lui de putere și intervenție. "O nenorocitul de mine!" – va striga apostolul. Rom. 7. 22-24

Atât Vechiul Testament, cât și Noul Testament vorbesc despre *trilogia minții* atunci când se adresează direct componentelor sale. Auziți!

„Ți s-a arătat omule ce este bine și ce alta cere Domnul de la tine, decăt: să faci dreptate (apel la *conștiința morală*), să iubești mila (apel la *afectivitate*) și să umbli smerit cu Domnul Dumnezeuul Tău (apel la *voință*). (Mica 6, 8)

Eu-I nostru este trinitar:

Conștiința morală (*Eu-I ideal*)

Afectivitatea (*Eu-I esențial*)

Voința (*Eu-I fundamental*)

Isus reia acest apel din prorocul Mica, spunând că au fost uitate cele mai importante lucruri din Lege: dreptatea (din *conștiința morală*), mila (din *afectivitate*) și credințioșia, loialitatea (din *voința* supusă lui Dumnezeu). (Mat. 23, 23) Deci *trilogia minții* este limpede descrisă atât în Vechiul, cât și în Noul Testament.

Și acum vă rog să fiți atenți!

Biblia spune: „*Fiindcă ce se poate cunoaște despre Dumnezeu le este descoperit în ei...*” adică în interiorul structurii noastre sufletești.

Pentru că am fost creați *după chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, suntem și noi ca și El, *unitari și trinitari în același timp*, adică asemenea lui Dumnezeu.

lată cum: **o singură minte** dar formată din *trei instanțe* cu putere de intervenție în luarea oricărei decizii omenești. (1) *Conștiința morală*, cu intervenția ei în reglementarea binelui, (2) *afectivitatea*, cu cerințele ei imperioase de satisfacere și (3) *voința*, ca deplină putere în pronunțarea decizională. Astfel, scrie Paul Evdokimov, noi devenim *persoană* prin participarea noastră la *personalismul trinitar* al lui Dumnezeu.

La ce-mi folosește, mă veți întreba dumneavoastră, că **sufletul** (psihicul) nostru este format din *conștiința morală*, *afectivitate* și *voință*? Păi, sigur că îmi folosește tocmai în cea mai strânsă relație a mea cu Dumnezeu. Nu este El, Cel care a făcut Legea Împărătească a universului? Aceasta spune: „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din tot **sufletul** (psihicul) tău, adică, cu tot cugetul tău (*conștiința morală*), cu toată inima (*afectivitatea*) ta și cu toată puterea (*voința*) ta.”

Cum ai putea să faci acest lucru, dacă nici nu știi cum ești alcătuit sufletește? Și cum ai

putea să te verifici, pe tine însuși, dacă nici nu cunoști omul tău dinăuntru, cum zice apostolul Pavel? Dar Dumnezeu, după cum am văzut, este chiar El, Cel care ne-a descoperit acest lucru.

Ce capodoperă e omul! Ce nobil în rațiune! Ce infinit în facultăți! Cât de asemănător unui înger în acțiune! Cât de asemenea unui zeu în concepție! Frumusețea lumii! Modelul desăvârșit al ființelor! (W. Shakespeare).

Minunate sunt lucrările Tale Doamne și ce bine vede sufletul meu lucrul acesta!

Însăși mâinile Tale chipul ce-l am mi l-au dat...apoi mi-ai dat viață și ai vegheat cu grijă și cu drag la fiecare răsuflare a mea. (Așa a început, cândva... povestea de dragoste a creației noastre.)

Îți mulțumesc Doamne! Redă-mi chipul Tău minunat!

BASARABIA - SORA ROMÂNIEI

SFATURI PENTRU UN TÂNĂR SCRITOR

► Nicolae DABIJA

Un tânăr mă roagă să-i ofer câteva sfaturi: cum să devină scriitor?!

Dacă aș da un sfat poezilor începători ar fi acesta: să nu asculte de niciun sfat.

Cu condiția să scrie bine.

Tineretea însăși este poezie. Chiar nescrisă, chiar neadunată pe file, ea este singulară și nesfârșită poezie.

Cum un sfat bun e totdeauna acela care te ajută în viață să te descurci și fără el, dacă ar fi să ofer, totuși, mai degrabă niște sugestii decât niște sfaturi, le-aș rândui după cum urmează:

1. Fiecare om se naște talentat. Dumnezeu e generos cu noi. Talentul, de diversă speță, de la arte – la aceea de a crește flori, doarme în fiecare. El așteaptă clipa, care poate fi apropiată prin căutări, exercițiu, studiu, dragoste, suferință etc., ca să se declanșeze. Nu totdeauna însă acest lucru se întâmplă.

Cei mai mulți dintre noi – pentru că nu le-a fost dat să se întâlnească cu acel Big-Bang, creator de lumi, își trăiesc viața, de la un capăt al ei la celălalt, cu talentul neirosit.

Despre acest fel de oameni se spune: le doarme harul. Cu cât mai devreme e trezit, provocat, pus la lucru, cu atât șansele de a se afirma sunt mai mari.

Un om cu talent e o excepție.

Să-i acordăm fiecărui om – ceea ce de fapt este – șansa de a deveni o excepție.

2. Întâiul lucru pe care ar urma să-l facă un tânăr este să-și caute o cărare care ar fi numai a sa.

În literatură drumurile bătătorite sunt cele care nu duc nicăieri.

3. Să scrii – nu pentru că poți să scrii, ci pentru că nu poți să nu scrii.

4. Important, când vine vorba de creație, este să faci ceea ce-ți place, dar și să-ți placă ceea ce faci.

5. Fiecare poezie s-o alcătuiești ca și cum ar fi ultima, sau ca și cum ar fi, tot ea, cea dintâi: să-ți pui în aceasta harul întreg, tot ce ai, tot ce simți,

tot ce ești. Să fii și să procedezi astfel ori de câte ori te apropii de fila albă. Și să nu uiți că o poezie se face mai întâi din iubire, apoi din cuvinte.

6. De ce ai ales literatura?

La această întrebare un scriitor ar trebui să răspundă precum mirii din satele noastre de odinioară:

– Pentru că ea m-a ales.

Adică: m-am căsătorit cu persoana iubită, pentru că eu am fost alesul ei (acesta e termenul folosit și azi – „ales”, adică remarcat, preferat, desemnat), identificând această șansă cu însuși destinul tău, semn sigur al vocației.

7. Ce înseamnă a scrie? A mai trăi o viață, una paralelă cu cea pe care o ai le îndemână, de multe ori – cea autentică, asta înseamnă.

„Trăiesc cu adevărat doar atunci când scriu”, crede un creator. Sau: „Dacă n-aș rosti cuvinte, m-aș sufoca: e ca și cum n-aș respira – rostesc cuvinte ca să respir!”.

8. Îndrăznește!

În copilăria mea, părinții ne spuneau: „Dacă te duci la iaz și te îneci, am să te omor în bătaie!” și: „Îți voi da voie să te scalzi în râu, numai după ce-ai să înveți să înoți!”

Dar – nu vei putea niciodată să înoți fără să intri în apă. Oricâte exerciții ai face pe uscat sau într-un lighean, nu vei deprinde nicicând înotul.

Riscă!

Iar acolo unde nu ai obstacole, creează-ți-le!

E una dintre condițiile creșterii tale. Nu te strădui să-i întreci pe alții, străduie-te să te depășești pe tine. De la o zi la alta, că devii mai bun, mai matur, mai aproape de desăvârșire.

„Îndrăzniți!, spusese Iisus. Eu am biruit lumea!”.

9. Ca într-o bătălie pe care ai vrea s-o câștigi, nu aștepta momentul potrivit pentru intrarea în Marea Literatură, creează-!-

10. Cartea de debut a unui scriitor – să fie cea mai bună carte a lui. Celelalte cărți, pe care le va scrie, să vină ca o completare, nu ca o corectare.

Or, prima carte este o înștiințare a harului, cu teme, imaginația, sentimentele, felul de a fi, resursele talentului. Ea urmează să te anunțe în tot ce vei deveni. Nu te grăbi s-o tipărești, mai ales dacă n-ai reușit să spui prea multe: o carte ratată poate însemna de multe ori ratarea unei vocații.

11. E plină literatura care-și zice tânără de metafore second-hand, de epitete tocite, de discursuri poetice sforăitoare, de haine lingvistice ponosite, roase în poale și la mâneci, de hrăni spirituale expirate, de borșuri literare acre, alterate.

Misiunea ta: să-i adaugi literaturii noastre dintotdeauna sângele proaspăt de care are nevoie, aerul curat cu care să respire, haine noi și curate, care s-o prindă bine.

12. În același timp, tânărul constructor de poem nu trebuie să lase impresia că face un etaj nou sau un acoperiș de casă – undeva sus, în cer și pământ, fără și-l sprijine de zidăria, pereții la care au muncit alte zeci de generații.

Un poet adevărat, asta e credința mea, nu poate fi decât modern și tradiționalist în același timp. Nu poți face abstracție de faptul că până la tine s-a scris o mare literatură și, în același timp, nu poți să nu ții cont de timpul din modernitate pe care-l trăiești.

13. Unii intră în literatură cu generația. Alții – cu gașca. Tu intră cu scrisele tale. Ele îți pot fi cel mai bun promotor și apărător.

Sunt poeți care n-au fost niciodată tineri, care s-au născut dintr-odată bătrâni. Și poeți care au rămas tineri și la 80-90 de ani. O dovadă în plus că poezia, ca și dragostea, nu ține nici de vârstă, nici de generație, ea este sau nu este.

14. Scriitorii care vor să pășească într-un pas cu moda literară se demodează cel mai repede.

Ca să nu te demodezi, situează-te în afara modelor, străduiște-te ca scrisul tău să impună mode.

Oamenii care trăiesc moda au cele mai mari decepții, când ea trece și ei rămân de timp într-un timp care nu le mai aparține.

15. Considerentul care îi îndemna pe mulți tineri din generația noastră să vină în literatură fusese credința că numai cărțile pot să mai schimbe lumea, că numai Adevărul spus, promovat, cultivat poate transforma mentalități.

Rațiunea de a fi a cărții a rămas aceeași și azi.

16. Cum să fii original?

Îi repeți pe alții, mai ales pe cei pe care nu i-ai citit.

lată de ce este necesar să-i citești pe toți (cei buni): pentru ca să nu-i plagiezi, pentru ca să nu-i imiți sau repeți.

Uităm cel mai ușor ceea ce n-am știut și ceea ce n-am citit.

Ceea ce am știut, nu ne uită niciodată.

Acestea, uitatele, ne găsesc totdeauna atunci când au nevoie de noi. Bat la ușă: „Hei, ce cauți aici? Parcă te mutaseși...”, „M-am întors, zici, pentru că am uitat ceva... Ceva din mine... Ceva din tine...”.

Așa au loc totdeauna întâlnirile binecuvântate. Ca ale orbilor îndrăgostiți, care vin unul în întâmpinarea celuilalt și, din preamulta teamă că vor trece unul pe lângă celălalt, trec unul prin celălalt, ca printr-o lumină sau printr-un aer bun de respirat...

Asta e întâlnirea cu Poezia.

17. Să te lași scris de propriile cărți (sau cel puțin să rămână cititorul cu această impresie): ca și cum nu tu le-ai scris, ci ele te-au scris.

18. Ceea ce așternem pe hârtie depinde în mare măsură de ceea ce trăim, dar și de ceea ce citim. Dacă vom citi doar cărți proaste, nu vom scrie decât cărți proaste. Trăirile și cărțile sunt cei mai buni profesori și cea mai bună universitate pentru un scriitor.

Citește cărți bune. Fiecare se aseamănă cu cărțile pe care le citește.

19. Pe când era sufleur în trupa de teatru a lui Pascaly, adolescentul Mihai Eminescu era prost îmbrăcat. Într-o zi directorul îl cheamă la el și-i dădu niște bani:

– la banii aceștia și să-ți cumperi de ei haine și ghete!

Seara Pascaly își aminti de dispoziția dată și-l întrebă pe Mihai:

– Unde-s hainele și ghetele?

– Aici, zice Eminescu, arătându-i operele lui Heine și Goethe, pe care le cumpărase cu banii primiți.

Acestea urmau să-i țină de cald, mai cald decât hainele și ghetele propriu-zise, în cea iarnă a căutării de sine a junelui poet.

20. Să scrii cărțile pe care ai fi vrut să le citești.

Să citești cărțile pe care ai fi vrut să le scrii.

21. Te face să exiști, ca scriitor, nu doar ceea ce scrii, dar și ceea ce citești.

Din păcate, azi cărțile din multe case în care a pătruns internetul miros a mucegai. Nu le lăsa uitate, sau înghesuite prea mult de noile tehnici ale cunoașterii.

Învăță să citești cărțile. E una dintre marile bucurii ale vieții și una dintre tainele scrisului. Și mai învață să le recitești. Le vei găsi altele, pentru că la fiecare vârstă le vei citi mereu altfel. Deoarece se știe: o carte care nu merită să fie citită a doua oară nu va merita să fie citită nici pentru prima oară. Acestea sunt cărțile în care ne regăsim pe noi înșine, cu gândurile, frământările, cu fragmente din sufletul nostru, cu viața noastră trăită și netrăită. Pe ele le completezi, în gând, în simțire, iar ulterior – și în scrieri, cu experiența vieții tale.

22. Suntem o familie: scriitori și cititori. Scrisul e ca dragostea, ce are nevoie de doi, unul fără celălalt nu poate rezulta dragoste.

În același timp un autor – să nu se lase modelat, cultivat, „confectionat” de gustul cititorului de duzină, să nu coboare la nivelul acestuia, datorita lui fiind să formeze, modeleze, cultive gustul cititorului, pe care să-l ajute să urce la nivelul său de cunoaștere.

23. Să ai exercițiul zilnic. Muza, ca orice femeie, e geloasă: dacă nu-i vei acorda suficientă atenție, ar putea să te părăsească. Iar un scriitor, ca să se afirme, are nevoie și de voință, nu numai de talent.

Scrie mult, ca să ai de unde alege, și vei scrie și bine (Desigur îndemnul nu se adresează grafomanilor, ei scriu și fără să fie îndemnați).

A scrie e o meserie, care trebuie învățată.

Nu poți fi dulgher dacă nu știi să ții rindeaua, nu poți fi lemnar dacă nu știi să bați un cui... Cuvântul e ca lemnul pe care ai obligația să-l supui.

Devii scriitor scriind.

Devii nescrictor nescrind.

24. A scrie înseamnă a munci. A scrie fără a munci înseamnă a te juca de-a literatura.

Se spune: un procent de inspirație și 99 de transpirație.

Dar mie nu-mi plac poeziile care miros a transpirație. Efortul să nu se simtă. Scrie doar dacă ai ce spune. Atunci vei găsi și cum să spui. Nu neglija inspirația. Las-o să te inunde, ca apele de primăvară un crâng. Ascult-o. Urmează-o. Exprim-o.

25. Într-o zi în redacția săptămânalului Literatura și arta a intrat un tânăr care mi-a aruncat un caiet pe masă.

„Gata, m-a anunțat acesta. L-am întrecut pe Eminescu!”

„Cum, dragă?!”, am devenit eu curios.

„Eminescu are 96 de poezii (numărase, după cum mi-a spus mai apoi, poemele din volumul editat la Chișinău). Iar eu am scris 97!”

Scrisese cu una mai mult decât marele bard și era fericit.

„Bravos, tinere! I-am zis răsfoind caietul gros cu poezii subțirele. Ține-o așa în continuare.”

Și-a luat caietele și s-a dus să-i întreacă și pe ceilalți mânuitori de condei ai literaturii române.

Dar cantitatea încă nu înseamnă calitate.

Nu numărul de poezii îl face mare pe un scriitor.

Alexe Mateevici a intrat în istoria literaturii noastre – așa cred – cu o singură poezie: „Limba noastră”. Și Andrei Mureșanu e autor al unui singur poem de referință: „Deșteaptă-te, române!”. Mai sunt și alții care s-au reținut doar cu câte un poem-două, dar geniale.

26. – Cum să devin scriitor?

Mihail Sadoveanu, la inaugurarea Școlii de Literatură de la București, afirmase: „Pe ușile acestei școli vor ieși exact atâția scriitori câți au intrat”.

Nicio școală nu te poate face scriitor dacă nu ești mai înainte de a fi.

Poet te naști, nu devii. Avem suficienți poeți făcuți, nu născuți.

Tu nu ești unul dintre ei.

Doar muncind, vei dovedi că este anume așa și nu altfel.

27. Talentul e un dar de la Dumnezeu, pe care Cel de Sus ți-l dă pe datorie.

Fă totul să-l meriți. Ca să nu-L superi pe Atotțitorși să ți-l ia fără să-l folosești până la capăt.

28. Oamenii care se subestimează nu reușesc aproape niciodată.

Nu se poate să nu crezi în ceea ce faci și să izbândești. Să crezi în tine, și-n ceea ce faci!

La o întâlnire, un coleg-poet a exclamat:

„Cine mai are nevoie azi de poezie, și de artă în genere?”

I-aș sugera acestui pretins prieten al muzelor: artiștii, inclusiv poeții, care cred că se poate trăi și fără artă, aici și fără arta lor – să se ocupe de altceva!

Poezia o scrii nu pentru că alții au nevoie de ea, ci pentru că tu ai nevoie de ea!

29. Odată l-am întrebat pe un debutant:

– De ce scrii?

– Am văzut că alții scriu mai prost ca mine.

Ciudat stimulent.

Iai spre comparație, și să-ți servească drept motivație pentru a scrie, nu pe cei care scriu mai rău ca tine, ci pe cei care scriu mai bine ca tine.

Pe aceștia încearcă să-i întreci, și nu pe cei care stau locului și așteaptă să câștige maratonul poeziei.

30. Întrebat de un fan cum își realizează sculpturile, Brâncuși a răspuns astfel:

– Când iau un bloc de marmură, sau un

butuc de lemn, înlătur cu dalta tot ce au de prisos.

– Dar ce considerați că e de prisos?

– Ceea ce cade pe de lături după ce am prins esențialul! preciză enigmatic artistul.

La fel, trebuie să procedezi și tu cu dalta cuvintelor: să înlături ceea ce prisosește, iar cititorului să-i oferi doar esențele.

31. Poezia este o emanație a sufletului.

Ea vine dintr-un preaplin sufletesc.

Rainer Maria Rilke spunea: „Nu poți fi porc în aer și înger pe hârtie!”

Hârtia e refractară.

Fii bun!

Un om rău, asta e credința mea, nu poate fi un poet bun.

32. Nu succesul celor scrise de tine ar trebui să te preocupe, ci bucuria celor scrise.

Iar dacă nu te mai poți bucura de ceea ce faci tu, bucură-te de ceea ce fac alții.

Nu invidia! Invidia, de regulă, vine din neputință: că un confrate, spre exemplu, face mai bine decât faci tu, că cineva poate face ceea ce nu poți face tu. Ostenește! Lucrează! Munca te va scuti de acest sentiment umilitor.

33. Să nu ascuți decât sfaturile celor care sunt mai buni decât tine.

Numai aceia vor fi sinceri.

Iar tu ai nevoie de sinceritate.

Ceilalți (mediocrii, netaleantații) vor încerca să te descurajeze, să te lingușească (pentru ca să nu evoluezi), ei vor face totul ca să ratezi, ca să te facă să scrii așa cum scriu ei și să fii așa cum sunt ei, să-ți subordoneze talentul.

34. La rândul tău, împărtășește-ți tainele succesului tău cu alții.

Cineva spunea: niciodată să nu dai sfaturi acolo unde nu ai de gând să participi.

Dacă sfatul tău greșit e urmat de alții, n-o să poți niciodată împărți din gloria eșecului lor.

Participă: citește încercările tale poetice colegilor întru poezie, prietenilor, salcânilor. Nu te sfii. Ca să te poți verifica.

Îndeamnă-i și pe ei să-ți citească (mai ales salcâmului, când îi trec anotimpurile peste el).

Nu lăuda, dacă nu ai motive.

Fă observații fără să jignești.

35. Nichita Stănescu afirmase: toți am vrut să fim Baudelaire, dar cine ar fi vrut să-i trăiască viața?

Soarta poetului de multe ori e ingrată.

Pregătește-te nu doar să ai laude, succese, bucurii, dar – și invidii, suferințe, decepții.

36. Aș adapta la scriitorii debutanți o recomandare pe care o dau, de regulă, antrenorii tinerilor sportivi: „Ai câștigat – continuă! Ai pierdut – continuă!” Oprirea din drum nu poate semnifica mers înainte, mai adesea poate însemna mers înapoi. Performanța (termen sportiv care poate fi folosit și aici) va veni din munca temeinică, din lecturi temeinice, din cunoaștere temeinică.

37. Să nu trădezi cuvintele. Pentru un scriitor acesta e păcatul cel mai de neiertat. Ele sunt materia primă cu care lucrezi, așa cum e lutul pentru olar, lemnul pentru dulgher sau piatra pentru sculptor. Cu acestea Dumnezeu a creat lumea, tot cu ele artiștii urmează s-o facă locuibilă, s-o scoată din starea ei de uzură și degradare continuă.

38. Avem (iar mulți dintre aceștia locuiesc chiar în preajma noastră) suficienți atei ai Poeziei, care nu o pricep, care o disprețuiesc, care nu cred în ea.

Pentru aceștia există „doar cuvinte și nimic altceva”, iar Poezia o văd ca pe o ficțiune, ca și pentru savanții de la începutul secolului trecut care afirmă că aparatele mai grele decât aerul nu se vor putea niciodată desprinde de la pământ. Iată însă că zborul unor aparate mai grele ca aerul a devenit posibil. Sunt, la fel, convinși de existența unor cuvinte care abia urmează să ia naștere – cu puterea celor de la facerea lumii ce „au făcut cerurile și pământul” – care ar putea schimba lumea, care ar modela lucrurile, care ar declanșa evenimente, care ar face universuri să fie.

Iar acestea, sunt sigur, vor aparține Poeziei.

39. Dacă vrei ca o poezie să continue și după ce o închei, la sfârșitul ei să nu pui punct, ci – o lacrimă sau, dacă nu o ai, un strop de rouă, o rază de stea, un licăr din lumina clipei binecuvântate.

Și atunci ea nu se va pierde. Și nici tu nu o vei pierde.

Pentru că o vei purta în tine. Încă multă vreme după ce vei uita-o.

Iar lucrul cel mai important va fi acela că ea nu te va uita niciodată.

Pentru că vei fi al ei pentru totdeauna, tu, Fiul Poeziei.

PROZĂ

POVESTEA TRANDAFIRULUI

► Tudosia LAZĂR

Era ziua pe care Violeta o aștepta cu nerăbdare. Venea fiica sa, pe care, deși o văzuse doar cu o săptămână în urmă, abia aștepta să o strângă la piept. Pe de o parte se bucura, dar pe de alta se întrista. Cristina urma să-l ia pe nepoțel și, ca de fiecare dată, această despărțire, chiar dacă temporară, o durea. Făcuse prăjitura preferată de aceasta și de cel mic, iar acum, „înarmată” cu o foarfecă de grădină, a tăiat mai multe fire de crini și de trandafiri, având grijă să-i aleagă pe cei mai falnici. Voia să încropească un buchet frumos, pe care fiica ei să-l ducă acasă, la oraș. Zâmbea la gândul că parfumul acestor flori le va învălui toată casa cu forța și misterul său. În timp ce tăia crinii își spunea că neapărat trebuie să nu uite să o avertizeze pe Cristina ca seara, înainte de culcare, să scoată din cameră vaza cu flori afară. Era știut faptul că florile de crin au un parfum atât de puternic, încât, dacă ele sunt lăsate mai mult timp în spațiu închis, acesta poate deveni toxic.

Cu aceeași grijă a tăiat și câteva fire de trandafiri îmbobociți, care te îmbătau cu inocența frumuseții lor.

În timp ce aranja florile pentru drum, iată că a apărut și prichindelul cel atât de iubit de bunica sa. Violeta l-a zărit cu coada ochiului, dar a continuat să-și vadă de treabă, ca și cum nu se întâmpla nimic. Nepoțelul a stat preț de câteva minute privind liniștit, ceea ce a mirat-o nespuse. De obicei, cum apărea, imediat și întrebările începeau. De această dată, se pare că ceva îi captase atenția în altă direcție. Și cum „nicio minune nu ține mai mult de trei zile”, aici doar câteva minute, liniștea din jur a fost „ruptă” de exclamația de uimire, urmată imediat și de întrebarea care se lăsase așteptată.

-Bunica, sărut mâna, ce harnică ești astăzi! Ce faci?

-Să crești mare, puiuțule! Ca să vezi! Dar de ce spui asta, nu am fost și până acum harnică, doar astăzi?

-Ba da, am făcut și eu o glumiță! Doar nu te-ai supărat!

-Pot eu, oare, să mă supăr pe tine? Tu ești îngerașul care-mi luminează viața!

Și, spunând acestea, Violeta l-a ridicat în brațe, acoperindu-l cu sărutări.

-Am să te mănânc, toot, uite-așa!

-Ba nu, mai lasă și pentru mama mea! Ce va face când va veni, dacă nu mai găsește nimic din mine?

-Sunt sigură că va suferi cumplit! Așa că hai, jos din brațele mele, că avem un picuț de treabă! Bunica vrea să facă un buchet frumos de flori, pe care să-l dăruim mamei tale când vine. Avem aici crini și trandafiri, ce spui, așa-i că sunt minunate?

-Taare sunt frumoase! Bica, și florile astea tot zeițele le-au adus pe Pământ?

-Se pare că da! Din ceea ce știu eu, cam toate florile sunt daruri ale unor zeițăți. Ele au fost aduse pământenilor pentru a le face bucurii în viață. Pentru că mai avem un pic de timp până când vine mama ta, îți voi spune reperor și povestea acestor flori.

-Ce bunică bună am eu! Să știi că te iubesc tare mult!

-Scumpete mică, te cred și știi și tu că, la rândul tău, ești neprețuit. Acum află cum au ajuns pe pământ unele dintre cele mai dorite flori!

Trandafirii totdeauna au fost considerați ca făcând parte dintre cele mai deosebite flori. Aceștia poartă cu ei un mesaj anume și de aceea sunt de obicei dăruți de către bărbați femeilor pe care le iubesc, ca semn de mare prețuire. Când o fată primește în dar de la un băiat trandafiri roșii, este ca și cum i se face o declarație de dragoste din partea acestuia. Este un fel de a spune „te iubesc”. Tot la fel de speciale sunt considerate și florile de crin.

Se spune că frumoasele zeițe au vrut ca aceste două flori să fie cele mai deosebite dintre toate. Fiecare are o poveste a sa și o învățătură pentru oameni. De exemplu, acești boboci de trandafir, sunt asemeni copiilor, plini de parfum și farmec, de o gingășie de nedescris, ceea ce-i face foarte iubiți. Cu toate acestea, nu sunt chiar „inocenți”, au și ei un mic „secret”, de care trebuie să te ferești ca să nu te îndurereze.

-Ce anume, bunica?

-Vezi tu acești ghimpișori de pe tulpina lor? Dacă nu ești atent, poți să te înțepi în ei, ceea ce-ți poate provoca micuțe înțepături, din care va curge sânge. Ceea ce nu este deloc bine. Ei sunt „arma secretă” cu care se apără aceste flori de cei care vin să le rupă. Aceasta se dovedește a fi destul de periculoasă, nu numai pentru copii, dar chiar și pentru noi, cei mari, dacă nu suntem atenți.

-De aceea, când am venit eu, tu îi tăiai?

-Sigur că da! Tocmai asta făceam, atunci când ai apărut tu lângă mine. Este un mod de a ne feri de pericolul dat de ghimpii de pe tulpina lor. Cu toată frumusețea acestor flori, să nu uităm că și ele pot provoca suferință.

-Dar de ce zânele le-au lăsat așa, să fie rele?

-Au avut și ele motivele lor! Se spune că în acele timpuri îndepărtate, pe când zeii și zeițele trăiau fericiți în împărăția lor, uneori aceștia coborau pe pământ, pentru că aveau poruncă de la Zeus, tatăl lor, să-i ocrotească pe cei neputincioși și să-i ajute atunci când erau în mare pericol. Pe atunci zeița florilor, în drumurile sale, a întâlnit o frumoasă fată, pe care a îndrăgit-o de cum a văzut-o. Doar că biata de ea, pe cât era de frumoasă, pe atât era de bolnavă. Chloris, așa se numea zeița florilor, ajunsese să o prețuiască nespus de mult. Tocmai de aceea, când a aflat cauza bolii sale, a căutat să o salveze, dar, cu toată puterea sa, nu a reușit. Toate încercările zeiței s-au izbit de neputința de a o vindeca.

-Dar de ce, bunica, nu a putut? Doar era zeiță!

-Așa este, dragule! Numai că în acele locuri se afla împărăția unui zmeu rău și urât, așa cum sunt de obicei toți zmeii, care, de cum a văzut-o, s-a îndrăgostit nebunește de frumoasa fată. Și pentru că ea nu îl voia, neputând să-l iubească, având inima rănită, acesta a vrut să se răzbune crunt. De aceea a făcut o vrajă foarte puternică, prin care a aruncat asupra tinerei fete o boală necruțătoare, pe care să nu o poată vindeca nimeni.

-Nici chiar zeița florilor?

-Nici chiar ea. Era mai tare ca un blestem. Fără să se poată apăra și neputând să fie ajutată, după o vreme, biata fecioară nu a mai putut lupta cu boala și a murit. Când a aflat, Chloris s-a întristat foarte rău și a jurat să-l pedepsească pe zmeul ticălos. Pentru că el avea puteri mai mari decât ale zeiței, aceasta s-a văzut nevoită să ceară și ajutorul altor zeități, ca să-l poată răpune.

Zeița florilor a hotărât împreună cu ceilalți ca frumoasa nimfă să fie transformată într-o floare deosebită, care să amintească totdeauna

oamenilor de focul iubirii care a condamnat-o la moarte. Parfumul acesta îmbătător i-a fost dăruit de Dionis, zeul miremelor. Alte trei zeițe i-au dăruit veselia, farmecul și strălucirea. Fiecare dintre acestea au fost bucuroase să contribuie cu câte ceva din harul cu care erau înzestrate la îndeplinirea dorinței zeiței florilor. Și, uite-așa, a apărut floarea de trandafir. Atunci zeii au hotărât ca aceasta să fie simbolul declarației de iubire, care se oferă în dar de către îndrăgostiți, dar care să aducă fericire și niciodată să nu poarte ură celui care le oferă, așa cum a făcut zmeul cel rău.

-Ce a făcut zmeul cel rău când a văzut că iubita lui a fost transformată într-o floare așa de minunată?

-Turbat de furie și gelozie, acesta a hotărât ca nici după moarte să nu lase alți admiratori să se bucure de frumusețea florii de trandafir. În disperarea sa, i-a înconjurat tulpina cu o „armură” de spini care să-i țină departe pe cei care o iubeau. Acest fapt a stârnit mânia lui Zeus, cel neîntrecut în puteri. Acesta era singurul care putea să-l învingă pe zmeul tiran. Când Chloris i-a făcut cunoscute cele întâmplare, mânia peste măsură, a poruncit să i se ia toată puterea zmeului hain și să fie izgonit din împărăție departe, pe alte meleaguri, unde să trăiască fără bucurii și să se sfârșească în durere și chin, neiubit de nimeni. Dragul bunicii, nu trebuie să te lași fermecat de frumusețea florilor și să uiți că spinii de pe tulpina lor sunt simbolul răutății, care provoacă durere! Trebuie să avem grijă ca, după ce-i tăiem, să le îndepărtăm ghimpișorii. După aceea putem să-i ținem în mână, fără să ne temem că ne rănim și să ne bucurăm liniștiți de parfumul lor. Și astfel, să putem să le sorbim frumusețea și parfumul cu care au fost binecuvântați de zei. Tu să îți minte de la bunica ta că, indiferent cât de supărată este o femeie, dacă-i aduci în dar un trandafir, supărarea i se topește văzând cu ochii.

-Când o să cresc mare, dacă voi avea și eu o fată care să-mi placă, și dacă o văd supărată, sigur voi căuta un trandafir să-i dau.

-Chiar și o altă floare, dacă este „doar o fată”, este deajuns ca să-i aducă un zâmbet pe față. A adăugat puțin ironică Violeta.

-Ufff! Abia aștept să cresc mare!

Zâbind în tăcere, Violeta gândea în sinea sa: „dragul bunicii, dacă ai ști câte te așteaptă, poate că nu ai mai dori să crești mare așa repede!”.

CRONICĂ LITERARĂ

CÂTEVA FRAGMENTE DINTR-O CRONICĂ

DE ÎNTÂMPINARE LA O CARTE CARE DOVEDEȘTE DIN NOU CĂ LA CRAIOVA ESTE UN NOU POL, NOU-VECHI CENTRU AL POEZIEI TINERE...

MARIA DINU, „NOAPTEA PĂRULUI LIBER”!

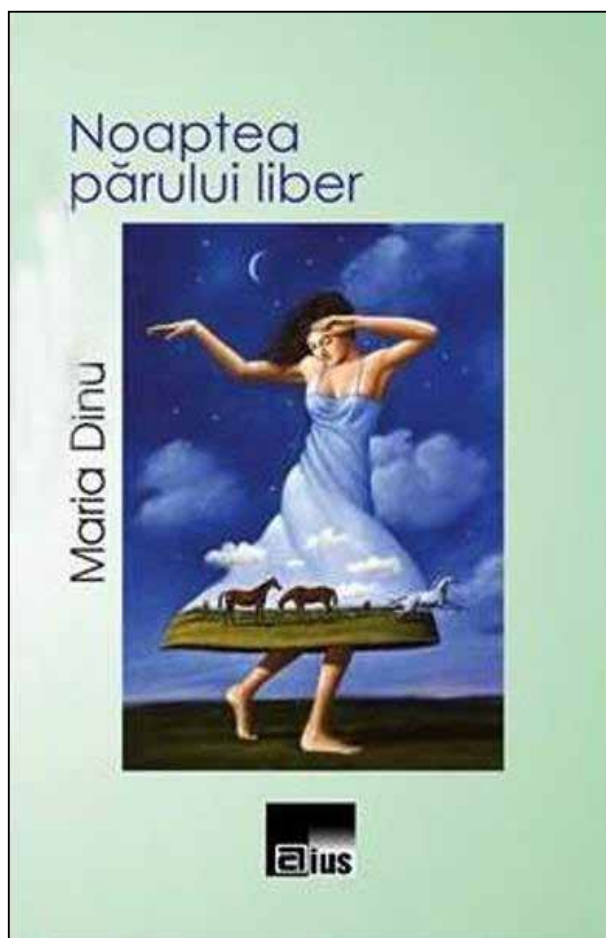
► A.G. SECARĂ

„...bărbații mereu pot bănuși că au de a face cu o altă specie, cea a femeilor, dar orgoliul feminin ar trebuie să declare că doar Femeia este Omul! Glumesc, evident! Dar sunt de acord că, într-un fel sau în mai multe feluri, femeia este altceva decât bărbatul și mai ales... „altceva decât bărbatul”, cel puțin în câteva puncte esențiale...

Dar nu cred că Maria Dinu a vrut să sublinieze aceste aspect: Poezia care sălășluiește în ea este dincolo de orice miză care ar viza „politicul speciilor” la modul absolut; Poezia este acea Pasăre a Ființei care caută să ocrotească în abstractul cuib sufletesc al omului, indiferent de sex, Frumusețea în sine, fruct (și metafizic) pângurit sau nu, ou dogmatic sau nu:

„Glasul de clopot înghițit/ de țipătul păsării răzbate/ până la mine printre/ copaci automatici,/ în haine verzi, militarești./ Pe marginea patului sunt/ un fruct de o stare incertă,/ împărțind orele, lumina...” (p.35)

Omul sălășluiește, huzurește întru suflet, până să se (re)contopească, oare?, cu el, dacă este atent să nu se rostogolească din el, omul este mereu un pui care refuză jarul, dacă vreți, pentru festinul zeilor abstracti: „pe undeva, tot prin acele/ măruntaie (n. a.g.s.: ale pământului) stă rătăcit un ou./ În fiecare dimineață/ puiul face abstracție de vulpe/ (oricum, ea își dorește altceva)/ și pleacă în lume. La căderea nopții/ se retrage din nou în găoace./ Acolo sunt toate culorile lumii/ sau poate numai una/ de la-nceput. Și puiul e fericit./ A descoperit originea curcubeului./ Adoarme ușor, mai ușor/ ca puful

din aripile lui.” (p.18 – superb poemul în cheie fabulistică „Comuniune”!)

„Puiul” de poet știe ce înseamnă să fii „desculț în parc” (este un poem „Cu tălpile goale”, p.37) și când spun „puiul de poet” nu mă refer la maturitatea poemelor „prinse” în carte; aici nu se poate discuta despre neajunsurile unei cărți de debut, deoarece nu există așa ceva: când scrii despre cuvinte interzise, debutul este doar o convenție!

Etologic, se poate raporta la... un animal pereche: „Je suis le choc de quelques syllabes/ cădere după cădere vocea de dincolo/ îți vorbește o recunoști/ șarpele își ține în dinți pielea înainte/ să-i dea drumul în foc/ o ardere amânată de mult/ contemplația ei doare căci nu știe/ ce-i va crește în loc/ de peste margini apa se-n toarce/ în aburi spre sine/ din punctul de unde se urcă/ în cercuri identice,/ starea se șterge cu ultimele rânduri/ golite de sens” (p.39), „Animalul pereche” fiind titlul poemului, „mireasa” putând vorbi cu sine astfel: „Ești casantă, rochia ascunde bucăți de porțelan. La margine cineva te-a pictat cu flori și păsări exotice. Au uitat să mai zboare. Au sângele lent. Dar să-ți continui mersul. O să dați din aripi unde aerul pe care-l aștepți se revarsă dintr-o cochilie. Parfumul lui îți va îngheța plămânii și-ți va arde obraji. Abia atunci vei fi de o voluptate fără contur. Și nu vei mai ști frica” (p.40)

Asistăm la o metamorfozare, muza (care va fi sau nu decapitată, ca mai întotdeauna, sic!) care și-a fost sieși muză („Pentru dinți care vor să muște/ din propria gură împărțim/ miezuri neîncepute și/ trupul memoriei proaspete.”, p.46), se preschimbă frumos în femeia-carte care zâmbeste seducător, provocator: „Până atunci îți plimbi degetul/ printre vertebrele mele

din file de carte/ te roteai din rădăcină până la opt/ și seva ta îmi bătea mai verde în obraz./ Începuseră deja să cadă ploii/ în zig zag sau căderea lor atârna/ în șuvițe de păr sau/ eu nu mai știam” (p.42)

Femeia care se joacă referențial, și la literatură, „Galeria cu viță sălbatică”, titlu de poem de final, și la filme, „What dreams may come”, poate un omagiu adus lui Robin Williams (p.58), dar care ne poate sugera că așa cum se făcea în acel film cu culorile în construcția propriului paradis, poate așa vom putea face și cu aceste cuvinte prin care ne vrem construi, spre amuzamentul zeilor, probabil, un alt paradis, în care Borges poate este deja:

„Vorbește-mi de sânge, de ziduri,/ de cuvinte care se spun fără glas./ Vorbește-mi de mâini, de oricare/ din ele. Abia acum văd printre noi/ corpuri difuze și suflete/ cu o singură față./ Ca să mă apăr pe un fir de ață lung/ cât tot corpul am adunat boabe/ de culori diferite./ În pendulări de șapte ori câte șapte/ încerc să le stabilizez într-un punct/ pe o numărătoare de aer./ dar mai bine vorbește-mi/ de mâna ta stângă cu o singură aripă/ și dacă apucăm ziua de după/ pe limba sexului/ vorbește-mi de suflet.”

Bref, o carte surprinzător de îndrăzneță...

DIN CERUL GREU DE VISE, ÎNCET SE STINGE-O STEA!

ȘTEFAN PETICĂ - TIMP ȘI DESTIN

► Prof. Ileana GEORGESCU TULICĂ

„Cel plecat dintre vii este mai prezent și mai puternic decât cel viu, dacă-i este cinstită memoria!”

Antoine de Saint - Exupery

21 ianuarie 1877 – 17 octombrie 1904 sunt date ce s-au fixat pentru totdeauna în istoria literaturii române, marcând destinul tulburător al unui poet, „unul dintre cei mai cultivați ai epocii sale” (Zoe Dumitrescu - Bușulenga), de o profundă noblețe intelectuală, o conștiință artistică desăvârșită.

„Fiecare carte, ca și fiecare monument de artă, un tablou, un templu, o piramidă, înseamnă o vastă curgere de timp, din care s-a putut smulge autorul. A renunțat să trăiască și a scris, sau a pictat, sau a sculptat. Nicio altă muncă omenească nu-ți dă mai precis sentimentul acesta demonic: revolta împotriva vieții, a timpului care curge. Mă gândesc atunci la miile de ceasuri pe care nu le-a trăit. Atâta curgere de viață, suprimată brusc, prin simplul act al creației”. (Mircea Eliade).

Așadar, timpul a întrerupt brusc și brutal viața și creația lui Ștefan Petică, la numai 27 de ani, și totuși, în scurta sa viață, poetul a reușit, datorită inteligenței sale și a talentului său înnăscut, să demonstreze un adevăr universal valabil – a fost o ființă întru Poezie, purtând, însă, pecetea suferinței, un chip isusiatic ce trăda firea sa plăpândă, vibrând, însă, de o puternică sensibilitate și dragoste de frumos și durabil.

Însetat de cunoaștere, cu o dorință arzătoare de a se documenta în mai multe domenii - și-a dobândit cunoștințe vaste și profunde de literatură română și universală, de estetică, de sociologie, reflectate în articole despre literatură și artă, studii care demonstrează profunzimea gândirii sale, capacitatea de a trata aspecte esențiale nu doar privitoare numai la literatură, ci și la societatea timpului său – tânărul Ștefan

Petică avea să devină poetul sensibil și delicat care, dacă viața nu i s-ar fi sfârșit, ar fi fost unul din marii poeți ai secolului al XX - lea.

Întreaga sa poezie impresionează prin capacitatea sa de a cuprinde și de a transmite sentimente înălțătoare, precum iubirea căreia i se alătură cel mai dureros moment din viața omului – moartea. Poate, astfel, se și explică ciclul de poeme incluse în singurul volum antum al lui Ștefan Petică, intitulat „Fecioara în alb”, cele trei cicluri: „Fecioara în alb”, „Cînd vioarele tăcură” și „Moartea visurilor”, ilustrând, de altfel, etape semnificative din viața poetului - momente ce i-au marcat destinul tulburător, zbuciumul său existențial, visurile sale neîmplinite.

Sentimentul tragic al vieții este prezent în toate aceste cicluri.

„În primele două cicluri, dominanta e aceea a unui farmec dureros, de rezonanță eminesciană, ale cărui expresii sunt sintagme precum: „trista voluptate”, „grația tristeței”, „visarea tristă”, „blânde înduioșări”, „melancolia adorării” (Doru Scărlătescu).

Poetul însuși se definește în versuri de o tristețe nostalgică, tragică:

„Eu sunt un imn duios ce plînge
Pe triste note de vioară”,

ca mai apoi să trăiască sentimentul finalității dureroase:

„Vioarele tăcură! O, nota cea din urmă
Ce plînge răzlețită pe strunele-nvechite,
Și-n noaptea solitară, o, cîntul ce se curmă
Pe visurile stinse din suflete-ostenite”.

Poezia deschide ciclul „Cînd vioarele tăcură” și se constituie într-o veritabilă capodoperă a lui Ștefan Petică, ce trădează o

profundă tensiune lirică, sugerată prin cuvinte – simbol, asemenea poeziei simboliste franceze.

„Cîntarea care n-a fost spusă” – al doilea poem al ciclului – se constituie într-o veritabilă artă poetică:

„Cîntarea care n-a fost spusă
E mai frumoasă ca oricare
Misterul ei e o beție
De voluptoasă-ndurerare”.

„Am scris aceste poeme într-o vreme de zbuciumare tăcută și de deznădejde tragică – mărturisește delicatul poet în „Argument”, la volumul „Fecioara în alb”. Era vremea când se sfărâmau idealurile cu pornirea furioasă cu care trebuie să se fi dărîmat odinioară idolii de pe altarele lor de marmură albă. Conștiința obștească pălea; omul privea încruntat și trist. Cînd conștiința supremă se stinge se face noapte în suflete și soarele stă gata să apună. Razele sale din urmă întindeau pe cerul odată limpede o mantie de purpură și aur. Mulțimea privea înfiorată, căci apropierea întunericului este întotdeauna înfiorătoare. Pe buzele sale vinete, rugile triste erau șoptite cu teamă, ca într-o biserică veche. Eu n-am fost decît un glas din mulțime”.

Aceste gânduri exprimate cu atîta tragism evocă tumultul sufletesc al poetului, care își presimte, parcă, sfârșitul. Dar sentimentul sfârșitului iminent este clar exprimat în ciclul „Moartea visurilor”, poetul dezvăluind, în același timp, durerea de a-și fi destrămat idealurile.

Dacă în ciclul „Cînd vioarele tăcură”, ideea centrală este tăcerea („vioarele tăcură”, „cîntul ce se curmă”, „visurile stinse din suflete-ostenite”), în „Moartea visurilor”, sentimentul dureros de sfâșietor al morții se conturează dramatic, versurile ilustrând nu doar suferința, ci și tragismul momentului.

„E ceasul negru-n care se face crucea grea
Pe umeri slabi și vineți de Crist îndurerat,
Urcînd cu pași de spectru calvarul sîngerat,
Pe cînd pe cerul morții, încet s-aprinde-o stea”.

Tema Marelui Crucificat domină ciclul – cuvintele cheie Christ, cruce, calvar simbolizînd registrul tematic al morții:

„Eu voi muri în una din zilele acestea
Purtînd pe umeri crucea calvarului amar;
Pe lespezi reci cădea-voi cum cade-n visul rar
Din minți pierdute-n noapte o veștedă poveste”.

Finalul ciclului demonstrează speranța poetului într-o posibilă mîntuire, reliefată, de aceasta dată, prin cuvinte – simbol al unei păci interioare:

„Va tremura din nou parfum în șoapta dulce a
blîndeii firi,
Va flutura iar visul alb, ca floarea misticilor văi,
Și noaptea tristă va pieri.
Vor înflori iar trandafiri”.

Aspirația lui Ștefan Petică spre Unitate și Frumusețe, într-un mod diferit de cel al romanticilor, exprimînd esența divină a spiritului simbolist, ilustrează deplin ideea despre poezie, susținută, de exemplu, de Pallavicino – ea „există cu scopul de a ne umple mințile cu viziuni proaspete și splendide”, ca și de Bacon – poezia „înalță mintea și o poartă în slavă”.

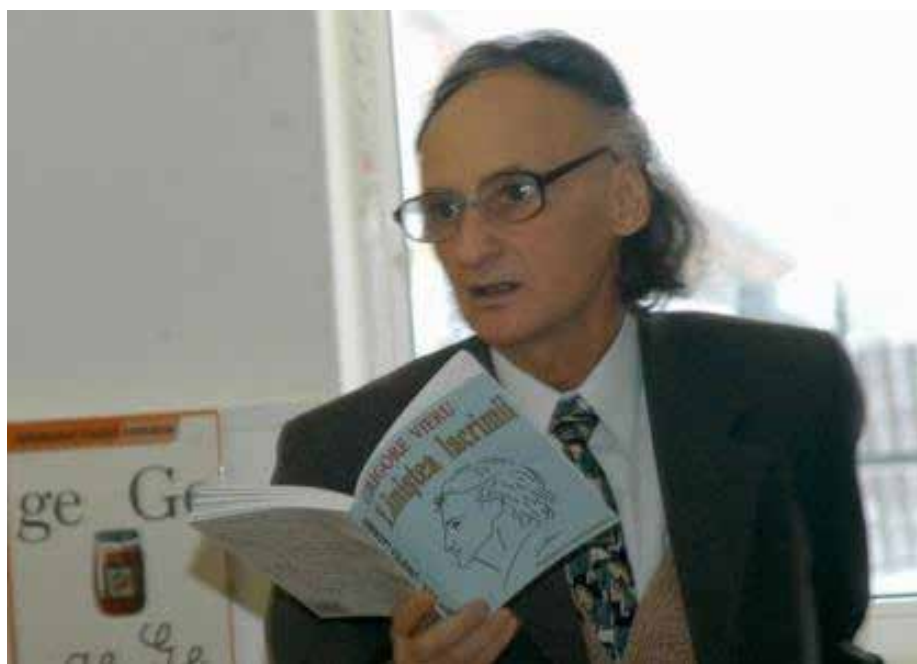

ESEU

GRIGORE VIERU, SIMBOL AL UNEI ZODII TRAGICE

► Prof. Dr. Narcisa Florentina BOLDEANU

Grigore Vieru povestește, într-un interviu, că în perioada copilăriei, pe când era la treburile câmpului cu mama, descoperă că pe malul drept al Prutului oamenii, considerați „dușmanii” țării, rostesc cuvinte asemănătoare. Odată cu înaintarea în vârstă, află că *dascălii* l-au mințit cu privire la identitatea națională: „Manualele, filmele și spectacolele de teatru gemeau de mincinoase texte despre jandarmi români care ne jefuiau, ne înjoseau, ne obligau să vorbim în limba română, cu alte cuvinte – limba mamei. Neauzind altceva în copilărie și adolescență, credeam la început în minciunile bolșevice. Știam că fac parte dintr-o altă seminție, credeam că vorbesc o altă limbă decât româna. Țin minte că mergeam la muncile câmpului cu mama, aveam un mic ogor chiar pe malul Prutului. (...) Auzeam cum pe celălalt mal al Prutului un miorcănean striga la căluțul lui nărăvaș „*Ho, nebunule!*” Și mintea mea de copil se mira

încurcată – ia te uită, peste Prut se spune tot ca la noi în sat, „*Ho, nebunule!*” [3, pp. 348-349]. În poemul *Cântare scrisului nostru* poetul își exprimă nemulțumirea față de *strâmbul dascăl*, angajat în slujba minciunii: „*Cum mințitu-m-ai, strâmb dascăl,/ Scrisul meu că mi-i străin!// Și din gură și din carte/ Cum mințitu-m-ai mereu,/ Cum urātu-m-ai de moarte/ Când aflai că-i scrisul meu!// Știu: ești gata să mă rumegi/ În slugarnicii tăi clești./ Când mă uit cu ochii umezi/ Către crinii latinești!// Știu că pașii tăi mă latră/ Când, duruț, la ei revin./ Cum va arde – da! – în vatră/ Focul scrisului latin!*”

Sentimentul singurătății, anii secetoși de după război, condiția tragică a mamei și deopotrivă a națiunii, pierderea tatălui biologic, precum și a celui vitreg, starea de spirit a satului natal îl vor motiva pe tânărul Grigore Vieru să se apuce de versuri. Într-un interviu, poetul specifică: „Am început să scriu versuri

prin patruzeci și șase... Mama pleca prin părțile Cernăuților în căutarea unui pumn de făină. Uneori nu se întorcea 3-4 zile. Rămâneam singur acasă, eram mic, îmi era frică singur în casă. Făceam poezioare hazlii noaptea, sperind cu ele lupul nopții din casă. Versurile mele pentru copii vin de departe, din mare singurătate. Și nu numai cele pentru copii” [6, p. 11].

După ce finalizează studiile de șapte clase în satul natal și pe acelea de la Școala medie nr. 2 din orașelul Lipcani, în toamna lui 1953 se înscrie la facultatea de Istorie și Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (azi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”). Într-unul din puținele momente de confesiune despre acea perioadă poetul îi relatează lui Adrian Păunescu: „Țin minte că, în ziua când m-am hotărât să plec la învățătură, mama a prins să bocească. Bocea cu adevărat. De spaimă. *Dragul mamei, n-am cu ce te da mai departe. Am plecat totuși. (...) Mi-a fost îngrozitor de greu. N-aveam nici palton, umblam și iarna în cel mai ieftin treni. Din cursul doi până în patru, stăteam câte jumătate de an la Lipcani,*

unde ziua lucram la o redacție raională, iar după apusul soarelui eram învățător la seral. (...) Stăteam în ultima bancă, pentru că acolo eram mai feriți de ochii lectorilor, și, în loc să conspectez prelegerile, scriam versuri” [7, p. 322].

În același timp el, autodidact convins, a pornit să recupereze adevărata literatură. Prin crăpăturile băncilor din amfiteatrele facultății citește pe ascuns pe marii scriitori români. Așa descoperă, de exemplu, opera politică a lui Eminescu, creația lui Arghezi, Blaga, Stănescu, Coșbuc etc., accesul la care era interzis de regimul existent. Atare recuperări aveau să-i înlesnească *întoarcerea la rădăcini*: „Asupra studentului-poet, aici, în Lipcani s-au revărsat efervescenta muncii istovitoare și ideile vizionare. Când ajungea la limita puterilor, publicistul, profesorul, poetul și studentul Grigore Vieru o pornea pe jos spre Pererita natală” [2, p. 44].

În una din exegezele cele mai grăitoare asupra operei viere, anume *Duminica mare a lui Grigore Vieru* de Theodor Codreanu, se reține o confesiune cutremurătoare a poetului despre adolescența și studenția sa, umbrite de controlul direct al *spânului roșu*: „Trebuie să vă spun că întreaga mea viață este o înlănțuire de încercări și cumpene regizate de spânul roșu. Copil fiind, doi ani la rând ('46-'47) m-am *alimentat* numai cu știr și lobodă. Au urmat apoi încă trei ani de foamete ('51-'53) la Școala Medie din Lipcani. Facultatea am început-o sub semnul aceleiași cumplite sărăcii. Bineînțeles că după atâta nouă *fericire* în primăvara primului an de studii universitare mi-au fost atacați ambii plămâni. Este o minune că am scăpat cu viață. După cum o minune este și faptul că am scăpat viu din cinci accidente: trei programate și două întâmplătoare cu adevărat. Dar poate că cea mai groaznică a fost foametea spirituală. Fiind furat în copilărie și adolescență de clasicii literaturii noastre, a trebuit să-i recuperez, studiindu-i mai mult noaptea. Astfel mi-am pierdut somnul și nu mai pot dormi de aproape 40 de ani. Dacă ațipesc pentru două trei ore sunt fericit” [8, p. 156].

Aducem în atenție toate aceste confesiuni, tocmai pentru a puncta dimensiunea tragică

a destinului poetului, dar în același timp și pentru a motiva preocuparea lui de a rezista împrejurărilor sociale, de a reinstala armonia sacrului și mai ales de a-i repune pe frați în dialog *în limba mamei*.

Biografia lui Grigore Vieru confirmă adevărul că poezia sa vine din suferința mamei, a satului situat într-o istorie a batjocoririi religiosului, în care profesorul, educatorul, preotul sunt alungați sau obligați să recunoască valorile *noilor atitudini*, impuse de regimul totalitar. Studiarea biografiei lui relevă faptul că încă din perioada studenției el înțelege rolul scriitorului autentic, constând în a-l înlocui pe preot, pe dascăl, pe filosof. Din acest motiv, Paul Gorban îl vede pe Poetul Grigore Vieru în ipostaza unui Preot al națiunii. El sugerează că, „...Lecturând poezia religioasă sau aceea cu elemente sacre a lui Grigore Vieru, simți nevoia de spovedanie, și, parcă dintr-odată, poetul ia veșmintele monahale pe el și vine în întâmpinarea ta. Este acolo o lumină caldă care învește sufletul, o candelă care arde mereu, din care chipul lui Dumnezeu se arată. La Grigore Vieru, până și Dumnezeu vorbește limba adevărată a neamului, pe care doar poeții au curaj a o rosti, chiar dacă lira le este *în lacrimi*. Numai în *izvorul mare* al lui Dumnezeu cel rătăcit și nefericit găsește casa *străveche*” [4, p. 110]. În contextul dat, sunt relevante mărturisirile pe care însuși Vieru le face într-un interviu: „Un filosof din antichitate clasifica îndeletnicirile umane, potrivit importanței lor sociale, în felul următor: Pe locul întâi era așezat preotul. Pe locul doi venea oșteanul. Pe locul trei era învățătorul, pe locul patru filosoful și abia pe locul cinci, pe ultimul, era așezat poetul. Dar, zicea filosoful, sunt vremuri când lipsesc și preotul, și oșteanul, și învățătorul, și filosoful, și atunci poetul trebuie să-i înlocuiască pe toți. Au fost vremuri când am fost lipsiți, în Basarabia, și de preot, și de oștean, și de învățător... Poetul a încercat să-i suplinească. Iată de ce își iubește Basarabia poeții. Poeții au eliberat Basarabia cu ajutorul celor care au crezut în cuvântul lor” [7, p. 326].

Grigore Vieru debutează în presă în 1954 cu un grupaj de versuri, iar mai târziu, în 1957,

debutează și editorial cu volumul de versuri pentru copii *Alarma*. Criticii literari și cronicarii vremii au primit volumul tânărului poet ca pe un semnal că poezia autentică (pentru copii) nu s-a coagulat cu noile programe cultural-educative aduse de *noua configurație socială*. Tânărul Grigore Vieru arăta semnele unui poet „autentic și cu un elevat simț artistic” [5, p. 238]. Sava Bogasiu, vorbind despre debutul lui Grigore Vieru, susține că poetul, cu acest volum, „dădea deja *alarma* printre cititori și criticii literari că deține o mare zestre spirituală și culturală de sorginte populară și o mare deschidere spre poezia contemporană” [9, p. 13]. Paul Gorban consideră însă că prin acest debut „Grigore Vieru avea să intre în tagma aceluia care luptă (până la moarte) pentru cauza națională. Datorită spiritului religios moștenit de la strămoșii lui, datorită izvorului de limbă ce-l locuia prin poezie, Grigore Vieru a văzut în copii șansa reînvierii culturii românești de dincolo de Prut. Vorbind în termeni filozofici, am putea afirma că el deschide orizonturile fenomenologice ale limbii, dă o șansă adamică noilor generații și ridică împreună cu ele o poezie care se opune programatic ideologiilor oficiale ale realismului socialist” [4, 28]. În alte studii despre poet se fac referiri la motivele pragmatice care l-au apropiat pe Grigore Vieru de poezia pentru copii. În acest sens, cercetătoarea Ana Bantoș notează: „Prin anii '50 în Chișinău funcționa doar o singură grădiniță de copii în care procesul educațional se efectua în limba română. Din această cauză mai mulți intelectuali, printre care și Grigore Vieru, locuitori ai diferitelor zone ale capitalei, își duceau copiii la acea grădiniță aflată la marginea orașului. Trista constatare că în instituția respectivă lipseau cu desăvârșire materialele didactice în limba română l-a determinat pe Vieru să scrie versuri. Așa au apărut primele sale cărți pentru copii” [10, p. 131]. Descoperim în poezia de debut a lui Grigore Vieru un program ce viza salvarea patriei. De altfel, în poemul *Tu știi*, scris mai târziu, dedicat lui Spiridon Vangheli, poetul decretează: „*Tu știi/ Că un cântec frumos/ Pentru copii/ Poate salva în viitor/ O patrie.*”

(continuare în numărul viitor)

CRONICĂ LITERARĂ

„SOARELE DIN CERC” DE NORA CEAPCHI, UN ROMAN POLIVALENT, ED. ZIGOTTO, GALAȚI

- urmare din numărul trecut -

► Neagu PERIANU

Descrierea a ceea ce fac medicii și studenții răniților nu s-ar deosebi de o scenă de măcelărie, dar autoarea modifică întreaga tonalitate a textului printr-un amplu dialog al medicilor cu studenții, unde sunt evidențiate cunoștințele medicale aplicate pentru tratarea răniților și concomitent aceștia își dezvăluie unele însușiri de caracter relevante pentru condițiile frontului. Ceea ce au învățat studenții în sălile facultății devine pe front o problemă de viață și de moarte. Cei din acest sector al frontului formează la dimensiuni restrânse un grup de oameni cu o tărie sufletească merită să reziste afectiv și să se opună prin știința lor asaltului imens al morții.

Un amănunt semnificativ îl constituie faptul că, în cazul motivului bolii, tratamentele și medicamentele utilizate sunt cele care existau în perioada interbelică și, ca în romanul Hortensiei Papadat – Bengescu, în acest fel se ilustrează o notă specifică a epocii respective, când nu era cunoscută penicilina.

Cele două cupluri de personaje, Luca – Alec și Dates-Zolttes au comun un sentiment al frăției, apărut în condiții social-istorice nefericite și în jurul lor sunt implicate alte personaje prin care se conturează o ambianță și o mentalitate a epocii. Se instalează în mintea lor imaginea unei peșteri ca un spațiu misterios, ca un punct final al cunoașterii sau imaginea unui soare într-un cerc, simplificată uneori la două cercuri concentrice care reprezintă înfățișarea unui sanctuar dacic.

Războiul se termină și Luca trebuie să înceapă o nouă viață, marcată de pierderea mâinii drepte. Idealul vieții sale, chirurgia este acum imposibil și se hotărăște să urmeze filologia. Suportă și indiferența autorităților față de invalizii de război și înființează o asociație a acestora. Realitățile războiului sunt definitiv rămase în conștiința sa și aici se vor produce în continuare contradicțiile ca niște ecouri care se propagă fără oprire. Motivul bolii legat tot de drama războiului

este activat prin intermediul memoriei și al unor însușiri dobândite în perioadele de îndelungate suferințe producându-se o criză nervoasă cu o evoluție dramatică.

Autoarea are o veritabilă dexteritate narativă și pornind de la o situație banală orientează dialogul spre o problemă de evidentă gravitate. O femeie tânără, frumoasă îl ajută să adune de jos niște hârtii scăpate în holul Universității, îl întreabă unde și-a pierdut mâna și se ivește prilejul altei rememorări a scenei de război care e un adevărat nucleu epic al romanului. Urmează întrebarea cheie: „V-ați întrebat vreodată, în cazul în care băiatul acela a supraviețuit, dacă a meritat să vă pierdeți mâna pentru a-l salva?” Luca mărturisește că la această întrebare nu a găsit răspuns, dar era convins că salvarea unui om e mai presus de orice. Idila erotică pe care o trăiește în acest timp, alte situații în care este implicat îl fac să înțeleagă cât de mult a pierdut prin gestul pe care îl considera justificat. Fără să știe ce a memorat Luca în timpul exploziei proiectilului, colegul său îi spune că neamțul e mort: „...chiar trebuie să-ți spun cât de rău îmi pare că aproape ți-ai pierdut viața? Și pentru ce? Pentru nimic?”

Se poate vorbi de o gradație în cuprinsul cărții referitoare la suferințele personajului, la întreaga prezentare a consecințelor războiului și a dramelor create de acesta. Revenirea la motivul bolii este acum limitată la memoria personajului, care nu avea cum să înregistreze moartea tânărului neamț și acest fapt a constituit motivarea sacrificiului său. Aflând că tânărul neamț a murit, Luca înțelege nu numai lipsa de sens a sacrificiului său, a pierderii mâinii, dar crede că poartă vina morții acestuia, pentru că, dacă l-ar fi lăsat unde era, puteau veni ai lui să-l ia, și n-ar fi pățit nici el marea nenorocire. Dispărând această motivare s-a produs căderea nervoasă, stare patologică de altă natură decât aceea din timpul lungilor perioade de spitalizare. Acum ajunsesesă nu-i mai cunoască

pe cei apropiați și să se reactualizeze în mintea lui obsesiile existente în trecut: ideea că ar fi fost mai bine dacă ar fi murit în timpul exploziei și ideea sinuciderii. Internat în clinica de psihiatrie a doctorului Negulescu, prieten al familiei sale, Luca are o comportare specifică bolnavilor din această categorie. Cămașa de forță, introducerea lui într-o cameră albă, fără ferestre, cu pereții vătuiți și șocurile electrice par a-i anula memoria, pentru ca, într-un an, cât durează internarea în clinică, să-i reconstituie prin întrebări, convorbiri, observații, cel puțin principalele amintiri ale vieții sale. Motivul bolii a fost translaționat în această parte a operei pe un teren nesigur, unnde sunt posibile mari surprize. Treptat, tânărul își revine, dar continuă să vadă pe mâna amputată semnul miraculos, două cercuri concentrice cu raze între ele și îl obsedează uitarea, spunând că nu vrea să mai uite nimic. Întrebările medicului menite să înlăture obsesiile tânărului, răspunsurile date după o logică dominată de tot felul de inconsecvențe, amintirile reținute la întâmplare dau acesei părți a textului un aspect de proză suprarealistă. Ca în orice proză de acest fel, există și aici o ordine semnificativă a replicilor, bineînțeles ficțională, exprimând intențiile medicului psihiatru de a-l aduce la ostare normală a gândirii. Drama războiului însă nu se îcheie. Considerându-l sănătos, și pentru a-i consolida această stare, medicul îi propune o minimă colaborare, care constă în venirea la clinică pentru a discuta despre consecințele războiului cu unii pacienți, care doresc acest lucru. Se găsește un pacient, Dumitru, discută cu el de mai multe ori și, după un timp, revenind la clinică, Luca află că acesta s-a sinucis. El face acum legătura cu ceea ce s-a întâmplat cu soldatul neamț și consideră că și acum „s-a aflat între linii”. Se reactualizează ideea insuccesului și chiar a vinei. El suportă această situație dramatică și are puterea de a-și continua preocupările obișnuite ale vieții sale.

Se întoarce la București, orașul visurilor sale, unde revine la preocupările sale cunoscute. Idila cu Mina, soția unui politician cunoscut în familia lor îl cucerește, dar este totuși hotărât să renunțe la ea din motive explicabile doar prin neliniștea care îl stăpâna. Au loc în această perioadă două întâmplări semnificative: moartea lui Pater, bunicul său, singurul sprijin familial al lui Luca și plecarea lui Alec împreună cu soția sa, Yvonne, la Paris, ca intern la un spital. Acum se încheie evoluția

ca personaje de roman a celor doi colegi, Luca și Alec, și a dacului Duras. Se observă în textul operei o transformare a personajelor, explicabilă și prin înaintarea în vârstă, nu a societății, care constituie doar un cadru al existenței lor. Evoluția lor durează doar de la începutul adolescenței până la maturitatea deplină și războiul înseamnă pentru ei o perioadă de formare ca oameni valoroși individual și ca valori ale societății.

Tabloul social conturat în carte este amplu și diversificat, cuprinzând mai multe categorii sociale aflate într-o perioadă de stabilitate și numai războiul destabilizează totul. Un număr mare de personaje

nu sunt individualizate pentru că sunt grupate în categorii care la rândul lor se integrează tabloului social al vremii respective. Medicii și studenții își pun în valoare cunoștințele și priceperea pentru a salva oameni, cei din familia lui Alec au probleme materiale. Tinerilor aflați în centrul acțiunii li se atribuie o mulțime de particularități de limbaj, de comportare, dar nota lor distinctă se referă la problemele cunoașterii, ale destinului, ale familiei etc. Altruismul, uneori chiar

exagerat, al lui Luca poate fi pus în legătură cu bogăția familiei sale. Alec își păstrează hărnicia și modestia dobândite în familie și își însușește cu ușurință obiceiuri ale celor bogăți. Se pare că el este în concepția autoarei omul „complet”, care își însușește sub influența colegului său un scop înalt de viață și se va realiza deplin în timp ce Luca își va rata idealul profesional și, odată cu acesta, idealul de viață datorită unei slăbiciuni minore. Prin el și prin câteva personaje secundare este receptată drama războiului pe căi multiple, începând cu cea senzorială, prin suferințele pe care prozatoarea care e în același timp și om de știință poate să le sugereze, continuând cu altele, psihologică, rațională, afectivă etc. Se ajunge astfel la vocile multiple ale structurii textului prin care romanul dobândește o convingătoare originalitate.

Finalul operei este unul simbolic, fabulos, al sfârșitului celor două personaje, Luca și Duras, ultimul având un destin asemănător cu al țării sale. Prin motivele literare atât de diferite, prin formulele stilistice inedite și printr-un bogat fond tematic riguros structurat, autoarea conturează o realitate românească prin care valorile științifice, sociale, politice, morale, eroice se află la temelie destinului poporului român.

Nora Ceapchi

INTERVIU

DE VORBĂ CU MIRCEA M. IONESCU

► Nuța ISTRATE GANGAN (Florida)

Domnule Mircea M. Ionescu, săptămâna aceasta am avut o surpriză deosebită în New York Magazin.

Prietenul nostru comun, Grig Culian, mi-a spus că, din motive personale, nu va reuși să publice acest număr. Nu m-a mirat însă, cunoscându-i tenacitatea și dăruirea, că ziarul a apărut la timp.

Cu „Poems de NIG – ediție bilingvă – în traducerea lui Adrian George Sahlean” și „America de Acasă, ultima carte scrisă Mircea M Ionescu” la pagina mea” așa cum îi place să numească modesta mea contribuție la acest ziar.

Am fost onorată!

Prea lung pentru un tete-a tete, prea scurt pentru un interviu, dragi prieteni, astăzi stau de vorbă cu un „șlefuitor al cuvintelor în Limba Română”

Un om care a avut asupra mea și asupra ochilor mei sensibili la cuvinte, un fel de efect al „razelor gamma asupra anemonelor”.

Nu știi dacă anemonele cu pricina au lăcrimat, știu însă că mi-am confirmat din nou un lucru pe care l-am tot repetat: devii patriot într-adevăr doar atunci când ești departe de țara ta.

NIG: Numesc America „Țara Copilului meu”. Cu siguranță, printre altele, dumnevoastră o numiți și „Țara nepoatei mele”...

MMI: În primul rând, istoric vorbind, America este Țara mea de adopție, care mi-a întins brațele la greu și m-a făcut un luptător, și a transformat în realitate speranța ca viitorul copilului meu să fie unul înșorit!... Sigur că este și Țara nepoțicii mele Genevieve, și a feciorului meu cel mare, Ducu... Și a prienilor mei, și a rudelor mele (unele dispărute!), și a celor 13 ani petrecuți cât o Viață în altă lume, și a fraților mei de Golgotă, taximetriștii

demni în truda pentru copiii lor... Și a lacrimilor pe volan, și a pistolului la tâmplă, și a cuțitului sprijinit în ceafă, și a Mondialului de fotbal '94, și a ziarului de limbă română scos la nici șase luni de la debarcarea mea între Zgârie nori!... Și a studiilor inegalabile la Academia Vieții... A defini America e ca și cum ai încerca să scrii un roman, o piesă de teatru, să faci un film, care nu ar fi decât o Prefața sentimentală. Pentru că, în fapt, America nu poate intra în definiții, ea rămâne AMERICA!

NIG: New York sau Miami?

MMI: București, New York și un pic de Giurgiu, pentru ultimii cinci ani-când am mai încercat o Aventură a Vieții, cea de a fi directorul unui teatru de provincie! Ceea ce, astăzi, în România săracă (și) pentru cultură, înseamna, efectiv, o nebunie. Una dintre acelea frumoase care, după ce te întrebi, uneori, cu buzunarele goale, și țipi, și înjuri, “Ce caut eu aici?!”, râzi, ca Zorba Grecul (pasagerul meu de lux, în taxi, la New York!), și mergi mai departe, la braț cu Amanta Thalia... În rest, am cunoscut multe idile care mi-au fermecat Viața, și Florența și Roma, Veneția, Verona și Sardinia, Paris, Cannes și Monte Carlo, Sydney și Melbourne, Ruse, Vidin și Silistra (unde nu mai sunt, în mai 2015, decât... 10 români, zece am scris!?!), Vârșeț (cu vreo șase mii de români) și Viena, Bruxelles și Liege, Sarajevo și Helsinki, Casaablanca, Rabat și Tanger, Tunis și Bombay, Sevilla (O, da, Steaua, 7 mai '86, înainte cu două luni să evadez din comunism!) și Barcelona, Montreal, Trivandum (India), Varșovia și Copenhaga, Ciudad de Mexico, Cancun, și Amsterdam și alte vreo 50 de minuni-tristeți ale Lumii din care nu pot lipsi Miami, Los Angeles, Boston, San Francisco etc., etc., etc...

NIG: Care vă definește mai mult?

MMI: Cred că am răspuns mai sus, mai ales că n-am încercat niciodată să mă definesc, lăsând nebuniile mele să vorbească despre mine.

NIG: Este știut faptul că America nu numai că schimbă destine, dar schimbă și oameni. Te întărește, te revigorează, te face să ai încredere în tine, dacă nu aveai, și te temperează, dacă nu-ți vezi lungul nasului.”Lecția Americană” v-a rămas lecție de viața, New York-ul, un “drog” de care se scapă greu?... Vă simțiți turist sau unul de-al casei, când vă întoarceți în NY?

MMI: America a schimbat Istoria! De aici trebuie pornit, cred!... Am scris, de câteva ori, în piesele mele și în cartea vieții mele “Taximetrist de noapte la New York”, am declarat în multe interviuri că, fără “Lecția americană”, cum frumos ați spus, n-aș fi fost cel de astăzi, n-aș fi trecut peste atâtea obstacole, trădări și nedreptăți, n-aș fi căpătat o uluitoare experiență de Viață, nu aș fi devenit Bărbat, abandonând trestia gânditoare care trecuse Oceanul. Și, în primul rând, n-aș fi găsit tăria de suflet și de cuget să lupt, de opt ani și patru luni, cu un blestem negru cuibărit, parșiv, în mine sub respirație de cancer!

...Cum să fiu turist la New York, când eu mă plimb de două-trei ori pe săptămână cu sufletul prin Big Apple, fredonând doar pentru mine “My love, My love”?!

NIG: Mi se întâmplă uneori, după atâta amar de vreme, să mă visez în România, la vechiul loc de muncă... Vă visați vreodată conducând un cabbie new-yorkez?

Și apropo, conduceți sau luați un taxi, atunci când ajungeți la NY?

MMI: N-aș mai putea conduce un minut un taxi în New York City! A fost Viața ce a fost, Academie de Viața, de roman și de teatru, însa, dacă mi s-ar oferi, acum, un milion de dolari să urc din nou pe taxi, ca driver, pentru o lună, aș refuza... Vă mărturisesc că, la revenirea mea în New York, când am ieșit din Aeroport și am văzut șirurile de “office”-uri galbene, am plâns, spontan, ca un copil. Au fost, acolo, în biroul meu galben, cinci ani de viața în care am alergat cu moartea în spate să cunosc America, psihologia americanilor mei de suflet, să fac bani pentru a-mi pune feciorul cel mare pe o rampă de lansare

și de a ține ziarul, în primii ani... Printre lacrimi, privind marea galbenă, i-am mulțumit Bunului Dumnezeu că m-a ținut în Viață, m-a întărit și m-a îmbogațit sufletește, inegalabil. Deloc întâmplator, am dedicat cartea “Taximetrist de noapte la New York”, minunaților mei prieteni taximetriștii, iar, de multe ori, când am aprins lumânări la biserici și mănăstiri, unele au fost și pentru taximetriștii din New York. Și, tot deloc întâmplator, în acest moment, când răspund la întrebare, lacrimi îmi îneacă ochii...

NIG: Spuneți cândva: „America, m-ai făcut om, întărindu-mă nebănuit moral, învățându-mă să muncesc pe brânci, să-mi sară capacele, ziua cocoșat pe volanul taxiului, cu moartea în spate, de la 10 dimineața până la prânz trudind la o masă, în subsolul minunatei mele verișoare mele Tory (Dumnezeu să o odihnească în pace!), la scoaterea de unul singur a primului ziar românesc de sport din afara României, „Lumea Sporturilor”, devenit după mai 1989, „Lumea Noastră-Lumea Sporturilor”, trecând, dincolo de sport, la cultură și politică, din moment ce adia a vânt de Libertate dincolo de Cortina de Fier! Am avut și pistolul la tâmplă, am fost și bătut de m-am trezit o grămadă de carne, oase rupte și sânge, taximetria mi-a ros trei vertebre (nu le-am înlocuit nici astăzi, exista un risc, după operația cu implantarea unei tije, să pierd piciorul drept!), dar i-am avut pasageri pe Anthony Quinn, Greta Garbo și fata lui Fidel Castro, viața de driver am prins-o în cartea vieții mele „Taximetrist de noapte la New York”...

– Domnule MMI, ca om simplu, este greu să lași America și să te întorci în Romania. Ca dramaturg, om de teatru, cronicar sportiv, este mai ușor pentru că vrei să fii printre ai tăi când faci toate acestea. De ce v-ați întors în țară?

MMI: Cred că este o frază „marca MMI” care poate sintetiza un roman, nu doar un interviu...

Chiar așa, ce să vă mai spun, ce să mă mai întrebați?!

În primul rând, eu n-am lăsat America, tot așa cum n-am lăsat o clipă România. Eu am rămas, mereu, în fiecare dintre cele două Cetăți ale sufletului meu. Eu sunt și acum în America, și nu doar, iarna, când merg la “tezaurul meu de la Miami”, pentru o lună... Cei 13 ani au rămas în mine, sunt o permanentă altă stare de spirit,

de suflet, prietenii mei și locurile din New York fac parte din mine și, deloc fanfaronad, în fiecare an de 4 iulie, destup o sticlă de șampanie, umplu cupele și le ridic pentru America mea, a rudelor și prietenilor mei, îi sun pe Ducu, pe Grigore Culiian și, uneori, pe regizorul Florin Fătulescu, din California, și strig fericit: „Happy Birthday, America!”...

...De ce m-am întors în țară?! Aceasta este și întrebarea unui Puști din piesa „America de-Acasă”, din volumul cu acest titlu lansat, miercuri 15 iulie, la Teatrul „Tudor Vianu” din Giurgiu. Tu de ce crezi că m-am întors?, l-a întrebat repatriatul pe băiatul de 11 ani. Acesta s-a tot codit, dar, presat de gazdă, a spus până la urmă ce gândește: „V-ați întors de prost!”... Mulți, foarte mulți mi-au pus această întrebare. Replica mea simplă?! M-am întors în „patria mea care este limba română”, cum a spus, inegalabil, tulburător, Nichita Stănescu. Dacă n-aș fi avut o meserie de suflet, scrisul, dacă aș fi ajuns în America nu la 41 de ani, ci sub 35 de ani, când creierul se poate obișnui să gândească și în altă limbă străină (lăsăm excepțiile, așa m-au asigurat psihologii!), dacă aș fi știut limba engleză încât să pot șlefui sensuri și semnificații, cu siguranță aș fi încercat să fac Acasă Acolo. Adevărul trăit spune că eu sunt un biet, dar fericit șlefuitor de limbă română!... Dumnezeu m-a condamnat la această trudă fascinantă și, sincer, mă simt bogat, chiar mâncând, uneori, și covrigi la Giurgiu. Dacă aș fi avut altă meserie, ceva din creierul de geniu în computere al lui Ducu (cum l-a gratulat un ziar newyorkez pe când avea 13 ani!), sigur, am fi făcut, acum, un interviu în engleză despre ultimele generații de computere sau despre „Efectul razelor gamma asupra anemonelor” (titlul unei cunoscute piese de teatru de Paul Zindel, născut Staten Island, la Tottenville, în '36-decedând în 2003 la New York, super-spectacol jucat, cu decenii în urmă, la Teatrul Mic!)

NIG: „Am scris, acum 15 ani, o piesă de teatru, „New York-București, reîntoarcerea niciunde” (nu s-a jucat, deși regretatul om de teatru Mircea Ghițulescu a considerat-o „Cea mai bună piesă din dramaturgia exilului românesc din 1990 încoace!”), (...) M-am reîntors, naiv, gândind, irecuperabil, cu sufletul, pentru o miză mai mare decât scrisul, Viața!”(MMI) Eu am sentimentul de emigrant în ambele țări. Aici, în State, mi se pare absolut normal. În România, mi se pare însă atât de

ciudat... Emigrant în propria țară...După 13 ani de USA, v-ați întors în „Niciunde”!... A trecut multa vreme de atunci, mai sunteți încă în „Niciunde”?

MMI: Dacă nu aș fi avut acest refugiu magic numit scrisul, cu siguranța că „Niciunde” ar fi devenit o stare definitivă, o Țară netrecută pe planiglob, și aș fi revenit acolo, unde, după șase-șapte luni, nu mai m-am simțit străin. Sigur, am avut marea șansă să debarc la New York, unde viețuiesc (sau viermuiesc?!) peste 140 de etnii, ceea ce temperează (poate chiar anulează!) sentimentul înstrăinării, al emigrării... Când nu mai gândesc cu sufletul, însă, ei bine, atunci, mă întreb ce caut eu aici, în „Niciunde”?

NIG: „Respect America pe Viață, iubesc România până la moarte”... **MMI ne demonstrează că patriotismul nu are frontiere... Există vreo diferență între patriotismul românesc și cel american?**

MMI: Întrebarea aceasta poate fi tema unei teze de doctorat! E greu de răspuns în câteva cuvinte... Acum, pe moment, cred că există o diferență structurală între patriotismul românesc și cel american. Ba, consider că adevăratul patriotism românesc (nu cel de bravadă, de obârșie comunistă!) este intraductibil, ca și Dorul! Nu există patriotism fără dor, la noi... Eu am descoperit cu adevărat ce înseamnă patriotism la... New York!... Fac o paranteză. Am absolvit o facultate de filosofie generală, la București, urmând în cadrul ei și un curs de doi ani de psihologie. De aceea opinez că întrebarea dvs. se înscrie într-un context psiho-sociologic. Ca atare, dramaturgul din mine consideră că patriotismul american are la bază mândria, fala de la fi Number One în lume pe care se (z)bate să o apere! La români, patriotismul pornește din chinurile în care i-a aruncat istoria, prin secole, geopolitica aceasta parșivă, poate și din sărăcia materială, echilibrată, oarecum, de o bogăție sufletească. Este mult de discutat pe această temă de lucrare științifică... Oricum, prezentul românesc este dramatic și pe acest palier. Pentru că am cunoscuți, prieteni, dinamoviști, craioveni sau rapidiști, care se bucură când Steaua, rivala lor, pierde în vreo cupă europeană?! Mi se pare mai mult decât o trădare, avem, în acest Secol XXI, o anulare a patriotismului elementar...

(continuare în pagina 105)

POEME ÎN PROZĂ

PATRU EPISOADE CU DOMNIȘOARA LALALA

► Dan Movileanu

1

Cu un rucsac de sentimente în spate vizitată de-o amețeală sau de-o penumbră într-o discutabilă stare de grație cu un fel de promoroacă pe frunte sau cu un fel de spaimă că vine ora închiderii și se amplifică vârtejul inalterabililor (care nu mai dispar din peisaj) care-și acoperă fețele lor duble cu măști de marmură și vor începe să viseze iarăși pentru ea (să-i fure din buzunare și încă o felie de viață) femeia - pădure pe care am numit-o de multe ori domnișoara Lalala a venit de niciunde să-mi salveze dialogurile preliminare să-mi mențină în stare critică insula pustie în echilibru instabil să mă determine să-mi pun pe ochi cizmele ei de cauciuc să trec ușor prin ganguri când se mai întoarce roata socială pe terasa cât ciocul unui pinguin să-mi pun pe pleoape giulgiul unui erou civilizator în loc de steag, să-mi fixez punctul de vedere pe buzele ei fardate cu o experiență vastă într-un domeniu despre care nu se poate vorbi nici în somn ea avea tatuat pe brațul drept un fluture care avea tatuat pe spate un fluture care zbura - se exila în funcție de intensitatea trăirilor - pe cel stâng cu discipolii mei sub limbă (în fiecare zi de joi) era fericită ca o statuie a nefericirii cu decolteul cât un canion în care strigam să văd dacă mai e cineva înăuntru de multe ori nu-mi răspundea nimeni și-atunci îi șopteam că ar fi mai bine să mă deplasez pe calea ferată până la sora noastră Erato să-i pun o floare roșie pe ochi să-și revină din melancolie.

2

Uneori îmi șoptea reluând un discurs de sub frunte că ar fi vrut să ne naștem vegetalizați

sau doar cu părul alb ne-ar fi fost mai ușor să filozofăm sau să ne plimbăm printre statui cu găleți de răcoare pe ochi printr-o iarbă înaltă să căutăm câteva mărgele de sticlă amintiri ale jocului cu bile să le strângem în pumni să nu se spargă (deși amintirile din copilărie sunt cele mai durabile) să eliberăm uraganul din coșul pieptului să mergem la manifestațiile din piețe publice ca doi copaci uscați să negăm orice negație să stăm cu picioarele în apă până ce umbrele noastre vor răguși și vor tuși din toate încheieturile dar cine să ne mai audă în surzenia asta generală vom coborî apoi în lutărie și vom modela câteva figurine umane să ne păstrăm acolo strigătele și visele și domnișoara Lalala care citea cursiv pe buze mi-a scos de sub limbă zgomotul de sticlă spartă mi-a strâns visele cu un fâraș și le-a aruncat între două coperti desenate cu creta pe asfaltul unui oraș m-a lăsat dormind pe trotuar până mi s-au încrucișat ochii să pot privi lumea prin binoclul ei.

3

Pe când negam negația cu amândouă mâinile pe piept ca-ntr-un tablou electric ca mustățile bunicului Salvador m-a anunțat că și-a deschis o agenție de închiriat obsesii pentru pelicani și liceeni hypnotici că a închis într-un dulap de comentarii hermeneutice câteva păpuși și că tatuajele sunt doar blazoane pentru cei cu părul lung și rădăcini sub tălpi care percep lumea cu un singur deget demonstrativ și de câte ori este tristă sau melancolică sau doar așa și-așa deschide dulapul brusc și o vizitează o stare de herald cu butonieră în formă de ghilotină atunci îi apare pe frunte o mithră falică practica tehnica

inexorabilă a privitului în gol mă urmărește insistent până îmi torn pe cap o găleată de apă rece fruntea mea scârțâie domnișoara Lalala (sau poate Lenor) nu glumește mă așează pe catafalc senină cu amândouă mâinile pe pieptul ei cu sâni mici ca doi sâmburi de caisă și-și pune pe degetul ei mare inelul de recunoaștere

4

Îmi trimitea bezele cu sentimente ferme și lucrurile se rearanjau de la sine până venea seara domnișoara Lalala cu câteva coșmaruri în loc de geantă de voiaj să-mi pună pe ochi o bucată de hârtie (și așa un cerșetor mut m-a confundat cu un cerșetor orb și mi-a întins o monedă deghizată într-o grădină suspendată) și să-mi spună s-o pictez pe frunte cu un deget de uriaș iar ea o să-mi scrie discursurile nu mai avem ce spera de la singura noastră trecere pe aici pot fuma liniștit pot merge să mă formulez ea îl așteaptă pe exorcistul de serviciu când respir în plămâni mei țipă un pescăruș obosit fornăie un cal de povară sau grohăie un porc

mistreț ilustrul dr. Keok rostește toate cuvintele invers într-o ureche cât o ogivă cu faruri de ceață nu i-am spus domnișoarei adio dar ea mi-a dat bucata ei de metal să-mi sprijin fruntea pe amintirile comune din epoca frigului poate că ea tună și fulgeră în visul meu rezervat pentru aptere ca în orașul acesta scăldat într-o penumbră veselă cu toate străzile sens unic spre atelierul cleveitorului $m = c^2$ pentru poeme autobuze și tramvaie bunicul Jorge Luis strecurându-se abil printre ele cu eșarfa lui aburită ca o pâine (cineva poate domnișoara Lalala m-a întrebat dacă nu vreau o pâine fiindcă mirmidonii mor azi de foame și umblă ca fantomele pe ziduri) orbise de-atâta plâns în surdina și nimeni nu s-a mirat când a început să plutească pe deasupra norilor de beton și a aterizat într-o scorbură mobilată cu un ceas o busolă și o frânghie de nisip lacrimile lui s-au făcut râu au ieșit din matcă și-au inundat orașul fiindcă atunci când plângi orice miracol este posibil domnișoara Lalala stătea în repaus cu o vâslă pe umăr fără să atingă pământul.

INTERVIU

DE VORBĂ CU MIRCEA M. IONESCU

- urmare din pagina 102 -

► Nuța ISTRATE GANGAN (Florida)

NIG: „America mi-ai permis să-mi iau Diploma de onoare la cea mai mare Universitate a Vieții-inegalabilul Babilon New York! Mi-ai dat o fabuloasă experiență de viață și un moral fără de care, după cele două operații de cancer și atâtea trădări (inclusiv de la așa-ziși „bisericoși”, farisei, slugi la câțiva lei și plăceri trecătoare!), n-aș mai fi fost astăzi decât o amintire”...Sunteți ceea ce americanii numesc Survivor. Cum este să supraviețuiești monstrului?

MMI: Supraviețuirea este o probă de caracter, de atitudine, dar și de noroc! E o luptă, deci te luptă, vorba Poetului...

NIG: Vorbiți-mi despre ultima dumnevoastră carte „America de Acasă”...

MMI: Este a 19-a mea carte de teatru din cele 26 publicate până acum. cinci piese, aparent total diferite: cea care dă titlul cărții, „Adultera”, „Hamlet nu vrea în Rai!”, „Derbedeul de nota 10” și „Ultima noapte de pușcărie...Publicitate!”. Firul care unește aceste piese îl reprezintă... Visul Românesc. Aflat într-o degradare alarmantă, de la politică la moralitatea individului. De la minciunile în lanț la distrugerea miturilor, tradițiilor, ajungându-se până la disputarea apocaliptică a doi morți, artiști cunoscuți, în scopul campaniilor electorale, a plusării imaginii unui prefect și a unui ministru din tabele opuse. Ajungându-se până la răscumpărarea deținuților dintr-un „beci domnesc”, șperțari ordinari, politicieni veroși, ba și a unui torționar din pușcăriile comuniste, singurul rămas după gratii fiind un tip condamnat pe nedrept pentru a dublă crimă comisă de alții, unul dintre criminali fiind... gardianul care-l păzește!... Cât despre prima piesă, ea înseamnă Visul meu Românesc de a face America în România, acaparată de neo-comunism! E la modă în literatura actuală de la noi

să se trateze comunismul și ororile lui. Le-am trăit, nu-mi mai trebuie reîntoarcerea în lad. Menirea mea de scriitor este să mă lupt cu Răul de astăzi, să-i chem și pe alții la blocarea neo-comunismului!... Piesa aceasta dură se bazează 80% (restul îl reprezintă convenția dramaturgului!) pe întâmplări adevărate, pe promisiuni electorale făcute și la New York (și abandonate de cum a plecat avionul spre București!) de un viitor president român, pe bogata mea experiență de viață.

...Piesa-pilon mai tratează un aspect dureros: drama repatrierii! Este în ea și ceva din trăirile mele, tristețile, dezamăgirile născute de toți (rude, colegi, confrați, prieteni!) care mi-au întors spatele, ordinar, de cum au aflat că m-am întors definitiv Acasă! Venism să luptăm împreună împotriva neo-comunismului... Nu aveam voie să nu scriu această piesă dură, acidă, directă, chiar dacă știu că mulți directori de teatre o vor refuza, ca să nu aibe probleme cu noua-vechea gașcă de la conducerea țării! M-ar fi blestemat, însă, Bunul Dumnezeu pentru lașitatea de a tăcea...

NIG: Nu putem încheia, dacă nu vorbim și despre fotbal, nu-i așa?... Mai ales că am fost fanul postărilor dumnevoastră despre “Mondo – Samba”. Care este ultimul meci pe care l-ați comentat live? Ce meci v-ați fi dorit sa comentați si n-a fost sa fie?

MMI: Prefer să nu discutăm despre acest subiect! Fotbalul, patima mea fără sfârșit (ca și Teatrul!), “nebulia absolventului de filosofie de nota 10”, cum m-a complimentat ginerele lui Lucian Blaga, academicianul Bugnariu, Măria Sa Fotbalul care mi-a salvat Viața în Lagărul din Italia a ajuns o bișniță în România de astăzi! Ca mai toate domeniile!... Ce se întâmplă cu sportul românesc?, mă întreabă atâția oameni din toată țara, care nu uită că am fost un reputat comentator sportiv. Ce să se întâmple?!, replic amărât. Ce

se întâmplă cu toată România de azi!... Unde eu mă tot încapațanez să cred că vom reuși să facem, odată și odată, America de-Acasă! De aceea tot rezist invitației permanente pe care minunatul meu Ducu mi-o face de a reveni în America, unde să-mi trăiesc liniștit "Finalul de partidă" (Doamne, ce piesă de Samuel Beckett!), lângă Genevieve, El, Cornelia, Karina, lângă atâția prieteni adevărați și oameni necunoscuți care respectă valorile morale și Visul American! Era să spun Visul Românesc...

NIG: După 26 de cărți publicate, după 31 de premiere, spuneți că „am o poftă nebună de scris în mine, de refugiu în litere, în metaforele nobile din „patria mea limba română”. La ce lucrați acum?

MMI: La dramatizarea cărții mele de memorialistică "Taximetrist de noapte la New York"!... Vreau să o văd și pe scenă! La New York, poate, acolo unde mi s-au jucat, în comunitatea română, piesele "Beethoven cântă din pistol" (producția Teatrului "Satiricus" din Chișinău) și "Turnătorul și Actrița" (Teatrul din Giurgiu, pe când eu nu eram director, acolo). Sigur că visez să vin la New York cu... "America de-Acasă" (lansarea cărții sau cu un spectacol de teatru!) și cu... piesa "Taximetrist de noapte la New York" jucată. Vă spuneam la începutul acestui interviu că America este una dintre stările mele permanente de spirit, de suflet!

NIG – Domnule Mircea M Ionescu, thank you!

MIRCEA M. IONESCU

– Membru în biroul Secției de Dramaturgie a Asociației Scriitorilor București.

– Opt ani „cavaler al fluierei”, în sector, Diviziile C, B și meciuri amicale internaționale de fotbal în România, demonstrând că se poate arbitra fără să accepți un ban „atenții”!

– "Safe Driver Award", distincție acordată, în 1995, de New York City Taxi & Limousine Commission, pentru cinci ani consecutivi de „taximetrist impecabil”.

– Placheta de onoare a Asociației Presei Sportive din România, acordată în 2007, „Pentru merite deosebite în dezvoltarea presei sportive din România”.

– Medalia cu rubin acordată, la Centenarul Fotbalului Românesc, din mai 2009, pentru întreaga activitate de gazetar și scriitor.

– "Premiul Ion Băieșu" acordat de Societatea Umoristică Păcală, decembrie 2010.

– Premiul II la Festivalul Național de Dramaturgie "Goana după fluturi", Rm.Vâlcea 2011, pentru piesa "Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți”.

– Președintele Jiurului Festivalului Internațional al Dramaturgiei Basarabene, Chișinău, mai 2011.

– Diploma de excelență oferită, ca director al Teatrului "Tudor Vianu" Giurgiu, de Institutul European de

Cultură pentru Comunicare, Cunoaștere și Educație prin Imagine, iunie 2011.

– Premiul de cel mai bun manager din cultură, Giurgiu, 2011.

– Premiul pentru Cultură la Gala "Zece pentru Giurgiu 2011”.

– Premiul Teatrului "Fani Tardini" Galați pentru activitatea plurivalentă în domeniul teatrului (dramaturg, cronicar dramatic, director-manager), octombrie 2012.

– Diploma de Excelență a Asociației Scriitorilor București acordată, în octombrie 2012, pentru susținerea Dramaturgiei românești la Teatrul "Tudor Vianu" Giurgiu.

– Premiul II la Festivalul Național de Dramaturgie "Goana după fluturi", Rm.Vâlcea 2013, pentru piesa "Don Juan, conchistadorul pustiului”.

– Premiul pentru Dramaturgie la Festivalul Internațional de Animație "Gulliver"-Galați, noiembrie 2013, pentru "Pușlamaua de la etajul 13", prezentată de Teatrul de Păpuși Silistra.

– Premiul Uniunii Scriitorilor, Filiala Dramaturgie, premiu intitulat "Dumitru Solomon", pentru cartea de teatru "Animalul, acest om ciudat", 9 decembrie 2013.

– Marele Premiu al Concursului de Dramaturgie-monodramă, Gala Star, Bacău, 8 aprilie 2014, pentru piesa "Monolog în doi cu moartea la ușă”.

DESPRE FILOZOFIA CREAȚIEI

MI-E A NU MĂ DERANJA

► Valeriu VALEGI

Mi-e a nu mă deranja, un fel de nesocotire a realității într-o proporție neletală. Aș dori mai totu într-un regim preferențial, dar cine sunt eu să pretind atâtea? Să fie nepipăibila trecere a timpului cea care provoacă această stare? Mai de demult mi-am propus să nu mă grăbesc aiurea, vezi *despina lente*... Tot mai de demult am hotărât că și cel mai mic afront adus curiozității o să-l sancționez cu asupra de măsură. Dacă voi gândi pozitiv non stop și voi suspiona la fel așa zisa logică a realității, nu am decât de câștigat. Dar revin la sfânta măsură. Măsura e în toate!

Cu umbrela prin ploile acide. Nu e un vers desprins dintr-un poem semnat de vreun poet necunoscut. Este o imagine pe care am desemnat-o drept starea mea, eventual un titlu pentru viitoarea carte pe care nu știu dacă o voi finaliza într-un timp rezonabil. Încerc să ating înțelesul deplin al acestei imagini. Pentru a nu fi un prețios inutil, nu comentez mai mult situația. Sper doar că succesiunea de episoade în derulare va configura îndeajuns starea mea actuală: cu umbrela prin ploile acide.

Prezentul e un continuu viitor. Dar trecutul? Din trecut par croite majoritate acțiunilor noastre. Atunci de ce nostalgiile se instalează înaintea unei fapte îndeplinite? Aflat în toiul unei acțiuni încep deja să-mi pierd interesul (cât de mult contează atenția!). Mă implic mai mult în pregătirile preliminare și nu realizez cât de proaspăt și sigur trebuie să fiu în timpul derulării unui eveniment. Suntem oare copiii propriilor năzuințe? Nu realizăm că împlinirea plinară ne-a trecut deja pe dinainte? Când voi decide

să aprofundez aceste dileme, cu siguranță n-o să mai gândesc așa.

„Mintea noastră este la mijloc între două ființe, care își lucrează fiecare cele proprii: una *virtutea*, cealaltă *răutatea*, adică între înger și drac. Dar ea are libertatea și puterea să urmeze sau să se împotrivescă cui vrea.” (Maxim Mărturisitorul)

Bătrânul l-a atras încă de la început. Ochii, nu larg deschiși, acel zâmbet, pe care a încercat din răspuțeri să și-l însușească, și absențele prelungite din dialog sunt motivele care i-au ținut alături mult timp. Se crease și un fel de dependență pe care nu și-o putea explica mulțumitor. Nu știa de unde venea. Știa că îi place mult peștele și că singur își prepară un borș pe care, tot singur, îl consumă pe îndelete. Nu îndemna pe nimeni să-i fie alături în acele momente. Îl vizita destul de des, dar mai cu seamă în vacanțele de vară. Chiar și atunci când devenise, în sfârșit, student la Drept nu a încetat să-i treacă pragul. Și ce bine se simțeau împreună! Bătrânul se comporta de fiecare dată într-un fel anume, conducându-se după niște reguli care nu figurau în niciun cod. Se știau parcă de când lumea iar timpul petrecut împreună alcătua un decor vibrant.

Cum sucești cum răsucesți faptele din trecut, ele nu se schimbă în succesiunea lor. Ca un făcut, se urmăresc unele pe altele, se străduiesc să impresioneze la timp, din varii motive, chiar se pizmuesc între ele, dar într-un final succesiunea inițială le disciplinează și

buna rânduială domnește fără opreliște. Ce am de făcut decât să-mi imaginez doar cum/ ce-ar fi dacă? Nu sunt de modă veche, dar parcă nu-și are rostul să cer trecutului să-și reformuleze unele istorii. Încet, încet simt că mă strecor prin vremea aceasta, dar nu mă las înaintea de vreme.

Neliniștile îmi asigură confortul cotidian. De la ele pleacă totul: căutările, regăsirile, soluțiile de rezolvare a unor situații, ambiția, perseverența, luciditatea. Altfel văd lumea când neliniștile creatoare îmi taie calea, îmi iau cum s-ar spune pulsul. În fond, neliniștile iau forma idealurilor mele, le ambiționează să nu-mi dea pace, să mă mențină mereu în formă. Neliniștile creatoare.

Câte și mai câte se întâmplă în memoria serios încercată. Memoria poetului de veghe

la fruntariile exprimabilului fără frontiere. Mi se reproșează tonul prea așezat, recursul la echilibru, și de aici o anume cuminenție... Eu cred că nu e nevoie neapărat să spargi capul unei viziuni ca să poți prea lesne să ieși în față. Nodul gordian trebuie să-l dezlegi pe îndelete, cu calm, dacă ești cumva în stare! Drumul direct, fără false ocolișuri, fără farafastâcuri estetice, îmi pare a fi cel mai abordabil, deși atâtea capete de balaur îți pot lesne ieși în cale. De ce am tentația de a mă roti (îngrozitor de încet și dureros de sigur), de a mă suci după urmele pașilor mei (ele nu se mai văd la lumina zilei, fiți siguri de asta!) lăsate pe decința Cartierului Demobilizaților- cel de altă dată? Mă uit în dreapta și în stânga și nu văd, nu simt/ miros nicio urmă de stârv. Și totuși, și totuși prin pânza diafană a gândurilor mele adie fâlfâitul unor aripi. Sunt aripile șoimului de veghe sufletului meu. Daimonul intimității treaz.

CRONICĂ

UVERTURA ÎMPĂCĂRII CU TIMPUL

► Adrian RACARU

„Imperceptibil timpul scrie o dovadă de viață” înțelege Salvatore Quasimodo, trecerea, petrecerea noastră, indiferentă și dependentă de vremei.

Armistițiul cu timpul – nu este un simplu acord, este o simfonie copertată, a răgazului de vrajă, prin care MIRELA IANUȘ DINGA, cu dovezi înflăcărateși inspirate ne oferă Poezia. Armistițiul are un „Sens unic” (prima parte a volumului) pentru „Fugară”(partea a doua a volumului). Sensul firesc unic este iubirea, „Ispășind păcate fără număr” (Rugă pag. 19).

Cartea cumpănește un dezechilibru dintre părți în spațiu și în timp.

Spațiul în volum e o treime-trăire, pentru „Fugara” din „Trenul ce duce spre capătul lumii” (Vino ... pag. 45) și două treimi în „Sens unic” pentru întâlnire, „și-așteaptă-mă spre minus infinit”(Așteaptă-mă pag.39)

Ca timp „Sens unic” e în 2017 și „Fugara” ne duce și ne cheamă prin ani ’87-2002, când despărțirea se făcea „cu inimile spânzurând de șei” (Am plecat pag.53)

2017-1987- așa Dar - 30 de ani ! E, o altă „pasăre a furtunii”? E,, războiul celor două

roze”, poetic și de taină? Imaginativ autoarea ne oferă această ironie romantică – **Armistițiul cu timpul!**

Lectura ne absoarbe într-o întovărire misterioasă a cuvintelor: „**parfumul tău îmbrac direct pe piele/să mă transform sfios în car cu flori**”(Car cu flori pag. 15) Poemele ne dezvăluie și ne descoperă unicitatea trăiri și infinitatea emoțiilor, prin care poeta, depune mărturie, iubirea: „**Am rupt, când drămuiaș aceiași clipă,/ de prin icoane gesturi și priviri/ căci tainic am făcut sfântă risipă/ de trupul celuilalt ca niște miri.**” (Amurg pag.32)

Această răscoală profundă, a pasiunii, aduce prospețime, oferă ritm și armonie educatoare versului: „**Suntem călătorii desculți/ce știu să-și ascundă mâhnirea/ când pleci către zări și renunți/să-mi guști din priviri înflorirea**”(Călători pag. 29)

Prin această carte, mi s-au întâmplat apropieri dragi mie - rară și frumoasă mângâiere a lecturi - care produce legături inedite:

- invocată parcă umbra lui Esenin îmi flutura foile: „**e dangătul luminii ce m-aruncă/ spre nechezatul straniu de cocori,/ spre zarzări purtând ca la poruncă/ ninsori senine tănuite-n flori.**” (Primăvară pag.18)
- în **Cămașa neputinței** parcă Labiș șopotind: „**Ciudată sete-n orice dimineață/**

mi-ndreaptă pașii lungi către răscruți/ fuiorul tors din caierul de ceață/ transformă brusc fântânile-n năluci.” (Cămașa neputinței pag.35)

- și pe Bacovia cu inima ochi, se înlumina: „**În mine fără scrâșnet doarme-o cruce/ și-i scurmă peste margini un fior,/ scheletul unui vis rătăcitor-/ în mine fără scrâșnet doarme-o cruce.**” (Triolet pag.57)

Trebuie, să-mi înțelegeți corect, alunecare în discurs, spre aceste destine ale iubirii devastatoare „**pentru a ne putea privi/ zidindu-ne unul în celălalt**” (Zidire pag. 31) cum notează poeta. Aceste semne de comuniune sunt semne de izvor al consacrării, pentru locul meritat, profetic spus de Emily Dickinson:

**„Întâi Poetul – Soarele
E-al doilea, negreșit,
Pe urmă Vara – Paradisul
Și – Lista s-a sfârșit-
Retrospectiv- în Cel Dintâi
Încapă Lumea toată”**

Iată cât de frumos și de vindecător poate fi **Armistițiul cu timpul** - cu timpul poeziei care este prezentul veșnic pentru MIRELA IANUȘ DINGA, căci în volumul toate poeziile poartă o dată, dar ultima, **Neputința**, nu este datată!

PERSONALITĂȚI TECUCENE

NICOLAE PETRAȘCU

- urmare din numărul trecut -

► Livia CIUPERCĂ

II.

La 40 de zile de la moartea tatălui său, N.N.Petrașcu va susține la Radio România un *In memoriam*, o „schițare” a vieții și operei scriitorului și conferențiarului N. Petrașcu, evoluție cu un curs ascendent, în ciuda faptului că a rămas orfan încă de la vârsta de opt ani. Și, foarte posibil, pentru că a fost „lipsit de o directivă paternă”, încă de copil își va „forma caracterul și-și va căli sufletul de o manieră independentă, individuală, trăsătură care se va accentua mai târziu, cristalizându-se într-o fermitate ce putea merge până la duritate chiar, în felul de a concepe și înțelege viața”¹.

Se cuvine să urmărim pașii evoluției intelectuale a viitorului conferențiar, având ca principal reper propriile-i însemnări biografice².

Ca urmare, va urma cursurile unui prestigios liceu din Bârlad, „Gh. Roșca Codreanu”, remarcându-se ca un elev cu talent, jucând teatru cu „Alec Vlahuță” [posibil să-l fi cunoscut și pe Pavel Bujor]: „Vlahuță, deși cu un an înaintea mea, legase cu mine prietenie din primii ani ai liceului”³.

La Bârlad l-a cunoscut și pe Nicolae Volenti [1856-1910], poetul, conjudețeanul său. Acesta era „judecător supleant” în acel orașel. Prin el, vor afla de revista „Convorbiri literare” – și vor îndrăgi pe Mihai Eminescu, pe care, de altfel, Petrașcu îl va cunoaște, în toamna anului 1877: „Din ziua în care l-am văzut, Eminescu trăiește în amintirea mea în toată frumusețea lui și în cele mai mici amănunte ale ființei sale, văzută cu ochii vârstei de atunci (...)”. La București, prin anii 1882-1883, „am făcut cunoștința pleiadei de tineri, veniți tocmai de la Paris, pe care eu am numit-o *generația artistică* (...)”⁴.

Încă din timpul studenției la Facultatea de Drept din București, în paralel, tânărul N. Petrașcu va urma și „cursuri de literatură și filosofie”, convins fiind că „viața este scurtă”, timpul se cuvine fructificat, cu minuțiozitate, iar „superioritatea

omului asupra celorlalte vietăți este creația sa intelectuală”⁵.

Prietenia de la Bârlad, cu Alexandru Vlahuță, îi va favoriza apropierea de figuri importante ale timpului. Și astfel, prin Vlahuță, într-o seară din iarna anului 1883, are șansa să intre în casa lui Titu Maiorescu. „Tot ce spunea el, chiar în treacăt, avea aerul de ceva gândit îndelung și nu suferea replică...”⁶.

În cercul prezidat de Maiorescu, în propria-i casă, subiectele abordate vor marca personalitatea multor tineri. Însă înțelegem, nu doar din consemnarea lui N.N.Petrașcu, se cuvenea vigilență în fața amfitrionului care nu accepta spiritul critic, mai ales dacă el era cel vizat. Consemnează fiul:

„Un incident cu Maiorescu, căruia îi criticase o lucrare, evidențiind și calitățile, și defectele ei”, nu a pus punct doar unei prietenii, ci a constituit o evoluție în cariera universitară pentru N. Petrașcu. Iată cum o critică, chiar și obiectivă, să fi fost [nu ni se oferă delalii!], zădărnicește o carieră didactică. Continuă fiul: „Din acel moment, Maiorescu îl șterge dintre prietenii săi, și la catedră fu numit, Mihail Dragomirescu”.

Bănuim, că această ruptură, nefericit incident, a adus după sine nu doar suferință, cât un transfer în cariera viitoare a acestui tânăr intelectual. Comentariul fiului este, cumva, subiectiv?! „Un gest de independență l-a împiedecat de a fi profesorul atâtor generații, cărora, le-ar fi insuflat iubirea de frumos, de artă și de tot ce este românesc”.

Din nefericire, nu a fost doar „un gest de independență”, însă, în adevăr, credem în afirmația: „El n-a știut ce este lingușirea și micile comodări care netezesc drumul și ușurează viața!”⁷

După ce, în 1884, va obține „licența în drept”, apropierea de Duiliu Zamfirescu va conduce nu doar spre o prietenie de o viață, ci de îmbrățișarea unei cariere, aceea – de diplomat.

„Serile le petreceam de multe ori la grădini cu o bere de 15 bani dinainte. Maică-mea îmi trimetea cu greutate 100 de lei pe lună (...). La Gagel, cam pe unde e acum statuia lui Spiru Haret, am văzut pe Caragiale la o masă cu doi < cetățeni >. Apropiindu-mă de el și salutându-l, Caragiale mă invită la masa lui. Plăti toată consumația și cei doi < amici > se ridicară (...). Acei doi „amici” – erau niște necunoscuți. Vorba lui Nenea Iancu: „Celebritatea mea... sunt dator...”⁸.

În 1885, Nicolae Petrașcu va lega o prietenie statornică și de neclintit și cu Dumitru C. Ollănescu-Ascanio (1849-1908), pe atunci, „secretar general al Ministerului de Externe”. Împreună cu acesta, din 1893 și până în 1910, vor conduce destinele revistei „Literatura și arta română”. Ba mai mult, va deveni „secretarul lui personal”.

Urmează o fructuoasă activitate ca funcționar la Ministerul Afacerilor Străine, în guvernul lui Petre Carp, apoi, la Paris, iar din 1891, la Constantinopol.

Dar veni și timpul în care omul Nicolae Petrașcu dorește o schimbare radicală în viața sa: „Spre sfârșitul anului 1892, mă hotărâi să mă retrag din carieră și să mă întorc în țară, chemat de împrejurări familiale. Luai o casă cu chirie în strada Fântâni, peste drum de Biserica Popa Tatu, adusei pe maică-mea, care rămăsese singură și pe frate-meu cel mic [Vasile] de la Brăila la București, așa că acum eram cu toții împreună. Frate-meu **Vasilică** își luase doctoratul în medicină; el era iubit de profesorii lui și toți cei care l-au cunoscut îl considerau ca pe omul cel mai bun și mai cinstit. Bunătatea lui, însușire așa de rară în lume, se apropia de noțiunea sfințeniei prin sacrificiul ce era gata de a face totdeauna ca să îndatoreze. În cei mai bine de 30 de ani ai lui ca medic al Primăriei Bucureștilor, a lăsat amintiri ce nu se uită niciodată”⁹.

După cum lesne am putut remarca deja, viața sa va urma două direcții, așa cum ține și fiul să rememoreze, în a sa pledoarie, la Radio România, în 1944:

„Cronologic, viața lui N. Petrașcu se împarte în două: a). Prima parte a vieții, a consacrat-o diplomației, ca secretar de legăție la Constantinopol și la Paris, timp de 7 ani, lucrând mai mulți ani în preajma lui Vasile Alecsandri, care era pe atunci ministrul țării în capitala Franței” și b). „În cea de a doua parte, s-a dedicat literaturii și a fondat revista *Literatura și Arta Română*,

continuând apoi, bogata sa activitate literară, în peste 20 de volume...”¹⁰

De altfel, despre acest „noroc atât de rar” de a fi „secretarul de ambasadă al lui Vasile Alecsandri” și „colegul lui Duiliu Zamfirescu”, va scrie elogios, filosoful și academicianul Grigore Tăușan [1876-1952], în 1945.

În toată viața sa, Nicolae Petrașcu s-a dovedit un „izvor permanent de informații” – și cu un dar fermecător de a povesti, relatări care vor constitui substanța volumelor *Icoane de lumină și Scriitori români contemporani*. Monografiile alcătuite nu sunt doar „bogate în informații”, ci mai ales, „prețioase” prin detaliile oferite despre oameni pe care i-a cunoscut, de prietenia cărora s-a bucurat. În fapt, în toate aceste pagini de memorialistică, lectorul de secol al XXI-lea poate creiona „o întreagă societate veche românească”. Câtă dreptate are „prințul ziariștilor români”, Grigore Tăușan (binecunoscutul Petronius, pentru toată presa interbelică)! Nicolae Petrașcu evocă *prezentul* său, „nu prin fereastra luminată la balul altora, ci ca (pe) un părtaș aievea a vieții selecte românești și străine. <Amintirile> sale sunt astfel destăinuirile unui om de salon, care a văzut și a auzit multe, știind să le rețină și povestindu-le cu farmec deosebit”¹¹.

În 1893, va susține un „curs liber” de *Istoria literaturii române moderne*, la Facultatea de Litere din București. În același an, va fi numit profesor de limba franceză la Școala superioară de finanțe. Concomitent, va susține conferințe la Ateneul Român. „Prin 1897-98, primarul Bucureștilor, Mișu Cantacuzino, mă însărcină cu denumirea străzilor capitalei...”; iar în 1900, când Ollănescu fu numit „comisar general al Pavilionului românesc la Expoziția de la Paris, mă luă cu dânsul în calitate de consilier de presă...”¹².

„În 1907, având un capital de 7000 de lei, mă prezentai la o licitație la primăria din București și, mulțumită d-lui I.Th.Florescu, care scrisese în revista mea (...), mi s-a aprobat oferta și devenii proprietarul locului din Piața Romană, colț cu str. Primăverii. Acolo, construii, după planurile amicului meu Ion Mincu [1852-1912], casa care se vede încă și astăzi la nr. 1, atât de grațioasă și de românească ca stil și în al cărei salon planează frumosul *Vârf cu dor* al lui G.D. Mirea, copiat de elevul lui Dimitrie Mihăilescu și corectat de el însuși. Peste puțin, din cauza împrejurărilor grele,

construii pentru mine alături o casă mai mică, la nr. 1 bis, închiriind pe cea mai mare”¹³.

„În 1913, am început clădirea casei mele din bd-ul Lascăr Catargiu, nr. 2 [planurile casei, arhitect Spiridon Cegăneanu (1880-1973), elev al lui Mincu], care are, ceea ce am iubit mai mult în viață, soare de dimineață și până seara, frumusețe fizică de care fuseseră lipsite cele două case de mai înainte. Francezul zice: Pentru a avea o casă trebuie să construiești două. Eu am construit trei./ Tot în anul acela m-am căsătorit, la Roma, cu Maria, născută Antonescu...”./ „Zile plăcute din viață mi-au fost și acelea în care primeam vizitele fraților mei și ale celor câțiva buni amici...”¹⁴.

Descrierea interiorului casei din strada Lascăr Catargiu, nr. 2, este de-a dreptul pitorească: „Printr-o ușă de fier forjé cu caracter românesc, după un desen al lui Ion Mincu, pășești în vestibul cu pardoseala de marmură în trei culori, cu lambriuri înalte de stejar afumat și cu două panouri față în față, de frate-meu, pictorul, unul înfățișând Primăvara, o fată de țară cu o floare în mână și celălalt o impresie din romanticul Mihai Viteazul al lui Lipatti, aflător la Muzeul Militar. Din vestibul, pe trei trepte de marmură, intri în hol, despărțit în două prin patru stâlpi de stuc albastru cu capitellurile în flori, imitație de oțel, înconjurați jos de lambriuri de stejar vechi. La dreapta lor, ușile, asemenea de stejar vechi, cu frontoane și ornamente românești, care duc una în birou și cealaltă în salon; între ele, un cămin de marmură albă, sculptat de frații Romanelli din Florența, cu motive bizantine; deasupra lui, un panou cu bujori vii și cu rândunele zburând, pictat de frate-meu. Pe cămin două vase vechi chinezești de un verde amestecat cu roș, pe câmp alb. În față, încadrând ușa sufrageriei, alte două panouri pictate, tot de frate-meu.

În birou, în fund, e biblioteca, imitație de abanos, roș stins, cu peste 1000 de volume legate. Pereții acoperiți cu simili de piele englezească albastră; plafonul, ca și lambriurile, ca și biroul de scris, de abanos, cu motive românești, fotolii, canapeaua, scaunele, în piele albastră.

De jur împrejurul bibliotecii, sub cornișa plafonului, 5 medalionane albe cu capete în mărime naturală, înfățișând pe: *Eminescu* și *N. Grigorescu* – de Ion Georgescu [1856-1898]; *Ion Mincu* – de Frederic Storck [1872-1942]; pe fratele meu, pictorul – de un coleg al lui; și pe vărul meu Constantin – de un danez [?!].

În fața mesei de lucru: *O țărancă torcând*, de N. Grigorescu (rezemată de trunchiul unui mesteacăn și păzind o mică turmă de oi)”. Tabloul i-a fost dăruit de pictor.

Sub acest tablou, „o vedere din Veneția” și o „impresie după Femeia cu părul roșu”, de Henner, amândouă de frate-meu.

Pe peretele din dreapta, portretul mamei mele, lucrare admirabilă, realizată de Gheorghe, alături un portret al acestuia, tânăr¹⁵.

„Pe ușa a doua din hol intri în salon [stil Louis XVI]. Pereții în panouri de mătase de un roș de fragi, despărțite de pilaștri cu caneluri aurite”. Mobilă de Aubusson. Un Grigorescu – *Colț de pădure* (din perioada de la Barbizon) etc. (p. 88)¹⁶.

Sufrageria, „de un verde pompeian”. La etaj, alte lucrări de Grigorescu, Aman, Georgescu etc. „Casa mai are ceva scump mie. Cu înfățișarea exterioară a unei clădiri, ea cuprinde alte două case lipide zid în zid ale fraților mei, unindu-se sub același acoperiș pe câteșutrei, și cu mama noastră, care sta la mine./ În cadrul acesta, sărbătorile noastre de atunci cu ea în capul mesei, îmbrăcată în rochie simplă de catifea culoarea ametistului și cu obrazul ei roz-alb și delicat, încununat de părui argintiu, îmi părea cel mai frumos tablou”¹⁷.

Urmează Războiul. Bucureștiul va fi ocupat de germani. Jafuri cât cuprinde!

Pe 7 ianuarie 1918 moare mama sa. Avea 79 de ani.

În 1924, tatăl are satisfacția ca fiul său, (tot) Nicolae, să obțină doctoratul în Drept, la București, iar în 1926 – doctoratul în Științe politice și economice, la Paris.

„Un șir de ani după aceea, care au mers repezi, i-am consacrat memoriei talentelor care m-au onorat cu prietenia lor, descriindu-le viețile și operele lor, sub titlul: GENERAȚIA ARTISTĂ”, în mai multe monografii: N. Grigorescu, Ion Mincu, Ion Georgescu, Dimitrie C. Ollănescu, Duiliu Zamfirescu, Anghel Demetrescu etc.¹⁸.

Palmaresul scriitoricesc al lui Nicolae Petrașcu înregistrează: *Icoane de lumină, Scriitori români contemporani*, romanul *Marin Gelea*, în total 12 volume; plus cele 12 volume ale revistei „Literatura și arta română” (1895-1910). În perioada 1933-1937 se înregistrează Conferințele sale la Societatea de radio-difuziune¹⁹.

În portretul pe care i-l conturează fiul, s-ar putea reține cele trei „coarde” ale sufletului, în care tronează cuvântul „iubire” – pentru femeie (la modul general), pentru frumos și pentru țară („naționalism luminat”). În schimb, cea de a patra mare sensibilitate, adevărat „violon d’Ingres” rămâne muzica – „reușind să fie la vioară un diletant pasionat”: „Adesea, după o zi plină de greutate, el se retrăgea în salonul de muzică și după ce executa câteva sonate de Beethoven, se reîntorcea altul”²⁰.

Moare la 22 mai 1944, „într-o zi de primăvară, anotimp pe care-l iubea atât, plecând în altă lume, cu regretul de a nu fi putut vedea sfârșitul acestui război, și când nori negri stau să cadă asupra patriei noastre”, completează fiul. Adevărul este că moartea îi va aduce liniștea pe care semenii săi contemporani nu o vor mai avea. La marea despărțire, conchide fiul: „Surâsul său final semăna cu masca lui Voltaire, care spusese înainte de a muri <Nous laisserons ce monde tout aussi bête, que nous l’avons trouvé >”²¹.

Un detaliu pe care-l mărturisește fiul este trist. După moartea soției, „în sâmbăta Paștelui 1937”, bolnavă asemenea mamei sale, tot de pneumonie, ultimii doi ani din viața lui Nicolae Petrașcu au fost „cei mai grei”. „Pierduse aproape complet vederea, auzea foarte greu, și era cu atât mai adânc îndurerat de aceste scăderi fizice, cu cât își dădea perfect seama de starea în care

se afla. Ultimele zile i-au fost adânc îngreunate printr-o congestie pulmonară, pe care n-a mai putut-o învinge”.

Iar noi, cei de astăzi, am avut totuși șansa să parvină până la noi aceste 95 de pagini autobiografice, dictate fiind fiului, și date: „București, 5 decembrie 1937/ B-dul Lascăr Catargiu, nr. 2”²².

Asemenea, ne-au rămas, și ne putem delecta cu paginile de memorialistică și de literatură pură, cu precădere, al său roman, *Marin Gelea*²³.

Începând din 1905, mulți critici literari au analizat textul acestui roman, sub semnătura unor nume binecunoscute timpului său: N.I. Apostolescu, V. Cristeanu, N. Iorga, Eugen Lovinescu. D.C. Ollănescu-Ascanio va prezenta și un raport Academiei Române în sesiunea generală din 1906. Acestora li se alătură de la Ilarie Chendi, Caion, V.D. Păun etc. și până la Mihail Dragomirescu, Lucian Predescu, G. Călinescu, Constantin Ciopraga, Dumitru Micu, Șerban Cioculescu.

În *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*²⁴, reținem: *Marin Gelea* – „Roman de moravuri, cu scene de analiză psihologică. Personajul principal e un prototip al arhitectului Ion Mincu, iar acțiunea ne poartă în mediul înaltei societăți românești de la finele secolului al XIX-lea, inclusiv în cercurile scriitoricești, unde este surprinsă figura lui Caragiale. Drama eroului ca de altfel și a multor tineri, formați prin contactul direct cu cultura occidentală, constă în descoperirea lipsei de conștiință națională ce domină clasa suprapusă. Se rețin scenele narate la București, Sinaia, dar și la țară, ori, retrospectiv, în Franța Italia, Grecia, Turcia și Egipt”.

Ceva mai distant – și reticent, ca de obicei, va rămâne G. Călinescu, apreciind: „Romanul e naiv și fără valoare artistică, dar conține o intenție de observare și o anume ținută care-o dau interes istoric”.

Asemenea, o prezentare generoasă, cu filon academic, recunoaștem și sub semnătura istoricului A. D. Xenopol (în revista „Românul literar”, Tomul IV, nr. 5, 30 ianuarie 1906, p. 65-67).

Memoria lui Nicolae Petrașcu, fiu al Tecuciului, se cuvine cultivată, cu sârg și perseverență.

CLUBUL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ C.D. ZELETIN - TRADUCERI**► Săndel STAMATE**Traducere in limba engleză de **Blima Feinstein BUTNARIU**, Haifa-Israel**BUCOLICĂ**

La prima strajă a nopții,
Turnându-i lumină pe creștet,
Luna botează în taină pământul

Pe iarbă, în praful drumului, pe-acoperișuri
Boabe de aur și de argint scânteiază
Tulburând din adâncuri ispitele

PORTRET PE AER

Lumina ochilor tăi – o furtună
șoaptele gurii tale – cântecul zorilor
căldura inimii tale – un vulcan
Când te văd, mărito,
se topesc ghețarii în lume
ca amintirea netrăiților ani

ÎN DOUĂ LITERE TOTUL

EU am fost de la început sacerdot al Cuvântului
EU am fost cel ce a împodobit pereții peșterilor
EU am trecut prin valuri de pământ
EU am forjat săbii și pluguri
EU am numărat morții pe câmpul de bătălie.
EU m-am scaldat în râuri de aur topit
EU mi-am lăsat urmele pașilor pe fundul oceanelor
EU am adus acasă praf de stele
EU am deștelenit atomul cărunt
EU niciodată nu am întârziat la întâlnirea cu istoria
EU sunt din vechime, eu sunt vechimea
EU sunt destinul și întâmplarea sunt
În două litere totul.

NICTIFANIE

Noaptea retrasă în sine
Dumnezeu își ascumde tristețea
În cântec de privighetoare și de greieri
Pescarii se întorc acasă
Cu stelele cerului zbatându-li-se-n plasă.

BUCOLIC

At the first watch of the night
the moon secretly baptizes the earth
pouring light upon it

On the grass, in the dust of the road, on the roofs,
Gold and silver grains, glitter
disturbing hidden temptations

PORTRAIT ON THE AIR

The light of your eyes - a storm
The whisper of your lips - the song of daybreak
The heat of your heart - a volcano
When I see you my love
Icebergs melt in the world
Like the memory of the lost years

IN TWO LETTERS EVERYTHING

I was from the start, the priest of the Word
I was the one who adorned the walls of the caves
I went through ramparts
I forged swords and plows
I counted the dead on the battlefield
I bathed myself in rivers of molten gold
I have left my footprints on the bottom of the oceans
I brought home stardust
I dug the matter till I found its supreme essence -
the mighty atom
I have never delayed meeting with history
I belong to the past, I am the past
I am destiny and chance
In two letters – everything

NICTIFANIE

The night withdrawn itself
God hides his sadness
In the song of nightingale and crickets
Fishermen return home
With the stars of the sky struggling in their net.

NON OMNIS MORIAR

Toate mor
dar toate se supun lui
omului
aşa cum frunzele cântă
cu gura vântului rătăcitor

VIS

În nopțile
Cu şistarele pline
De lumina astrilor
Visez
Că sunt poetul
Pe care şi l-ar dori
Orice carte

FLUTURELE

Zbor captiv
În palme de copil

Unul învaţă să înhaţe
Şi să ţină
Altul să respire
Şi să nu se supună

CUVÂNTUL TĂU

Cuvântul tău, Doamne,
A trecut prin inima mea
Ca ascuţişul frunzei prin toamnă.

NU TE ÎNTRISTA

Nu te întrista, iubito,
Voi pleca de la tine un timp
Nu aşa mult
Doar cât a mai rămas
Din veşnicia de-acum
Şi Dumnezeu va crea lumea
A doua oară.

CUŢITUL

De Paşti,
tânărul ţăran însângerează
gâtul alb al mielului
Apoi intră în casă
şi cu mână sigură
dă tinerei sale soţii trandafirul
pe care l-a tăiat din grădină
fără să-i simtă înţepătura

NON OMNIS MORIAR

All die
But all are subjected to him -
the human being
As the leaves sing
through the mouth of the wandering wind

DREAM

In the nights
When the milk pails are full
Of astral light,
I dream
I am the poet
Every book
Would like to have

THE BUTTERFLY

Wings trapped
In a child's palms
One learns to catch
and to hold it
Another to breath
and disobey

YOUR WORD

Your word, God
Passed through my heart
Like the sharp edge of the leaf
Through the autumn

DON'T BE SAD

Don't be sad my love
I'll leave you for a while
Not for too long
Only for what is left
From this eternity
And God will create the world
Once again!

THE KNIFE

On Easter,
The young farmer
bleeds the white neck of the lamb
Then, enters the house
and with a steady hand,
offers his young wife,
that he cut in the garden a rose
Without feeling its sting

CLUBUL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ C.D. ZELETIN - TRADUCERI

► Nicoleta Călina PRESURĂ / Poeme Ștefan PETICĂ

Traducere în limba germană de Bogdana CRIVĂȚ, Rose-Marie STEIN, Roxana ILIE, Emilia ȘTEFAN

DIE UNBEKANNTE JUNGFRAU
Nach L'Étrangère von Ephraim Mikhael

Der Chor sang ein seltsames und edles Lied, ein Lied aus entfernten Ländern:

„Sie erschien eines Abends, weiß und geheimnisvoll, und von Weitem streckte sie ihre Hände, süß wie Friedensblumen, der ermüdeten Menschenmenge entgegen. Ihr Haar und ihr Gewand behielten einen langanhaltenden Duft von Ruhm und Göttlichkeit bei, und, da sie unter heiligen Sternen geschlafen hatte, war ihre ganze Gestalt von Licht durchtränkt.

Sie kam, während ein olymphafter Schatten die wüsten Himmel füllte und ihr Mantel war mit Silberfäden durchwirkt, und über die jungfräuliche Wange sandte die Nacht mystische Liebkosungen, und der Wind sprach zu ihr von sinnlichen Freuden. Aber indes die bleichen Lichter in der Stadt erstrahlten, wandelte sie umher, den fabelhaften ihrer Küsse würdigen Liebhaber suchend.

Und die Menge sah sie, und die Menge brüllte:

„Geh! Uns bangt vor deinen mit Morgenlicht erfüllten Augen. Du willst uns die alten Träume und die heiteren Ideale wieder bringen, wo wir schon längst die heiteren Träume und Ideale getötet haben.“

Und die Menge sah sie und die Menge brüllte.

Die Frauen erblickten sie und, ihre Schwellen verlassend, vergaßen sie ihre Arbeit und ihr trauriges Leben und folgten der stolzen Fremden, die das Land mit himmlischen Düften benetzte und im feinen Schatten die Geste junger Götter und strahlender Lilien machte.

Die Nacht dehnte sich verbrecherisch aus; der Himmel erblühte an blanken Sternen

und glänzte wie ein magischer Garten, und die Frauen spürten in ihrem kalten Herzen eine Wut blitzartig aufwachsen. Man sah auf dem Grunde ihrer neidischen Augen die geheimnisvolle Schadenfreude glühen über die Schändung der Schönheit.

Und mit spitzen Steinen und schweren Worten brachten sie den Mund zum Schweigen, der das Geheimnis schönklingender Worte kannte und mit ihren besudelten Händen über der göttlichen Tote rächten sie sich an Liebe, an Träumen und an Idealen.“

Ah! Wo hatte ich bloß dieses Lied schon mal gehört!

ALTES LIED

Pechschwarze, stickige Nacht. Der Himmel, der am Abend so blau und so durchsichtig gewesen war wie ein leichter Schleier, hatte sich verhangen und verdunkelt. Die Sterne waren erloschen und ein Wind erhob sich bedrohlich.

Unsere Schritte hallten schwerfällig in der stillen Nacht und wir irrten umher wie in einer toten Burg.

Wir schwiegen. Weswegen hätten wir auch die schmerzliche Heiligkeit des uns umgebenden Friedens mit unseren profanen Worten trüben sollen? Und wenn die Träume bedrückend sind, wirkt Stille wie ein Grabstein.

An einer Straßenecke jedoch kam uns ein Notenregen wie ein Hagelschauer entgegen. Aus einem beleuchteten Fenster, das einen prunkvollen und behaglichen Innenraum erahnen ließ, strömten heitere Klaviernoten.

Und in der nächtlichen Stille ertönte das alte und bekannte spanische Lied *Al son de las castañas*.

Welch unerwartete und lustige Überraschung! In einer verborgenen Ecke Bukarests, da wo wir Träume und Gefühle bis in alle Ewigkeit verstoßen geglaubt hatten, träumte jemand und rief die blanke, heiße Sonne der spanischen *Sierren* wach.

Un in der tiefen Dunkelheit ringsum tauchten vor unseren Augen in aller Deutlichkeit die alten, lichtverbrannten Häuser auf, die grünen und gewellten Fluren, die Blumen mit betörendem Duft, der weite sonnige Himmel, das ewig goldene und ewig rauschende Meer, die Senoritas, die Serenaden, die Mandolinen, und sämtliche Schätze des Landes der noblen Cid und Don Quichote.

Al son de las castañas.

BLUMEN, DIE VERGEHEN

Dieser Duft vergessener, verlassener Blumen!

Ich kam spät abends nach Hause. In den vereinsamten, dunklen Straßen keine Regung und kein Rauschen. Die Stille schwebte

darüber wie ein schwarzes Leichentuch. Allein meine Schritte hallten schwer über die großen Pflastersteine. Und es gab in diesem Widerhall etwas wie ein düsteres Omen, etwas Nebelhaftes und Grauenvolles, das meine Seele nicht einmal zu bestimmen versuchte.

Dieser Duft vergessener, verlassener Blumen!

Woran ich dachte? An fast gar nichts. Ehrlich gesagt, bedrückte mich der unheimliche Geräusch meiner Schritte mit seiner schmerzlichen Wehmut und meine Gedanken schienen sich zu fürchten, feste Umrisse anzunehmen. Ein leichtes Lüftchen war aufgekommen und wirbelte die welken Blätter und Blüten der Bäume in der Finsternis ringsum durcheinander.

Dieser Duft vergessener, verlassener Blumen!

Plötzlich verstummte das Geräusch meiner Schritte. Ein Haufen welker vom Winde angewehter Blüten liegt auf der Erde, und meine Füße schritten geräuschlos, wie in einem Traum, über die weißen Blütenblätter.

Erst kürzlich erblüht und schon so bald verblüht! Ich hatte ihrem herrlichen Schmuck kaum Achtung geschenkt, ich wartete darauf, dass sie noch voller aufblühten; ich hatte ihren betörenden Duft nicht gespürt und nun waren sie eingegangen, ohne ihre jungfräuliche Pracht angeboten zu haben.

Dieser Duft vergessener, verlassener Blumen!

So oft schon habe ich in meinem Leben auf süße Momente gewartet, ohne daran zu denken, dass die süßesten vielleicht ausgerechnet diejenigen des Wartens waren! Nur wenn ich den ersehnten Augenblick erlebte, erkannte ich, dass das wahre Glück in den verstrichenen Momenten enthalten war und dass es unbemerkt an uns vorbeigestreift war.

Dieser Duft vergessener, verlassener Blumen!

CLUBUL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ C.D. ZELETIN

► Alina CHEȘCĂ

NIGHT OF LIGHT

night fantasized and found again
 among the seeds of time
 wrapped in passions with opium flavour
 and poetry bleeding like the twilight
 such a night wakes me up
 from my bed of chimeras
 from the dream of the shore stone
 from the fortress with pigeons
 flying above Agora

in such a night
 walls of stars rise
 in my palm you read the whole history
 in it the caravans are written
 the ancient verses
 the poems of love
 the nights of lust
 the blessing of spheres

in my palm you see your birth
 and the lives from other skies
 when you would send epistles to gods
 and beg them to give you
 amphorae of ambrosia
 and a daughter of the night
 to teach you that afterlife exists

and your prayers have been answered
 we are two animals lying in wait
 looking for each other
 two animals sensing their death
 and fighting with blood and frenzy
 hunting their passion during nights like this

**WE ARE A HAPPINESS CARRIED BY WAVES
 TO A SHORE WITH ANCESTRAL LONGINGS**

STAIRWAY TO THE SKY

somewhere far away there is a nameless island
 where human beings love each other at will
 and GOD descends among them every day
 to remind them that love is holy
 and every kiss opens the Gates of Heaven

CARAVANSARY

I crossed the sands
 in oases I spread my poems and loves
 through GOD my blessed islands greened up

I do not travel through this world
 but through divine constellations
 I spent my past lives
 making love to the genii of the sands
 leaving my blood through golden temples
 collecting idols, raising castles
 to house my own dreams

**MY LOVES HAUNT ABOVE ME
 WITH EAGLE WINGS**
 robbing me, greedily feeding themselves from
 me
 my body is a true Agora
 where princes find shelter at dusk
 and put one more brick
 on the Sun's Altar

**ALWAYS BETWEEN TWO WORLDS
 I PASS THROUGH LIFE
 IN THE PHARAOH'S GOLDEN CHARIOT**
 I do not wish to know
 where reality ends
 and where the mirage starts

LETTER TO GOD

GOD, put on my shoulders
 the sadness of the whole world
 I am strong, GOD
 I can turn the blood rivers into rainbows
 on which all of us should go on a promenade
 on Christmas, Ramadan, Hanukkah or Diwali

GOD, take my days and turn them into
 clean blood for mortals
 sap for woods and living water
 for all creatures of the earth

take my poetry
 and give it to those who want wars
 convince them that the only war must be
 the one for the supremacy of joy
 take my air, GOD
 and wrap up the Planet with flower scent
 take my sight and
 turn it into prayer rugs
 take my food and sleep
 and turn them into endless field and woods

GOD, I give you my memories as well
 to make love stories greater than life
 take my books, but make the children of the world
 live in an everlasting fairy-tale
 take my friends and make them angels on Your right side
 take my years and give the eternity to them, GOD
 take my soul and divide it among seven billion people
 but let everybody sing, dream and laugh
 TAKE ALL I HAVE, ALL I KNOW, ALL I LOVE

AND GIVE PEOPLE

ALL THEY CAN HAVE

ALL THEY CAN KNOW

AND ALL THEY CAN LOVE

CLUBUL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ C.D. ZELETIN - TRADUCERI

FLORILEGIU DE POEZIE FRANCEZĂ CONTEMPORANĂ (...FRANCEZĂ, BELGIANĂ, CANADIANĂ, AFRICANĂ)

► Roxana RACARU

Am început de ceva vreme să traduc în românește poemele care mă marchează. Poate dintr-o frustrare că sînt poeți pe care abia îi descopăr. Mulți din autorii de aici n-au fost traduși încă, alții au apărut cu cîteva traduceri recente, dar să recunoaștem, care pătrund greu pe piață. Selecția și ordinea sunt subiective: mă opresc acolo unde am o afinitate personală.

FRANCIS DANNEMARK

Scriitor belgian de limbă franceză născut în 1955, autor al mai multor volume de poezie și de proză (romane, proză scurtă). După studii de literatură și filozofie la universitatea din Louvain, a fost profesor, gardian de noapte, traducător, critic de film, redactor la revista Tintin, atașat cultural la minister,... actualmente e consilier literar independent și romancier. Din 1988 îngrijește colecția de poezie Escales des lettres.

Un stil la o primă vedere eclectic : poezie scurtă, cicluri foarte lungi, poezie în proză, aforisme, romane (unul din ele premiat : Le grand jardin, premiul Bernheim), roman „fluviu” (La véritable vie amoureuse de mes amies en ce moment précis, 500 de pagini), volume în colaborare (cel din 2015 scris cu Véronique Biefnot, Au tour de l’amour, conține poezie, proză și desene, și publicat la Castor Astral e de altfel volumul cu ultimele sale poezii).

Poemele în proză amintesc de scrierile suprarealiștilor tîrzii de la René Char la al nostru Gellu Naum în, de exemplu, Tată meu obosit.

Spune despre sine că poezia a fost esențială în viața lui, dar de la un moment dat a încetat să o mai scrie. Critica susține că aceasta se regăsește întotdeauna în romanele sale – „poate (așa sper). Într-o altă formă” (răspuns din 31 iulie la cererea mea de a publica cîteva traduceri într-o revistă tecuceană).

E unul din puținii poeți contemporani citați cu aforisme pe internet. Cîteva exemple (din volumul La longue course) :

„Dar ce e cu disperarea asta neagră ? Viața are un sens ! Un sens giratoriu, poate, dar un sens totuși.”

„Infernul e infern, dar acolo, măcar drumurile sunt pavate”

„E în interesul omului să rămână simplu, el care nu știe de ce s-a născut om, și care ar fi putut la fel de bine să fie un stîlp într-un cimitir de mingi de fotbal(deși dacă mă gîndesc bine sunt o grămadă care s-au născut așa, dar nu insist).”

CE VIN DE LUNE (COOL CAT BLUES)

Tout perdu, plus d'une fois, bu le lait
du chat, dormi sur des lits
avec des femmes chauves.
Et tout perdu encore,
on eût dit galerie des glaces brisées
- et je crois que si des rêves durent,
c'est qu'ils viennent de Mars
en droite ligne, avec les anges.

Ne me plains pas, non, un matin clair
efface la nuit entière, je voulais
juste dire qu'il y a des choses dont
on ne meurt pas, en tout cas pas
nécessairement. J'aurais mille ans hier
- et demain encore le coeur d'un clown,
qui a tout perdu, plus d'une fois, et bu
le lait de chat, ce vin de lune.

MENU

Des clochards aux dents mauves,
dans les couloirs des gares et des métros
désertés,
se collent les mains aux derniers néons
et toussent du métal, du verre écrasé.
Les collectes de vêtements chauds n'ont rien
rapporté
que des lacets et des ceintures. Plus tard,
on leur offrira de vieux pneus de voitures ; ils
finiront
par les bouffer, comme les corbeaux de Brautigan.
On pourrait pleurer sur ces gars-là
mais on ferait aussi bien de les envier :
quand ça va vraiment mal tourner
pour nous tous et pour nos fils, ils auront trois
longueurs
d'avance et il faudra qu'on leur demande,
humblement,
à quelle sauce ça se mange, les pneus.

Le roi de la reine

Laisse souffler, laisse souffler le vent, il ne déplace
que les montagnes, si tu te souviens d'où tu viens,
tu n'as pas dû oublier cette collection
d'averses verticales, d'orages d'acier trempé,
de tempêtes flamboyantes.
Tel était le chemin, les fleuves ont commencé
en cascades, en torrents.

ACEST VIN DE LUNĂ (COOL CAT BLUES)

Totul pierdut, și nu o singură dată, băut laptele
pisicii, dormit în paturi
cu femeii pleșuve,
și pierdut totul încă o dată,
am fi zis galeria cu oglinzi sparte
- și cred că dacă visele durează
e pentru că ne vin de pe Marte
în linie dreaptă, cu îngerii.

Nu mă plîng, nu, o dimineață senină
șterge întreaga noapte, voiam
doar să spun că există încă lucruri
care nu neucid, oricum nu
neapărat. Aș fi avut o mie de ani ieri
- și mâine încă inima unui clown
care a pierdut totul, și nu o singură dată, și a băut
laptele pisicii, acest vin de lună.

MENIU

Cerșetori cu dinți violeți,
pe holurile gărilor și a metrourilor goale,
își lipesc mâinile de ultimele neoane
și tușesc metal, sticlă pisată.
Colecta de haine nu a produs
decît șireturi și curele. Mai târziu
le vom da cauciucuri uzate ; vor sfârși
prin a le mânca, la fel ca ciorile lui Brautigan.
Am putea să-i plîngem pe oamenii aștia
dar ar fi la fel de bine să-i invidiem:
cînd lucrurile vor lua o turnură cu adevărat urîță
pentru noi toți și pentru fiii noștri, ei vor avea
trei pași înainte și va trebui să-i întrebăm
plini de umilință,
cu ce sos se mănîncă un cauciuc...

Regele reginei

Lasă-l să bată, lasă vîntul să bată, nu mută
decît munții, dacă-ți amintești de unde vii
n-ar fi trebuit să uiți această serie
de ploi verticale, de furtuni de oțel,
de averse mirobolante.
Acesta era drumul, fluviile au început
în cascade, în torente.

Acum copiii construiesc o casă
în casă, nu ne pasă de anotimpul ploios
și pisicile dorm la înălțime
pe dulapul cu amintiri fin întreșesute.

Maintenant, les enfants construisent une maison
 dans la maison, on se moque de la saison des
 pluies
 et les chats dorment en altitude
 sur l'armoire des souvenirs finement mêlés.
 Qu'enfin chaque chose trouve pour un temps juste
 la place qui lui va. Je veux bien être le roi
 - mais le roi de la reine.

AUTREMENT DIT, L'AMOUR

pour F.

Il y a,
 il y a des jours de raisins doux, de pommes d'or,
 de quoi faire taire notre vieille soif.
 Et l'eau qui court, torrents, rivières,
 court sous la peau, enrobe nos cœurs, calme nos
 doigts.
 Rien ne manque, rien n'est mieux,
 et quand la nuit vient, elle affiche pour nous deux
 un jeu complet d'étoiles.

Il y a des jours de fruits amers,
 quand les pépins écrasés
 nous blessent un peu la langue,
 nous font former des mots moins beaux.

Il y a des jours de courte paille
 où trois fois l'on tire la plus courte.
 Les enfants sont un peu trop loin
 pour qu'on entende leurs rires
 et le chien qui murmure des rêves moroses
 semble ne plus nous reconnaître.

Il y a des jours où tu m'aimes,
 des jours où tu m'aimes bien.
 Ainsi nous avançons, nous souvenant
 et oubliant, marée haute, marée plate,
 que le bonheur est un mélange

et que jamais il ne ressemble
 ni tout à fait à ce que nous croyons
 ni à lui-même,
 ni à lui-même.

Căpînă la urmă toate lucrurile își găsesc, pentru
 un timp just,
 locul care le convine. Aș vrea să fiu și regele
 - dar regele reginei.

(traducere din antologia *Ce qui est écrit change
 à chaque instant*, Le Castor Astral, 2015, paginile
 81 și 82)

ALTFEL SPUS, DRAGOSTEA

Există,
 există zile de struguri dulci, de mere de aur,
 cu care să topim vechea noastră sete.
 Și apa care curge, râuri, torente,
 curge pe sub piele, ne înconjoară inimi, calmează
 degete.
 Nimic nu lipsește, nimic nu e mai bine,
 și când vine noaptea, ea vine pentru amândoi
 cu câte un cer plin de stele.

Există zile de fructe amare,
 când sîmburii striviți
 ne rănesc un pic limba,
 ne fac să spunem cuvinte mai puțin frumoase.

Există zile fără noroc
 când de trei ori tragem bățul cel mai scurt.
 Copiii sînt un pic prea departe
 ca să le auzim rîsetele
 și cîinele care murmură vise triste
 pare să nu ne mai cunoască.

Există zile în care mă iubești
 zile în care mă placi.
 Așa avansăm, amintindu-ne
 și uitînd, flux, reflux,
 că fericirea e un amestec

și că nu seamănă niciodată
 nici cu ceea ce credem noi
 nici cu ea înșăși
 nici cu ea înșăși.

SERTARUL CU AMINTIRI

AUTOGRAFE

► Vasile Sevastre GHICAN

Marin Preda

Tovarășului
Sevastre Vasile
tehnician aparatură Röntgen,
pentru bibliotecă sa tehnică, cu
urări de succes și fericire din
partea lui

Marin Preda

Aug. 71

Luca Pitu

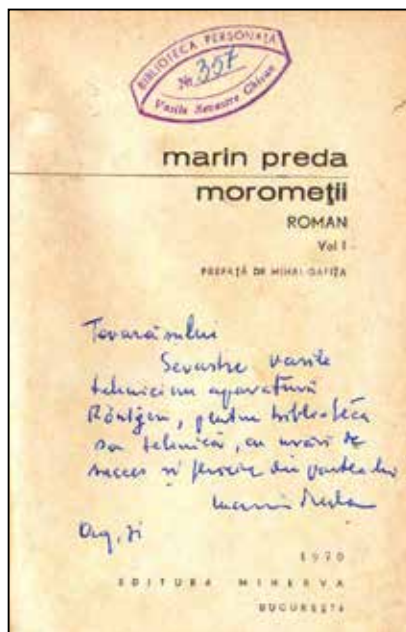
Poetul Vasile Sevastre-
Ghican, pelerin prin vămile
nesomnului, observator
nemilos al fărădelegilor ochiului
și specialist în infrastructura
păcatului.

cu un salut autumnal și
prietenos,

Luca Pitu

Tel: 037.21.26.24

30.IX.2001

Ion Chiric

Poetului Vasile
Sevastre Ghican, om de mare
suflet care, de câte ori îl văd,
îmi aduce aminte de locurile
natale și îmi potolește un
dor adânc, în semn de mare
prețuire a talentului său,

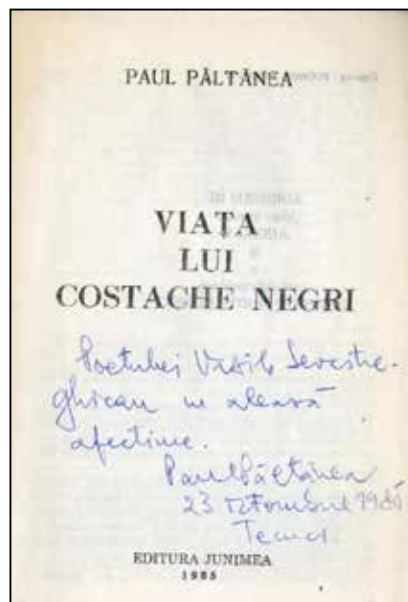
de prietenie
Ion Chiric

14.06.1982

Paul Păltânea

Poetului Vasile
Sevastre Ghican cu aleasă
afecțiune.

Paul Păltânea
23 octombrie 1985

Gheorghe Tomozei

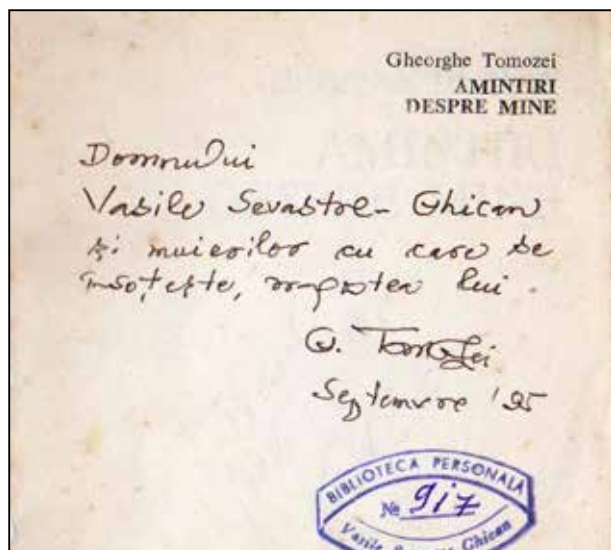
Domnului
Vasile Sevastre Ghican
și muierilor cu care se
însoțește, dragostea lui

G. Tomozei
Septembrie '95

Corneliu Sturzu

Poetului
Vasile Sevastre Ghican
Aceaste vechii restituiri
ale unor jocuri de viață,
dragostea și speranța, cu
dragoste

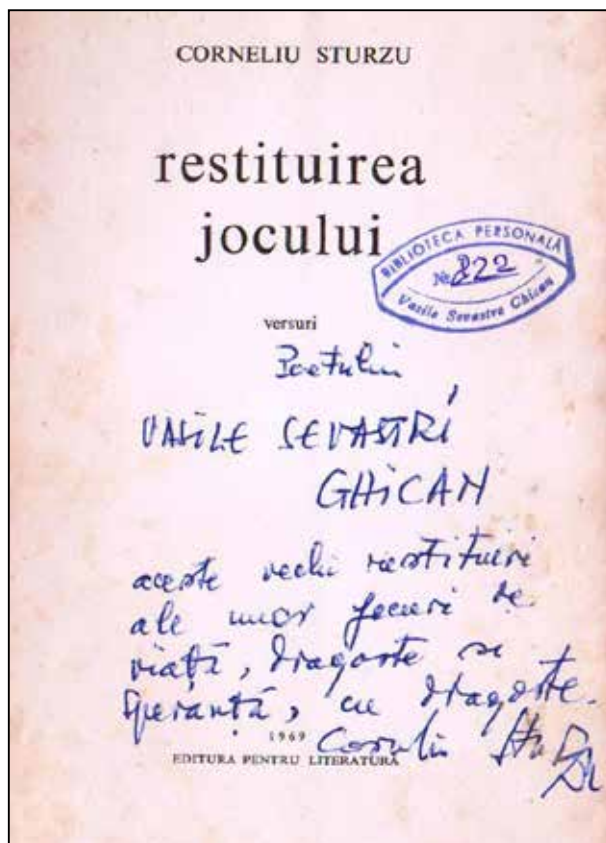
Corneliu Sturzu

Ioan Purdelea

Poetului Vasile Sevastre Ghican, această modestă carte, împreună cu cele mai sincere urări de bine și prosperitate pe tărâmul poetic

16 iunie 1972
Ioan Purdelea

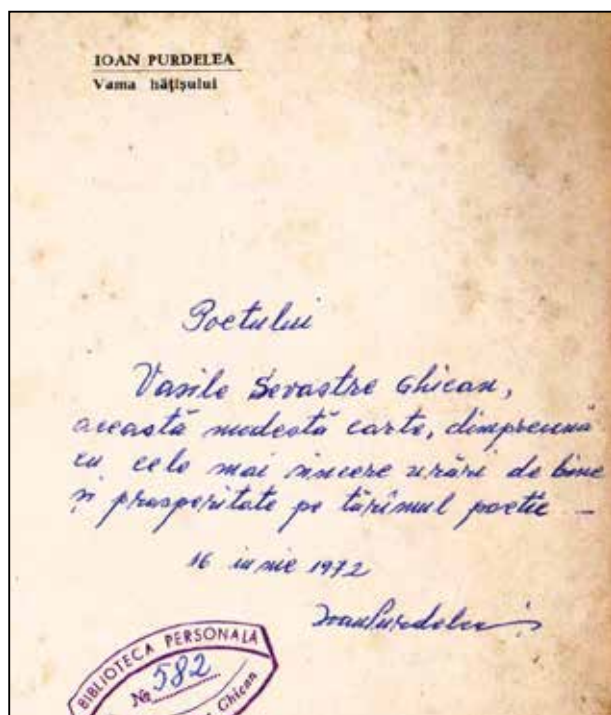
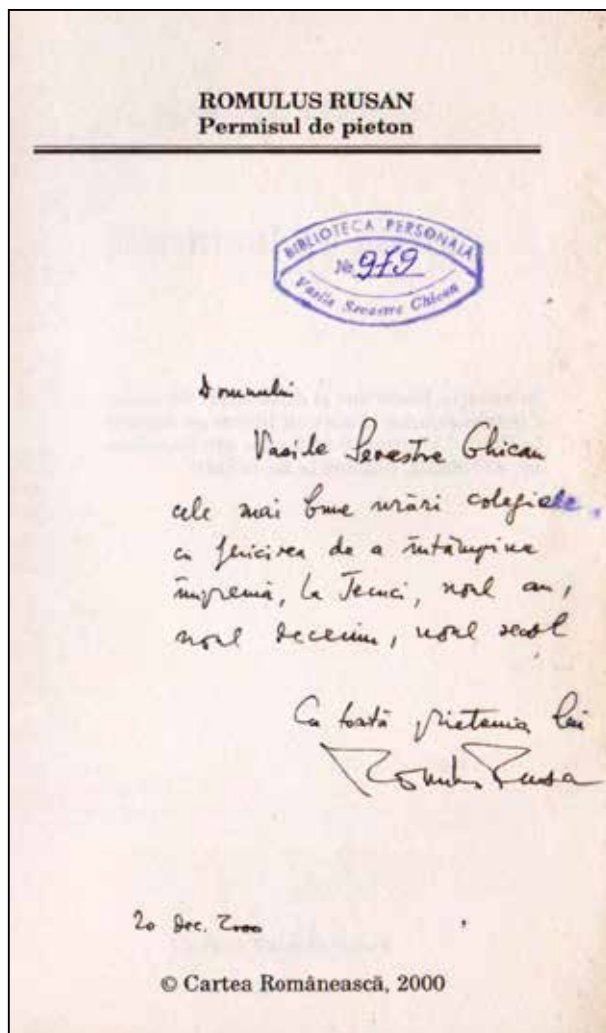

Romulus Rusan

Domnului
Vasile Sevastre Ghican
Cele mai bune urări colegiale cu fericirea de a întâmpina împreună, la Tecuci, noul an, noul deceniu, noul secol

Cu toată prietenia lui
Romulus Rusan

20 dec. 2000

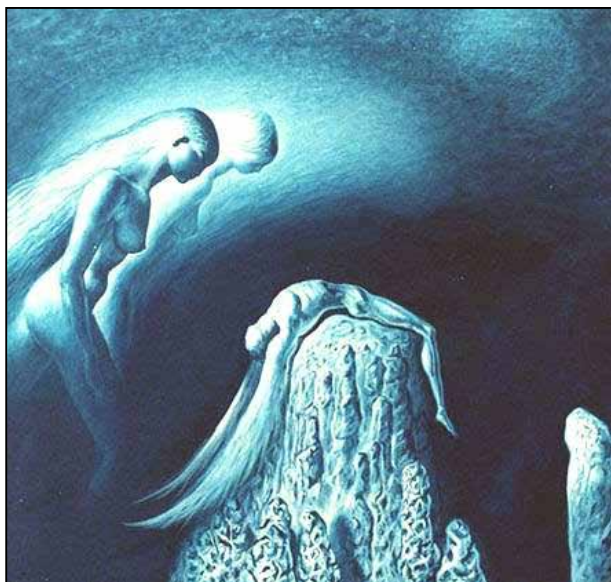
PROZĂ SCURTĂ

ȘI CE FOLOS C-AU ÎNFLORIT COPACII

► Adrian RACARU

Din camera albă de spital, privea pe fereastră și sub lumină în penumbră pieziși cineva parcă furișat îi citea amintirile ...

Ziua este cerul animat de spectacolul bucolic al norilor - arătări impozante și vapoase, magice și imprevizibile cu nebănuita lor forță de acumulare a energiilor risipite! De cine și pentru ce ?...

Noaptea își schimbă registrul și seninul e misterios și profund, e o deschidere a universului. Intră în scenă constelațiile în regia Stelei Polare! Și albastru e albastrul romantismului cosmic - spre care pictor Bălașa¹ a plecat ... a plecat pe sub arcul de triumf, din ultima pânză. Arcul de triumf², al celor doi arcași, căzuți în genunchi... doborâți de săgețile pe care le-au tras din afara lor, străpungând mai întâi propriul trup și apoi pe celălalt, ca să-i pironească într-o adormire eternă, sprijinindu-se unul pe altul, în stingere. Viața și moartea, ziua și noaptea, artistul și omul, sau cei doi fii³, pot fi arcași de sub fecioarele dormind despletite, în ultima plutire. Plutirea albastră!

Vestea o primise, miercuri, când a coborât să asiste la Vecernia unită cu Liturghia Darurilor mai înainte sfințite(!)(fiind Postul Mare), la biserica din lemn, din curtea spitalului. Un necunoscut în pijama și halat, cu părul vâlvoi peste un chip zădărnit, i-a spus fluturând telefonul : „Sabin Bălașa s-a dus în Galaxia iubirii⁴!” Un apus mirific se cuibărea printre cetini... „cît de tîrziu seara strălucește soarele” gândi. Asta era pentru „marele vrăjitor alb” PICASSO – citise de curînd romanul-confesiune a lui GenevièveLaporte, „ poetă, romancieră, memorialistă și călăreață pe fond de cai, de ciute, de câini-lupi, de veverițe și de păsări de pradă de gen masculin” cum o numește generos Armand Lanoux. Dar aici e vorba de vrăjitorul levitației! De Sala Pașilor (etern) Pierduți⁵ și de miracolul adorării.

„ Soarele și-a cunoscut apusul său”, avea să înțeleagă în timpul slujbei.

De cinci zile stă și privește pe geam. L-au chinuit de două ori să-i ia probă de măduvă(?) din creasta iliacă. Hazos, ca spectacol, dar cei din salon au ieșit spăimântoși afară. Așa că el cu fața-n jos pe-o parte mușcând din pernă... și doctorița firavă și delicată, efectiv călare pe spinare lui, ajutată de domnișoara rezident, mînuind cu îndemănare setul de instrumente „burghie, freze” care refuzau să străpungă osul lat, din care să scoată ceva...

„ Burghiele nu sunt pentru îngeri”, avea să le spună, când încurcate de nereușită și-au cerut scuze.

Azi este vineri și a rămas singur, în camera cu cinci paturi. Și pictorul a avut cinci neveste, nu? S-a mutat în patul de lângă fereastră. O fereastră cu o deschidere de templu antic. Invitație de a lansa privirea, de la etajul doi, în picaj peste parcul crud înverzit . Ai întors capul și ai lumea, lumea din tablourile lui Ivan Șişkin! (cu parcul în locul pădurii) Adică natura clocotitoare, acum primăvara și discret viața: o pasăre-n zbor, cineva trecând

pe alei și ... câinii, toți câinii realismul rus, lătrând după mașini în parcare, în semn de protest pentru ultima victimă! Zâmbi și își întoarse privirea în salon. Cinci, cinci: steaua cu cinci colțuri. Steaua cu cinci colțuri - simbolul pruncului Isus desfășat. Cât de clar pare...și noi oamenii, niște stele pitici, cu cinci colțuri –cinci simțuri, în fine...

Salut, ai rămas singur ?

Măi, copii, de ce ați mai venit!

Sărut mâna!

Lasă asta, ai rămas singur?

- Nu, fetițo! Nimeni nu-i singur niciodată, necazul este că noi, nu simțim, că nu suntem singuri! Uite vezi mâna, are cinci degete: degetul mare este Tatăl, degetul arătător este Fiul, degetul mijlociu este Sfântul Duh, inelarul e Maica, iar cel mic ești tu fiindcă te crezi singur. Strânge pumnul și n-o să te mai simții așa. Poți să faci asta și cu pumnul stâng și cu pumnul drept, în funcție de câtă încredere vrei să primești!

Da, foarte frumos! Cum te mai simți ?

Nu mă simt singur! Bătrânul se alintă, e încăpăținat și caraghios...avea două fete și doi feți frumoși, aleșii. Ea era cea mică. Am doi copii, se lăuda, o fată și-încă un copil! Și copil a rămas, ca prin farmec,să fii uimit când o privești...

Bine, uite ți-am adus câte ceva de mâncare.

Ceva de citit ai, pentru mine?

Sigur. Uite: A trăi pentru ați povesti viața.

- O, superb! Gabriel Garcea Marquez! Citise carte, dar de la a doua lectură se poate spune că deslușești rosturile, parcă ai trăit acolo, recunoști locurile, și întâlnești cunoștințe. Ar fi vrut Ritualul primăverii⁶(nu?) sau Răcoarea țărnicilor⁷(în spital!), pentru a le reciti. Dar întâmplarea l-a adus pe autorul Unui veac de singurătate, ciudat nu? Singurătatea României Mari!

A trebuit să se supună și să mănânce.

Straniu, de la o vreme toate rolurile se inversează! Se făcuse târziu, așa că i-a zorit să plece, aveau de traversat orașul spre

nord, o adevărată aventură pe patru roți. Invazia autoturismelor a pus stăpânire pe timp și pe spații,oferind din ce în ce mai puțină libertate, sau chiar luând-o ostatică, în trafic. Îl vor suna, când vor ajunge acasă - să stea liniștit. Promisiune care va otrăvi așteptarea. Sigur vor uita, dar faptul în sine sfințește-o împăcare: încă mai fac promisiuni, adică ... Zâmbi furișat. Sânt o pereche parcă din tablourile lui Sabin Bălașa - Dumnezeu să-l primească dincolo de cerurile pe care le-a zugrăvit aici... „Culoarea suflet și retina”⁸. Căuta să-și aducă aminte numele autorului... Cartea era interzisă, atunci când a copiat-o la xerox, pentru PP.

Au plecat așa cum ai vrut: veseli, și te-au lăsat cu pumnii strânși, în picioare lângă geam. Păsările se retrăgeau pe la cuiburi. Erau zboruri grăbite a îngrijorare, grele de responsabilitate intrării în noapte.Se auzea clar un pițigoi strigând: „Cârpiți, cârpiți”. Se va strica vremea... ce vremuri! Se uita cu durere la copacii înfloriți cum luminau înserarea. Din vârful plopilor ciorile croncăneau pe lângă cuiburile negre, întetind cearta, după

Sabin Bălașa- Arcul de triumf, 2008 acrilic/pânză Foto: Adrian Racaru

care, urmau cârâielile de împerechere, într-un cor bine condus - pentru a irita, pentru a fi sinistru. Ciorile sunt ca și porcii prost cotate, dar se pare că sunt animale inventive și cu destul umor. Își aminti de un articol despre ciorile de la Kremlin și de o secvență c-un porc și o minge de golf. Soarele din asfințit încălzea în norii culorile. Intră femeia de serviciu ...căută un loc ca să nu stânjenească învârtelile mopsului. La plecare se auzi: În munți a nins! și ușa s-a încleștat în ușor, închisă cu zgomot. Asta încerca să-mi spună și pițigoiul. În munți a nins? Nu la munte? Se așeză în pat, cu gândul la lectură.

Lectura este singura posibilitate de-a ieși în afara timpului, la întâlniri selecte! E aventura de pe noptieră... În sătucul acela din apropierea confluenței, Cracăului cu Bistrița, în serile lungi de iarnă se lectura în familie Frații Jderi, cu rândul, ca la muls oile! Mama, tata și băietul.

Și treptat toți membrii familiei și apoi rudele și vecinii au fost rebotezați (altoiți, cum spunea tata!) cu neumele eroilor din romanul lui Mihail Sadoveanu. A fost ceva măreț și fantastic... era vraja jocului de înnobilitare!

Vara, vara nu era tip de citit, și pentru „Taina celor două oceane”⁹, a trebuit să dresz vaca și să-i dea drumul în tarlăua cu porumb a C.A.P.-lui, să-și adune singură buruiana, ca el, să poată, neîntrerupt, să trăiască aventura frenetic, împreună cu Pavlik, printre baracude și cașaloți în abisuri sălbatice...

Și când să termine romanul S.F., cineva s-a crucit lui taică-su, că „Cerboanca” lor, nu mănâncă popușoi! (S.F.!) I-a tras o „recenzie”, bătrânul, care a amânat cu câteva zile, data de sosire, la Vladivostok, a submarin „Pionier” (în carte: 23 august 1939... ciudat, nu?¹⁰)!

Apoi în liceu, ora de sport, era ora Soljenițin¹¹. Profesorul „Bate pingea”, un basarabean, îl oprea la vestiar și-l trimitea în balconul sălii de sport, că mereu avea ceva important. Acolo dosite-n ziare, erau textele îngălbenite, bătute la mașina de scris, în rusește, ale marelui scriitor, care circulau prin samizdat, și despre care îi povestea în șoaptă. Pledoaria profesorului de sport pentru profesorul de matematică! Și triumful-premiul Nobel¹², îmbrățișări în balcon! Entuziasm! Se duce? Nu se duce la Stockholm? Nu s-a dus... Puteai să rezisti tentației lecturii, când a început să-i apară cărțile în librării, în limba română? O zi din viața lui Ivan Denisovici- comentată atunci, când

a fost publicată cu aprobarea lui Hrușciiov, care credea că este despre trecut!

Ca și autorul, de altfel, care spera ...dar cea cea urmat și scrisorile primite de la deținuți aveau să reconstituie tristul și dramaticul adevăr, adică: Arhipelagul Gulag* 1918-1956 Încercare de investigație literară. Vițelul și stejarul, ce desfătare în amintirea orelor de sport, și a eminentului dascăl Vladimir Lașcu. Să simți cădragostea de lectură ca și dragostea de munte, îți oferă bucuria orizonturilor noi! Da, lectura este ieșirea în afara timpului, la întâlniri selecte!

Se făcuse frig. Posibil, o să ningă. Se ridică să stingă lumina. Privi afară... Și ce frumos au înflorit copacii! Încet, încet, întunericul începuse să cearnă, discret, făina zăpezii.

Plecuse și cel care furișat îi citea amintirile. Se auzea dincolo de ziduri buciul noptii zorind în nouratele turme. Simțea cum vântul vântură petalele și fulgii de nea. Alb rece și alb cald, în vârtejuri buimace... cascade! Se auzea oceanul, cel de temută taină...

Un somn cubic invadea încăperea, găsi o porțiță: În vis nimeni nu-i singur și nici gravitația nu-i printre invitați.

Se înveli și se liniști cu ultimul gând.

Note:

1. Sabin Bălașa-pictor, autor și regizor de filme de pictură animată, dar și scriitor român. Absolvit în 1955 *Institutul de Artă Nicolae Grigorescu* din București (n.17.06.1932, Dobriceni, Olt - d.01.04.2008, București).
2. Sabin Bălașa - Arcul de triumf, acrilic/pânză – Muzeul Literaturii Române - Iași
3. Tudor și Matei Bălașa
4. Sabin Bălașa - Galaxia iubirii - cea mai mare pictură murală din România - amplasată în Aula „Mihai Eminescu” a Universității „Al. I. Cuza” Iași.
5. Sabin Bălașa -19 picturi murale (aproximativ 270 mp), Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași.
6. Alejo Carpentier – Ritualul primăverii
7. Eyvind Johnson - Răcoarea țărurilor
8. Camilian Demetrescu (Paul Constantin Demetrescu) - pictor, sculptor și scriitor român, stabilit în Italia din 1969 (n.18.11.1924, Bușteni-d.06.05.2012, Gallese-Italia)
9. Grigori Borisovici Adamov-Taina celor două oceane
10. Data semnării Pactul Ribbentrop-Molotov.
11. Aleksandr Isaievici Soljenițin - romancier rus, activist și dizident anticomunist (n.11.12. 1918, Kislovodsk-m. 03.08. 2008, Moscova).
12. 1970- „Pentru forța etică cu care a continuat tradițiile inalienabile ale literaturii rusești”

POESIS

ÎN OGLINDĂ, TATĂ ȘI FIICĂ

► Valeriu SALCIE - Carmen HUZUM

VÂRSTE

ce ți-am adus eu mamă
 peste această orbire de spații?
 în bătaia de aripă a ochiului tău
 eram cândva
 trei prăuri limpezi de ses
 la care sălciile mereu se-ntorceau
 cu păsări în palme
 și casa fierbea
 de-atâta-nmugurire de luni!
 o, dar încet, aproape fără să bănuie
 toți au plecat
 cu gurile pline de zări
 ca niște duhuri de focuri
 pe sub paduri de corali
 acum, iată, palmele lor transparente
 cresc noaptea din pământul tăcerii
 și-mi mângăie sfioase
 părul rănit
 de absența unei frumoase femei...
 ce departe s-a făcut între noi
 și cât de colbuite sunt drumurile
 sub carele timpului!

CÂNTEC DE TOAMNĂ

tu aveai ochii verzi
 aducători de frumoase neliniști
 tu aveai fruntea înaltă
 cât singurătatea plopului
 la marginea serii
 tu aveai gura rotundă
 ca răcoarea izvorului
 când peregrinul doarme
 pe dune de nisipuri fierbinți
 tu aveai umeri albi
 ca două piersici coapte
 luminând pe masa poetului
 când afară plouă mărunț
 și-n ferestre
 se-neacă păsări pribege
 te strigau doar cu gândul

și totul în jur
 căpăta unduire de flaut
 îți sărutam cu palma pleoapele noi
 și tot ce atingeam
 se făcea muzică vastă
 plutind cu mare-nțeleș peste lume
 acum te îmbrac în mătasea nopților lungi
 din ce în ce mai des și lucrurilor tac
 și nu mă mai cunosc ...

MAMEI

la mine-n dor e încă vreme bună
 și soarele răsare tot din ochiul stâng
 și lumea-i tot așa precum o știi și tu
 și nopțile la fel cu lavă și cu frig

doar câte-o dată toamna în derută
 îmi strepezește golul dintre mâini
 în care a murit o pasăre măiastră
 încă de când mă legănai pe sâni

în rest mi-e sete buno mi-e tare sete
 nu de vinul roșu din bob de tămâioasă
 ci de lumina, de spațiul și de timpul
 ce-n urma lor câte puțin ne lasă!

de-aceea-n dor la mine-i încă vreme bună
și soarele răsare tot din ochiul stâng!

și se rupe Ană ochiul meu de lume
cum apele se rup de cer în asfințit
și-nstrăinarea-blândă-va bate din aripă
ca-n trupul mamei plânsul meu demult

și-mi va rămâne-n palme doar pulberea albastră
a serii de întoarceri către porți de lemn
prin care nici o vară n-a trecut vreodată
majestoașă, pură în albul ei etern

și n-o să am cu ce prin păsări să te strig
și n-o să am cu ce prin mine să te caut
un ochii va fi tăcere un altul insomnic
călătorind alături pe-un duh cețos de flaut

doar ânzile subțiri de fumuri abosite
ne va cuprinde vag în fresca nemuririi
pentru-nțelesul zilei dacă am fost sau nu
setoșii peregrine spre apele- ntoacării ...

SCRISORI PENTRU NIMENI

ci iată așteptării, pe toate marginile
zdrențuite mi-e sufletul de hohotul orelor
mereu indiferente, mai repezi mereu

că lacrimi de-aș pune-n orbitele lor
acolo unde nu mai sunt nu mă mai doare
mușchiul tăcerii se-ngroașă pe răni ca o slavă;
semn al iertării pentru cuvântul rostit
o singură dată printre ierburi albastre
pe când nu știam cum se moare-ntr-un vis.
da, iată podoabele așteptării;
păsări abandonate de zbor
scrisori neexplodate prin arterele nopților,
scrisori pentru nimeni și pentru niciodată!

AȘTEPTAREA

s-au scorojit pereții de-atâta așteptare
pădurile din lucruri îmbătrănesc în somn
și arșița oglinzii cu timpu-n întunecare
mea-nlănțuie cu setaee ecoului de corn

te-aș mai striga o vreme ca roua pe cuvinte
din paradisul verii în care ai rămas
dar iată, depărtarea mă surp într-o icoană
cu anii stinți în frunze și ruginiți pe glas

ELEGIA CASULUI VECHI

crai de timp și prinț de beznă
plugărind prin seve și prin dor
schimând a lumii rosturi în alte înțelesuri
de-apururi grabnic veșnic uniform...

sub geana ta se pribegeste viața
sămânța morții încolțind-o-n timp
cum miezul nopții înmugurește zorii
și marginile zilei de el nu se mai rup

că fără-ntoarceri sunt toate ce cuprind
al nostru strigă în iubiri surpat
căci însuși trupul tău se macină pe sine
în echilibrul cosmic de care ne-am legat...

să ne-apărăm, cu ce ne-am apăra
aici sau pe sub pietre din oase luminând
când însuși suntem concentrica rotire
a spațiului concentric de-apururea rotind ?

ELEGII DIN SEPTEMBRIE I

există o noapte-n septembrie
din care
mereu ai vrea să te-ntorci
spre acele cetăți scufundate

în care fără să vrei
ai învățat sufletul
și rege să fie
și rob așteptării

există o noapte-n septembrie
din care
fără regrete te rupi
și te strigi printre arbori

printre maluri de ape secate
printre greieri și fluturi
dar niciodată nu simți
cu propia-ți neliniște
răsfântă-n ecou
îți curge prin oase
cu râsul clepsidrei
ce crește-n hohotul timpului.

ELEGII DE SEPTEMBRIE II

... și doar
ai fi putut să mă respire
până la transparența sângelui

până acolo unde

clipele devin rod al iubirii
și timpul inert
ai fi putut să mă gândești îndelung

lângă o piatră de râu
sau lângă o fântână tăcută,
până la destrămarea să mă gândești
și cu lacrima ta umilitoare

să-mblânzești ochiul păsării
mereu tulburat
de umbra mea somnanbulă,
ca după aceea

din nou să mă naști
încins într-o noua cămașă
așa, zic
ai fi putut să faci!

cu acest septembrie
eu-atâta lumină mustind
în visele lumii,
să rămână veșnic cetatea de cântec

pe sub al cărei are de triumph
să trecem de fiecare dată
cu umerii tulburați și râniți.

ELEGII DIN SEPTEMBRIE III

din urmă iată
iată, primesc și această
neliniște-a ierbii
aici

în imperiul meu de tăcere
și fără să-mi ascund
durerea din sânge
o sorb însetat

mi-o închipui
mireasma trupului tău
infiorând aerul
dispre acele tărâmurii

unde păsările
nu știu să moară
unde pomii
nu-și dezbracă

mireasma-n septembrie

și unde
niciodată
nu poți suferi c-ai visat

de aceea
fie-mi această umilință iertată
în clipa în care
cotropit de palida-i muzică

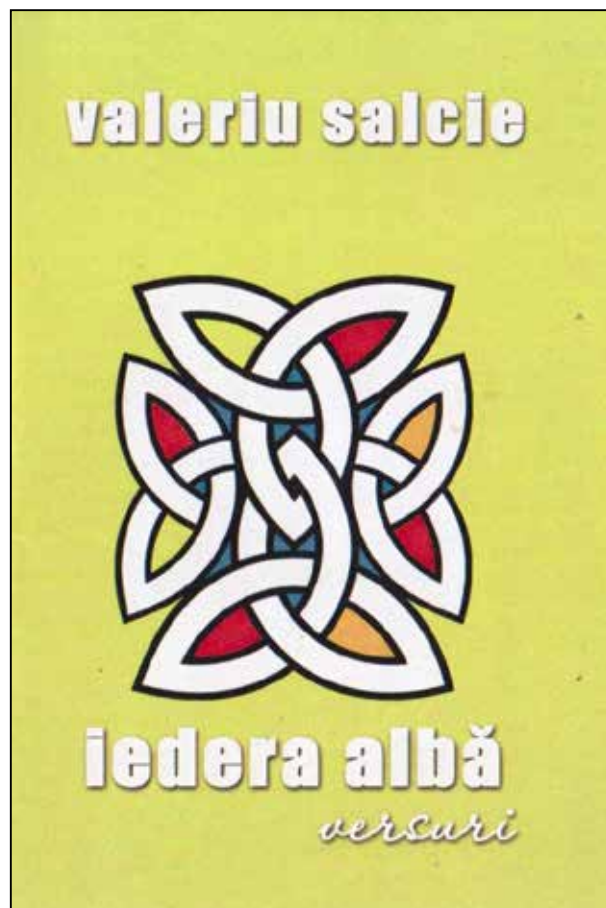
cobor înspre lume
cu silabele numelui tău
încinse pe buze!

ELEGIE

strig către tine și nu mă ajuți,
până la marginea zilei te strig
și unde de aer concentric mă sorb
într-un gol de miresme și frig

rămân în afară doar ierburi de ceară
și plopi subțiați de lună pe deal
Ană, pe gura cărui nai umbrele noastre
mai blânțuiesc în taină-ireal ?

Versuri din volumul *Iedera albă*, în curs de apariție la Editura Sfera din Bârlad, cu o prefața de Vasile Sevastre Ghican.

- 1002 -

Și cât l-am iubit
Pe nebunul ce-și poartă
Bocancii pe dos
Aidoma copiilor
Ce încă nu și-au învățat stânga
Căci dreapta ocupată li-i
Cu zmee înalțate
Către cerul înalt

Hai să ne vindecăm
Îi zic
Ca și cum zilele s-ar curma
Fără teama
Ceasurilor ce izbesc sacadat
În roșul florilor de mac

Hai să ne vindecăm
De noi
Îl rog
Înainte de a împărți
Pe sferice talere
Arginții doșiți în pântecul lunii
Privește
Pe strada cu flori dulci- amăru
Nu a venit încă
Primăvara
Mai e timp
Îi strig
Izbucnind în ropote de ploii

Și cât de mult...

Carmen HUZUM

- 1001 -

Să măsurăm, iubite
Timpul piedut în ierni
Nedeslușite încă
În lacrimi de copil
Ce plânge după brațul mamei
Ori în sfârșeala
Zilei la apus
Să-l măsurăm în deznădejdi
Croite în cuvinte fără sens
În nopți
Ori în spoiri de îngeri
Tu zboară
Eu rămân
În colțu-mi vechi
Umbrit de cetini
Să număr fără șir
Secunde ce-au rămas
Căci te-am avut cândva
Ascuns în pumnul strâns
De pietre adăpost

Te du
Să nu te-ntorci
Decât în altă lume

Croită după alte legi
Să-mi fii blestem
Ori binecuvântare
Te-oi aştepta atunci
Valsând...

ZIDURI

Şirag de ziduri aspre
La gât podoabe nopţii
A căror umbră tristă
Cărărilor poveri
Şe- ntind precum felina
În zilele de vară
Sub streşini de lumină
Pe curbe aşteptări

Un vals străpunge paşnic
A liniştii ecouri
Mă- ndrept către niciunde
De parcă înc- aş şti
Că sferile sunt sfere
Că râuri încă-n vale
Alunecând agale
Se- alungă spre a fi

Sub paşi strivesc hiene
Şi ultimele astre
Sub poala nopţii astăzi
Nu mai zăresc lumini
Pădurile îşi poartă
Pe frunte albe paseri
Sub pleoapele lăsate
Absurde amăgiri

DE TI(H)NĂ

Of, oameni
De mă vedeţi
Pășind prin bălți răzând
Ori ploile îmbrățișând
Nu încercați
A mă aduce
În lumea voastră fără noimă
Ci mă lăsați

În legile-mi știute
C-abia atunci
Îmi sunt de-a-ntregul

Şi nici nu-mi stingeți
Fără rost
Opaițul minții și lumina
Căci nu vă sunt
Şi nu v-am fost
A deziluziei pricina

Ci mă lăsați în ploi
În bălți răzând
În vânt
Cuvintele
De-opaițuri agățând
Ori de a păsărilor zbor
De dor
De nor
De-naltul cel mai nalt
De suflet rece de cobalt
Căci fără slovă
Nu am tihnă...

CHEMARE

Se scurge lumina prin lămpile chioare
Copacul îşi pleacă coroana supus
Privescu-l şi parcă îmi cântă vioare
De dus

De-ntors către sine povestesc doar bătrânii
Din scorburi se scurg alandala tandreți
Se-ndreaptă spre drumul ce-n noapte păgânii
Îngroapă poeți

Ce-și strâng sub bărbie picioarele goale
De-atâta cărare prin suflete reci
De luptă nedreaptă în aprigi răscoale
Tu pleci

Şi privesc abătută drum ce te- ndeamnă
Spre ecouri abrupte dinspre codri venind
O, viață nedreaptă ce aspru condamnă...
Eu mâna întind

Spre tine iubite, cu tine mă cere
 Văzduhul albastru și timpul rămas
 Trecând neștiuți printre clipe rebele
 Spre ultimul pas

CA ȘI CUM AȘ FI

Uneori îmi ești
 Dureros de adevărat
 Precum slovele
 Ce-și împlântă ghearele
 Sfârtecându- mi
 Și ultima licărire
 De speranță
 Alteori te simt
 Plimbându-te agale
 Prin cele mai întunecate unghere
 Strigând
 Te știi!
 O, da.... Te știi
 Îți cunosc tremurul vocii
 Și furia
 Și mai știi
 Locul unde te ascunzi
 De fiecare dată
 Când fugi
 Implorând zeii...
 Apoi taci
 Să pot auzi ploile
 Ce se duc
 Ce vin
 Și revin
 Ca râurile
 Într-o matcă
 Mult prea îngustă

Ne întâlnim alteori
 La răscruce de gânduri
 Și ne împărțim
 Egal
 Lumina ochilor
 Căci ne rămânem
 Aceleași mereu
 Frații de lumi
 De strigăte și deznădejdi...
 O, iubitele

Uneori te uit
 Cuibărit
 Ca un copil
 Sub mantia nopții
 Și- ți cânt
 Ca și cum aș fi
 Ca și cum ai fi

ÎNCĂ SUNT

O, strigă-mi
 Umăr după umăr
 Când rătăcit
 Te pierd
 Sub ochi-mi orbi
 Și nu-mi lăsa
 Nici timp
 Nici gând să număr
 Din zbor
 Aripa de mândri corbi
 Și nu-mi lăsa
 Nici glas
 Să-mi plâng de milă
 Nici ură să nu-mi lași
 Că n- aș putea
 Să mă prefac
 În punct de dor
 Pe-o filă
 Mai ieri
 Când colb
 Din el zbura
 Și- apoi
 Adună dintre toate
 Răscoalele
 Ce-ades îmi sunt
 Frânturi
 Din ploile-mbrăcate
 Și înc-un ultim amănunt

Iubite,
 Ți-aș mai scrie
 Încă rânduri
 Și nopți de alb
 În iz mărunt
 De nu m-aș teme-atât
 De fluturi
 De n-aș uita
 Că încă sunt

ESEU

GARABET IBRĂILEANU DESPRE MUZICALITATEA LIMBAJULUI ARTISTIC EMINESCIAN

► Ștefan MUNTEANU

Relația de afinitate dintre poezie și muzică este veche de când lumea, astfel că istoria culturii nu a făcut decât să înregistreze, cu sprijinul cercetătorilor, multiplele lor puncte de interferență. Aceeași relație de afinitate a consemnat istoria culturii și între filozofie și muzică. Iar în situațiile fericite când unul și același creator, care se exprimă genial atât în poezie, cât și în filozofie, cum este și cazul lui Eminescu, interferența operei cu muzica este indiscutabilă. Discutabilă va rămâne pentru totdeauna explicațiile oferite acestei interferențe, de către exegeți. Idee dovedită cu prisosință de către eminescologie.

Despre „muzicalitatea” versului eminescian s-a scris mult, însă problema rămâne mereu deschisă întrucât este o temă de filozofie a creației. Or, noi știm, măcar de la Lucian Blaga, că filozofia se ocupă de probleme, care vor rămâne în permanență tot probleme. Aceasta nu înseamnă că abordarea lor devine o chestiune fără sens. Dimpotrivă! Dezbaterile lor – un fapt de curaj –, înaripează spiritul și înobilează sufletul. Voi încerca să demonstrez această susținere aducând în atenție un moment important din istoria eminescologiei.

Am în vedere pe Garabet Ibrăileanu (n. 23 mai 1871 la Târgu-Frumos, jud. Iași – m. 10 martie 1936, la București). Urmează școala primară la Bacău și Roman (1879-1883), gimnaziul la Roman (1883-1887), liceul la Bârlad (1887-1890)

și Facultatea de Litere în cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1891-1895). În 1899 va funcționa ca profesor suplinitor de limba română la Bacău.

Critic, istoric literar, eseist și romancier, a lăsat o operă impresionantă, care cuprinde și studii remarcabile privind creația lui Eminescu. Principalele studii și articole referitoare la opera lui Eminescu, publicate de Ibrăileanu în diverse culegeri sau rămase în paginile revistelor, cu deosebire în „Viața românească”, au fost adunate de către Mihai Drăgan și publicate în volumul „Mihai Eminescu” (studii și articole), la Editura Junimea, Iași, 1974, în colecția „eminesciana”. Printre aceste studii există și unul intitulat „Eminescu – Note asupra versului”, unde pune în discuție, printre altele, muzicalitatea

limbajului artistic eminescian.

Potrivit concepției lui Garabet Ibrăileanu, dezvoltată în acest studiu, între anii 1870-1883 creația lui Eminescu a parcurs două faze, separate de anul 1879. Și pentru a sublinia deosebirea dintre cele două faze, criticul face trimitere atât la forma, cât și la conținutul actului de creație eminesciană. În ce privește forma, ni se spune că în prima fază aceasta era imperfectă și că va fi desăvârșită abia în faza a doua. Dar pe Ibrăileanu îl interesează deosebirile de profunzime, dintre cele două faze. În acest sens constată că – referindu-se la poeziile cu caracter filosofic și social – în prima fază, aceste poezii, deși formulau concluzii pesimiste, făceau totuși

concesii și concepției optimiste. Trimiterile sunt făcute la poemele „Epigonii”, „Mortua est”, „Înger și demon” și „Împărat și proletar”. Borna de sfârșit al primei faze și început al celei de a doua este „Rugăciunea unui dac”, publicată în septembrie 1879. „Atitudinea optimistă va fi absentă de aici în acolo în toate poeziile filosofice: *Scrisoarea I* și *IV* (Mircea din *Scrisoarea III*, amorul medieval din *Scrisoarea IV* sunt idealizarea trecutului, sentiment eminent pesimist, și nu cuvântul acordat atitudinii optimiste), *Glossa* și *Oricâte stele*” (G. Ibrăileanu, *Eminescu*, Editura Junimea, Iași, 1974, p. 122).

În ce privește poezia erotică, Ibrăileanu apreciază că în prima fază Eminescu este mai puțin preocupat de amorul său, subiectiv, decât în faza a doua. Că, în prima fază, poetul vorbește mai mult de amor decât de femeie, iar sentimentul iubirii este mereu amestecat cu sentimentul naturii. Spre deosebire, în faza a doua poezia erotică e pur subiectivă, întrucât, acum, poetul iubește femeia, nu amorul. Iar locul naturii este luat de analiza psihologică. „Căci dacă în opera lui Eminescu din prima fază domină imaginația romantică, în cea din faza a doua domină sensibilitatea romantică. Acest caracter dă o notă mai realistă fazei a doua, «realism» care se manifestă sub diferite forme: psihologismul, prezența feminității concrete, lipsa naturii, stilul mai simplu etc.” (*Idem*, p. 124).

De remarcat că, în cazul poeziilor erotice, la deosebirea amintite, Ibrăileanu adaugă și o deosebire de ritm. Criticul observă că poeziile din prima fază, de efuziune, de fericire, de chemare, cu note idilice, sunt scrise în ritm trohaic, iar cele din faza a doua, elegiace, analitice, sunt scrise în ritm iambic. „Adecvarea ritmului la idee dovedește perfectă corespondență dintre formă și fond în poezia lui Eminescu, face mărturie de talentul lui, de seriozitatea și sinceritatea poeziei lui, a inspirației și creației” (*Idem*, p. 128). Strădania lui Ibrăileanu este aceea de a ilustra „cu fapte că creația lui Eminescu nu are nimic din ceea ce s-a numit muncă-exercițiu, «compoziție», că e fapt profund biologic” (*Idem*, p. 129). Pentru că, tocmai această „corespondență perfectă dintre idee și sonoritate...este una din cauzele impresiei rare pe care o dă poezia lui Eminescu” (*Idem*, pp. 129-130).

Meritul lui Ibrăileanu vine și de la faptul că insistă să descopere, pe lângă ritm, și alte mijloace, prin care Eminescu adapta forma la fond. Are în vedere, mai întâi, variația măsurii versului, în conformitate cu fondul poeziei. „Când fondul e mai complicat, versul e mai lung”. Are în vedere, în al doilea rând, anumite combinații metrice. Și are în vedere, în al treilea rând, importanța rimei în explicarea muzicalității creației eminesciene. Criticul pleacă de la convingerea că „Eminescu este cel dintâi poet român care face din rimă un scop și un lux. El nu se mulțumește să «găsească» rima, el vrea ca rima să fie, prin ea însăși, un element estetic al poeziei” (*Idem*, p. 134). În analiza importanței rimei pentru Eminescu, Ibrăileanu păstrează distincția din cele două faze amintite. Și constată că, în prima fază, „Eminescu are rima excelentă. Dar are mai rar rima de lux, surprinzătoare, strălucitoare...Aceste rime sunt caracteristice fazei a doua...un progres artistic de la o fază la alta” (*Idem*, p. 134).

Ibrăileanu are dreptate și atunci când subliniază că, la Eminescu, rimele, pentru a fi element estetic al poeziei, sunt în concordanță cu fondul și cu stilul. „Rima este la Eminescu un ornament al formei, distribuit exact ca și celelalte elemente” (*Idem*, p. 139). Criticul mai observă și preocuparea poetului pentru a-și adapta rima la fondul exprimat prin versul din care face parte, precum și pe aceea de a pune în rimă cuvântul esențial din vers. Că astfel, poetul realizează „muzica rimelor care ajută la impresia totală, difuză, a unei poezii” (*Idem*, p. 143). De unde rezultă că, în analiza poeziei lui Eminescu, trebuie să se observe și concordanța dintre sonoritatea expresiei și ideea exprimată.

În consecință, Garabet Ibrăileanu, chiar dacă este printre primii critici literari care subliniază caracteristicile muzicalității eminesciene, reușește să construiască o argumentație convingătoare și provocatoare. Prin demonstrația sa, criticul probează justetea ipotezei că poetul s-a exprimat așa, cu multă muzicalitate, pentru că așa putea el să se exprime. Că, asemenea unui fapt firesc, „cuvintele i-au venit în minte poetului spontan, ca efect al muzicii din suflet, ca produs al instinctului poetic și nu al voinței conștiente” (*Idem*, p. 144).

RESTITUIRI

NOTE DESPRE ISTORICUL LITERAR G. G. URSU

► Prof. dr. Nicolae SCURTU

Biografia profesorului, cercetătorului și istoricului literar, precum și a poetului G.G. Ursu (n. 25 ianuarie 1911, Bârlad – m. 25 iunie 1980, București) ar fi incompletă dacă nu s-ar investiga și dimensiunea *confesivă* a unor epistole, însemnări, evocări ce aparțin *paraliteraturii* sale.

Biografii săi, nu prea mulți, au acreditat ideea existenței unui *jurnal* pe care l-a ținut, cu regularitate, timp de câteva decenii cărturarul G.G. Ursu. Publicarea acestui jurnal ar constitui o *restituire* de cel mai mare interes literar și cultural.

Există un însemnat număr de epistole pe care G.G. Ursu le-a trimis unor confrăți, prieteni și colaboratori ce conțin ample pagini confesive.

Remarcabile sunt epistolele adresate lui N. Iorga, Artur Gorovei, I. E. Torouțiu, George Tutoveanu, Al. Dima, Mihai Gafița, Demostene Botez, Teodor Vârgolici, C.D. Zeletin, Victor Stoleru și, desigur, altora.

Epistola ce se publică acum, întâia oară, este trimisă folcloristului și cărturarului Artur Gorovei¹, personalitate emblematică a vieții literare și culturale a României.

Istoricul literar și memorialistului G.G. Ursu evocă în alese *sintagme* despărțirea de orașul Fălticeni, unde fusese, timp de doi ani (1938–1940), profesor, și de unele personalități ale acestui topos încărcat de istorie, de fapte și de întâmplări.

Stabilirea, temporară, ca profesor de *emoții estetice* în orașul Tecuci, la Liceul „D.A.

Sturdza”, îi provoacă, inițial, o sfâșietoare durere sufletească.

La Tecuci se impune ca un excelent dascăl și cercetător al istoriei literare locale², alcătuisse deja, împreună cu profesorul Const. Solomon, coleg la același liceu, o antologie a poeziei românești³, publică articole de cercetare literară privind orașul și personalitățile sale⁴.

Se implică, profund, în viața literară și culturală a orașului și devine cunoscut în mediile spirituale de aici.

*

Tecuci, noiembrie 1940
Liceul „D.A. Sturdza”

Iubite și stimate domnule
Gorovei,

Acum când m-am așezat deplin în Tecuci, când am răgazul visării, îmi dau seama cu tot mai multă sfâșiere de suflet de tot ce-

am pierdut părăsind Fălticeni.

Nu fiecărui oraș i-i dat să păstreze la sânul lui ca pe-o comoară munca aleasă a unei vieți ca a domniei voastre.

Nu oriunde poți găsi prilejul rar de spirituale delicii, pe care numai un om ca d[umnea]voastră și societatea lui îl poate dărui!

Pentru mine reuniunile noastre fălticenene, cu amicii Aurel Stino și Mihail Șerban, prezidate de d[umnea]voastră, vor rămâne neuitate și nu se pot înlocui cu nimic.

Nu pot uita orașelul liniștit, vara înflorit ca o livadă, iarna cufundat în povestea zăpezii,

dar nici statura dreaptă, neîncovoiată de vreme, urcând cu pași măsuțați pe ulițele lui tăcute, statura dreaptă a cărturarului și scriitorului care duce pe umerii lui aproape un veac din spiritualitatea locului.

Ceasurile rare din casa prietenului Nică Stino, din odaia covârșită de cărți, ascultând pe bătrânul cu soare-n suflet luminând oameni din alte vremi, ceasurile acestea cum le pot uita eu oare?

Nicu Gane, Vlahuță, Dragoslav, Beldiceanu, Sadoveanu, Lupescu, Pamfile, Creangă, atâtea figuri de primă mărime mi-au devenit familiare numai prin povestirile celui care a trăit cu ei, înfrățindu-le lumina.

Dar ziua aceea de toamnă luminoasă când cei patru, în frunte cu d[umnea]voastră, urcând spre Băncuța au poposit la Hoiși și, la un pahar de vin mai generos, v-au ascultat cu nesaț ceasuri în șir depănând dragi amintiri din trecutul d[omniei] voastre sau al Fălticeniilor?

Versurile lui Tutoveanu au rămas să-mi cânte-n suflet „suvenirul” acelei unice zile: „Vicleanul Hoișe a strigat *oi ve!* Când a văzut cum trageți din pastramă/ Și vă conduce însuși Gorovei”.

Mă iertați că v-am scris scrisoarea aceasta sentimentală dar d[umnea]voastră știți că moldovenii nu consideră sentimentalismul ca pe-o slăbiciune. Afară de aceasta nu m-am putut opri să nu vă arăt toată recunoștința și tot respectul plin de iubire de care mi-i plin sufletul de câte ori mă gândesc la Fălticeni și la d[umnea]voastră.

Și deseori mă gândesc la Fălticeni, parfumul celor doi ani cât am trăit acolo, urmărindu-mă cu stăruință.

Unde mai am aici norocul de-a mă cufunda, înstrăinându-mă complet de mizeriile zilei, într-o corespondență ca a d[umnea]voastră, în care s-a strâns parcă o parte din trecutul Moldovei?

Cine va putea aduna la un loc toată risipa ei de suflet în slujba culturii românești?

Sper să nu vă supăr prea mult, la mijlocul lui noiembrie, dacă am să vă caut să vă văd, când voi veni la Fălticeni.

Voi avea bucuria rară de-a vă asculta, ca-n vremuri bune.

Rugându-vă să-i spuneți lui Conu Sorin⁵ salutările mele colegiale, vă rog să primiți, iubite și stimate d[omnu]le Gorovei, toată stima și recunoștința mea.

Devotatul domniei voastre,
G. Ursu

Note

• Originalul acestei epistole inedite se află la Biblioteca Academiei Române. Cota 91/MXCII

1. Menționez, aici, două evocări ale faimosului cărturar ~ G. Ursu ~ *Artur Gorovei în Straja Moldovei*, 2, nr. 21-23, aprilie-iunie 1939, p. 3/7 și *Artur Gorovei la 77 de ani în Bugeacul*, 7, nr. 66-67-68, aprilie 1941, p. 25-27.

2. G. Ursu ~ *Tecuciul literar. Studiu de istorie și geografie literară*. Bârlad, Atelierele Grafice Nicolae Peiu, 1943, 160 pagini.

3. Const. Solomon și G. Ursu ~ *Cele mai frumoase poezii românești. Antologie pentru tineret. Volumul 1 ~ Lirice și Volumul 2 ~ Epice*. București, Editura „Cugetarea” P.C. Georgescu-Delafras, [1937].

4. G. Ursu ~ *Calistrat Hogaș și Tecuciul său natal în Convorbiri literare*, 75, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1942, p. 613-623.

5. Sorin Gorovei, unul din fiii folcloristului Artur Gorovei.

POESIS

GABRIEL GHERBĂLUȚĂ

sonet al fluviului in iarnă

nimic din mine nu mai stă-n picioare
 m-am risipit cum pleava-n vântul verii
 și n-am rămas nimic dar nu mai doare
 au dispărut și fluturii și merii
 e numai crivăț peste fluviul tată
 și urlă-n maluri lupii lung la lună
 numai zăpadă fără nicio pată
 lupoaica alfa lupii și-i adună
 urlu și eu cât o întregă haită
 și vreau în colți să prind bucăți de lună
 pe mal de fluviu oi mai da o raită
 pe sub ninsori de flori de mătrăgună
 urlă-n zăpadă lupii lung a iarnă
 noapte să-ți fiu și crivăț să mă cearnă

despre cum poți să-l ucizi pe moș
crăciun

și ai așteptat cu cizmulițele curățate darurile
 ai găsit în ele mânia, disprețul și toată ura
 strânsă în suflet de toate femeile neamului tău
 de când e lumea lume și eva alungată raiului
 cu ele în desagă ai venit la geamul meu
 și le-ai lăsat dar sărbătorii din mine
 ca să înțeleg că minunile țin doar puțin mai
 mult
 decât o poveste spusă în tihnă la un pahar de
 vodcă și kinley
 au murit atunci toți moșii veseli și ștrunfii cu iele
 și sirenele vasiliscii djinii cu păsările rock
 au murit ciclopul trolul spiridușii și cavalerii
 mesei rotunde
 murit-a de dor și merlin cu papucii dați
 ce a rămas după?
 nu știu...
 poate șarpele?

scrisoare pentru Liuba

te-am sunat ca să îți arăt Dunărea.
 îmi spuneai că moartea din poezurile mele te
 deprimă
 am vrut atunci să îți citesc unul luminos
 – dunărea mea care e doar lumină lichidă
 cuvânt lumină
 nu ai răspuns..
 probabil nici tu nu știi
 dacă lumina înseamnă doar viață
 am vrut să scriu un poem al bucuriei
 l-au scris alții înainte
 al meu s-a născut cuvânt
 al tristei bucurii
 și fluviul puiește don quijotși
 știai asta?

EVENIMENT CULTURAL INEDIT

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL AFORISMULUI

► Prof. Claudia GHICA

Vineri, 6 octombrie 2017, Școala Gimnazială "Dimitrie Sturdza" din Tecuci a avut privilegiul de a găzdui o întâlnire cu scriitori de seamă în cadrul primei ediții a Festivalului Internațional al Aforismului, un eveniment cultural de renume și de maximă utilitate, care și-a propus să sporească gradul de coeziune al românilor de pretutindeni, în vederea sărbătoririi așa cum se cuvine a apropiatului Centenar al Marii Uniri. Acest inedit eveniment cu o puternică orientare educațională s-a desfășurat în amfiteatrul școlii și a fost organizat și moderat de prof. Claudia Ghica, la care și-au adus contribuția pasionații elevi de literatură ai claselor a VI-a A, a VII-a A și a VIII-a A. La activitate au participat doamna director Raluca Gabor, prof. Daniela Cusiac, prof. Viorica Pătrășcan, prof. Maricica Movileanu, prof. Livia Tudorici și prof. Adrian Motoc.

Doamna director, prof. Raluca Gabor le-a mulțumit oaspeților de onoare pentru că au ales să participe la activitatea pregătită de Școala Gimnazială "Dimitrie Sturdza". Dumneaei a făcut referire la personalitățile care și-au legat destinul de această prestigioasă instituție de învățământ a urbei tecucene. De asemenea, a

evidențiat numele inițiatorului și coordonatorului acestui festival, profesorul Vasile Ghica, un cetățean de onoare al municipiului Tecuci, un scriitor care a publicat volume de aforisme în engleză, franceză și turcă.

Dna prof. Claudia Ghica a menționat preocupările artistice ale elevilor cu care școala se mândrește și a elogiato pe distinsa doamnă, poeta Eleonora Stamate care face parte din galeria profesorilor de excepție ai Școlii Gimnaziale "D. Sturdza", membru în Uniunea Scriitorilor din România – filiala Bacău.

Elevii talentați ai școlii au oferit invitaților un program artistic, în care literatura s-a îmbinat armonios cu muzica. Astfel, considerațiile lor despre mesajul transmis de textul aforismelor selectate au alternat cu microrecitaluri la chitara și pian, pe acorduri magice de Chopin, Mozart și Beethoven.

La final, distinșii oaspeți, scriitorii Eleonora Stamate, Victor Cilincă, Paula Cozian, Mihaela Tudor, Elena Popoiu, Nicolae Petrescu Redi și Constantin Ardeleanu le-au mulțumit elevilor prezenți pentru activitatea literar- muzicală oferită.

► Dan MOVILEANU

REVISTA REVISTELOR

Poetul gălățean Valeriu Valegvi, tot mai apropiat de revista noastră, s-a deplasat în mod special la Tecuci și ne-a adus două reviste superbe tocmai de la Câmpina (jud. Prahova), unde a fost invitat special al unui Festival de Poezie. Mulțumim poetului Valeriu Valegvi și pe această cale.

URMUZ (VITRINA DE ARTĂ NOUĂ) a fost fondată la 1 ianuarie 1928 de celebrul scriitor Geo Bogza. Seria a doua apare de 4 (patru) ani, editată de Biblioteca Municipală "Dr. C.I. Istrati" Câmpina director Liliana Ene, redactor - șef Florin Dochia, în colaborare cu Societatea Scriitorilor Prahoveni. Subintitulată "publicație cu și despre poezie", "Urmuz" - no. 3 - 4/2017, ne oferă 48 de pagini de poezie și comentarii pertinente despre cărțile unor poeți români ai momentului. Mioara Bahnă scrie

despre "Insomnii scoase la licitație" de Nicolae Mihai, Florin Dochia despre "Fragment de joc" de Irina Lazăr (o remarcabilă poetă). Poezie română și străină semnează (spicuim) Flavia Adam, Adrian Mihăescu, Miruna Mureșanu (Austria), Letiția Vladislav, Ioan Vintilă Fintîș, ș.a. Florin Dochia traduce poemele lui Charles Bukowski, ale hispano - americanilor Miquel Hernandez, Jose Asuncion Silva (fondator al modernismului) și ale lui Jose Emilio Pacheco, dar și ale francezului Michel Dequy. Același Florin Dochia traduce, pentru cetățeanul român, interviul intitulat "Despre hibriditate" cu Michel Dequy (Paris, 2 iulie 2002), "Pentru ce poezia?" (un fragment dintr-un interviu cu psihanalistul Michel Bowsseyroux), dar și câteva note de călătorie, respectiv "Fericiri vizuale mexicane" de Lawrence Ferlinghetti.

Acest număr este ilustrat cu lucrări ale sculptorului Gabriel Sitaru, despre care Christian Crăciun scrie, printre altele, că reprezintă o întâlnire "improbabilă, dificilă, paradoxală între două limbaje: limbajul articulat al poeziei lui N. Stănescu și cel material al sculpturii" (p. 24).

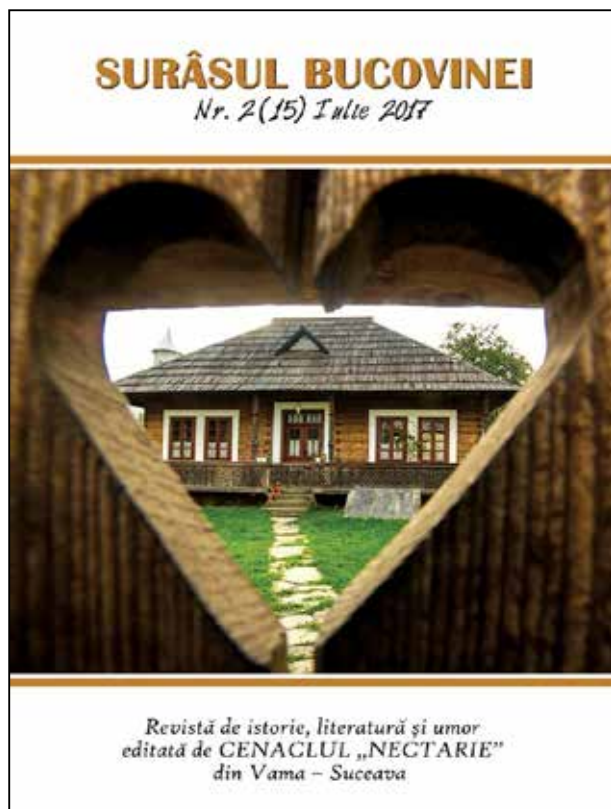
SURÂSUL BUCOVINEI, Nr. 2(15), Iulie, 2017

Revistă de istorie, literatură și umor editată de CENACLUL "NECTARIE" din VAMA - SUCEAVA.

O revistă care apare de 5 (cinci) ani, în condiții grafice de excepție, cu sprijinul Primăriei și Consiliului local Vama, o comună bucovineană, ca rezultat al activității literare a unui cenaclu (care organizează anual, în septembrie, Festivalul "Umor fără Frontiere în Țara de Sus", ajuns anul acesta la a VI-a ediție). Acest număr apare în 68 de pagini în care semnează scriitori cunoscuți și mai puțin cunoscuți. Articole de istorie semnează Sorin C. Cotlarciuc (directorul revistei), Ion Abutnăriței și Paul Brașcanu.

Proza este puternic reprezentată de schițele și nuvelele Corneliei Păun Heinzl, Jenica Romanica, Angela Burtea, Marian Călinescu, Gheorghe Solcan, Casian Balabașciuc, Vasile Filip (amintiri despre Nicolae Labiș din toamna anului 1951), Doina Toma și Ion Cuzuioac, iar poezia semnează cunoscuții poeți Ștefan Doru Dăncuș, Valentina Becart, Ioan Romeo Roșianu, Maria Ieva, Mircea Catargiu, Eugen Deutsch, Luca Cippola (Italia). Și încă alții mai puțin cunoscuți.

Epigrame și poezii satirico - umoristice semnează Vasile Larco, Vasile Vajoga,

Gheorghe Bălici, Ioan Nițu, Constantin Iordan. Paginile de critică literară sunt semnate de Cezarina Adamescu, Constantin Mănuță, Paraschiva Abutnăriței. Mențiuni speciale pentru editorialul "O dată pe an" de Ioan Mugurel Sasu (redactor - șef), "Scriitorii... și tentația puterii" de Mihai Burduja și pentru copertele superbe realizate de Dorin Lucian Sveduneac. O revistă surprinzătoare prin calitate și cantitate care dovedește că unde există oameni serioși, sobri, cu respect pentru arta scrisului, există și unitate de vederi și nu dezbinare între cei ce iubesc literatura. Respect pentru Primăria și Consiliul local care au înțeles că, sprijinind financiar activitatea literară, culturală, contribuie astfel la

impunerea localității Vama ca punct de reper pe harta literară a României.

REVISTA NOUĂ - fondată de B.P. Hașdeu la 15 decembrie 1887 - seria a IV-a, anul XIV, apare tot la Cîmpina și este editată de Cercul Literar "Geo Bogza" al Casei Municipale de Cultură, redactor șef, același poet și traducător Florin Dochia, cu sprijinul financiar al Consiliului Local Cîmpina. Acest nr. 3 (100) 2017 este unul omagial, respectiv al 100-lea, în cei 130 de ani de existență, și apare în 100 de pagini de poezie, proză, comentarii critice, articole de istorie locală și națională, articole politico - sociale, epigrame, evenimente culturale, etc. Semnează, printre alții, Andrei Ionescu (cel mai important hispanist în viață), Florin Dochia, Irina Lazăr, Cezarina Adamescu, Constantin Trandafir, Constantin Dobrescu, Liliana Popa, Ioan Toderiță, Adrian Simeanu, Felicia Filip (muzica zilelor noastre), Christian Crăciun, etc. Acest număr este ilustrat cu lucrări de Daniela Rândașu (din expoziția Inocența). Nu putem avea decât cuvinte de laudă pentru redactorul-șef Florin Dochia, pentru excelenta colaborare dintre cele două instituții de cultură, Biblioteca Municipală și Casa de Cultură, despre susținerea financiară din partea Consiliului local Cîmpina și, nu în ultimul rând, despre susținerea morală a Societății Scriitorilor Prahoveni de care se bucură cele două publicații culturale ale unui oraș provincial, ca și Tecuciul.

Admirația și respectul nostru!

PE URMELE LUI ALEXEI MATEEVICI ÎN BASARABIA

MARȘUL RECUNOȘTINȚEI - TECUCI

Tecuciul literar-artistic

Centenarul Marilor Victorii: Mărăști, Mărășești, Oituz